

Programmabegroting 2019 en MJB 2020 - 2022

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2019 met de plannen van dit gemeentebestuur voor de komende jaren. In de eerste begroting van deze raadsperiode ligt de focus op een economisch en duurzaam Deventer, met oog voor de toekomst.

In de begroting die wij u vandaag aanbieden, zijn economie en duurzaamheid belangrijke uitgangspunten. De keuzes die het college maakt sluiten aan bij de uitvoering van beleid of bij moties van de gemeenteraad. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij de investeringen in het Skatepark bij sportpark Rielerenk, en het geld dat we beschikbaar stellen voor het beheer van de IJsseloevers.

Samenwerken blijft onverminderd belangrijk. Met ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Dit geldt ook voor samenwerkingen met andere gemeenten. We werken nauw samen, bijvoorbeeld met Provincies, gemeente Apeldoorn en Zwolle, maar ook binnen de CleanTech Regio, de Stedendriehoek en de arbeidsmarktregio. Dit biedt ons de kans om majeure opgaven samen aan te pakken, en zo meer te bereiken.

Tot slot mag onze financiële positie niet onvermeld blijven. We hebben een meerjarenbegroting die structureel sluitend is. De financiën zijn op orde en er ligt een solide financiële basis. We kiezen er in deze begroting bewust voor om te investeren, met oog voor onze partners en met oog voor de belangen van de stad. Dit betekent dat we ook aanspraak maken op onze reserves, om Deventer verder te helpen. We bieden u deze begroting aan met veel vertrouwen in een bloeiende toekomst van Deventer.

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2019 en MJB 2020 - 2022	1
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Inleiding	6
Financiën	11
Inleiding	11
Financieel resultaat	11
Uitgaven en inkomsten	11
Financiële uitkomsten	15
Autonome ontwikkelingen begroting 2019-2022	15
Investeringsplanning	34
Algemene dekkingsmiddelen	37
Dekking programmaplan	41
Programma's	46
Burger en bestuur.....	46
Openbare orde en veiligheid	51
Leefomgeving	56
Milieu.....	64
Ruimtelijke ontwikkeling	69
Herstructurering en vastgoed	75
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt.....	80
Meedoen	87
Jeugd en onderwijs.....	94
Economie kunst en cultuur.....	101

Bedrijfsvoering	110
Paragrafen	118
Paragraaf Bedrijfsvoering	119
Paragraaf Lokale heffingen.....	120
Paragraaf Financiering.....	131
Paragraaf Verbonden partijen.....	139
Paragraaf Grondbeleid	214
Paragraaf Investerings	220
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	225
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement.....	234
Meerjarenbalans en kengetallen.....	245
Bijlagen:	
1 Resultaatbestemming	
2 Overzicht reserves en voorzieningen	
3. Overzicht baten en lasten per programma	
4 Onderbouwingen en uitgangspunten	
5 Algemene uitkering	
6 Overzicht Incidentele baten en lasten	
7 Staat van subsidies	
8 Autonome ontwikkelingen 2e kwartaalrapportage	
9 Taakvelden-Programma-Matrix	
10 Afkortingen en begripsverklaringen	

Inleiding

Al 1250 jaar is Deventer een authentiek en eigenwijs regionaal centrum voor handel en ondernemerschap, waar het simpelweg fijn wonen is. Dat zijn kwaliteiten die vragen om onderhoud, inzet en ambitie. Er liggen dan ook nieuwe uitdagingen voor de komende jaren, die wij als gemeentebestuur van raad en college met daadkracht willen oppakken in een gemeente waarvan het aantal inwoners de 100.000 zal gaan overstijgen.

Wie zijn wij?

Deventer is vanouds een culturele vrijstad en handelscentrum, gesticht op het kruispunt van de IJssel en de Schipbeek. Informatie en innovatie zijn sinds de 15de eeuw de handelsmerken van Deventer. Eerst waren er de boekdrukkers en de oudste wetenschappelijke bibliotheek van Nederland. In de 19e eeuw ontwikkelde Deventer zich tot industriestad. Goede mogelijkheden voor vervoer over water, spoor en weg waren van groot belang voor de economische ontwikkeling.

Ondernemerschap en vakmanschap zitten in onze genen. Deventer is van oudsher het thuis van industriële wereldspelers, zoals AkzoNobel, Roto Smeets, Nefit, Auping en Ardagh. Sinds de Tweede Wereldoorlog zijn bedrijven op gebied van kennis, handel en IT in Deventer tot wasdom gekomen. Voorbeelden daarvan zijn Witteveen+Bos, Tauw, Goudappel Coffeng, Deventrade, Drukwerkdeal en Topicus. Samen zijn de Deventer bedrijven en instellingen goed voor ruim 48.000 arbeidsplaatsen op 100.000 inwoners. Bergweide, Kloosterlanden, Handelpark Weteringen en het nieuwe A1Bedrijvenpark Deventer vormen samen het grootste aaneengesloten werkgebied van Oost-Nederland. De infrastructuur en het eigenzinnige ondernemerschap vormen het uitgangspunt voor verdere ontwikkeling van Deventer als een van de belangrijke economische centra in Oost-Nederland.

Vanouds kent Deventer een sterke ruimtelijke en functionele verbondenheid tussen stad en ommeland. De combinatie van de prachtige historische binnenstad, de ligging aan de IJssel en het fraaie, groene buitengebied maakt Deventer tot een aantrekkelijke stad om te wonen. In 2018 vierden wij het 1250-jarig bestaan van Deventer. Geworteld in een rijke historie is Deventer een bloeiende en levendige stad aan de IJssel en we zijn daar trots op. Deventer kenmerkt zich als een grote stad door onder andere haar rijke cultuurhistorische geschiedenis, de binnenstad met haar culturele voorzieningen, één van de grootste aaneengesloten bedrijvenlocaties in Nederland, Saxion als onderwijs- en kennisinstelling en onze voetbalclub Go Ahead Eagles. Tegelijkertijd is het een kleine stad met een groen buitengebied waar de menselijke maat de boventoon voert.

Deventer in de wereld

De wereldbevolking zal de komende decennia nog verder groeien. Dat gaat gepaard met vergrijzing en concentratie van bewoning in stedelijke gebieden. Deze ontwikkelingen hebben een grote invloed op de toekomst van Nederland en Deventer.

De doorgaande verstedelijking en groei van economische activiteiten brengt uitdagingen met zich mee voor het klimaat, energielogistiek, de infrastructuur en de veiligheid. De stijgende welvaart zorgt voor nieuwe consumptiepatronen. Nieuwe technologieën dienen zich sneller en sneller aan. Intelligente software en technologieën krijgen een steeds grotere invloed op ons dagelijks leven. Deze ontwikkeling biedt ons kansen om lastige vraagstukken op te lossen. We creëren smart cities: steden met hoogontwikkelde infrasystemen, digitale informatievoorziening en een online-economie die het organiseren van de stad efficiënter en effectiever maken. Ook zorgen technologische ontwikkelingen voor groei van hoogwaardige werkgelegenheid. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met de keerzijden van deze ontwikkelingen op sociaal, economisch en fysiek gebied.

Deventer is een afspiegeling van de wereld om ons heen. Wij dienen ons met open blik en alertheid te verhouden tot en veranderingen die in steeds hoger tempo op ons afkomen.

Bestuursakkoord

Deventer staat er goed voor en heeft goud in handen. We hebben moeilijke economische jaren overbrugd en hard gewerkt om voorzieningen overeind te houden. Dat is in belangrijke mate gelukt, waarbij we ook financieel gezond en solide zijn geworden. Daardoor hebben we de komende jaren mogelijkheden om voorzieningen voor onze inwoners en onze economische positie te versterken. Alleen een sterk Deventer kan écht sociaal en duurzaam zijn en zich blijvend ontwikkelen.

We hebben het voorrecht om in één van de oudste en mooiste steden van Nederland te wonen. Een stad die mede zo mooi kan zijn door de onmisbare combinatie met de omliggende dorpen en ommelanden, die Deventer een lommerrijk, groen aanzien geven. Als coalitie en college focussen wij ons op de volgende terreinen:

- Deventer werkt
- Duurzaam Deventer
- Oog voor elkaar
- Levendig Deventer
- Samenwerken en samen leven

Op deze terreinen liggen grote uitdagingen en kansen. We werken aan het versterken van kwaliteit en zekerheden voor mensen. Dat doen we samen, het vraagt inzet en verantwoordelijkheid van iedereen, ook in financiële zin.

Strategische doelen

Het coalitieakkoord kunnen we vertalen in 6 strategische doelen, te weten:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
In Deventer maken we werk van werk. We versterken onze economische positie en werkgelegenheid. Niet alleen is er ruimte voor de vestiging van bedrijven, we zetten actief in op het aantrekken van bedrijven. Dat vraagt om voldoende, betaalbare woningen in stad en dorpen voor onze huidige inwoners en mensen die zich hier willen vestigen. Ook blijven we inzetten op de goede bereikbaarheid van Deventer, met een ideale ligging tussen Randstad, Oost Nederland en Duitsland. De IJssel en de havenvoorzieningen kunnen bijdragen aan onze positie en aantrekkelijkheid voor bedrijven. We versterken het onderscheidend karakter van Deventer als economisch bolwerk met onze ambities op het gebied van innovatieve duurzaamheid, kenniseconomie en IT. We werken samen met onze partners aan een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven.
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
Een stad die 1250 jaar oud is, kun je, gezien die lange bestaansduur, al als duurzaam typeren. Maar voor nog eens 1250 jaar is veel inzet nodig op het gebied van duurzaamheid, klimaatbeleid en een hoognodige transitie richting schone, niet-fossiele energie. Het is een lange weg te gaan, maar in Deventer gaan we stappen zetten richting energieneutraliteit en een toekomstbestendige leefomgeving. Beheer en inrichting van de leefomgeving dragen bij aan andere doelstellingen van de gemeente, zoals het aantrekkelijk houden van de stad voor bezoekers, de sociale samenhang en gezond leven.
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
Wij zorgen voor mensen die ondersteuning nodig hebben. Daartoe gaan we, in samenwerking met zorgaanbieders en andere partners, verder met de transformatie van de zorgtaken. Ons uitgangspunt is het principe van 'ziek en zorg' naar 'gezond en gedrag'. We zetten daarom bijvoorbeeld in op preventie en nieuwe, meer laagdrempelige, collectieve vormen van zorg. Ook sport vinden wij belangrijk, zowel voor de sociale binding als voor de gezondheid.
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
Deventer straalt geschiedenis en ademt cultuur. Wij vinden kunst en cultuur belangrijk, niet alleen ter verrijking van ons leven, maar ook ter vergroting van onze betrokkenheid bij de samenleving. Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken.
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid
Wij zoeken meer verbinding met de samenleving. Participatie en actief burgerschap zijn onze uitgangspunten. Wij betrekken de inwoners zo goed mogelijk bij het opstellen van beleid en het uitvoeren van plannen. In de communicatie gebruiken we moderne media en sluiten we aan op bestaande kanalen in de verschillende wijken en dorpen. Afgelopen jaren zijn de criminaliteitscijfers gedaald en de gevoelens van veiligheid toegenomen. Wij willen deze lijn vasthouden.
6. Financieel gezond: een structureel sluitende begroting
Wij staan voor de belangrijke taken die we willen uitvoeren. Dat vraagt om een solide financieel beleid, waarmee risico's kunnen worden opgevangen. Onze uitgaven worden aangepast aan de inkomsten van het Rijk. Wij willen geen andere lastenverzwaringen dan de trendmatige verhogingen.

Basis voor de toekomst

De gemeente Deventer richt de blik in deze begroting op een economisch vitale, duurzame en sociale toekomst door het verstevigen van onze basis en door te investeren in onze kracht. We kiezen ervoor om te investeren in een zorgzame, veilige en levendige samenleving, in de economie van Deventer en in een duurzame leefomgeving. Deze investeringen versterken het profiel van een oude historische en slimme stad die landschappelijk verweven is met het ommeland. In het jaar nadat Deventer voor het eerst meer dan 100.000 inwoners telt, leggen we hiermee een solide basis voor de toekomst.

Financiën

Inleiding

Dit is de eerste begroting van het nieuwe college van Burgemeester en wethouders.

We hebben in het bestuursakkoord 2018-2022 over het te voeren financieel beleid opgenomen:

We zorgen voor een structureel sluitende jaar- en meerjarenbegroting, waarbij structurele uitgaven worden gedekt met structurele middelen. Alleen bij onverwacht externe financiële tegenvallers, die niet op korte termijn structureel gedekt kunnen worden, kan de begroting bij uitzondering met incidentele middelen sluitend worden gemaakt.

De uitgaven passen we aan de inkomsten van het Rijk aan (trap op, trap af). Als dit leidt tot ongewenste maatschappelijke effecten, stellen we dit bij en vinden we de middelen elders binnen de gemeentelijke begroting. Voor het benodigde specifieke weerstandsvermogen handhaven we de minimale norm van 1.

We bieden een structureel sluitende begroting en meerjarenbegroting aan. Hierin is ruimte voor nieuw beleid aanwezig. Voor de invulling hiervan doen we voorstellen. Hiervoor moet wel een beroep worden gedaan op onze generieke weerstandsreserve. Toch blijven er voldoende weerstandsbudgetten over om tegenvallers te kunnen opvangen. De ratio van het specifieke weerstandsvermogen bedraagt 1.

Financieel resultaat

Uitgaven en inkomsten

Uitgaven

In 2019 geeft de gemeente een bedrag van €325,8 miljoen uit aan de verschillende werkzaamheden, exclusief de algemene middelen en inclusief stortingen in reserves. In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel de uitgaven per programma bedragen. De lasten van de algemene dekkingsmiddelen, inclusief stortingen in reserves bedragen €17,8 miljoen. Voor een toelichting op dit programma wordt verwezen naar hoofdstuk [Dekking programmaplan](#). De totale lasten van de gemeente bedragen €343,6 miljoen.

Uitgaven €343,6 miljoen

€33,6 miljoen Leefomgeving	€36,9 miljoen Jeugd en onderwijs	€17,9 miljoen Kunst, cultuur en economie	€17,8 miljoen Algemene middelen
	€79,7 miljoen Meedoen		€72,1 miljoen Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt
€14,6 miljoen Herstructurering en vastgoed			
€9,7 miljoen Openbare orde en veiligheid			
€7,1 miljoen Burger en bestuur			
€5,9 miljoen Ruimtelijke ontwikkeling			
€33,5 miljoen Bedrijfsvoering			

Inkomsten

De uitgaven zijn gedekt door inkomsten. De gemeente kent meerdere bronnen van inkomsten. De belangrijkste zijn de algemene dekkingsmiddelen, waaronder de algemene uitkering (bijdrage van het rijk) en de onroerende zaakbelasting, inkomsten direct gerelateerd aan de programma's (bijvoorbeeld bijdragen van het rijk voor bijstandsuitkeringen of verkoopopbrengsten van gronden) en de overige heffingen die inwoners en bedrijven betalen, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing, maar ook bijvoorbeeld leges voor reisdocumenten.

Het onderstaande figuur geeft de inkomsten uit de verschillende bronnen schematisch weer. De totale inkomsten van de gemeente bedragen €343,6 miljoen. Hiervan wordt €12,3 miljoen geput uit reserves.

Inkomsten €343,6 miljoen

Lokaal en eigen middelen

Rijksmiddelen

€30,2 miljoen
Lokale heffingen excl. OZB
€ 4,8 miljoen Parkeerbelasting
€ 8,1 miljoen Rioolrechten
€10,7 miljoen Afvalstoffenheffing
€ 2,9 miljoen Bouwleges
€ 2,3 miljoen Overige leges
€ 1,4 miljoen Overig

€25,9 miljoen
OZB

€22,7 miljoen
Overige inkomsten

€15,3 miljoen
Herstructurering en vastgoed

€12,3 miljoen
Putting uit de reserves

€197,8 miljoen
Algemene uitkeringen

€39,4 miljoen
Inkomensvoorzieningen arbeidsmarkt

Financiële uitkomsten

Uitkomst 2e kwartaalrapportage 2018

Door de raad werd op 11 juli 2018 de 2^e kwartaalrapportage 2018 vastgesteld. De uitkomst hierna van de begroting was:

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitkomst begroting	0	0	395	1.080	1.617

Autonome ontwikkelingen begroting 2019-2022

Hieronder volgt een specificatie en een toelichting op Autonome ontwikkelingen:

(bedragen x €1.000)

Autonome ontwikkelingen	Programma	2019	2020	2021	2022
1. 100.000 inwoners	Burger en bestuur	-128	0	0	0
2. Herplant bomen stormschade	Leefomgeving	-85	-85		
3. Implementatie Omgevingsdienst	Milieu	-90	-90	-90	-90
4. BTW woonwagens	Ruimtelijke ontwikkeling	-18	-18	-18	-18
5. Mengpercentage BTW Re-integratie	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	400	400	400	400
6. Team Inkomensondersteuning	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	-56	0	0	0
7. Sociale recherche	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	-60	-60	-60	-60
8. Plus OV	Meedoen + Jeugd en onderwijs	-315	0	0	0
9. OZB schoolgebouwen	Jeugd en onderwijs	-95	-95	-95	-95
10. Toezicht en handhaving	Divers	-60	-70	-70	-70
11. Algemene uitkering (Mei-circulaire 2018)	Algemene dekkingsmiddelen	-237	123	377	51
Saldo autonome ontwikkelingen		-744	105	444	118

Toelichting

1. 100.000 inwoners

In de 2^e kwartaalrapportage 2018 is er van uitgegaan dat de gemeente in 2019 100.000 inwoners heeft. Dit aantal zullen we al gaan bereiken in 2018. Dit betekent een kostenverhoging van eenmalig €128.000 in 2019 voor kosten burgemeester en wethouders en raadsleden.

2. Herplant bomen stormschade

Er is in 2018 sprake geweest van stormschade (in januari en mei) waarbij onderscheid gemaakt kan worden in vermijdbare en onvermijdbare kosten. De onvermijdbare kosten bestaan voornamelijk uit het opruimen van de omgewaaide bomen en het herstel van de schade die daardoor is veroorzaakt. De vermijdbare kosten bestaan voornamelijk uit de herplantkosten van de omgewaaide bomen.

De onvermijdbare kosten (€500.000) zijn/worden in 2018 opgevangen in de algemene middelen.

De vermijdbare kosten (€245.000) worden gespreid in 2018, 2019 en 2020 opgevangen in de Algemene middelen. Waarbij respectievelijk €75.000 in 2018, €85.000 in 2019 en €85.000 in 2020 worden meegenomen voor de herplant van de bomen als gevolg van de storm.

3. Omgevingsdienst

In 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland (OD) gaan functioneren. Bij de vorming is op basis van de startbegroting 2018 inzichtelijk gemaakt wat de ontvlechttingskosten voor de gemeente Deventer waren.

Om de kosten van deze autonome ontwikkeling zo laag mogelijk te houden is aangenomen dat de gemeentelijke ontvlechttingskosten konden worden verlaagd.

Achterliggende gedachte was dat naast de inbreng van personeel op basis van mens en taak wij als organisatie aanvullende instroom in de OD of uitstroom uit de gemeente zouden hebben.

Deze aanneme is achteraf te optimistisch gebleken; er is namelijk ook sprake van coördinerende en administratieve taken. Dit geeft een structureel nadeel van €90.000.

4. BTW woonwagens

De gemeente Deventer verhuurt 54 woonwagenstandplaatsen en 20 woonwagens. Uit deze verhuur ontvangt de gemeente opbrengsten.

Anderzijds maakt de gemeente kosten voor beheer, onderhoud en incasso. Ten aanzien van de fiscale aspecten zijn wij verplicht om over de afgelopen vijf jaar de te veel of te weinig aangegeven BTW te verrekenen middels een zogenaemde suppletie. Uit een nadere analyse is gebleken dat wij de afgelopen jaren een deel van de BTW over de onderhoud- en beheerskosten van woonwagens en standplaatsen onterecht bij de aangifte in aftrek gebracht. Daarnaast hebben wij over de huur wel BTW geïnd, maar niet afgedragen aan de belastingdienst.

Dit betekent dat over de periode 2013 tot en met 2018 circa €120.000 aan BTW moet worden betaald. Dit wordt in 2018 meegenomen ten laste van Algemene middelen in de derde kwartaalrapportage 2018. Voor de komende jaren gaan wij dit ook structureel goed inregelen. Dit betekent een structurele last van €18.000. Dit bedrag neemt af wanneer wij (een deel van) ons bezit kunnen overdragen aan de woningcorporaties.

5. Mengpercentage BTW Re-integratie

Met de Belastingdienst is overeengekomen dat een aanzienlijk hoger percentage dan tot nog toe toegepast, namelijk een mengpercentage van 80% compensabel en 20% kostprijsverhogend als mengpercentage BTW Re-integratie kan worden gehanteerd. Met de Belastingdienst is

afgestemd dat we dit percentage mogen toepassen voor de jaren 2017 en verder. Daarbij hebben we tevens aangegeven dat wanneer de Hoge Raad zich uitsprekt over het onderwerp en blijkt dat er 100% recht op compensatie bestaat, het verschil van 20% alsnog zal worden geclaimd. Vertaald naar de begroting is dit een eenmalig voordeel van €784.000 (2017 en 2018). Dit is meegenomen in de 3^e kwartaalrapportage 2018. Vanaf 2019 is het een structureel voordeel van €400.000.

6. Team Inkomensondersteuning

Bij de VJN 2016 is op basis van herijking van het formatie calculatiemodel, incidenteel een uitbreiding van de formatie opgevoerd van 2,53 fte Inkomensconsulenten en Uitkeringsadministratie groot €144.000 in de begroting 2017. Uitgangspunt destijds was een klantenbestand van 3.110 (inclusief BBZ, IOAW en IOAZ). Op basis van de ontwikkeling van het cliëntenbestand is dit gecontinueerd in de begroting 2018. Eind juli 2018 is het aantal cliënten met 2.994 inmiddels ruim onder het niveau van begin 2016. Waarbij het de verwachting is dat het aantal uitkeringsgerechtigden verder zal dalen in 2019. Aan de hand van het formatie calculatiemodel is de benodigde formatie momenteel herzien door de teammanager. Hieruit is gebleken dat de incidentele formatie Inkomensconsulenten in de begroting 2019 kan komen te vervallen. Als gevolg van het vervroegen van de betaaldatum van de uitkeringen vinden meer herberekeningen plaats ten aanzien van part-time inkomsten. Daarnaast ontbreekt de koppeling tussen de e-suite en de uitkeringsadministratie. Dit leidt tot extra handelingen voor de uitkeringsadministratie, waardoor voor 2019 wordt voorgesteld wel de formatie uitkeringsadministratie incidenteel met 1,2 fte te verhogen met €55.800.

7. Sociale recherche

Op 25 september 2018 is het handhavingsplan "Dienstverlening Handhaven 2018-2022" vastgesteld door het College van B&W. In dit handhavingsplan is de nadruk gelegd op het uitvoeren van een consequent lik op stuk beleid. Om dit lik op stuk beleid te kunnen realiseren is er meer inzet benodigd vanuit de SR. Ook om de geloofwaardigheid van ons sociale vangnet te behouden. In 2018 was de formatie reeds incidenteel 0,5 fte verhoogd. Vanuit het nieuw beleidskader is de benodigde extra formatie 1 fte, groot €60.000. Vooruitlopend op de vaststelling van het handhavingsplan "Dienstverlening Handhaven 2018-2022" door de Raad, wordt voorgesteld de formatie reeds op te nemen in de begroting.

8. Plus OV

Op basis van de realisatiecijfers 2018 verwachten we stijging van de vervoerkosten van €315.000 voor de eerste zeven maanden in 2019. De voorlopige verwachting is dat bij het begin van het nieuwe schooljaar 2019 dusdanige beheersmaatregelen zijn getroffen dat vanaf 1 augustus 2019 de uitgaven in lijn lopen met de begroting. Beheersmaatregelen zijn afhankelijk van de discussie die nu loopt over het al dan niet (gedeeltelijk) verlengen van de dienstverleningsovereenkomst met Plus OV. Doorgaan met Plus OV betekent dat we samen met Plus OV en de andere gemeenten beheersmaatregelen ontwikkelen. Stoppen met Plus OV betekent zelfstandig (of in samenwerking met andere gemeenten) het vervoer dusdanig regelen dat de uitgaven binnen de begroting vallen.

9. OZB scholen

De OZB stijgt jaarlijks met €25.000. In eerdere jaren konden we dit binnen onderwijshuisvesting opvangen, vanwege voordelen op andere onderdelen. Echter, in 2018 heeft een herwaardering van de WOZ waarde plaatsgevonden van het schoolgebouw Het Vlier (naar aanleiding

van een renovatie met een investering van €14 miljoen) waardoor de jaarlijkse OZB aanslag voor dit gebouw ruim €50.000 hoger is. In totaal is de verwachte jaarlijkse overschrijding €95.000.

10. Toezicht en handhaving

Er zijn diverse (autonome) ontwikkelingen die aanleiding zijn om het functie- en salarishuis van team Toezicht en Handhaving, en in het bijzonder een drietal functies, tegen het licht te houden.

In de afgelopen jaren is zowel het takenpakket, de verantwoordelijkheid als de rol behorend bij deze functies verandert als gevolg van nieuwe en/of aangepaste wetgeving, landelijke ontwikkelingen en verschuiving van taken. Zo is de toezichthouder Bouwen & Wonen steeds meer een casemanager geworden en is de Bijzonder opsporingsambtenaar (BOA) een meer zelfstandige medewerker geworden die zowel bestuursrechtelijke als strafrechtelijke taken verricht.

Daarnaast is er, met name vanwege de aanstaande uitstroom van oudere werknemers, dringend behoefte aan instroom van jonge medewerkers. Het is van belang hiervoor geschikte “startfuncties” te creëren die geschikt zijn voor (relatief) onervaren medewerkers. Verder spelen ook de marktontwikkelingen een rol, waarbij een passend salaris een belangrijke rol speelt om medewerkers aan te trekken en te behouden. Dit laatste heeft zich ook voorgedaan bij de recentelijke inwerkingtreding van de Omgevingsdienst waarbij salaris is gewijzigd ten opzichte van de bestaande situatie. Landelijk wordt bij gemeenten ook een tendens zichtbaar zoals de genoemde rol van casemanager en een daarbij passend (hoger) salaris. In onze omgeving speelt zich dit al af in Apeldoorn en Zwolle.

11. Algemene uitkering

Dit betreft de uitkomst van de Meicirculaire 2018 en de daarbij behorende aanpassing van stelposten. Van deze uitkomst is de raad in juni 2018 via een Raadsmededeling op de hoogte gesteld.

Uitkomst begroting 2019-2022

Op basis van de aangeleverde informatie voor het opstellen van de begroting 2019-2022 is de uitkomst van de begroting 2019-2022:

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitkomst na 2 ^e kwartaalrapportage 2018	0	395	1.080	1.617
Autonome ontwikkelingen	-744	105	444	118
Uitkomst begroting 2019-2022	-744	500	1.524	1.735
Putting uit Generieke weerstandsreserve	744	0	0	0
Saldo	0	500	1.524	1.735

Budget nieuw beleid

De uitkomst van de begroting 2019-2022 na autonome ontwikkelingen geeft ruimte om budget voor nieuw beleid vrij te maken. We stellen voor deze ruimte te verhogen met het schrappen van oud beleid (nieuw voor oud) voor een structureel bedrag van €75.000. Bij de Voorjaarsnota 2019 zullen we conform het bestuursakkoord aanvullende voorstellen doen om bestaand beleid te schrappen voor nieuw beleid. Daarnaast zijn er nog in te vullen budgetten beschikbaar in: de reserve gemeentebrede investeringen, budget duurzaamheid en budget economie.

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitkomst begroting 2019-2022	0	500	1.524	1.735
Nieuw voor oud	75	75	75	75
Saldo exploitatie	75	575	1.599	1.810
Reserve gemeentebrede investeringen	350	350	0	0
Budget economie	300	300	300	300
Budget duurzaamheid	0	75	75	75

Toelichting

a. Invulling "nieuw voor oud"

In het bestuursakkoord is voorgesteld een bedrag tot oplopend in 2022 van €600.000 binnen de bestaande begroting te heroverwegen en hiermee de ruimte voor nieuw beleid te verhogen.

We doen in deze begroting een eerste aanzet voor een bedrag van structureel €75.000. Voor de invulling van de andere bedragen in totaal structureel dan nog €525.000 doen we voorstellen bij de Voorjaarsnota 2019.

Bij deze begroting wordt voorgesteld vanaf 2019 structureel het budget niet gebouw gebonden kosten (facilitaire kosten) te verlagen met €75.000. De laatste jaren zijn de budgetten van de facilitaire kosten niet volledig benut. Deze kosten fluctueren jaarlijks. Dit komt dat de facilitaire kosten niet goed te beïnvloeden zijn omdat deze afhankelijk zijn van de vraag naar bepaalde producten (onder andere mobiliteitskosten, parkeergelden, kantoorartikelen, printen, warme dranken etc.). Is de vraag in de organisatie hoog naar deze producten dan zie je hier een toename in de kosten. Hoe de kosten zich in de toekomst ontwikkelen is niet bekend.

b. Reserve gemeentebrede investeringen

In deze reserve is nog een bedrag beschikbaar van €700.000.

c. Budget economie

Bij de begroting 2018 is voor economie een structureel budget voor economie vrijgemaakt van €300.000. Aangegeven is toen dat ten behoeve van het beschikbaar stellen van de budgetten vanaf 2019 te zijner tijd nog een afzonderlijk inhoudelijk voorstel aan de raad wordt voorgelegd.

d. Budget duurzaamheid

Bij de begroting 2018 is voor duurzaamheid €250.000 vrijgemaakt. Hiervan resteert na de 2^e kwartaalrapportage 2018 nog €75.000.

Voorstellen nieuw beleid

De budgetten nieuw beleid worden aangewend voor de voorstellen die ook in het bestuursakkoord 2018-2022 in bijlage 2 zijn opgenomen. Een uitzondering betreft het voorstel tijdelijke uitbreiding griffie.

(bedragen x €1.000)

Autonome ontwikkelingen	Programma	2019	2020	2021	2022
1. Uitbreiding griffie	Burger en bestuur	-48	-32	0	0
2. Vijfde wethouder	Burger en bestuur	0	0	0	0
3. Ondersteuning vijfde wethouder	Burger en bestuur	-100	-100	-100	-100
4. Strategische Board Cleantechregio	Burger en bestuur	-175	-175	-175	-175
5. Jongerenraad	Burger en bestuur	-30	0	0	0
6a. Inwoner aan zet	Burger en bestuur	-50	0	0	0
6b. Out of pocket budget	Burger en bestuur	50	0	0	0
7. Vuurwerk	Openbare orde en veiligheid	-25	-25	-25	-25
8. Aanpak ondermijning	Openbare orde en veiligheid	-130	-130	-130	-130
9. Pilot handhaving/toezicht	Openbare orde en veiligheid	-75	0	0	0
10. Beheerplan IJsseloevers	Leefomgeving	-90	-100	-100	-100
11. Basisregistratie op orde	Leefomgeving	-75	-175	-175	-175
12. Winkelcentrum Colmschate	Leefomgeving	0	-40	-40	-40
13. Skatepark	Leefomgeving	-90	-250	-10	-10
14a. Klimaatadaptatie	Leefomgeving	-100	-100	-100	-100
14b. Dekking rioolrecht	Leefomgeving	100	100	100	100
15. Asbest daken	Milieu	0	-50	-50	-50
16. Luchtkwaliteit	Milieu	-25	0	0	0
17. Vitaal platteland	Ruimtelijke ontwikkeling	-200	-100	-100	-200

18. Gebiedsexploitatie Bergweide/Kloosterlanden*	Herstructurering en vastgoed	0	-850	-850	-300
19. Veld Pickwick Players	Meedoen	0	-15	-15	-15
20. Inhuur management sociale teams	Meedoen	-75	-75	0	0
21. Ontwikkeling zorgconcepten*	Meedoen	0	0	-500	0
22. Mediabeleid	Economie, kunst en cultuur	-50	0	0	0
23. Cultuurvisie	Economie, kunst en cultuur	-25	0	0	0
24. Budget economie	Economie, kunst en cultuur	-100	0	0	0
25. Diversiteit	Bedrijfsvoering	-38	-38	-38	-38
Saldo nieuw beleid exploitatie		-1.351	-2.155	-2.308	-1.358
B. Reserve gemeentebrede investeringen		350			
1. Bewaakte fietsenstallingen	Leefomgeving	-20	0	0	0
2. Energieplan	Milieu	-100	0	0	0
Saldo besteedbaar gemeentebrede investeringen		-230	0	0	0
C. Budget economie		300	300	300	300
1. Stadshof	Ruimtelijke ontwikkeling	-100	0	0	0
2. Gezondheidsdienst voor dieren	Economie, kunst en cultuur	-20	0	0	0
Saldo besteedbaar budget economie		180	300	300	300
D. Budget duurzaamheid		75	75	75	75
1. Duurzaamheidscentrum	Milieu	-25	0	0	0
2. Circulaire hotspots	Milieu	-50	0	0	0
3. Transform	Milieu	-40	-35	0	0
Saldo besteedbaar budget duurzaamheid		-40	40	75	75

*) Van deze voorstellen wordt voordat deze budgetten worden vrijgegeven nog een afzonderlijk inhoudelijk voorstel aan de raad voorgelegd.

Toelichting:

1. Uitbreiding griffie

Op 18 juni heeft de werkgeverscommissie een memo gezonden aan de fractievoorzitters met informatie over de wijze waarop de bezetting op de griffie, na het vertrek van de griffier, wordt opgelost tot 1 januari 2019.

Onderdeel hiervan is het verlengen van de tijdelijke urenuitbreiding griffie van 1 september 2018 tot 1 januari 2019 en hiertoe een junior-adviseur aan te stellen. Al eerder was tot tijdelijke urenuitbreiding besloten (tot 1 september) op basis van aanhoudend hoge werkdruk op de griffie. Het vertrek van de griffier, het begeleiden van een burgemeestersprocedure en de hoge vergaderfrequentie van de raad zorgen voor onverminderd hoge werkdruk op de griffie. Voor de bedragen in 2019 en 2020 zijnde €48.000 en €32.000 wordt nu een beroep gedaan op de Algemene middelen.

2. Vijfde wethouder

De kosten van de vijfde wethouder €119.000 kunnen worden gedekt door te beschikken over de vrijval binnen het beschikbare budget kosten voormalige wethouders.

3. Ondersteuning vijfde wethouder

De uitbreiding met 1 wethouder brengt ook een ondersteuningsvraag met zich mee zowel in termen van bestuursadvies als –secretariaat.

4. Bijdrage strategische Board Cleantechregio

Dit betreft de jaarlijkse bijdrage vanuit Deventer aan de Cleantechregio. Deze bijdrage was in de begroting tot en met 2018 opgenomen en betreft voorzetting van bestaand beleid.

5. Jongerenraad

We onderzoeken hoe we een jongerenraad het beste kunnen opzetten ook met het oog op diversiteit van de verschillende groepen jongeren die Deventer rijk is. Het instellen van de jongerenraad moet worden onderzocht, voorbereid en geïmplementeerd.

6a en b. Inwoner aan zet

Wij willen inwoners stimuleren om initiatief te nemen. Hiervoor ontwikkelen we een strategie die enerzijds extern gericht is (hoe krijgen we initiatieven in alle wijken los?) en anderzijds intern gericht is (hoe gaan we als gemeente om met deze initiatieven?). Hier hoort bij dat we durven mee te bewegen in wensen van (groepen) inwoners. We zetten vooral dáár in waar al energie zit. De komende tijd gaan we aan de slag met het plan. We verwachten dat we dit deels vanuit de bestaande formatie kunnen vormgeven. Wat we aanvullend (in uren en geld) nodig hebben (maximaal €50.000) kunnen we uit het programma Burger en bestuur dekken, deeltaakveld Strategische programmering (voormalig product 104).

7. Vuurwerk

Het instellen van nieuwe vuurwerkvrije zones, zoals die bij de Ulebelt, is mogelijk rondom kwetsbare functies als daar behoefte aan is. Met de jaarwisseling naar 2019 organiseren we een centrale vuurwerkshow als alternatief voor het afsteken van particulier vuurwerk.

8. Ondernijning en weerbaarheid

Naast positieve ontwikkelingen, zien wij een verschuiving naar minder zichtbare criminaliteit, zoals ondernijning. Wij willen de komende jaren de bestaande aanpak ondernijning en weerbaarheid intensiveren. Tegen georganiseerde criminaliteit treden wij hard op, in nauwe samenwerking met onze justitiële en fiscale partners. Daarnaast zetten wij in op de weerbaarheid tegen ondernijnende criminaliteit van het openbaar bestuur, onze inwoners en ondernemers. Het programma aanpak ondernijning en weerbaarheid wordt uitgevoerd langs de volgende sporen:

- Aanpak ondernijningscasuïstiek en regionale samenwerking: Gericht op het verstoren van de criminele industrie door het integraal aanpakken van criminele kopstukken, faciliteerders, locaties, gelegenheden en vermogen in deze industrie.
- Doorontwikkelen interventiestrategieën: Criminelen vinden steeds nieuwe manieren om de samenleving te ondernijnen. Het is daarom essentieel dat de overheid haar interventiestrategieën ook blijft ontwikkelen.
- Maatschappelijke weerbaarheid: Het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid is gericht op de het vergroten van de bewustwording en de sociale norm in de samenleving.
- Ambtelijke en bestuurlijke weerbaarheid: Hierbij draait het om bewustwording, zowel ambtelijk als bestuurlijk, van het feit dat de gemeente wordt gebruikt om criminele activiteiten te faciliteren.
- Inrichten van een meldpunt: Een meldpunt wordt ingericht waar de gemeentelijke collega's terecht kunnen met signalen met betrekking tot ondernijning.
- Intelligence: De ondersteuning vanuit intelligence en datascience is gericht op het ondersteunen van de aanpak, door middel van het opbouwen en borgen van een goede lokale informatiepositie op zowel casus als fenomeenniveau. Bij de aanpak worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
  - Iedere medewerker en bestuurder voelt zich betrokken bij de aanpak van ondernijnende criminaliteit.
  - Helder krijgen van tegenstrijdige belangen binnen de organisatie (bijvoorbeeld economische belangen versus het belang om ondernijnende criminaliteit tegen te gaan) en het borgen van de ambtelijke en bestuurlijke integriteit.
  - Om tot de bron te komen is het nodig om het systeem van de georganiseerde criminele netwerken te frustreren en duurzaam ineffectief te maken. De gemeente heeft hiervoor mogelijkheden op onder andere het gebied van vergunningverlening, subsidieverstrekking, Bibob-procedures, stopgesprekken en bij de (ver)koop van vastgoed.

De kosten betreffen:

- Projectleider 1fte: €100.000 waaronder:
  - misbruik gemeente als dienstverlener en zakenpartner tegengaan door middel van inzet Bibob bij APV
  - Bijzondere wetten-vergunningen en vastgoedtransactie
  - Deelname aan informatieplein IJsselland

- Bijdrage aan casuïstiek vanuit de gemeente wanneer dit past binnen de reguliere prioriteiten van bestaand beleid en productbladen HUP
- Signalen van ondermijnende criminaliteit die binnenkomen bij het meldpunt worden doorgegeven aan de politie
- Regionale afstemming en samenwerking op geprioriteerde thema's passende binnen de bestaande capaciteit binnen de organisatie
- Bewustwording ondernemers en burgers via reguliere overlegstructuren / inrichten meldpunt via inrichten mailadres
- Informatiemedewerker (t.b.v. geprioriteerde casuïstiek lokale driehoek) 16 uur € 30.000.

9. Pilot handhaving/toezicht

Op basis van een motie van de gemeenteraad van 8 november 2017 is op 1 mei 2018 de pilot Flexteam bij team Toezicht & Handhaving van start gegaan. Het Flexteam richt zich vooral op het terugdringen van overlast in de wijken.

Dat betekent in de praktijk vooral frequenter en langduriger aandacht besteden aan overlastlocaties en dus ook letterlijk aanwezig zijn. Juist ook op de momenten dat er overlast ervaren wordt. De verwachting is dat deze aanpak ook een preventieve uitwerking heeft.

Daarnaast is er ruimte om zaken op te pakken, die acuut om aandacht vragen, zowel bestuurlijk als maatschappelijk. Speerpunten daarbij zijn de “kleine” ergernissen zoals afval, hondenpoep, etc. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling in te zetten op bijvoorbeeld horeca en paracommercie.

Voor de inzet van dit team is een bedrag beschikbaar gesteld van €100.000 (€75.000 in 2018 en €25.000 in 2019). In het kader van de begrotingsgesprekken 2019 is aanvullend een bedrag beschikbaar gesteld van €75.000 om de pilot in het gehele jaar 2019 te kunnen continueren. Aan de hand van een evaluatie zal vervolgens bekeken worden of deze inzet structureel voortgezet wordt.

10. beheersplan IJsseloevers

Om de zone van de IJsseloevers tussen de bruggen meer geschikt te maken voor recreatieve doeleinden is een beheersplan opgesteld. In dit beheersplan zijn maatregelen uitgewerkt om het gebruik meer te faciliteren en de nadelige gevolgen te beheersen. Om in 2019 voldoende fietsparkeervoorzieningen, afvalvoorzieningen, zitgelegenheden, verlichting etc. te realiseren is bovenop de beschikbare €100.000, een budget van €90.000 nodig. Voor afval, reiniging, toezicht en handhaving is vanaf 2020 structureel een budget van €100.000 nodig.

11. Basisregistratie op orde

Zorgdragen dat onze digitale basissystemen (registraties) op orde komen/blijven waardoor we toekomstbestendig zijn en onze kapitaalgoederen duurzaam kunnen blijven beheren en zowel inhoudelijk als financieel kunnen sturen en beheersen.

12. Winkelcentrum Colmschate

Een kwaliteitsimpuls aan het openbaar gebied in het vernieuwde winkelcentrum De Flora in Colmschate.

13. Skatepark

Het maken van een skatepark voor jongeren naar aanleiding van een ingediende motie.

14 a en b. Klimaatadaptatie

Als gevolg van het veranderende klimaat neemt de kans op wateroverlast toe. Op basis van het gemeentelijk rioleringsplan voeren wij jaarlijks maatregelen uit om de druk op ons rioolstelsel te verlagen.

Dit is mogelijk door het afkoppelen van hemelwater en de aanleg van infiltratieriolen die afvoeren op het oppervlaktewater. Vanaf 2019 verhogen wij het budget voor het uitvoeren van deze maatregelen met €100.000, te dekken uit het riooltarief.

15. Asbest daken

Met ingang van 2024 zijn asbest daken verboden. Eigenaren zijn verplicht om op deze datum al het asbestmateriaal van de daken van hun huizen en bijgebouwen te hebben verwijderd en op correcte wijze te hebben gestort. Deventer doet mee aan het versnellingsprogramma van de provincie Overijssel om de sanering tijdig op gang te brengen. Het tweejaarlijkse actieplan wordt verlengd in 2020-2021.

De kosten betreffen:

- apparaatslasten
- uitvoering maatregelen actieplan zoals voorlichting en andere instrumenten
- afspraken met Circulus Berkel.
-

16. Luchtkwaliteit

Slechte luchtkwaliteit behoort in Nederland tot de belangrijkste oorzaken van vroegtijdig overlijden van mensen. Met name de aanwezigheid van fijnstof in de lucht heeft schadelijke gevolgen voor de longen. Een belangrijkste bron van fijnstof is het verbranden van hout of kolen, bijvoorbeeld in houtkachels, barbeques of open vuur. Dit veroorzaakt niet alleen gezondheidsklachten maar leidt vaak ook tot klachten vanwege stank. De gemeente wil en kan het stoken van hout niet verbieden. Wel wil de gemeente mensen door middel van een publiekscampagne bewust maken van de gezondheidsrisico's en overlast die het veroorzaakt en mensen informeren over mogelijkheden om de negatieve gevolgen van houtstook te minimaliseren.

17. Vitaal platteland

In de komende bestuursperiode gaan we samen met de stakeholders op het platteland nieuwe (economische) kansen en mogelijkheden verkennen en verzilveren

18. Revitalisering Kloosterlanden en Bergweide

Het mogelijk maken dat bedrijven door bijvoorbeeld herverkaveling en opknappen omgeving waaronder kades, een adequate ruimte houden om te functioneren, ook aanpassen en opknappen van openbare ruimte waaronder kades voor watergebonden bedrijven.

In het bestuursakkoord was in 2021 hiervoor eenmalig €2 miljoen vrijgemaakt. Nu is dit bedrag verdeeld over de jaren 2020 t/m 2022.

Voorwaarde voor het realiseren van de doelstellingen van deze revitalisering is dat de provincie en het bedrijfsleven participeren.

19. Kunstgrasveld Pickwick Players

Vervanging grasveld door een hybride kunstgrasveld.

20. Inhuur management sociale teams

De bestuurders in het sociaal team hebben met elkaar afgesproken op dit moment niet in te zetten op een nieuwe juridische entiteit per 1 januari 2019. De bestuurders zijn van mening dat de doorontwikkeling van de inhoudelijke samenwerking voorop gesteld moet worden. Focus ligt op inhoud en de organisatievorm is daarin volgend. Om deze inhoudelijke doorontwikkeling met volle aandacht en energie voort te blijven zetten, is voortzetting van de inzet manager sociale teams wenselijk. Voor de jaren 2019 en 2020 wordt hier eenmalig 2 x €75.000 voor ingezet.

21. Ontwikkeling zorgconcepten

Als onderdeel van het actieplan transformatie sociaal domein wordt ingezet op het versterken van zorgconcepten. Op dit moment worden op verschillende plekken in de stad initiatieven opgestart en zijn er samenwerkingsverbanden. De gedachtegang hierachter is om verder invulling te geven aan de transformatie gedachte. Het ontschotten van de financiële stromen is daar een logische vervolgstap in. Het college is positief over de diverse initiatieven en samenwerkingen en creëert met dit budget ruimte om in cofinanciering deze ontwikkeling verder aan te jagen.

22. Mediabeleid

Wij trekken eenmalig €50.000 uit voor de doorontwikkeling van de lokale omroep in nauwe samenwerking met de partners in de stad. We maken afspraken voor een gezonde, onafhankelijke en kwalitatieve lokale omroep voor de stad, de dorpen en de regio, binnen de kaders die we daarvoor schetsen in de op te stellen cultuurvisie.

23. Cultuurvisie

In 2019 wordt de cultuurvisie gepresenteerd. Er is budget nodig voor de ondersteuning van het debat met raad en samenleving door middel van een uitdagende, uitnodigende en verhelderende manier van presenteren.

24. Budget economie

Het budget economie wordt eenmalig verhoogd met €100.000. Hiermee wordt het nog beschikbare structurele budget economie verhoogd. Zie [Investeringsmiddelen](#).

25. Diversiteit

We streven naar een diverse en kwalitatief evenwichtige opbouw van de organisatie. Een inclusieve organisatie waarbij iedereen naar vermogen kan bijdragen, we open staan voor elkaar en iedereen gelijke kansen heeft. Dit vinden we als organisatie belangrijk en daar is ons (personeels)beleid op gebouwd. Met het raadsvoorstel Deventer Divers komt er structureel aandacht voor diversiteit op de werkvloer binnen de gemeente Deventer, waaronder in de vorm van trainingen/ontwikkeling. Het gaat hierbij om een breed vraagstuk in de organisatie en hiermee geven we gehoor aan de motie. Dit is niet begroot in het opleidingsbudget, daarvoor is extra budget nodig. Daarnaast is gestart met een proef anoniem solliciteren.

Het diversiteitsbeleid heeft een structureel effect. Bij de 2e kwartaalrapportage 2018 is een eenmalig bedrag van €19.000 (voor 2e helft 2018) goedgekeurd. Nu wordt dit bedrag (€38.000) structureel aangevraagd voor het jaar 2019 en verder.

B1. Bewaakte fietsstallingen

Tot het moment dat een definitieve oplossing is voor bewaakt fietsparkeren in de binnenstad is het voorstel tijdelijk de bewaakte fietsstalling Lamme van Deseplein door te zetten. Het huidige gebruik (tijdens de pilot) toont ook aan dat er nog steeds behoefte is aan een bewaakte voorziening in dit deel van het centrum. De personeelskosten die hiermee gemoeid zijn komen, met de huidige openingstijden en gereduceerde tarieven, op een bedrag van €20.000 op jaarbasis. In afwachting van de definitieve invulling op deze locatie houden we hier de pilot ook in 2019 in de lucht.

B2. Energieplan

Deventer heeft een Routekaart Energietransitie met drie sporen: bebouwde omgeving, bedrijven en mobiliteit. We werken de Routekaart Energietransitie uit tot een Energieplan waarin staat beschreven welke maatregelen nodig zijn in de tijd om het beoogde doel te halen.

Afhankelijk van de inzichten uit dit plan verfijnen we onze ambitie. De uitgangspunten voor dit plan zijn als volgt:

- Het plan beschrijft, als stepping stones, de belangrijkste opgaven per collegeperiode op weg naar 2030.
- Voor het eerste Energieplan 2019-2022 is het streven in drie wijken te zijn gestart met de uitvoering. We gaan uit van een wijkgerichte aanpak, want elke wijk heeft zijn eigen ontstaansgeschiedenis en daarmee zijn eigen 'energielabel' en vergt door een eigen aanpak, niet alleen fysiek, maar ook sociaal.
- Bewoners worden vanaf het begin meegenomen en betrokken. We leveren zoveel mogelijk maatwerk, ook qua financiering, per huishouden, woningtype en wijk en hebben oog voor de sociale aspecten.
- De aspecten tijd, kosten en financiering, ruimtebeslag en planologische keuzes worden uitgewerkt. Waar mogelijk wordt dubbel ruimtegebruik, zoals de combinatie van geluidswal en zonne-energie, gestimuleerd. In het plan worden geen bronnen van schone energieopwekking op voorhand uitgesloten.
- De energietransitie is een onomkeerbare opgave voor de komende decennia. Deze opgave vraagt veel van college en gemeenteraad maar, nog belangrijker, van de Deventer gemeenschap. We gaan met elkaar het gesprek en de discussie aan over hoe we de energietransitie willen en kunnen realiseren. We gaan met de inwoners in gesprek over zonnepanelen op grotere schaal, het bijplaatsen van windmolens, biovergisters of andere vormen van het opwekken van niet-fossiele energie. Om een stevig draagvlak te creëren is echter meer nodig dan informeren. Alleen door serieus in te gaan op de vragen en zorgen van de omgeving en omwonenden actief te betrekken bij de plannen of te laten participeren, kan weerstand tegen een project worden omgebogen tot acceptatie en zelfs tot positieve beleving van bijvoorbeeld een zonnepark of windmolenplan. Uiteindelijk is het aan de raad om dit te beoordelen.

C1. Stadshof

De Deventer binnenstad kent nog veel verborgen plekken die een verrijking kunnen betekenen van de fraaie historische binnenstad. Omsloten door panden aan de historische straten Lange en Korte Bisschopstraat en Grote Overstraat ligt een fraaie groene binnentuin. Deze zou een nieuwe openbare functie kunnen gaan vervullen. De omliggende panden kunnen geschikt(er) worden gemaakt voor wonen boven de winkels, een voor de binnenstad zeer gewenste ontwikkeling. Wij gaan een actieve bijdrage leveren aan het initiatief dat bekend staat als Stadshof en dat vooral getrokken wordt door de NV Wonen Boven Winkels. Samen met de provincie Overijssel en woonbedrijf Ieder1 stellen we het budget beschikbaar. Op deze manier creëren wij een nieuwe aantrekkelijke verblijfsplek in de binnenstad voegen wij nieuwe woningen aan de binnenstad toe. Hiervoor is in 2019 eenmalig €100.000 benodigd.

C2. Gezondheidsdienst voor dieren

De in Deventer gevestigde Gezondheidsdienst voor Dieren heeft het initiatief genomen voor de ontwikkeling van een Centrum voor Diergezondheid en Duurzaamheid. In samenwerking met bedrijven in de agrarische sector, de provincie en de gemeente wordt in 2019 een businessplan opgesteld. Vanwege de grote mogelijkheden voor het creëren van hoogwaardige werkgelegenheid draagt de gemeente, net als bovengenoemde partijen, financieel en inhoudelijk bij aan het uitwerken van het businessplan.

D1. Duurzaamheidscentrum

We verkennen de mogelijkheden om ondernemers en instellingen een duurzaamheidscentrum te laten inrichten. Hier kunnen huishoudens en bedrijven terecht voor advies en informatie over alle onderwerpen in dit hoofdstuk. De expositieruimte aan de ingang van het stadskantoor kan hiervoor (bij voldoende belangstelling) tijdelijk beschikbaar worden gesteld. Het uitgangspunt blijft hierbij een open publieksruimte met wisselende exposities, maar met meer aandacht voor duurzaamheid. De gemeente is faciliterend in het beschikbaar stellen van de ruimte, de invulling moet komen van bedrijven en instellingen.

D2. Circulaire hotspots

We verkennen met het bedrijfsleven de mogelijkheden om tot verdere uitwisseling van energie, warmte en grondstoffen te komen. We denken daarbij aan circulaire hot-spots voor uitwisseling van energie en grondstoffen. Bedrijven en bewoners leveren overtollige energie en grondstoffen aan partijen die daar behoefte aan hebben. Een digitaal platform kan vraag en aanbod samenbrengen. Daar horen ook investeringen in infrastructuur en techniek (bijvoorbeeld voor afvang, opslag en transport van warmte) en de ontwikkeling van een systeem voor financiële verrekening bij.

D3. Transform

De gemeenten Deventer, Apeldoorn, Zutphen en Zwolle werken samen in Transform. Dit project is gericht op het gezamenlijk aanpakken van de benodigde randvoorwaarden in de energietransitie van de bestaande gebouwde omgeving. Daarmee komen we tot versnelling en opschaling. Transform richt zich op het realiseren van schaalvoordelen door vraagbundeling van gewenste oplossingen uit de markt, het verkrijgen van financiële arrangementen en co-financiering bij publieke en private financiers (onder andere EIB/EU gelden), het wegnemen van belemmeringen in de wet- en regelgeving en het ontwikkelen van benodigde juridische en financiële instrumenten (zoals de "trex"). Door de (lobby-)kracht en het volume van de vier steden te bundelen, verwachten we een beter resultaat te verkrijgen.

Recapitulatie uitkomst begroting na nieuw beleid

Op basis van het voorgaande is er een nadelige uitkomst van de begroting 2019 tot en met 2021. Daarnaast resteren er bedragen in de reserve Gemeentebrede investeringen en budgetten economie en duurzaamheid. Conform het bestuursakkoord worden de resterende middelen reserve Gemeente brede investeringen en gelden duurzaamheid ingezet ter dekking tekorten in 2019 t/m 2021 en vanaf 2022 wordt hiermee de voordelige uitkomst van de begroting verhoogd.

De nadelige uitkomsten in 2019 tot en met 2021 dekken we conform het bestuursakkoord uit de generieke weerstandsreserve. De begroting blijft structureel sluitend aangezien in de nadelige uitkomsten van de begroting 2019 t/m 2021 eenmalige nadelen (bijvoorbeeld zorgconcepten, gebiedsontwikkeling Bergweide/Kloosterlanden) zitten, die worden gedekt uit de generieke weerstandsreserve.

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitkomst begroting 2019-2022	0	500	1.524	1.735
Nieuw voor oud	75	75	75	75
Nieuw beleid	-1.351	-2.155	-2.308	-1.358
Restant budget Reserve gemeentebrede investeringen	230	275	0	0
Restant budget duurzaamheid	-40	40	75	75
Saldo	-1.086	-1.265	-634	527
Putting uit Generieke weerstandsreserve	1.086	1.265	634	0
Saldo uitkomst begroting	0	0	0	527

Financiële soliditeit

Financiële soliditeit (financieel solide huishouding) is een onderdeel van een structureel sluitende (meerjaren-)begroting. Hierbij wordt ook gekeken of er voldoende buffers beschikbaar zijn om op korte termijn risico's en nadelen te kunnen dekken. We voldoen aan deze eisen en lichten dat toe in de volgende paragrafen.

Structurele stelposten opvangen nadelen

Voor het opvangen van nadelen zijn de volgende stelposten in de exploitatie beschikbaar.

(bedragen x €1.000)

Autonome ontwikkelingen	2019	2020	2021	2022
Saldo	600	950	1.300	1.650

Op basis van de maart- en meicirculaire 2018 Algemene uitkering (AU) zijn voor het opvangen van nadelen in de AU de volgende stelposten in de begroting opgenomen.

(bedragen x €1.000)

Stelposten	2019	2020	2021	2022
Stelpost accres AU	700	700	700	600
Stelpost BCF	1.450	1.750	2.100	2.300

Weerstandsratio

De ratio van het weerstandsvermogen in deze begroting bedraagt 1. Dit betreft een weerstandsvermogen en risicobedrag van €16,3 miljoen. Zie voor verdere toelichting paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Generieke weerstandsreserve

Naast de specifieke weerstandsreserve (afdekken van de risico's grondexploitatie en risico's WWB-I uitgaven) is er ook een generieke weerstandsreserve. Deze reserve dient als dekkingsmiddel voor het opvangen van nadelen die op verschillende terreinen kunnen ontstaan zoals: opvangen verliesvoorzieningen/afwaarderingen grondexploitaties (groter dan aanwezig in specifiek weerstandsvermogen), risico's gemeentegarantie, mutaties Algemene uitkering, faseringsverschillen taakstellingen, frictiekosten taakstellingen, rentemutaties, knelpunten sociaal domein en afdekken eenmalige begrotingstekorten.

De stand van de generieke weerstandsreserve bedraagt:

(bedragen x €1.000)

Generieke weerstandsreserve	2018	2019	2020	2021	2022
Stand 01-01	1.263	3.296	2.518	2.392	3.753
Mutaties:					
1. Diverse raadsbesluiten	2.362	-823	940	1.810	1.991
2. Aanpassing %renteomslag van 2,7% naar 2,5% (lagere exploitatielasten)	0	420	420	420	420
3. Renteresultaat	571	489	479	465	757
4. Aanpassing disconteringsvoet verliesvoorziening grondexploitatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
5. Voeding reserve parkeerbijdrage bouwaanvragen (Rb Sluiskwartier 31-05-2017)	0	0	-700	-700	0
6. Overheveling van specifiek weerstandsvermogen	0	966	0	0	0
7. Prognose 3e kwartaalrapportage 2018	-900	0	0	0	0
8. Nadelige uitkomsten begroting 2019-2022	0	-1.830	-1.265	-634	0
Saldo	3.296	2.518	2.392	3.753	6.921

Openstaande taakstellingen

In de begroting 2019-2020 zijn diverse taakstellingen opgenomen. De belangrijkste taakstellingen betreffen:

- Verkoop panden en gronden Deventer NO. De structurele besparing moet €0,3 miljoen structureel bedragen. Dit is een verkoopopbrengst van €7,5 miljoen.
- Rendementsverbetering vastgoed
- Transformatie sociaal domein
- Vergunning parkeren omzetten naar betaald parkeren

Op dit moment is er geen reden om aan te nemen dat deze taakstellingen met uitzondering van de taakstelling vergunning parkeren niet worden gerealiseerd.

Ten aanzien van de taakstelling transformatie sociaal domein geven we de volgende toelichting.

De afgelopen jaren zijn de uitgaven in het sociaal domein gestegen. Dat is een landelijk beeld, zo ook in Deventer. Eveneens is duidelijk geworden dat de transformatie, het tot stand brengen van verandering, meer tijd vraagt. De mogelijkheden om bij te sturen zijn beperkt. Sinds 2015 groeit de hoeveelheid cliënten gestaag. Door allerlei landelijke maatregelen, zoals langer thuis wonen en doordat sociale teams dichtbij de mensen werken, komen de cliënten sneller in beeld en wordt er sneller ondersteuning ingezet. Dit verandert de komende jaren niet. Dit betekent

dat bij ongewijzigd beleid de tekorten structureel worden. Daarnaast hebben we te maken met een taakstelling die bij de VJN 2016 is ingeboekt, waarmee we vanaf 2019 besparingen (vanaf 2020 €1 miljoen structureel) in de begroting moeten realiseren. Onze huidige inzet op transformatie laat nog te weinig financieel resultaat zien. Daarom zullen we de komende jaren sturing moeten geven aan de beheersing van de uitgaven en zullen we dit, naast kwaliteit in de zorg, centraal stellen.

Met het Actieplan Transformatie Sociaal Domein wordt uitvoering gegeven om het beoogd transformatieresultaat te behalen en om de tekorten in het sociaal domein de komende jaren te beheersen. Het komt er met name op neer dat via het sturen op volume en zwaarte in de voorzieningen de uitgaven kunnen worden beheerst naast de sturing op kwaliteit. In de onderstaande tabel wordt aangegeven welk financieel resultaat we verwachten de komende jaren door de inzet met het actieplan Transformatie Sociaal Domein. Ook is aangegeven welk aanvullend beroep er zal moeten worden gedaan op de algemene middelen bij de VJN 2018. Daarnaast moet aanspraak worden gemaakt op de middelen die het Rijk via circulaires en fondsen ter dekking van tekorten in het sociaal domein beschikbaar stelt. Aanvullend hebben we te maken met de autonome ontwikkelingen vanuit het Regeerakkoord, waaronder een abonnementstarief en verlaging eigen bijdrage, en het creëren extra beschutte werkplekken. Daarnaast wordt een groot deel van de IU sociaal domein vanaf 2020 geïntegreerd in de algemene uitkering, waardoor volume- en loon/prijs ontwikkeling gedekt moeten worden vanuit de algemene middelen. Tot 2020 wordt dit nog gecompenseerd via de IU sociaal domein.

Er is een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden voor sturing op de beheersing van de uitgaven in het sociaal domein. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in het Actieplan Transformatie Sociaal Domein. De aanpak richt zich op vier thema's:

- Preventie
- Eenvoudige en integrale toegang (in de wijk)
- Effectieve zorg en ondersteuning (kwaliteit)
- Monitoring

Het college monitort de stand van zaken en informeert vervolgens de raad elk kwartaal over de voortgang in dit actieplan.

(bedragen x €1.000)

Verwachte resultaten Sociaal domein	2018	2019	2020	2021	2022
Participatie BUIG	0	0	0	0	0
Participatie Re-integratie	0	0	0	0	0
Inzet reserve (weerstandreserve)	0	0	0	0	0
Beschermd wonen	0	0	0	0	0
WMO nieuwe taken	-380	-450	-600	-550	-600
Ingeboekte transformatieresultaten bij VJN 2016	0	-550	-1.050	-1.050	-1.050
WMO oude taken	50	100	50	0	50
Jeugd prognose	-800	-700	-400	-400	-400
Innovatie	-210	-200	0	0	0
Reserve Sociaal domein (ter dekking Innovatie)	210	200	0	0	0
BVO begroting	-180	-140	-103	-103	-103
Uitbreiding formatie	0	-405	-369	-369	-369
Regionale reserve (deels ter dekking uitbreiding formatie)	0	405	195	0	0
Prijs- en loonstijging WMO, Jeugd en Participatie*	0	0	-1.408	-2.595	-3.829
Volumestijging WMO (inclusief HH)*	0	0	-567	-1.134	-1.702
Dekking vanuit toename accres*	0	0	1.975	3.729	5.531
Totaal tekort Sociaal domein	-1.310	-1.740	-2.277	-2.472	-2.472
Financieel effect van actieplan Transformatie	0	250	500	750	1.000
VJN 2018	1.310	1.490	1.777	1.722	1.472
Saldo	0	0	0	0	0

¹⁾ Op dit moment is als risico Jeugd en Wmo in het specifieke weerstandsvermogen een bedrag opgenomen van €2,6 miljoen tegen een kans van optreden 70% (= netto €1.820.000).

²⁾ In het Regeerakkoord is 54 miljoen euro vrijgemaakt voor ondersteuning van de transformatie van de jeugdhulp (in drie jaarlijkse bedragen van 18 miljoen euro) naast 54 miljoen euro die reeds gereserveerd is vanuit het Gemeentefonds. Daarnaast willen gemeenten en het kabinet gezamenlijk 200 miljoen beschikbaar stellen voor een fonds waarop gemeenten in 2018 een beroep kunnen doen als die te maken hebben met een stapeling van tekorten in het sociaal domein.

Investeringsplanning

Inleiding

In de gemeentebrede investeringsmiddelen zijn er nog niet bestede, maar wel geormerkte middelen. Dit betreft de middelen voor de onderwerpen:

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Geluidswal Bathmen	625	575	0	0
Parallele fietsstructuur A1	0	-28	-28	-28
Vaart in de haven	0	-62	-62	62
Burgerweeshuis	350	350	200	0
Fietsenstalling HEMA	38	38	38	38
Binnenstadagenda	0	39	39	39
Economie	280	300	300	300

Toelichting:

Economie

Het structureel vrijgemaakte budget van €300.000 voor economie (€400.000 in 2019) is ter beschikking van de gemeente. Van het bedrag in 2019 is voor nieuw beleid (Stadshof en Centrum Gezondheidsdienst dieren) al €120.000 eenmalig ingevuld. Het college zal na samenspraak met het economisch veld voorstellen doen aan de raad voor de besteding van het restant budget. De inzet van deze middelen zal in lijn liggen met het nog op te stellen economische uitvoeringsprogramma. Gezamenlijke inzet hierbij tussen de gemeente en de economische partners is randvoorwaarde. Gedacht wordt aan zaken die te maken hebben met de positionering van Deventer, de koppeling onderwijs-bedrijfsleven, kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte, ondersteuning van collectieve projecten vanuit het bedrijfsleven, havenontwikkeling- en profilering, etc.

Voorportaal investeringen

Vanuit de voorgaande jaren beschikken we nog over een lijst voorportaal investeringen. Veel ambities, projecten en wensen zijn opgenomen in het bestuursakkoord. Een aantal resterende majeure projecten en opgaven blijven staan. De volgende majeure investeringen voorzien wij nog, maar zullen nu nog niet verder worden voorbereid:

- Infrastructuur rondom Poort van Deventer
- Haveneiland en ondernemerskavels
- Capaciteitsvergroting kruisingen Oldenielstraat (bereikbaarheidsconclaaf)
- Rijbaanverdubbeling Oldenielstraat (bereikbaarheidsconclaaf)
- Parkeeropgave binnenstad (capaciteitsuitbreiding mits noodzakelijk)
- 3e brug (bereikbaarheidsconclaaf)
- Waterveiligheid en maatregelen IJssel (richting 2050)
- Vergroten capaciteit / vervanging sluiscomplex

Infrastructuur rondom Poort van Deventer

Om het gebied rondom McDonalds en Postillion (Bergweide 5.2) te ontwikkelen zijn infrastructurele maatregelen nodig. Indien op termijn de publiek private ontwikkeling van de Poort van Deventer (waaronder het Open Innovation Centre op het Akzoterrein) succesvol gaat verlopen is deze oplossing niet meer afdoende. Kosten voor een nieuwe lusstructuur met nieuwe aansluitingen worden globaal geraamd op €2 miljoen (exclusief de benodigde aankoop van gronden, reeds in achterliggende grondexploitaties opgenomen investeringen en overige flankerende maatregelen). De totale kosten zijn op dit moment nog niet exact te ramen. Daarmee is onze inzet een co-financiering in de totale publiek-private investering die binnen de ontwikkeling van de Poort van Deventer de komende jaren nader zal worden uitgewerkt.

Haveneiland en ondernemerskavels

In het document “Havenkwartier in de stadsassenszone” zijn in 2013 ten behoeve van de Ontwikkelagenda Overijssel – Stedendriehoek – Deventer de kansen rond het Havenkwartier in beeld gebracht. Project 1 (Hanzeweg) en 2 (Boerlaan) zijn nu in uitvoering. Project 3 (Haveneiland/ ondernemerskavels) is de laatste in de rij en kan niet zonder externe funding gerealiseerd worden. Bij de herijking Groot Bergweide is voorgesteld het haveneiland te ontwikkelen in co creatie met ondernemers. Naast het faciliteren in juridisch planologische zin, werken wij achterstallig onderhoud in de openbare ruimte weg en leggen wij een kade aan voor de groeiende beroeps- en pleziervaart. Het benodigde bedrag is €2,4 miljoen.

Bereikbaarheidsconclaaf

Als uitwerking van het ambitiesdocument „Deventer: een bericht aan de Stad” (2010) is een bereikbaarheidsconclaaf georganiseerd waardoor maatregelen voor negen samenhangende kwesties zijn geformuleerd. Gefaseerd zijn en worden deze maatregelen ter hand genomen. De maatregel die de komende periode concreet moet gaan worden, maar nog niet is gedekt is de aanpassing rondom de van Oldenielstraat. De kruisingen met de Hoge Hondstraat en Brinkgreverweg zullen moeten worden vergroot. Uit een verkeerstechnische studie is gebleken dat het

ook vanuit de verkeerscapaciteit noodzakelijk is de rijbaan tussen de kruisingen te verdubbelen. Dit heeft ingrijpende sociale en stedenbouwkundige consequenties.

Op de (zeer) lange termijn worden nog aanvullende investeringen voorzien, zoals de aanleg van een 3e brug.

Parkeeropgave binnenstad (capaciteitsuitbreiding mits noodzakelijk)

De eindoplossing voor het parkeren in de binnenstad was voorzien in een bebouwde voorziening in het sluiskwartier. Door de nieuwe ontwikkelfasering van het Sluiskwartier is de eindoplossing niet meer in beeld. Om toch in voldoende parkeren te voorzien was het noodzakelijk dat de Brinkgarage permanent bleef staan en dat het parkeren op de Melksterweide bij de Worp planologisch mogelijk zou worden. Dit is gelukt. Op 2 januari 2019 zal het Grote Kerkhof autovrij worden gemaakt. Op zich is er voldoende alternatieve parkeerruimte in de binnenstad. Mochten er toch parkeerknelpunten zich gaan voordoen, is het bestuursakkoord opgenomen dat er zal worden gezocht naar mogelijkheden om het parkeren uit te breiden. De (grote) investering die gepaard gaat met een dergelijke voorziening in een bebouwde historische omgeving, kan niet gefinancierd worden vanuit de parkeereexploitatie (besluitvorming MPP).

Waterveiligheid en maatregelen IJssel (richting 2050)

Nieuwe landelijke waterveiligheidsnormering zullen op lange termijn > 2050 gevolg hebben voor de wijze waarop we ter plaatse van de binnenstad de waterveiligheid kunnen garanderen. Tegelijkertijd zijn er de nodige ontwikkelingen die spelen ter plaatse van de binnenstad die van invloed kunnen zijn op lokale waterstanden en waterkeringen. Te denken bijvoorbeeld aan ontwikkelingen met betrekking tot de binnenvaart. Ook hebben we aandacht voor klimaatadaptatie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Op lange termijn zullen er investeringen in waterveiligheid nodig zijn.

Vergroten capaciteit / vervanging sluiscomplex

Als gevolg van de ontwikkeling van de Haven wordt duidelijker dat de functionele capaciteit van de sluis in Deventer beperkt is. De maximale schepen op de IJssel (CEMT klasse Va) zijn groter dan de afmetingen van de sluiscolk. Daarnaast komt op termijn (circa 10 tot 20 jaar) het einde van de levensduur van het sluiscomplex in zicht. Gezien de ambities rond de haven, de ontwikkeling van de logistiek, de problematiek rondom waterveiligheid en klimaatopgaven en de duurzaamheidsopgave zal het vraagstuk rondom het vergroten / vervangen van het sluiscomplex moeten worden opgepakt. De omvang van de benodigde middelen zijn zo groot, dat we gemeentelijk tijdig moeten gaan reserveren. Daarnaast kunnen we deze investering nooit alleen rechtvaardigen. Er zijn in Nederland zeer weinig gemeenten die een volwaardig sluiscomplex in een primaire waterkering moeten onderhouden (en vervangen). Het rijk, provincie, regio en het bedrijfsleven zullen ook nodig zijn.

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegen over staat. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven in de diverse programma's. Daarnaast betreft het ook de raming onvoorzien en uitgaaf- en inkomstenstelposten die nog niet aan de diverse programma's zijn toegerekend.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- De algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- De opbrengsten van de lokale heffingen;
- De opbrengst uit deelnemingen (dividend);
- Financiering;
- Onvoorzien en stelposten.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
PA12 Algemene dekkingsmiddelen	0.10 Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks); 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten; 0.5 Treasury; 0.61 OZB woningen; 0.62 OZB niet-woningen; 0.64 Belastingen overig; 0.7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF; 0.8 Overige baten en lasten; 6.3 Inkomensregelingen.

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	8.157	12.178	16.082	19.719	24.368
Baten	219.112	228.888	234.713	239.475	244.792
Saldo exclusief reserves	210.955	216.710	218.631	219.756	220.424
Storting in reserves	22.879	4.174	4.589	4.671	4.942
Putting uit reserves	22.758	4.592	1.997	1.430	1.321
Saldo reserves	-121	418	-2.591	-3.241	-3.621
Saldo inclusief reserves	210.834	217.128	216.040	216.515	216.803

Voor een nadere toelichting zie [Dekking programmaplan](#).

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA12	Algemene dekkingsmiddelen	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	0.8	Overige baten en lasten	-8.437	-12.450	-16.217	-21.140
Taakveld	0.64	Belastingen overig	171	171	171	171
Taakveld	0.5	Treasury	2.333	2.231	2.179	2.443
Taakveld	0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	197.789	203.001	206.943	211.294
Taakveld	0.61	OZB woningen	13.067	13.153	13.775	14.750
Taakveld	0.62	OZB niet-woningen	11.898	12.637	13.017	13.017
Taakveld	7.2	Riolering	-6	-6	-6	-6
Taakveld	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	-36	-36	-36	-36
Taakveld	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-24	-24	-24	-24
Taakveld	8.3	Wonen en bouwen	-24	-24	-24	-24
Taakveld	6.3	Inkomensregelingen	-9	-9	-9	-9
Taakveld	2.2	Parkeren	-12	-12	-12	-12
Saldo Programma		216.710	218.631	219.756	220.424	

Verbonden Partijen

Circulus Berkel BV

Wadinko NV

Stichting administratiekantoor Dataland

CSV Amsterdam BV

Enexis Holding NV

Coöperatie Dimpact ua

CBL Vennootschap BV

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Verkoop Vennootschap BV

Vitens NV

Vordering op Enexis BV

Bank Nederlandse Gemeenten NV

Dekking programmaplan

Inleiding

In de programma's Burger en bestuur tot en met Bedrijfsvoering zijn de gemeentelijke activiteiten en middeleninzet samengevat. De kosten van deze programma's moeten gedekt worden.

Het dekking programmaplan bevat een overzicht van de beschikbare dekkingsmiddelen voor de begroting en geeft een totaaloverzicht van het resultaat van de begroting.

Hieronder wordt het resultaat van de meerjarenbegroting weergegeven, zowel exclusief alsook inclusief verrekening van reserves. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de lasten en baten van de programma's en van de beschikbare dekkingsmiddelen.

Resultaat meerjarenbegroting

Resultaat meerjarenbegroting inclusief verrekening reserves

In de onderstaande tabel worden de uitkomsten van de begroting gepresenteerd, die onderdeel uitmaken van de totale uitkomst van deze begroting. In hoofdstuk Financiële uitkomsten begroting, treft u een nadere toelichting en specificatie aan.

(bedragen x €1.000)

Resultaat begroting inclusief verrekening reserves	2019	2020	2021	2022
Resultaat exclusief inzet reserves	-4.763	-116	1.537	3.632
Verrekening reserves	4.763	116	-1.537	-3.105
Totaal resultaat meerjarenbegroting	0	0	0	527

Resultaat meerjarenbegroting exclusief verrekening reserves

In onderstaande tabel is het totaal aan lasten en baten opgenomen. Het lastentotaal geeft een beeld van de gemeentelijke 'omzet'. Deze bedraagt voor 2019 €322 miljoen. Het resultaat (onder in de tabel) geeft het overall-saldo van lasten en baten als de verrekening met reserves (puttingen en stortingen) buiten beschouwing wordt gelaten. Dat geeft een extra inzicht in de financiële positie van de gemeente. De regelgeving (BBV 2004) schrijft deze cijferopstelling dan ook voor. Het saldo per programma en de algemene dekkingsmiddelen zijn hierna verder gespecificeerd.

(bedragen x €1.000)

Resultaat begroting exclusief verrekening reserves	2019	2020	2021	2022
Totaal lasten programma's (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	322.461	320.922	316.847	312.852
Totaal baten programma (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	102.304	103.717	99.264	95.537
Totaal saldo programma (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	-220.157	-217.205	-217.583	-217.315
Totaal saldo algemene dekkingsmiddelen	215.394	217.089	219.120	220.947
Resultaat begroting exclusief verrekening reserves	-4.763	-116	1.537	3.632

Verrekening met reserves

In onderstaand overzicht zijn alle stortingen en puttingen in/uit reserves verzameld die ten laste resp. ten gunste worden gebracht van de exploitatie. Ook is opgenomen welke rente conform de vastgestelde regels wordt toegevoegd aan reserves. Voor detailinformatie per programma wordt verwezen naar bijlage Resultaatbestemming. Een en ander leidt per saldo tot het volgende effect van verrekening met reserves per jaar.

(bedragen x €1.000)

Reserves	2019	2020	2021	2022
Saldo stortingen (-) en puttingen (+) exclusief rentetoevoeging	5.156	483	-1.204	-2.795
Toevoeging van rente aan reserves (-)	393	367	333	310
Saldo stortingen (-) en puttingen (+) inclusief rentetoevoeging	4.763	116	-1.537	-3.105

Saldo lasten en baten per programma

In dit overzicht zijn de saldo's per programma (excl. reserve mutaties) samengevat.

(bedragen x €1.000)

Saldo per programma	2019	2020	2021	2022
Burger en bestuur	-5.744	-5.471	-5.556	-5.718
Openbare orde en veiligheid	-9.188	-9.281	-9.352	-9.542
Leefomgeving	-19.008	-18.940	-18.861	-18.889
Milieu en duurzaamheid	-2.172	-1.410	-1.356	-1.356
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.458	-1.934	-1.919	-1.889
Herstructurering en vastgoed	858	1.140	1.198	1.206
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	-32.713	-31.905	-31.300	-30.956
Meedoen	-75.023	-75.045	-75.828	-76.005
Jeugd en onderwijs	-34.698	-34.828	-34.668	-34.501
Economie, kunst en cultuur	-15.235	-15.038	-14.884	-14.839
Bedrijfsvoering	-24.776	-24.493	-25.057	-24.826
Totaal	-220.157	-217.205	-217.583	-217.315

Algemene dekkingsmiddelen

De belangrijkste dekkingsbron voor de gemeentelijke lasten zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen, waarvan de Algemene Uitkering (AU) en de Onroerende zaakbelasting (OZB) de belangrijkste zijn. De dekkingsmiddelen die direct verbonden zijn aan taakvelden, zoals de afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn als opbrengst ondergebracht in het betreffende programma. Naast deze algemene dekkingsmiddelen is er ook een aantal lasten en baten, dat daar (nog) buiten valt. Het betreft gereserveerde lasten en baten van algemeen karakter die nog nadere uitwerking behoeven alvorens te worden toebedeeld aan een programma. Ze worden per onderwerp kort toegelicht, en voor zover relevant daarna gespecificeerd.

(bedragen x €1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	2019	2020	2021	2022
Algemene uitkering	197.789	203.001	206.943	211.294
Lokale heffingen	26.478	27.303	28.203	29.178
Saldo financieringsfunctie	882	846	798	1.068
Dividend	1.245	1.241	1.241	1.241
Calculatieverschillen	-1.080	-800	-689	-924
Overige algemene dekkingsmiddelen	-503	-565	-568	-574
Uitvoeringskosten lokale heffingen	-1.352	-1.353	-1.250	-1.250
Gestalde budgetten:				
Onvoorzien	-225	-225	-225	-225
Nieuw Beleid	-1.316	-2.040	-2.158	-1.208
Areaal infrastructuur	-234	-434	-634	-834
Exploitatie bibliotheek	-204	-204	-204	-204
Exploitatie Viking	-150	-150	-150	-150
Exploitatie Speelgoed Museum	-1.725	-300	-300	-300
Frictiebudget taakstelling bedrijfsvoering	-156	-480	0	0
Herinrichting Grote Kerkhof	-10	-165	-165	-165
Sporthal Keizerslanden		-200	-200	-200
Stelpost accres AU	-700	-700	-700	-600
Stelpost autonome ontwikkelingen	-600	-950	-1.300	-1.650
Stelposten Algemene uitkering	-617	-2.272	-3.085	-4.319
Stelpost prijzen en lonen	-100	-2.968	-5.620	-8.351
Stelpost investeringen	-1.715	-1.189	-561	-561
Technische stelposten	-314	-307	-254	-318
Totaal	215.393	217.089	219.122	220.948

Algemene uitkering

Gemeente Deventer ontvangt de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Deze uitkering is voor een deel gekoppeld aan de uitgaven van het Rijk. De verdeling van het geld over de gemeenten vindt plaats op basis van verdeelmaatstaven.

Lokale heffingen

Hier wordt een beeld gegeven van de lokale heffingen waarbij er geen relatie ligt tussen de kosten en de opbrengsten. Dit impliceert tevens dat de heffingen op het gebied van parkeren (gedeeltelijk), afvalstoffen- en rioolopbrengsten geen algemeen dekkingsmiddel zijn, maar expliciet worden aangewend voor uitgaven op betreffende terreinen. In de paragraaf lokale lasten wordt aandacht besteed aan o.a. lokale lastendruk, kwijtscheldingsbeleid e.d.

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is een begrip uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit begrip kan worden gedefinieerd als het saldo van:

de betaalde rente (last) over de aangegane langlopende leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant en de ontvangen rente (bate) over de uitzettingen. Onder uitzettingen kunnen worden verstaan deposito's, verstrekte langlopende leningen en beleggingen.

Dividend

De opbrengst uit deelnemingen betreft o.a. de dividenduitkering van de Bank Nederlandse gemeenten.

Calculatieverschillen kostenplaatsen

In een aantal kostenplaatsen wordt in de begroting een voorcalculatorisch tarief gehanteerd. De werkelijke kosten en opbrengsten kunnen hiervan afwijken. Dit komt tot uitdrukking in het calculatieverschil. Daarnaast bevat deze post nog budgetten die niet zijn toe te rekenen aan één product.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De post 'overige algemene dekkingsmiddelen' bestaat met name uit de bespaarde rente op de reserves afkopen erfpacht en de vermogensreserve en kosten voormalig personeel.

Uitvoeringskosten lokale heffingen

Uitvoeringskosten lokale heffingen zijn de kosten voor het heffen en invorderen van de belastingen en heffingen. Dit zijn onder andere kosten van het gegevensbeheer, alle correspondentie en andere administratieve handelingen.

Gestalde budgetten

Onvoorzien

Dit betreft de algemene raming voor onvoorzien. De bestedingen die ten laste van onvoorzien komen worden verantwoord op de programma's waarop deze betrekking hebben. Dit betreft diverse lasten en baten die niet direct aan programma's kunnen worden toegerekend.

Nieuw Beleid

Dit is budget voor nieuw beleid. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar Hoofdstuk Financiën, voorstellen nieuwe beleid.

Stelposten

Dit betreft diverse lasten en baten die niet direct aan programma's kunnen worden toegerekend.

Vennootschapsbelasting

De Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen is per 1 januari 2016 in werking getreden. Op basis van de wetgeving zijn de verschillende activiteiten van gemeente Deventer onderzocht of er sprake is van het drijven van een onderneming. Dat is tot op heden niet het geval. Voor de begroting betekent dit dat er geen financiële consequenties in de vorm van Vpb belastingafdracht zijn opgenomen.

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0

Overhead

In de nieuwe BBV-regels is voorgeschreven wat onder de definitie overhead wordt verstaan.

De definitie luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Door de definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden.

Met ingang van de begroting 2017 moet in het programmaplan worden aangegeven welk bedrag dit in de gemeente betreft.

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Overhead	26.914	27.000	26.864	26.989

Programma's

Burger en bestuur

Omschrijving

In dit programma gaat het om de relatie van de gemeente met de inwoner en de manier waarop Deventer bestuurd wordt.

Het gemeentebestuur wordt gevormd door de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. De raad is de vertegenwoordiging van de inwoners van Deventer. Ze bestaat uit 37 raadsleden en geeft richting aan het beleid en controleert de uitvoering daarvan. Het dagelijks bestuur van de gemeente is belegd bij het college van B&W. Binnen de door de raad gestelde kaders geeft het college uitvoering aan het beleid.

De gemeente heeft vele taken, de rol die ze aanneemt loopt uiteen van reguleren (vergunningen verlenen en handhaven), uitvoeren, regisseren in netwerkverbanden, stimuleren of faciliteren (subsidies) tot loslaten wanneer particuliere initiatieven de overheid niet nodig hebben. We nodigen inwoners en organisaties actief uit om mee te denken en initiatief te nemen.

Onze dienstverlening sluit aan op de vraag van inwoners en ondernemers. Producten en diensten zijn toegankelijk, met transparante procedures, korte doorlooptijden en heldere antwoorden door kundige en vriendelijke medewerkers. We bieden advies en regie op vragen en processen als levering niet direct mogelijk is. We werken aan deregulering. Wij kijken welke regels belemmerend werken, onnodige regelgeving wordt losgelaten. Zo komen we tot passende regels. De komende jaren willen we voor inwoners en ondernemers de regie op de eigen gegevens verbeteren.

Inwoners en ondernemers kiezen zelf het contactkanaal met de gemeente. Veel dienstverlening is digitaal beschikbaar, maar sommige vragen lenen zich niet voor digitale afhandeling. Bovendien heeft een deel van onze inwoners moeite met digitale dienstverlening. Daarom zijn alle contactkanalen (balie, telefoon, email, social media, whatsapp en digitaal) van groot belang, houden we deze maximaal open en kiest de inwoner zélf zijn contactkanaal: de omnichannel strategie. Dit is niet alleen klantvriendelijk, het is tevens (kosten)efficiënt, omdat het herstellkosten in de vorm van informatieloops, onnodig contact, klachten en bezwaar helpt voorkomen.

Actuele beleidscontext

Vanaf maart 2019 neemt het balie- en telefonische bezoek af, als gevolg van de 10 jaar geldigheid van het paspoort. Het team Klantcontacten past zich aan deze nieuwe situatie aan. Het hoge niveau van dienstverlening handhaven we zoveel mogelijk. De digitale dienstverlening wordt steeds persoonlijker. We voeren een proef uit met de regie op eigen gegevens.

In 2019 staan er twee verkiezingen gepland. In maart zijn de verkiezingen voor de waterschappen, gecombineerd met provinciale staten. In mei gaan we naar de stembus voor het Europees parlement. Bij beide verkiezingen doen we mee met de pilot van het ministerie van BZK over Centraal stemmen tellen, na de succesvolle proef bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Het college wil nieuwe vormen van participatie door inwoners en organisaties mogelijk maken. Daarom ontwikkelen we in 2019 een strategie waarin we bepalen hoe we initiatieven los krijgen in de wijk (het externe spoor) en hoe we daar als gemeente mee omgaan (het interne spoor).

In 2018 hebben we succesvol meegedaan met het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit. Mensen die ten onrechte ingeschreven stonden in Deventer, zoals buitenlandse studenten, zijn uitgeschreven. Dit heeft een impuls gegeven aan de kwaliteit van de Basis Registratie Personen (BRP). Sinds medio 2018 groeit de bevolking weer.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
PA01 Burger en bestuur	0.1 Bestuur; 0.2 Burgerzaken; 3.1 Economische ontwikkeling; 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie; 6.5 Arbeidsparticipatie; 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO); 8.3 Wonen en bouwen; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: We treden op als één overheid, één gemeente		1	2	3	4	5
We werken samen; we zijn allemaal 'van de gemeente' en realiseren ons dat we samen verantwoordelijk zijn voor het imago van de gemeente. We gaan ervan uit dat mensen zelf regie op hun leven willen voeren. Daar waar dat niet kan of lukt biedt de gemeente ondersteuning. We proberen klachten tot een minimum te beperken. Mochten er toch klachten binnenkomen, dan lossen we deze zo snel mogelijk op.						✓
Prestatie: We werken volgens een gezamenlijke, integrale aanpak in het sociale en fysieke domein		Budget				
We werken volgens een gezamenlijke, integrale aanpak in het sociale en fysieke domein, waarmee inwoner en ondernemer altijd aan het goede adres zijn (no-wrong-door principe) Bij klachten hanteren we de aanpak van "Prettig contact met de overheid"						
Doelstelling: Inwoners tevreden: cijfer minimaal 8.0		1	2	3	4	5
We zijn bereikbaar, in de breedste zin van het woord. Telefonisch, fysiek, online: de inwoner kan bij ons terecht. We bieden moderne dienstverlening: persoonlijk, snel, op maat, digitaal. Met minder en betere regels. De klant kiest zijn eigen contactkanaal: omnichannel. De openingstijden zijn ruim; hiermee sluiten we aan op het ritme van de stad.						✓
Prestatie: Het aantal producten dat digitaal afgenomen wordt neemt toe		Budget				
Het aantal digitaal afgenomen producten neemt toe tot een totaal van 17.500						
We verminderen en verbeteren regels op het gebied van vergunningen en minimaregelingen						
We leveren producten en diensten en beantwoorden vragen in het 1e lijns klantcontact						
Doelstelling: We streven naar een (meer) participerende samenleving		1	2	3	4	5

We gaan uit van vertrouwen geven en krijgen. We zoeken samen naar de best mogelijke oplossingen met een intelligente mix van overheid, samenleving en markt. We zijn als overheid uitnodigend, stimulerend, faciliterend en geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving. Zo streven naar een groter draagvlak voor en hogere tevredenheid over de gemeente.

Prestatie: We ontwikkelen een strategie

Budget

We ontwikkelen een strategie: hoe krijgen we initiatieven los in de wijken (extern) en hoe gaan we als gemeente om met deze initiatieven (intern)?

We maken ons beleid interactief door het toepassen van gedragskennis en door het invoeren van online kaart meldingen.

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	7.736	7.095	6.677	6.849	6.755
Baten	2.000	1.351	1.206	1.293	1.037
Saldo exclusief reserves	-5.736	-5.744	-5.471	-5.557	-5.718
Storting in reserves					
Putting uit reserves	150	70	20		
Saldo reserves	150	70	20		
Saldo inclusief reserves	-5.586	-5.674	-5.451	-5.557	-5.718

Toelichting

De daling van lasten en baten (excl. reserves) van €120.000 in 2019 ten opzichte van 2018 is als volgt te verklaren:

- De daling van de inkomsten is vanaf 2019 zichtbaar. Dit wordt met name veroorzaakt door een daling van het aantal reisdocumenten vanaf 2019 (de geldigheidsduur is van 5 naar 10 jaar gegaan). Deze dip duurt tot 2023. Het gaat hier om een daling van €649.000 in 2019.

Naast deze daling van de inkomsten is er per saldo een daling te zien van lasten in 2019 ten opzichte van 2018 van €769.000. Dit wordt veroorzaakt door:

- Lagere Rijksleges in verband met de daling van de reisdocumenten (€349.000)
- Hogere kosten in verband met verkiezingen (2019 Provinciale verkiezingen, Europese verkiezingen) €130.000).
- Stijging van de loon- en prijscompensatie (€165.000)
- De regiemanagers zijn ondergebracht in diverse andere programma's (-€580.000)
- Wegvallen tijdelijke budgetten raad in 2019 (-€140.000)
- Overige kleinere posten (-€15.000)

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA01	Burger en bestuur	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	3.1	Economische ontwikkeling	-12	-12	-12	-12
Taakveld	0.1	Bestuur	-4.438	-4.389	-4.420	-4.467
Taakveld	6.5	Arbeidsparticipatie	-13	-13	-13	-13
Taakveld	6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-25	-25	-25	-25
Taakveld	0.2	Burgerzaken	-1.180	-957	-1.011	-1.126
Taakveld	0.62	OZB niet-woningen	-6	-6	-6	-6
Taakveld	0.61	OZB woningen	-21	-21	-21	-21
Taakveld	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-28	-28	-28	-28
Taakveld	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-5	-5	-5	-5
Taakveld	8.3	Wonen en bouwen	-15	-15	-15	-15
Saldo Programma		-5.744	-5.471	-5.557	-5.718	

Voorzeningen

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	285	285	285	285
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	347	348	349	350
Saldo	61	63	64	65

Toelichting

Uitgaven en inkomsten hebben betrekking op de voorziening wethouders pensioenen.

Openbare orde en veiligheid

Omschrijving

Het programma veiligheid omvat een breed en complex terrein. Breed omdat veiligheid vele geprioriteerde onderwerpen omvat, van huiselijk geweld en veelplegers, tot de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit, aanpak woninginbraken en jeugdcriminaliteit, geweld op straat, voetbalvandalisme en gewelddadig extremisme. Complex, omdat voor een effectieve aanpak van veiligheidsvraagstukken de verbinding en samenwerking met en inzet van tal van partijen in de veiligheidsketen en ook daarbuiten essentieel is. Daarnaast kan zich de mogelijkheid voordoen dat er spanning bestaat tussen lokaal beleid en regionale dan wel landelijke prioriteiten. Er zijn grenzen ten aanzien van de mogelijkheden om het gevoel van veiligheid te beïnvloeden. Toch zien steeds meer mensen openbare orde en veiligheid als een taak waar iedereen een bijdrage aanlevert. Toezicht en handhaving ondersteunen de uitvoering van het beleid. Waar mogelijk vindt de inzet van toezicht plaats in overleg met bewoners en instellingen. Daarnaast leveren we vanuit het programma een actieve bijdrage aan de veiligheidsregio IJsselland en daarmee aan een integrale hulpverlening bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.

De gemeentelijke rol bij de verschillende prestaties in het programma bestaat veelal uit reguleren (vergunningverlening en handhaving).

Daarnaast is er sprake van regisseren en faciliteren (bijvoorbeeld evenementen) en verbinden in zowel beleidsterreinen als netwerkverbanden.

Actuele beleidscontext

Samen werken aan Veiligheid, rechtvaardigheid en weerbaarheid in Deventer

In de afgelopen jaren is er in Deventer een belangrijk fundament neergezet om de veiligheid in Deventer naar een hoger niveau te brengen. Er worden goede resultaten behaald op het terrein van horeca (en terugdringen uitgaansgeweld), overlast en criminaliteit, crisisbeheersing en brandweerbzorg, et cetera. Belangrijk is dat in Deventer het beleidsmatige fundament op een stevige wijze is gekoppeld aan de uitvoeringspraktijk en daarmee vanuit korte lijnen snel gereageerd kan worden op problematiek.

Het komende jaar willen wij het 'veiligheidsfundament' in Deventer verder versterken door de maatregelen zoals opgenomen in de beleidsvisie veiligheid 2015-2018 en de voortgangsrapportage veiligheid 2018 uit te voeren. Vanuit het programma Veiligheid is het van belang dat de middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en van daaruit gaan we extra aan de slag met een aantal ontwikkelthema's (ondermijning, zorg en veiligheid, drugs en digitale veiligheid/cybercriminaliteit) ter versterking van het fundament in Deventer. Vanzelfsprekend doen we dit in nauwe samenwerking met partners binnen en buiten de gemeente, op lokaal en regionaal niveau.

Belangrijke onderdelen die vanuit de vier ontwikkelthema's worden uitgewerkt, zijn:

- Opstellen van een nieuwe meerjarenbeleidsplan 2019-2022;
- Voorstel implementatie Wet verplichte GGZ (Wvvggz) (in co-productie met programma Meedoen);
- Intensiveren aanpak ondermijnende criminaliteit via het programma Ondermijning;
- Nieuwe meerjarenvisie Huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Opstellen van een nieuwe drugsnota
- Nieuwe huisvestingsverordening (kamergewijze verhuur);

De focus zal blijven om in samenwerking met interne en externe partners de veiligheid, rechtvaardigheid en weerbaarheid te versterken in Deventer en daar ook vanuit een programmatische insteek sturing aan te geven. Daarin moet het helder worden wat de diverse inspanningen ook daadwerkelijk voor effect gaan sorteren op de veiligheid in de stad Deventer.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
PA02 Openbare orde en veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer; 1.2 Openbare orde en veiligheid; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Verminderen van brandrisico		1	2	3	4	5
Verminderen van brandrisico						✓
Prestatie: Veiligheidsregio / regionale brandweer		Budget				
Bewaken en monitoren prestaties veiligheidsregio /regionale brandweer		€10.000,-				
Vorbereiden en uitvoeren van de gemeentelijke crisistaken		€20.000,-				
Doelstelling: Minder onveiligheidsgevoelens		Opgave				
Minder onveiligheidsgevoelens		1	2	3	4	5
Minder onveiligheidsgevoelens						✓
Prestatie: Sentimentenmonitor		Budget				
We voeren de aanbevelingen op basis van de Sentimentenmonitor uit (inclusief eenmeting)		€10.000,-				
Voor ieder winkelgebied en alle bedrijventerreinen verkrijgen en behouden wij het keurmerk veilig ondernemen		€10.000,-				
Alle nieuw te bouwen woningen en ook de woonomgeving voldoen aan het Politie Keurmerk Veilig Wonen. Het aantal woningen onder keurmerk blijft minimaal gelijk. Het aantal woninginbraken daalt elk jaar met 5%		€10.000,-				
Doelstelling: Minder Criminaliteit		Opgave				
Minder Criminaliteit		1	2	3	4	5
Minder Criminaliteit						✓
Prestatie: Meerjarenvisie Veiligheid		Budget				
We voeren de maatregelen uit de meerjarenvisie Veiligheid 2015-2018 uit waarbij we in 2019 de focus leggen op de volgende speerpunten: - Terugdringen van drugs en woongerelateerde overlast; - implementatie maatregelen uit herijkte drugsnota		€20.000,-				

Intensiveren van de aanpak ondermijning en weerbaarheid €130.000,-

Zowel lokaal, regionaal als landelijk organiseren wij samen met betrokken partners de vroeg signalering en aanpak van radicalisering. Dreigende situaties rond radicalisering worden doorgeleid naar de regionale casustafel. €10.000,-

Doelstelling: Minder overlast	Opgave				
	1	2	3	4	5

Minder overlast ✓

Prestatie: Vergunningverlening en bijzondere wetten	Budget
---	--------

Vergunningverlening en advisering bijzondere wetten (horeca, evenementen, coffeeshops en seksinrichtingen) waardoor 100% van de vergunning-plichtige bedrijven en organisaties voldoen aan alle wettelijke eisen. €527.000,-

Het toezicht houden en handhaving op de naleving van de regels in het publieke domein, door uitvoering van de activiteiten die zijn vastgelegd en geprioriteerde in het Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) €869.000,-

Opstellen procesbeschrijving voor alle doelgroepen waarvoor een persoonsgebonden aanpak nodig is (voetbal; rode groep, jeugdgroepen, veelplegers, extreem woonoverlastplegers, personen in verwarring) inclusief een escalatiemodel en voeren deze uit in samenspraak met o.a. het veiligheidshuis €10.000,-

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
6	Veiligheid	Verwijzingen Halt	124	Aantal per 10.000 inwoners	Bureau Halt
7	Veiligheid	Harde kern jongeren	0,60	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD
8	Veiligheid	Winkeldiefstallen	3,30	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
9	Veiligheid	Geweldsmisdrijven	5,50	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
10	Veiligheid	Diefstallen uit woning	5,50	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
11	Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	4,90	Aantal per 1.000 inwoners	CBS

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	9.915	9.739	9.834	9.905	10.095
Baten	554	551	553	553	553
Saldo exclusief reserves	-9.362	-9.188	-9.281	-9.351	-9.542
Storting in reserves	12	6	6	6	6
Putting uit reserves	404	28	3	3	2
Saldo reserves	392	22	-3	-4	-4
Saldo inclusief reserves	-8.969	-9.166	-9.285	-9.355	-9.546

De mutatie van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

[Openbare orde en veiligheid](#)

Als gevolg van indexering van lonen prijzen zijn de lasten in 2019 hoger.

[Crisisbeheersing en Brandweer](#)

In 2018 zijn de lasten hoger geweest (€150.000) vanwege een incidentele fiscale naheffing over voorgaande jaren.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA02	Openbare orde en veiligheid	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	1.2	Openbare orde en veiligheid	-2.199	-2.201	-2.201	-2.201
Taakveld	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-6.989	-7.080	-7.150	-7.341
Saldo Programma			-9.188	-9.281	-9.351	-9.542

Leefomgeving

Omschrijving

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van het onderhoud van de openbare ruimte en het uitvoeren van maatregelen voor een betere bereikbaarheid en verkeersmobiliteit, parkeren en de realisatie van nieuwe fysieke infrastructuur. De belangrijkste taken van dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het veiligheidsonderhoud, het dagelijks - en regulier onderhoud, het groot onderhoud, herinrichtingen in de openbare ruimte en het exploiteren van het haven- en parkeerbedrijf. Wij regisseren de uitvoering van deze kerntaken. Tegelijkertijd transformeren wij naar een stimulerende, faciliterende en loslatende gemeente, die ruimte biedt aan burgerinitiatief en zelfbeheer. Naast de zorg voor een (duurzame) instandhouding van de leefomgeving zijn er in de loop der jaren een aantal belangrijke zaken/waarden toegevoegd aan de maatschappelijke betekenis van de openbare ruimte voor de gemeenschap. Deze staan uitgebreid beschreven in de vastgestelde Visie Leefomgeving en worden samengevat in de hieronder genoemde 4 pijlers.

Daarnaast bestaat dit programma uit enkele publiekrechtelijke taken voor onderdelen die aan de openbare ruimte zijn gerelateerd. Dit zijn de ligplekken in de havens, inritten, rioolaansluitingen, verkeersbesluiten, kabels en leidingen en begraafplaatsen.

De verhouding tussen overheid en de samenleving verandert. Voor Deventer is de visie Leefomgeving het uitgangspunt. De visie gaat uit van 4 pijlers:

1. Schoon, heel en veilig
2. Bewuste inrichting
3. Maximaal rendement
4. Ruimte voor initiatief

Door het teruglopende investeringsvermogen bij zowel gemeente als partners transformeert de instandhouding van de openbare ruimte naar een meer organische manier van buurtvernieuwing. Wij brengen kleinschalige ontwikkelingen en reguliere beheermaatregelen organisatorisch en financieel onder in één proces.

Actuele beleidscontext

Aantrekkelijke leefomgeving

In de visie Leefomgeving is vastgelegd dat Deventer ervoor kiest de openbare ruimte divers in te zetten; een 'Deventer mix'. Onze inzet bestaat uit 4 pijlers, namelijk:

1. De leefomgeving in de hele gemeente is schoon, heel en veilig: We 'bewaken' de ondergrens bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
2. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte richten we ons op goede leefbaarheid, duurzaamheid, ecologie en onderhoudsvriendelijkheid;
3. Bij het werken in de leefomgeving krijgt de beleving van de openbare ruimte een zwaar accent, naast het maken van economische en sociale verbindingen;
4. De inzet van bewoners en ondernemers kan verschillende vormen krijgen. We onderscheiden bewonersinitiatieven en zelfbeheer. De ruimte voor initiatief vertalen we naar de inwoners met het motto 'Wij de basis, u de plus';

Op basis van het **Bestuursakkoord 2018-2022** willen wij ons focussen op een aantal terreinen:

- Deventer werkt
- Duurzaam Deventer
- Oog voor elkaar
- Levendig Deventer
- Samenwerken en samen leven

Beide stukken sluiten op diverse onderdelen goed op elkaar aan en bieden de nodige aanknopingspunten om vanuit dit programma een verantwoorde begroting op te stellen. Op hoofdlijnen resulteert dat voor Leefomgeving in een aantal speerpunten.

Om economisch aantrekkelijk te blijven dient de leefomgeving niet alleen functioneel goed op orde te zijn maar tevens visueel aantrekkelijk en duurzaam ingericht en beheert te worden. Daarom zullen wij de komende periode investeren in het beheer en onderhoud van o.a. de binnenstad, de haven en de overige bedrijventerreinen. Hierbij zullen wij innovatie en levendigheid ook steeds als belangrijke randvoorwaarden meenemen zodat er ook in de toekomst sprake is van een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte.

Vanuit duurzaamheid zal binnen het programma meer accent komen te liggen op duurzame bereikbaarheid waarbij met name het fietsgebruik nog beter gestimuleerd en dus ook gefaciliteerd gaat worden. Door in de komende jaren de fietsvoorzieningen te optimaliseren maar ook door intensiever te communiceren met doelgroepen en belanghebbenden wordt bijgedragen aan een duurzamer milieu en aan de gezondheid van de bewoners. Tevens wordt binnen Deventer steeds meer ruimte geboden aan E-laadpalen zodat de elektrische auto's meer locaties ter beschikking krijgen om op te laden. Daarnaast zullen wij de komende jaren investeren in klimaatadaptatie door zoveel mogelijk wateroverlast te voorkomen en door hittestress te beperken.

Bij het onderhoud en de inrichting kijken we breder dan naar de (onderhouds)technische kwaliteit. Ook onderwerpen zoals 'leefbaarheid', 'beleving' en 'algemene tevredenheid van bewoners en ondernemers' krijgen een plaats. Bij het onderhoud van de leefomgeving laten we ons niet alleen leiden door de technische staat, maar houden we ook rekening met de beleving door het publiek. Technologische ontwikkelingen kunnen deze ontwikkeling ondersteunen. Zoals het investeren in de inrichting en met name ook de verlichting van de binnenstad. Hierbij kunnen bewoners en ondernemers samen werken aan hun eigen leefomgeving en er ontstaan tevens kansen voor grotere sociale samenhang in een buurt of wijk.

Er is een aantoonbare relatie tussen een groene leefomgeving, leefbaarheid en gezondheid. Het investeren in groen in de leefomgeving heeft dus maatschappelijke effecten. De komende jaren zal zowel in de regelgeving (omgevingsvisie) als in de uitvoering (openbare ruimte en projecten) gezondheid een specifieke plek krijgen.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
PA03 Leefomgeving	0.5 Treasury; 0.63 Parkeerbelasting; 2.1 Verkeer en vervoer; 2.2 Parkeren; 2.4 Economische havens en waterwegen; 2.5 Openbaar vervoer; 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie; 6.3 Inkomensregelingen; 7.2 Riolering; 7.5 Begraafplaatsen en crematoria; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming.	✓	✓			

Prestatie: Verbeteren van de fietsstructuur rond de A1	Budget
In 2019 gaan we verder met de planvorming van het verbeteren van de fietsstructuur rond de A1 recreatief en utilitair	1,1 miljoen
De tunnel in de Oostriklaan wordt in 2019 opgeleverd	
In 2018 zijn we gestart met de reconstructie van de Brinkgreverweg. In 2019 wordt deze reconstructie afgerond.	

Doelstelling: Waardering openbare ruimte	Opgave				
	1	2	3	4	5
Inwoners waarderen de openbare ruimte in 2018 gemiddeld met een 6,7.	✓	✓		✓	✓

Prestatie: Regulier en klein onderhoud op het vastgelegde beeldkwaliteitsniveau	Budget
In de openbare ruimte zorgen wij voor regulier en klein onderhoud op het vastgelegde beeldkwaliteitsniveau conform de CROW systematiek. Wij verzorgen het technisch onderhoud aan installaties en objecten (zoals bruggen, viaducten, rioolstelsel en speelplaatsen).	€14,8 miljoen
We voeren groot onderhoud en vervangingsonderhoud uit (MJOP-MIND 2019-2022; jaarschijf 2019). Bij het uitvoeren hiervan zoeken we (maximale) meerwaarde op de terreinen van beleving, participatie, gezondheid, ecologie, TEEB (waarde van groen) cradle to cradle, klimaatadaptatie, energie en social return.	€5,4 miljoen (exploitatie) €2,97 miljoen (inv MJOP)
Wij voeren diverse (wettelijke) beheertaken uit, waaronder:	€0,6 miljoen (inv GRP) €3,5 miljoen

- Calamiteiten/veiligheidsonderhoud;
- Storingsdienst;
- Inspecties;
- Storingsmeldingen;
- Innen van parkeergelden en havengelden;
- Gegevensbeheer;
- Exploitatiekosten (huur en energie);
- Belastingen;
- Handhaving en Toezicht

Doelstelling: Vergroten van het aantal verplaatsingen te voet, per fiets of over water	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het vergroten van het aantal verplaatsingen te voet, per fiets of over water.

✓ ✓

Prestatie: Verbetering fietsinfrastructuur	Budget				
--	--------	--	--	--	--

We verbeteren de fietsinfrastructuur door:

- reconstructie Keizer Karellaan (incl. fietspad);
- start omvorming fietspad Oerdijk tussen Cröddendijk en kom Lettele van asfalt naar beton.
- start omvormen fietsinfrastructuur Margijnenek/Lebuiuslaan/Overstichtlaan van tegels naar asfalt

Doelstelling: Vergroten van de bezoekersaantallen en verblijfsduur	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het vergroten van de bezoekersaantallen aan en de verblijfsduur in de binnenstad.

✓ ✓ ✓ ✓

Prestatie: Herinrichting van de Keizerstraat en pleinen binnenstad	Budget				
--	--------	--	--	--	--

In 2019 gaan we verder met de planvorming en voor de herinrichting van de Keizerstraat en pleinen in de binnenstad. We starten €699.000 in 2019 met de herinrichting van de Keizerstraat. Wij stemmen dit af met andere ontwikkelingen in de binnenstad.

We gaan verder met de vernieuwende aanpak van sturen op beleving en de aanpak van overlast en ongewenst gedrag in de openbare ruimte. De samenwerking met Philips wordt voortgezet.

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
12	Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	7	%	VeiligheidNL
13	Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	11	%	VeiligheidNL

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	35.501	33.207	33.114	32.835	32.863
Baten	14.309	14.199	14.174	13.974	13.974
Saldo exclusief reserves	-21.191	-19.008	-18.940	-18.861	-18.890
Storting in reserves	1.670	394	186	189	189
Putting uit reserves	3.957	478	302	302	302
Saldo reserves	2.287	84	116	113	113
Saldo inclusief reserves	-18.905	-18.924	-18.824	-18.749	-18.777

Toelichting

De stijging van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

Indexering (diverse taakvelden)

Als gevolg van indexering van lonen en prijzen zijn de lasten in 2019 hoger.

Lagere kapitaallasten (diverse taakvelden)

Als gevolg van een verlaging van het renteomslagpercentage zijn de kapitaallasten in 2019 lager.

Areaal (diverse taakvelden)

De beheerskosten zijn toegenomen als gevolg van een uitbreiding van het areaal openbare ruimte.

Beheerplan IJsseloevers (Verkeer en vervoer)

In 2019 zijn de lasten hoger ten behoeve van uitvoering beheerplan IJsseloevers.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA03	Leefomgeving	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-168	-169	-169	-169
Taakveld	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.719	-6.719	-6.629	-6.629
Taakveld	2.1	Verkeer en vervoer	-14.254	-14.186	-14.198	-14.226
Taakveld	0.63	Parkeerbelasting	3.218	3.218	3.218	3.218
Taakveld	2.4	Economische havens en waterwegen	13	13	13	12
Taakveld	8.1	Ruimtelijke ordening				
Taakveld	2.2	Parkeren	-1.739	-1.739	-1.739	-1.738
Taakveld	7.2	Riolering	1.614	1.614	1.614	1.614
Taakveld	2.5	Openbaar vervoer	-366	-366	-366	-366
Taakveld	0.5	Treasury	19	19	19	19
Taakveld	6.3	Inkomensregelingen	-624	-624	-624	-624
Saldo Programma		-19.008	-18.940	-18.861	-18.890	

Investeringsen

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. investeringen	3.580			
Inkomsten t.g.v. investeringen	995			
Saldo	-2.585			

Toelichting

De raming heeft betrekking op de volgende investeringen:

- Fietsparkeren Binnenstad
- Investeringsen riolering conform het GRP 2015-2019
- Reconstructie Wezenland
- Oostriklaan

Milieu

Omschrijving

Het programma omvat de zorg van de gemeente voor milieu en duurzaamheid. Enerzijds betreft het de milieugevolgen, zoals geluidhinder, slechte luchtkwaliteit, geuroverlast, schade aan de natuur en bodemverontreiniging, van handelingen en activiteiten. Anderzijds gaat het over de rol van de gemeente in de mondiale en lokale klimaatproblematiek.

Bij het realiseren van de doelstellingen kiest de gemeente steeds bewust voor de juiste rol. Op gebieden waarvoor wettelijke kaders zijn, is dat een regulerende. Met name op gebied van duurzaamheid is dat een faciliterende en loslatende. Het gevolg daarvan is dat prestaties slechts ten dele afdwingbaar zijn. De energietransitie is als gevolg van het akkoord van Parijs en de aardbevingen van Groningen landelijk en regionaal / lokaal een urgente opgave geworden. Het Rijk vraagt in wetgeving (wet VET 1 juli 2018) en in het Klimaatakkoord een stevige regierol van de gemeente om de landelijke doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 te realiseren.

Actuele beleidscontext

De gemeenteraad heeft begin 2018 het Afval- en Grondstoffenplan 2015 – 2018 geëvalueerd. Er is sprake van 86 kilo restafval per inwoner per jaar. Deventer blijft daarmee koploper afvalscheiding. Het komende jaar zal aan de gemeenteraad een nieuw Afval- en Grondstoffenplan worden voorgelegd.

Op gebied van bodem vormt het Convenant 2016-2020 tussen VNG, IPO, VNG en UvW de leidraad.

Het kader voor geluid wordt gevormd door de Wet Geluidhinder die afgelopen jaren is vernieuwd onder de noemer van Swung (Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid).

Vrijwel alle milieuwetgeving zal worden opgenomen in de Omgevingswet. In een aantal gevallen, zoals bodem, wordt dit gecombineerd met een ingrijpende stelselwijziging en met (ruimtelijke en milieu) ingrepen als gevolg van de energietransitie, o.a. door de zoektocht naar nieuwe energiebronnen zoals geothermie. Voor de invoering van de Omgevingswet is op vrijwel alle beleidsterreinen personele inzet nodig.

Voor duurzaamheid is het wat en hoe vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Duurzame Energie (2011-2018). De energietransitie krijgt steeds meer vorm in publiek-private samenwerkingsvormen tussen burgers, bedrijfsleven, woningcorporaties, energienetbeheerders en -leveranciers, (kennis)instellingen maatschappelijke organisaties en (mede)overheden. Als vervolg op de routekaart komt er in 2019 een Energieplan, waarin de transitie-opgave wordt vertaald naar de opwek, opslag en distributie van duurzame energie. Het warmtevraagstuk is hierin cruciaal. In maart 2018 heeft de raad het locatieonderzoek naar windenergie ontvangen waarover nog een besluit moet worden genomen. Het aantal initiatieven voor zonnestroom / parken neemt toe en vraagt om een (her)overweging van ruimtelijke en andere criteria (Structuurvisie Zonnestroom 2015 is niet vastgesteld). Gemeenten worden door het Rijk (Klimaatakkoord) gevraagd om aan te sluiten bij een regio voor een Regionale Energie Strategie (RES).

Bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving en bij bodem, geluid en lucht speelt de ontwikkeling van de Omgevingsdienst. In de nieuwe VTH-wet is bepaald dat gemeenten verplicht zijn om het Basispakket aan milieutaken onder te brengen in de Openbaar Lichaam in een Gemeenschappelijke Regeling. De Omgevingsdienst IJsselland is vanaf 1 januari 2018 operationeel. De Basistaken rond asbest moeten voor Deventer nog worden overgedragen aan de OD. Naar verwachting zijn hiervoor extra uren nodig om goed voorbereid te zijn op de nieuwe asbestwet (2024).

Een specifiek onderwerp waar komende jaren aandacht voor wordt gevraagd is asbest. De wetgever heeft bepaald dat alle asbestdaken per 2024 gesaneerd moeten zijn. De provincie verwacht hierbij een stevige inzet van gemeenten. Van 2018 tot en met 2022 is hiervoor jaarlijks € 50.000 gereserveerd.

In 2018 heeft de gemeente Deventer meegedaan aan een grootschalig aanbesteding van de provincie Overijssel en Gelderland voor een nieuwe concessiehouder voor elektrische laadpalen. Naar verwachting worden, op aanvraag, de komende drie jaar 100 laadpalen in de openbare ruimte bijgeplaatst.

Overige relevante beleidskaders zijn: herziene kader Externe Veiligheid, Basisnet Spoor, Werkwijze Ecologie, Europese normen voor Luchtkwaliteit, Verdrag van Aarhus betreffende informatie, inspraak en besluitvorming inzake milieuaangelegenheden.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden					
PA04 Milieu	0.5 Treasury; 6.3 Inkomensregelingen; 7.3 Afval; 7.4 Milieubeheer; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Het verder verminderen van de hoeveelheid restafval en vergroting van het hergebruik van grondstoffen.		Opgave				
		1	2	3	4	5
Het verder verminderen van de hoeveelheid restafval en vergroting van het hergebruik van grondstoffen.			✓			✓
Prestatie: Gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval		Budget				
Het zoveel mogelijk gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval, onder meer door verdere verlaging gf-fractie in restafval. Er zal een nieuw grondstoffenplan 2019-2023 worden opgesteld waarin volgende stappen in verlaging van de hoeveelheid restafval worden beschreven.		€6.900.000				
Doelstelling: Verbetering kwaliteit van bodem en ondergrond.		Opgave				
		1	2	3	4	5
Het verder verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond.			✓			✓
Prestatie: Onderzoeken en monitoren van de kwaliteit van bodem.		Budget				
Het onderzoeken en monitoren van de kwaliteit van bodem en grondwater en het waar nodig saneren van verontreinigingen zodat alle risico's als gevolg van bodemverontreiniging zijn weggenomen of beheerst.		€317.000				
Doelstelling: Terugdringen geluidoverlast.		Opgave				
		1	2	3	4	5
Het verder terugdringen van geluidoverlast als gevolg van verkeer.			✓			✓
Prestatie: Verminderen van geluidoverlast.		Budget				
Het verminderen van geluidoverlast als gevolg van auto- en treinverkeer door het uitvoeren van saneringsmaatregelen, zodat de geluidoverlast in geen enkele woning in Deventer boven de wettelijke norm ligt.		€847.000				
Doelstelling: Verbetering van de milieukwaliteit		Opgave				
		1	2	3	4	5
Doorgaande verbetering van de milieukwaliteit en ecologische kwaliteit in de hele gemeente.			✓			✓

Prestatie: Omgevingsdienst **Budget**

Vergunningverlening, toezicht, handhaving en advies op gebied van milieu vindt plaats in een robuuste en kwalitatief hoogwaardige Omgevingsdienst, zodat er geen structurele overschrijdingen van milieunormen zijn.
 Door inzet van lokale ecologische kennis bij ruimtelijke ontwikkelingen en onderhoud van de openbare ruimte worden ecologisch optimale situaties gecreëerd.
 Door middel van natuur- en milieueducatie worden inwoners, met name via de basisscholen, bewust gemaakt van de zorg voor de eigen leefomgeving.

€1.397.424

Doelstelling: Toename hernieuwbare elektriciteit. **Opgave**

Het jaarlijks toenemen van het percentage hernieuwbare energie (electriciteit en warmte) en het dalen van de geproduceerde CO2.

1 2 3 4 5

✓ ✓

Prestatie: Ontplooien initiatieven. **Budget**

Het regisseren van het proces van energietransitie, in samenwerking met onder meer energiebedrijven, netbeheerders, particuliere initiatieven, woningbouwcorporaties en bedrijven.
 Het regisseren, stimuleren en faciliteren van initiatieven die leiden tot toename van de opwek en gebruik van duurzame energie en vermindering van energiegebruik, specifiek op gebied van woningen, mobiliteit en bedrijven. We maken een Energieplan om de energietransitie te realiseren.
 Vanuit een wijkgerichte aanpak gaan we samen met de partners tussen 2018 – 2021 in 3 wijken aan de slag met de fossielvrij en betaalbaar wonen, start in proeftuin Zandweerd.

€125.000

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
33	Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval	388	Kg/inwoner	CBS
34	Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	4,50	%	RWS

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	16.479	14.828	13.573	13.529	13.529
Baten	12.572	12.656	12.163	12.173	12.173
Saldo exclusief reserves	-3.908	-2.172	-1.411	-1.356	-1.356
Storting in reserves			67	67	67
Putting uit reserves	2.609	648	28		
Saldo reserves	2.609	648	-39	-67	-67
Saldo inclusief reserves	-1.298	-1.525	-1.450	-1.424	-1.424

De mutatie van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

Afval

De eenmalige bijdrage (2018) in verband met de nieuwe milieustraat (€1.626.500), met dekking uit de reserve huishoudelijk afval.

Milieubeheer

Geluidsanering: voorbereiding van diverse geluidssaneringsprojecten is afgerond, de uitvoering wordt in 2019 gestart, dekking door Rijksbijdrage.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA04 Milieu			2019	2020	2021	2022
Taakveld	6.3	Inkomensregelingen	-775	-775	-775	-775
Taakveld	7.3	Afval	1.810	2.037	2.037	2.037
Taakveld	7.4	Milieubeheer	-3.217	-2.857	-2.803	-2.803
Taakveld	0.5	Treasury	10	185	185	185
Saldo Programma			-2.172	-1.411	-1.356	-1.356

Ruimtelijke ontwikkeling

Omschrijving

Het programma omvat de zorg en verantwoordelijkheid voor een goede ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de gemeente, zowel de stad als het platteland inclusief de dorpen en kernen.

Dit gebeurt onder andere door beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Daartoe behoren het opstellen van planologisch kaders (nu nog een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning) met een goede ruimtelijke onderbouwing voor initiatieven uit de samenleving.

Al geruime tijd wachten we op de komst van de nieuwe Omgevingswet. Deze wordt nu vanaf 2021 gefaseerd ingevoerd. Omdat de Omgevingswet een enorme stelselwijziging voor de fysieke leefomgeving inhoudt, zijn we nu al aan de slag gegaan met de implementatie. Dat doen we o.a. aan de hand van een plan van aanpak Implementatie Omgevingswet, maar ook door het opstellen van een Omgevingsvisie (die volledig wordt gebaseerd op de nieuwe wet) en het maken van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (op basis van de Crisis- en Herstelwet). De aandacht verschuift van het idee van een planbare samenleving naar een ander uitgangspunt. Hoe kunnen we spelregels formuleren op basis waarvan onze fysieke leefomgeving veranderingen in de samenleving (die we niet altijd kunnen voorspellen) kan opnemen. De aandacht gaat veel meer dan in het verleden uit naar de bestaande kwaliteiten. Een Omgevingsvisie geeft een visie op de ontwikkelingen naar de inzichten van nu maar is een dynamisch document. Indien maatschappelijke ontwikkelingen daarvoor aanleiding geven, dan wordt de visie (op onderdelen) herzien of geactualiseerd. De overheid is daarbij steeds meer de verbinder en bewaker van de spelregels - en in die zin dus vooral regisseur - in plaats van de realisator van ruimtelijke initiatieven. In locatie- of gebiedsontwikkelingen is zij vooral de gesprekspartner om in gezamenlijkheid tot gedragen plannen te komen. In die zin passen we de theorie van Uitnodigingsplanologie nu al toe. De gemeente houdt daarbij vanzelfsprekend haar publiekrechtelijke rol. Ons interne proces is daarop steeds beter ingericht (o.a. door Vergunningenplatform en Carrousel: een integraal samengestelde groep die initiatieven snel en adequaat kan beoordelen en bovendien meedenkt hoe ontwikkelingen zijn in te passen en vorm te geven.

Verder leggen wij via het ruimtelijke spoor vaak de basis voor de realisatie van de doelstellingen van andere beleidsvelden, zoals Bereikbaarheid, Parkeren en Wonen. Wij dragen bij aan goede afspraken met o.a. de corporaties over de volkshuisvesting. We worden actief richting onze partners om de komende woningbouwopgave (het toevoegen van 3.000 woningen in 10 jaar) te realiseren.

Actuele beleidscontext

De ruimtelijke ontwikkeling van onze omgeving is al enige tijd aan verandering onderhevig. In Deventer zijn we dat pad al een paar jaar geleden ingeslagen, met als mooi voorbeeld de Structuurvisie Stadsassenszone. We werken op basis van nadere invulling van het begrip 'uitnodigingsplanologie'. Dat brengt een belangrijke transformatie in het ruimtelijk domein met zich mee. De Omgevingswet, die dit handen en voeten gaat geven, is een wet die enorme betekenis gaat krijgen. Niet alleen naar inhoud, maar vooral ook naar houding en gedrag van partijen uit de samenleving. Dat vraagt een totaal andere opvatting over de rol van de overheid, in al zijn geledingen. In 2019 zetten we de ingeslagen weg richting Omgevingsvisie en vervolgens Omgevingsplan (via het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte) volop door. De inzet om deze transitie tot een goed resultaat te brengen, vergroten we.

Van traditioneel beleid naar het samen met partners formuleren van uitvoeringskaders: vanuit een werkbare bandbreedte proberen we ontwikkelingen tot stand te laten komen. De gemeente is daarbij zichtbaar en dichtbij haar partners. We zijn open, laten los, maar zorgen dat zaken niet stuk vallen. Dit vraagt een geheel andere houding en inzet van mensen. Ook inzet in tijd, omdat dingen niet vanzelf gaan. Afhankelijk van de vraag die voorligt, bepalen we onze rol en inzet. De nadruk zal liggen op het verbinden van partijen. We houden wel degelijk onze publiekrechtelijke verantwoordelijkheid. Ook al laten we steeds meer aan onze partners in de samenleving, toch zullen deze bij de realisatie van (grote) projecten steeds een beroep doen op de gemeente. De kansen die onze binnenstad, onze bedrijventerreinen, maar ook ons landelijk gebied bieden staan centraal bij het bepalen van onze beleidsinzet. Dit zijn de sterke economische motoren met een groeiend arbeidsmarktperspectief. Van groot belang voor een vitale samenleving waarin uiteindelijk iedereen mee kan doen.

Bijzondere kansen liggen er voor de ontwikkeling van het Stationsgebied en omgeving in de richting van een Stadscampus. In dat gebied is nu al een aantal mooie bedrijven gevestigd (onderwijs, ICT, zakelijke dienstverlening). Een deel van deze bedrijven groeit en heeft behoefte aan uitbreiding. Daarin liggen mogelijkheden om het economische klimaat te versterken, en daardoor (jonge) mensen aan Deventer te binden. Wij willen deze ontwikkeling stimuleren en faciliteren.

Deventer staat voor een majeure opgave om de komende jaren, in de periode van ongeveer 2018- 2028, 3.000 woningen toe te voegen aan de bestaande voorraad. Deze kwantitatieve toevoeging is nodig om tegemoet aan de huisvestingsvraag op basis van een aantal autonome ontwikkelingen en demografische ontwikkelingen. Hierbij is al voor een deel rekening gehouden met een aantal trends die wij op dit moment zien op de woningmarkt zoals een overloop vanuit de randstad naar het oosten, toename van ouderen die op latere leeftijd nog/weer een huis kopen, e.d. Wanneer deze laatste trends en ontwikkelingen er bij betrokken worden zal de opgave mogelijk nog groter worden. Naast deze kwantitatieve opgave is er een majeure kwalitatieve opgave. Vraagstukken zoals de leefbaarheid van wijken en buurten, ongedeelde stad, de grote verduurzamingsopgave in de bestaande voorraad, vraag naar middeldure huur, huisvesting voor ouderen, jongeren en studenten, zijn aspecten die aandacht nodig hebben en dan ook een plek gekregen hebben in de in 2018 vastgestelde Woonvisie. Deze nieuwe woonvisie is ook weer de basis om prestatieafspraken te maken met woningbouwcorporaties en andere relevante partijen in de stad om onze opgave te realiseren.

In de komende jaren maken we van het streven naar een duurzamer mobiliteit een speerpunt. In die zin staat het bevorderen van het vervoer te voet of per fiets centraal. Binnen de bestaande werkpakketten van onze medewerkers is hier enige ruimte voor gemaakt.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
PA05 Ruimtelijke ontwikkeling	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden; 0.5 Treasury; 2.1 Verkeer en vervoer; 8.1 Ruimtelijke ordening; 8.3 Wonen en bouwen; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Evenwichtige woningvoorraad met voldoende aanbod.	Opgave				
	1	2	3	4	5
We zorgen in samenspraak met onze partners voor een evenwichtige woningvoorraad met voldoende aanbod in alle segmenten. Op deze manier werken we aan gemengde en duurzame wijken en buurten. Via een Regiegroep Wonen gaan we actief inzetten op het versnellen van de woningbouw. We vertrekken vanuit onze bestaande kwaliteiten, waarbij Inbreiding voor Uitbreiding gaat.	✓	✓	✓	✓	✓

Prestatie: Versnellen woningbouw	Budget
Via een Regiegroep Woningbouw gaan we actiever sturen op het realiseren van geschikte woningen voor onze inwoners. We focussen op de meest kansrijke plannen en zorgen voor adequate planologische kaders om onze doelstelling te behalen. De beoogde nieuwbouw in 2019 volgens het Woningbouwprogramma bedraagt 400 wooneenheden.	

We verzorgen goede huisvesting voor woonwagengedragers, overeenkomstig het in 2018 vastgestelde beleid. Dat doen we door stapsgewijs te komen tot uitbreiding van het aantal standplaatsen. We streven naar de afronding van de overdracht van de nu nog in gemeentelijk bezit zijnde woonwagens en standplaatsen naar de corporaties.

Doelstelling: We verbeteren de bereikbaarheid via weg, spoor, water en fiets.	Opgave				
	1	2	3	4	5
We bevorderen een afname van het aantal verplaatsingen per auto richting binnenstad en bedrijventerreinen met 5% en bevorderen een toename van het aantal verplaatsingen te voet en per fiets met 5% (peildatum 1 januari en nulmeting voorjaar ?).	✓	✓		✓	✓

Het aandeel inwoners dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de eigen buurt is minimaal 66%.

Prestatie: duurzame mobiliteit	Budget
We leveren via de Cleantechregio een actief aandeel in de aanpak slimme en duurzame mobiliteit. We dragen bij aan de realisatie€50.000 van de snelfietsroute Deventer - Zutphen, zowel in menskracht als financieel. We werken aan goede aansluiting van de Poort van Deventer op de A1.	

We rollen de rode loper uit voor de fiets. We brengen dat in de praktijk door bij iedere infrastructurele aanpassing en bij iedere gebiedsontwikkeling expliciet de positie van de fiets binnen het geheel vanuit die ambitie een plek te geven.

Deventer zet in op een actieve lobby voor het handhaven van de halte voor de internationale trein op Berlijn en voor het realiseren van een station in Bathmen. We zetten ons in voor het bevorderen van het spoorboekloos reizen in Deventer en spannen ons in voor een veilig vervoer van gevaarlijke stoffen (PHS).

Deventer zet meer energie op het vervoeren van goederen over water. We investeren in de herontwikkeling van de Deventer haven met een containerterminal.

Doelstelling: We werken in Deventer al zoveel mogelijk volgens de gedachte van de Omgevingswet	Opgave				
	1	2	3	4	5
Vooruitlopend op de principes van de Omgevingswet, hanteert Deventer in samenspraak met de samenleving uitgangspunten voor hanteerbare spelregels als basis van de doorontwikkeling van de fysieke leefomgeving.	✓	✓	✓	✓	✓

Inwoners waarderen het uiterlijk van hun woonomgeving in 2017 gemiddeld met een 7,3. Dat is net iets hoger dan het rapportcijfer van 2015 (stedelijk gebied 7,1; landelijk gebied 7,9; gemiddeld 7,2 (Bewonersonderzoek najaar 2015)

Prestatie: Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte	Budget
--	--------

We leggen de gemeenteraad een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (voorloper Omgevingsplan) ter vaststelling voor.

We leggen de gemeenteraad een Omgevingsvisie ter vaststelling voor.

We vervolmaken de interne begeleiding van private initiatieven en komen volges de uitgangspunten van Uitnodigingsplanologie in samenspraak met initiatiefnemers tot gedragen plannen voor de ontwikkeling van specifieke locaties of gebieden in onze gemeente. We gebruiken daartoe o.a. de Carrousel.

We richten bijzondere aandacht aan de ontwikkeling van de binnenstad en de bedrijventerreinen. Afhankelijk van de vraagstelling vanuit de samenleving bepalen we daar onze rol (meer of minder actief).

We zetten ons extra in om te zorgen dat we in 2021 klaar zijn om op basis van een plan van aanpak te werken volgens de eerste tranche van de Omgevingswet.

Doelstelling: via herontwikkeling van kansrijke locaties of gebieden versterken we de economische dynamiek in Deventer	Opgave				
	1	2	3	4	5
Enkele plekken of gebieden ondergaan een verandering van functie, als gevolg van trends en ontwikkelingen in de huidige samenleving. Deventer spant zich in door het inzetten van extra aandacht (inzet en middelen) voor het optimaal benutten en stimuleren van kansen die zich aandienen.	✓	✓	✓	✓	✓

Prestatie: vitaal platteland	Budget
------------------------------	--------

Deventer zet extra aandacht in op het benutten van de kansen die zich aandienen, bijvoorbeeld bij leegstaande bedrijfsgebouwen in het landelijk gebied. Zij zoekt daarbij de samenwerking met o.a. LTO

Deventer gebruikt de ambitie en ontwikkelingen die zich momenteel in de wereld van de ICT voltrekken, en stimuleert de bevordering van een stadscampus. De omgeving van het station biedt daartoe de meest kansrijke uitgangspunten. Deventer stimuleert en ondersteunt de mogelijke ontwikkeling van een stadshof, als potentieel bijzonder punt in de binnenstad.

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
35	Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	227,40	Duizend euro	CBS
36	Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	10,40	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37	Vhrosv	Demografische druk	68	%	CBS
38	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	684	In Euro's	COELO
39	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	736	In Euro's	COELO

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	6.285	5.850	5.258	5.242	5.212
Baten	3.611	3.392	3.324	3.323	3.323
Saldo exclusief reserves	-2.673	-2.458	-1.934	-1.919	-1.889
Storting in reserves					
Putting uit reserves	417	45	45	30	
Saldo reserves	417	45	45	30	
Saldo inclusief reserves	-2.256	-2.413	-1.889	-1.889	-1.889

Toelichting

De stijging van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

Enmalige lasten 2018 (Wonen en bouwen)

In 2018 zijn de lasten eenmalig circa €600.000 hoger als gevolg van budgetoverhevelingen voor Winkelcentrum Colmschate, implementatie omgevingswet, Kracht van Salland, herinrichtingen Wittenstein en diverse intentieovereenkomsten.

Implementatie omgevingswet (Wonen en bouwen)

Ten behoeve van de implementatie van de Omgevingswet en opstellen van een omgevingsvisie en -plan, zijn de lasten in 2018 €250.000 en in 2019 €400.000 hoger.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA05 Ruimtelijke ontwikkeling			2019	2020	2021	2022
Taakveld	8.3	Wonen en bouwen	-503	-501	-501	-502
Taakveld	8.1	Ruimtelijke ordening	-1.622	-1.095	-1.078	-1.048
Taakveld	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-162	-165	-166	-166
Taakveld	2.1	Verkeer en vervoer	-174	-174	-174	-174
Taakveld	0.5	Treasury	2			
Saldo Programma			-2.458	-1.934	-1.919	-1.889

Herstructurering en vastgoed

Omschrijving

Het programma richt zich op het benutten van de ruimtelijke, sociale en economische potenties van inwoners en bedrijven binnen de gemeente. Dit doen wij door het realiseren van ruimtelijke uitbreidings- en herstructureringsprojecten. Wij regisseren in netwerkverbanden, stimuleren en faciliteren marktpartijen en laten los wanneer particuliere initiatieven de overheid niet nodig hebben.

Wij maken daarbij situationeel gebruik van het grondinstrumentarium. Dat wil zeggen dat we per opgave bezien óf en op welke wijze de gemeente een actieve rol oppakt. Dat kan ondermeer via een strategische aan- en verkoop van gronden en panden. Op deze wijze dragen we bij aan de totale gemeentelijke (bouw)opgave voor duurzaam wonen, werken en leven.

Actuele beleidscontext

De herstructurering in de Rivierenwijk wordt voortgezet. In deze wijken maken we het mogelijk dat burgers eigen ideeën kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Herstructurering transformeert naar wijkontwikkeling. De gemeentelijke rol richt zich steeds minder op fysieke ingrepen, maar meer op het versterken van de positie van bewoners. Voor Keizerslanden zal 2018 het laatste jaar zijn waarin de gemeente een speciale inzet pleegt. De herstructureringsopgave Voorstad Oost is in 2017 afgerond.

De gemeente beschikt over een grondinstrumentarium, dat wij in 2018 gaan doorontwikkelen. We zijn een breed faciliterende organisatie die ruimtelijke opgaven aan de markt over laat (uitnodigingsplanologie). Via een strategische aan- en verkoop van gronden en panden blijven we waakzaam op de maatschappelijk opgave. Wanneer de markt deze opgaven niet of onvoldoende invult, pakken we een actieve rol.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
-----------	------------

PA06 Herstructurering en vastgoed

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden;
 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur;
 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein);
 8.3 Wonen en bouwen;
 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Afronden herstructureringsopgaven en inzetten verworven kennis	Opgave				
	1	2	3	4	5

We ronden de bestaande herstructureringsopgaven af en zetten de verworven kennis in voor wijken en dorpen elders in de gemeente.

✓   ✓   ✓

Prestatie: Het zorg dragen voor een goede afronding en duurzame inbedding	Budget
---	--------

Het zorg dragen voor een goede afronding en duurzame inbedding van de projectdoelstellingen en –resultaten in de gemeentelijke organisatie van de wijken Voorstad Oost, Keizerslanden en Rivierenwijk
 Naast de drie wijken gaan we werken aan samenlevingsopbouw in andere kwetsbare buurten en wijken

Doelstelling: Met onze partners samenwerken aan de lopende grondexploitaties	Opgave				
	1	2	3	4	5

Wij werken tezamen met onze partners verder aan de lopende grondexploitaties voor woon- en werklocaties en zetten de grondposities in om de gemeentelijke ambities aangaande leefbaarheid, duurzaamheid, economische ontwikkeling en participatie gerealiseerd te krijgen.

✓   ✓   ✓   ✓   ✓

Prestatie: Het doorwerken aan de lopende grondexploitaties	Budget
--	--------

Het doorwerken aan de grondexploitaties van Steenbrugge, De Vijfde Hoek, Wijtenhorst Douweler Leide, Eikendal, Park Zandweerd, Bedrijventerrein A1, Westfalenstraat, Looweg, Bedrijventerrein Lettele, Leisurestrip Holterweg, cluster Stadsentree, cluster Havenkwartier, Sluiskwartier.

Het herzien van de grondexploitaties van Steenbrugge en Bedrijventerrein A1.

Het in ontwikkeling (laten) brengen van de strategische gronden (Shita-locatie, van Heetenstraat en Oranjekwartier).

Het (laten) beschikbaar stellen van bouwgrond ten behoeve van innovatieve woonconcepten zoals tiny houses, “erfdelen”, eigen bouw en aardehuizen.

Doelstelling: Oog hebben voor kansen voor nieuwe stedelijke functies op de grondmarkt	Opgave				
	1	2	3	4	5

Wij kennen de ontwikkelingen op de grondmarkt en hebben oog voor de kansen voor nieuwe stedelijke functies. Desgewenst nemen we nieuwe (strategische) posities in. ✓ ✓ ✓

Prestatie: Het in voorraad hebben van van ruwe bouwgrond en het ontwikkelen en vermarkten van voldoende bouwrijpe grond in een kwalitatief goede openbare ruimte Budget

Het in voorraad hebben van van ruwe bouwgrond en het ontwikkelen en vermarkten van voldoende bouwrijpe grond in een kwalitatief goede openbare ruimte voor:

- de verkoop van gronden ten behoeve van het bouwen van 120 woningen per jaar als onderdeel van de gehele woningbouwproductie in de gemeente Deventer in 2018 en verder.
- de uitgifte van 5,2 ha bedrijventerreinen per jaar
- de uitgifte van 1,5 ha terreinen voor overige voorzieningen.

Doelstelling: Participeren in netwerken en helpen initiatieven verder te brengen Opgave 1 2 3 4 5

Wij participeren in netwerken en helpen initiatieven verder te brengen die een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame en of economische ontwikkeling van Deventer. Daarbij hebben wij bovenal oog voor de positie van de inwoners van Deventer en stimuleren wij hen om een bijdrage te leveren. ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

Prestatie: Het doorontwikkelen van het instrumentarium Budget

Het doorontwikkelen van het instrumentarium om te bezien in hoeverre we hiermee kunnen bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen. Daarbij wordt gedacht aan;

- het Platform Wonen Deventer;
- de gemeentelijke taskforce wonen;
- de pr en acquisitie voor de bedrijventerreinen;
- de Stadsgenerator
- de website deventerverkoopt.nl .

Doelstelling: Faciliteren maatschappelijk gewenste ontwikkelingen Opgave 1 2 3 4 5

Wij houden oog voor de maatschappelijke ontwikkelingen en passen ons (beleids)instrumentarium daar op aan teneinde adequaat de maatschappelijk gewenste ontwikkelingen te kunnen faciliteren. Daarbij opereren we situationeel, dat wil zeggen van geval tot geval beoordelend en inspeland op de situatie. ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

Prestatie: Het aanpassen van de Nota Grondbeleid Budget

Het aanpassen van de Nota Grondbeleid

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	22.573	14.427	16.425	12.090	8.706
Baten	24.593	15.285	17.565	13.288	9.912
Saldo exclusief reserves	2.020	859	1.140	1.198	1.207
Storting in reserves	4.735	99	118	114	117
Putting uit reserves	3.801	342	88	2	
Saldo reserves	-933	243	-29	-112	-117
Saldo inclusief reserves	1.087	1.102	1.111	1.086	1.089

Toelichting

De stijging van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

Grondexploitaties

De bij de jaarrekening 2017 geactualiseerde grondexploitaties zijn verwerkt in de begroting 2019. Door het afronden van grondexploitaties nemen zowel de lasten als de baten meerjarig geleidelijk af. De jaarsaldi van baten en lasten van de grondexploitaties worden verrekend met de balans, waardoor het saldo inclusief reserve op nul sluit.

Beheer overige gebouwen en gronden

Voor het beheer van onroerend goed buiten exploitatie (panden en gronden) zijn de lasten en baten meegenomen. In 2018 zijn diverse panden verkocht, waardoor er meer is gestort in de reserve. Door toekomstige verkopen verwachten wij het exploitatieresultaat structureel te verbeteren.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA06 Herstructurering en vastgoed			2019	2020	2021	2022
Taakveld	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.258	1.285	1.288	1.297
Taakveld	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-15			
Taakveld	8.3	Wonen en bouwen	-384	-145	-90	-90
Saldo Programma			859	1.140	1.198	1.207

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. investeringen			3.000	
Inkomsten t.g.v. investeringen				
Saldo			-3.000	

Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt

Omschrijving

In de Deventer samenleving willen we dat iedereen naar vermogen meedoet. Mensen versterken zichzelf, doen iets voor een ander of voor de stad. Iedereen doet ertoe! Want alleen op die manier is en blijft Deventer een leefbare en vitale gemeente: mee doen is mee bepalen. We willen een sociale, inclusieve samenleving zijn waarin mensen zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid nemen voor de inrichting van hun eigen leven: een samenleving waar iedereen tot zijn recht komt. Waar mensen elkaar aanspreken op opgroeien, opvoeden, financiële onafhankelijkheid en maatschappelijk meedoen. Culturele achtergrond, sekse, leeftijd, talenten en beperkingen maken niet uit: iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij.

Mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen. In deze samenleving doen mensen minder snel een beroep op de overheid en heeft de gemeente een andere rol: de gemeente geeft alleen daar regie en ondersteuning waar die echt nodig is. In deze samenleving zijn de inwoners zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen. Het heft in eigen handen maakt zelfredzamer, sterker, meer zelfvertrouwen en gelukkiger. Op eigen kracht waar mogelijk, al dan niet met een beroep op de directe omgeving, eventueel de inzet van algemene voorzieningen in wijken dorpen en alleen inzet van professionele ondersteuning als dat echt nodig is: "Wie zorg nodig heeft, kan op ons rekenen".

Onze doelstellingen:

1. Maximale participatie van Deventer inwoners: mensen werken, versterken zichzelf, doen iets voor een ander, of voor de stad. Iedereen doet ertoe!
2. Het bieden van een vangnet voor inwoners die (tijdelijk) niet volledig kunnen meedoen in de Deventer samenleving.

Teneinde deze doelstellingen te realiseren zullen we de transformatie vormgeven in het sociale domein.

We werken lokaal met onze partners in de stad samen, experimenteren, geven ruimte aan professionals en sturen op resultaat. Maar het is ook duidelijk geworden dat transformeren veel meer tijd kost en dat we te maken hebben met tekorten in het sociaal domein. Dat beeld zien we overigens landelijk. De budgetten zijn niet toereikend voor de uitgaven die we doen in het sociaal domein. In de afgelopen jaren zijn de uitgaven voor de Wmo en Jeugd gestegen en hebben we te maken met een tekort op BUIG. Het gaat om een stijging met een structurele doorwerking. Sinds 2015 groeit de hoeveelheid cliënten gestaag. Door allerlei landelijke maatregelen, zoals langer thuis wonen, en doordat sociale teams dichtbij de mensen werken, komen de cliënten sneller in beeld en wordt er sneller ondersteuning ingezet. De komende jaren geven we uitvoering aan het Actieplan Transformatie Sociaal Domein om de hulp en ondersteuning ook op langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden. Uitgangspunt hierbij is integrale, effectieve en efficiënte hulpverlening en ondersteuning aan onze inwoners. De aanpak richt zich op vier thema's:

- Preventie
- Eenvoudige en integrale toegang (in de wijk)
- Effectieve zorg en ondersteuning (kwaliteit)
- Monitoring

Actuele beleidscontext

Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt

We bieden een (tijdelijk) vangnet aan burgers die het echt nodig hebben het niet op eigen kracht redden, of die de participatie in de maatschappij niet zelf kunnen organiseren.

Wij willen dat elke inwoner van Deventer met arbeidsvermogen mee moet kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving (de inclusieve samenleving). Hierin werken we samen met het onderwijs voor een doorgaande lijn van jeugd naar volwassenheid en in het tot stand brengen van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Het werken naar vermogen staat voorop. Wij staan daarbij open voor nieuwe en innovatieve wegen om dit ook voor alle inwoners van Deventer mogelijk te maken. Wij richten ons hierin, en bij alle inwoners van Deventer die nog niet naar vermogen meedoen op de arbeidsmarkt, op het ontwikkelen van arbeidsvermogen. Onze ondersteuning daarin is passend bij de kennis en vaardigheden van elke individuele inwoner, gaat uit van het vertrouwen dat elke inwoner naar vermogen mee wil doen en hebben daarin oog voor de situatie van het individu en het huishouden waartoe hij of zij behoort.

Daarvoor gebruiken wij de kracht van de stad door een constructieve samenwerking, en gebruikmakend van hun infrastructuur, met onze partners KonnecteD en Cambio of gezamenlijke initiatieven zoals de Stadswerkplaats.

De stadswerkplaats ontwikkelen we door tot het middel om maximaal te groeien richting werk. Voor de mensen die wat verder van de arbeidsmarkt staan is er ondersteuning en begeleiding, eveneens gericht op het vinden van een baan. Ook willen we zelf meer werk organiseren om mensen aan de basis van de arbeidsmarkt meer kansen te bieden op een duurzame terugkeer in het arbeidsproces, zodat de sociaal economische weerbaarheid optimaal ontwikkeld wordt.

De transformatie van het klassieke SW bedrijf KonnecteD tot social firm speelt hierin een grote rol. Daarnaast willen we onder andere samen met het bedrijfsleven, de zorg en het onderwijs nieuwe vormen van additioneel werk organiseren.

Wij willen armoede voorkomen. Bij schuldenproblematiek wordt in een zo vroeg stadium snelle en gerichte ondersteuning gegeven door het Budget Adviesbureau Deventer (BAD). Het BAD gaat in 2019 verder met de doorontwikkeling van de werkwijze, volgens de theorie van Mobility Mentoring en stress-sensitieve dienstverlening. De eerste resultaten die hiermee in 2018 behaald zijn, zijn positief. Ook de doorlooptijden nemen af met behulp van de nieuwe werkwijze. In het onderzoeksrapport van de Ombudsman komt de schuldhulpverlening door het BAD positief naar voren. Het BAD kent een hoger slagingspercentage dan gemeenten uit vergelijkbare grootteklasse. We geven samen met de partners actief invulling aan de vroegsignalering, ook voor ondernemers. Doorlooptijden moeten zo kort mogelijk zijn en zoveel mogelijk mensen moeten gebruik kunnen maken van alle bestaande en nieuwe initiatieven en regelingen. Daarbij houden wij wel rekening met het beperken van de armoedeval.

Bijzondere aandacht geven we aan gezinnen met armoedeproblematiek. De kinderen moeten net als alle andere kinderen gewoon mee kunnen doen, kunnen sporten en muziek maken. Het bestaande kindpakket wordt waar nodig uitgebreid, mede door de adviezen van de kinderraad en met nieuwe initiatieven. Dit doen wij in samenspraak met bestaande partners en nieuwe partijen.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
		1	2	3	4	5
PA07 Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	6.3 Inkomensregeling; 6.4 Begeleide participatie; 6.5 Arbeidsparticipatie; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Inclusieve arbeidsmarkt						
Deventer heeft een inclusieve arbeidsmarkt waarop elke inwoner naar vermogen meedoet.		✓		✓		
Prestatie: Ondersteuning jongeren		Budget				
Door een goede samenwerking met het speciaal en praktijk onderwijs krijgt elke jongere, die geen onderwijs meer volgt en onvoldoende zelfredzaam is, een passende ondersteuning bij het vinden van een passende werkkring. We realiseren onze taakstelling in het kader van de garantiebannen.						
70% van alle statushouders participeert gedurende de inburgering d.m.v. maatschappelijke activiteiten, vrijwilligerswerk of een werkervaringsplaats.						
Doelstelling: één gezin, één plan, één regisseur						
De toegang waar een inwoner zich voor de eerste keer meldt, draagt verantwoordelijkheid voor het uitgangspunt" één gezin, één plan, één regisseur.						✓
Prestatie: Doorlooptijd ondersteuningsvraag		Budget				
Elke inwoner die zich met een ondersteuningsvraag meldt bij DWT heeft binnen één kalenderweek een gesprek met de toegang hierover.						
Het sociaal team, het team gezinscoaches en Deventer Werk talent komen in 2019 tot concrete samenwerkingsafspraken, inclusief doorzettingsmacht en een gezamenlijk werkproces. Dit leidt er in 2019 toe dat in 60% van de ondersteuningsplannen aantoonbaar wordt zorggedragen voor het principe één gezin, één plan, één regisseur.						
Doelstelling: Arbeidsmarkt						
Wij brengen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar.		✓		✓		
Prestatie: Uitstroom naar werk		Budget				
450 inwoners worden vanuit de Participatiewet begeleid naar een passende plek op de arbeidsmarkt of naar onderwijs.						4.350.000

In 2019 verrichten alle inwoners met arbeidsvermogen én een uitkering in kader van de Participatiewet, mede ter ontwikkeling en onderhoud van het arbeidsvermogen, maatschappelijk nuttige activiteiten zolang zij nog geen zelfstandige plek op de arbeidsmarkt hebben.

Alle leerbare jongeren tot 27 jaar hebben studieplicht en worden, waar nodig, begeleid naar school. Geen jongere met arbeidsperspectief ontvangt een uitkering. €3.400.000

Doelstelling: Inkomensvoorziening	Opgave				
	1	2	3	4	5

Wij bieden op actieve wijze inwoners die tijdelijk niet in hun eigen bestaan kunnen voorzien passende ondersteuning bij het vinden van werk en een inkomensvoorziening om deze periode te overbruggen. ✓

Prestatie: Ontwikkeling aantal uitkeringsgerechtigden	Budget
---	--------

De ontwikkeling van het gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden in Deventer is conform landelijke ontwikkeling geraamd door het CPB -2,38%.

We realiseren bij de uitvoering van de Participatiewet een klanttevredenheid die minimaal gewaardeerd wordt met een 7,2

Tenminste 45% van de minimahuishoudens in Deventer maakt gebruik van één of meer minimaregelingen en, in het geval van kinderen in het huishouden, is dit tenminste 75%. 5.190.000

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
20	Sociaal domein	Banen	778,90	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA
26	Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	67,50	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
26	Sociaal domein	Werkloze jongeren	1,14	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
27	Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	49	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
27	Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	49,10	Aantal per 1.000 inwoners. 15-65 jaar	CBS

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	73.342	72.128	71.320	70.715	70.371
Baten	39.866	39.415	39.415	39.415	39.415
Saldo exclusief reserves	-33.476	-32.713	-31.905	-31.300	-30.956
Storting in reserves					
Putting uit reserves	735	86	86		
Saldo reserves	735	86	86		
Saldo inclusief reserves	-32.742	-32.627	-31.819	-31.300	-30.956

Toelichting

De wijziging van het saldo inclusief reserves ten opzichte van 2018 is als volgt te verklaren:

Uitkeringen in het kader van de Participatiewet

Ten opzichte van 2018 daalt het bijstandsvolume, waardoor de lasten ten aanzien van bijstandsuitkeringen €200.000 lager zijn dan 2018. Eind september wordt vanuit het ministerie van SZW het voorlopig budget gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz bekend gemaakt voor 2019. Indien nodig wordt de begroting hierop via de eerste nota van wijzigingen bijgesteld.

Begeleide participatie

Als gevolg van de rijksbezuiniging op de WSW is de bijdrage aan Konnected voor de uitvoering van de WSW €338.000 lager dan 2018.

Arbeidsparticipatie

Ten opzichte van 2018 is de integratie uitkering Participatie gestegen met €454.000. De stijging van de baten is vertaald naar de re-integratie budgetten ten aanzien van de nieuwe doelgroepen in de Participatiewet.

Armoede en schulden

Vanuit de mei circulaire 2018 is de decentralisatie uitkering armoede en schulden toegekend. Deventer ontvangt in 2019 €141.000. Deze middelen worden ingezet op minimabeleid.

Formatie

Vanuit het actieplan sociaal domein is het formatiebudget structureel met €86.000 uitgebreid.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA07	Inkomens-voorziening en arbeidsmarkt	2019	2020	2021	2022
Taakveld	6.3 Inkomensregelingen	-10.117	-10.060	-9.919	-9.919
Taakveld	6.5 Arbeidsparticipatie	-5.824	-5.994	-6.042	-6.195
Taakveld	6.4 Begeleide participatie	-16.773	-15.851	-15.340	-14.842
Saldo Programma		-32.713	-31.905	-31.300	-30.956

Meedoen

Omschrijving

In de Deventer samenleving willen we dat iedereen naar vermogen meedoet. Mensen versterken zichzelf, doen iets voor een ander of voor de stad. Iedereen doet ertoe! Want alleen op die manier is en blijft Deventer een leefbare en vitale gemeente: mee doen is mee bepalen. We willen een sociale, inclusieve samenleving zijn waarin mensen zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid nemen voor de inrichting van hun eigen leven: een samenleving waar iedereen tot zijn recht komt. Waar mensen elkaar aanspreken op opgroeien, opvoeden, financiële onafhankelijkheid en maatschappelijk meedoen. Culturele achtergrond, sekse, leeftijd, talenten en beperkingen maken niet uit: iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij.

Mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen. In deze samenleving doen mensen minder snel een beroep op de overheid en heeft de gemeente een andere rol: de gemeente geeft alleen daar regie en ondersteuning waar die echt nodig is. In deze samenleving zijn de inwoners zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen. Het heft in eigen handen maakt zelfredzamer, sterker, meer zelfvertrouwen en gelukkiger. Op eigen kracht waar mogelijk, al dan niet met een beroep op de directe omgeving, eventueel de inzet van algemene voorzieningen in wijken dorpen en alleen inzet van professionele ondersteuning als dat echt nodig is: "Wie zorg nodig heeft, kan op ons rekenen".

Onze doelstellingen:

1. Maximale participatie van Deventer inwoners: mensen werken, versterken zichzelf, doen iets voor een ander, of voor de stad. Iedereen doet ertoe!
2. Het bieden van een vangnet voor inwoners die (tijdelijk) niet volledig kunnen meedoen in de Deventer samenleving.

Teneinde deze doelstellingen te realiseren zullen we de transformatie vormgeven in het sociale domein.

We werken lokaal met onze partners in de stad samen, experimenteren, geven ruimte aan professionals en sturen op resultaat. Maar het is ook duidelijk geworden dat transformeren veel meer tijd kost en dat we te maken hebben met tekorten in het sociaal domein. Dat beeld zien we overigens landelijk. De budgetten zijn niet toereikend voor de uitgaven die we doen in het sociaal domein. In de afgelopen jaren zijn de uitgaven voor de Wmo en Jeugd gestegen en hebben we te maken met een tekort op BUIG. Het gaat om een stijging met een structurele doorwerking. Sinds 2015 groeit de hoeveelheid cliënten gestaag. Door allerlei landelijke maatregelen, zoals langer thuis wonen, en doordat sociale teams dichtbij de mensen werken, komen de cliënten sneller in beeld en wordt er sneller ondersteuning ingezet. De komende jaren geven we uitvoering aan het Actieplan Transformatie Sociaal Domein om de hulp en ondersteuning ook op langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden. Uitgangspunt hierbij is integrale, effectieve en efficiënte hulpverlening en ondersteuning aan onze inwoners. De aanpak richt zich op vier thema's:

- Preventie
- Eenvoudige en integrale toegang (in de wijk)
- Effectieve zorg en ondersteuning (kwaliteit)
- Monitoring

Actuele beleidscontext

Met onze toegangen in de wijk verlenen we integraal, snel en adequaat zorg en ondersteuning aan bewoners die het nodig hebben. Daarbij gaan we uit van eigen regie van bewoners, maken we zoveel mogelijk gebruik van de mogelijkheden van bewoners en hun omgeving, benutten we bewonersinitiatieven en algemene voorzieningen danwel zetten we maatwerk in. We richten de transformatieopgave, zoals ook geformuleerd in het actieplan sociaal domein, op:

1. Preventie

Primair ligt de verantwoordelijkheid voor preventie bij de burgers c.q. ouders/verzorgers zelf. Wanneer men er niet uitkomt op basis van eigen kracht dragen we zorg voor ondersteuning. Het professionele veld is ingericht om vroegtijdig problemen te signaleren. Daarmee kan er sneller en effectiever ondersteuning worden geboden en worden kostenbesparingen op de langere termijn gerealiseerd. Ondersteuning en zorg zoveel mogelijk integraal, samenhangend, dicht bij huis en dicht bij de leefwereld van burgers organiseren, aansluitend op hun eigen kracht. Zo kort als mogelijk, zo lang als noodzakelijk. Zoveel mogelijk vanuit 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur gedachte. Preventie en laagdrempelige zorg zijn daarbij een randvoorwaarden. Zwaardere zorg en ondersteuning zijn maatwerk en beschikbaar waar nodig wanneer een voorliggende- of algemene voorziening niet voldoet. Preventie wordt vanuit een gemeente brede opgave opgepakt.

2. Toegang

We gaan de toegang (zorg, jeugd en werk) beter en slimmer inrichten. Van belang is dat we voor de inwoner één toegang creëren. Hierbij gaan we niet uit van één organisatievorm, maar een wijze van samenwerken waardoor er voor de inwoner sprake is van één toegang. We geven professionals de ruimte en het vertrouwen om te handelen. Mensen die ondersteuning nodig hebben, hebben keuzemogelijkheden en er is ruimte voor innovatieve en kleine aanbieders.

3. Maatwerk

In 2019 starten de nieuwe (inkoop)afspraken voor zorg en ondersteuning. Gelijktijdig moeten we alweer nadenken over het ondersteuningsaanbod WMO vanaf 2020. Onverkort blijven we ons inzetten om de beweging van individuele naar algemene voorzieningen te stimuleren. Dit met als uitgangspunt de integrale benadering en de doorgaande zorglijn voor 18-/18+.

Wij zetten in op het Meedoen in de samenleving. Dit doen we door in te zetten op preventie, toegang en maatwerk. Maar er is meer nodig. Zo blijven we inzetten op het tegengaan van discriminatie en het verder uitbouwen van Deventer als Regenbooggemeente.

Tevens worden aan aantal beleidskaders geactualiseerd. Het huidige beleidskader Meedoen is inmiddels op diverse onderdelen voorzien van een nieuw kader (vrijwilligers, mantelzorg, sport, gezondheid). Het komende jaar zetten we in op een actualisatie van het sportbeleid met daarbij speciale aandacht voor een stevige infrastructuur en vertaling van het Nationaal sportakkoord naar een lokaal sportakkoord. Ook zetten we in op versterking van onze samenwerking in het de preventie coalitie. Het gezondheidsbeleid is een voorbeeld waaraan we coproducerend met onze partners invulling geven.

Daarbij is het ook wenselijk om tot actualisering van onder andere de Wmo kaders te komen. Hieraan geven we invulling door tot een actualisatie van het verbindend kader sociaal domein te komen. Vanuit de wens tot participatie en actief burgerschap wordt ook vanuit het programma Meedoen ingezet op het ondersteunen van de doorontwikkeling van het WijDeventer proces.

Centrumgemeente Deventer

Deventer voert mede namens de gemeenten Lochem, Olst-Wijhe, Raalte en Zutphen taken uit voor de regio. Dit betreft de maatschappelijke opvang, verslavingszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg en beschermd wonen. We organiseren de beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en financiën. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar de uitvoering en realisatie van de transformatieopgaven zoals vastgelegd in de vastgestelde regiovisie 2017-2022 en het regionaal actieplan 2017-2022. Centrale ambities zijn het bieden van een vangnet van regiovoorzieningen voor kwetsbare inwoners en het maximaal stimuleren en mogelijk maken dat zij zelfstandig kunnen wonen en participeren in de samenleving. De vierde programma doelstelling is die van de centrumgemeente.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
PA08 Meedoen	0.5 Treasury; 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken; 5.1 Sportbeleid en activering; 5.2 Sportaccommodaties; 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie; 6.2 Wijkteams; 6.3 Inkomensregelingen; 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO); 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+; 6.81 Geëscaleerde zorg 18+; 7.1 Volksgezondheid; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: één gezin, één plan, één regisseur	Opgave				
	1	2	3	4	5
De toegang waar een bewoner zich voor een eerste keer meldt, draagt verantwoordelijkheid voor het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur			✓		

Prestatie: Gezamenlijk werkproces	Budget
Het sociaal team, het team gezinscoaches en Deventer Werk talent komen in 2019 tot concrete samenwerkingsafspraken, inclusief doorzettingsmacht, en een gezamenlijk werkproces.	in budget toegang
Het sociaal team draagt zorg voor een goede bereikbaarheid (1 nieuw telefoonnummer, bemensing door ST, terugbellen binnen 1 werkdag, servicenormen vergelijkbaar met gemeente Deventer).	in budget toegang
Elke inwoner die zich met een ondersteuningsvraag meldt, heeft binnen één kalenderweek een gesprek met de toegang hierover.	in budget toegang
Het sociaal team, het team gezinscoaches en Deventer Werk talent maken afspraken over wie, wanneer verantwoordelijk is voor het komen tot één plan en wie daarbij als regisseur optreedt. Dit leidt in 2019 er toe dat in 60% van de ondersteuningsplannen aantoonbaar wordt zorggedragen voor het principe 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.	€ 6.200.000

Doelstelling: Passende ondersteuning	Opgave				
	1	2	3	4	5
Voor iedere bewoner die onvoldoende in staat is zijn/haar eigen ondersteuning te regelen is er een passende ondersteuning.			✓		

Prestatie: Juiste ondersteuning	Budget
Voor iedereen die maatschappelijke opvang, bemoeizorg en beschermd wonen nodig heeft regelen we de juiste ondersteuning (zo zelfstandig als mogelijk). Hiervoor maken we een lokaal actieplan	€ 24.000.000

Voor minimaal 78% van de huishoudens die een beroep doen op schuldhulpverlening worden de schulden structureel opgelost of 1.400.000 wordt een situatie gecreëerd waarin de schulden beheersbaar zijn

Het faciliteren van minimaal vijf algemene / collectieve voorzieningen (gericht op van individueel naar collectief) € 550.000

Het percentage inwoners dat zich vrijwillig inzet is minimaal 40% € 1.200.000

Voor 5% van de aanvragen voor Jeugdzorg via de toegang wordt een voorliggende voorziening ingezet zodat een passend ondersteuningsaanbod wordt aangeboden. € 3.000.000

Doelstelling: Positieve gezondheid	Opgave				
	1	2	3	4	5

Positieve gezondheid is de kapstok voor alle preventie activiteiten die in Deventer worden neergezet.

Prestatie: Nederlandse Norm Gezond Bewegen	Budget
--	--------

Minimaal 55% van de inwoners van 18 jaar en ouder voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen € 7.300.000

Het bieden van laagdrempelige opvoedingsondersteuning voor alle ouders vanuit het principe van de tien beschermende factoren. € 550.000

Het aantal mantelzorgers dat gebruik maakt van ondersteunende faciliteiten (mantelzorgpas) stijgt naar 2200 € 200.000

Doelstelling: Sluitend vangnet regionale zorgvoorzieningen	Opgave				
	1	2	3	4	5

We organiseren als centrumgemeente een sluitend vangnet van regionale zorgvoorzieningen voor kwetsbare inwoners en zetten voor deze doelgroep maximaal in op het mogelijk maken van zelfstandig wonen en participeren in de samenleving.

Prestatie: Skeave Huse	Budget
------------------------	--------

Ter uitbreiding van de regionale vangnetvoorzieningen realiseren we in Deventer Skaeve Huse. € 100.000

We ontwikkelen de zorgzwaartepakketten voor beschermd wonen door naar een model met flexibele ondersteuningsarrangementen 30.000

We vertalen de uitstroomaantallen uit regiovoorzieningen naar huisvestingsopgaven voor gemeenten 30.000

We verbeteren de activering en acceptatie van kwetsbare inwoners in de samenleving 50.000

Als vangnet voor kwetsbare inwoners bieden we beschermd wonen, maatschappelijke opvang openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg. 24.375.000

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
20	Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	45,50	%	RIVM
31	Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	72	Aantal per 1.000 inwoners	GMSD

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	79.202	79.276	79.270	80.027	80.178
Baten	5.881	4.253	4.225	4.199	4.173
Saldo exclusief reserves	-73.321	-75.024	-75.045	-75.828	-76.006
Storting in reserves	1.222	455	459	468	472
Putting uit reserves	4.272	1.199	444	328	322
Saldo reserves	3.050	744	-15	-139	-150
Saldo inclusief reserves	-70.271	-74.279	-75.060	-75.967	-76.156

Toelichting

De stijging van het saldo tussen 2018 en 2019 inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Samenkracht

De stijging van dit budget is voor €180.000 het gevolg van loon- en prijscompensatie.

Wijkteams

In 2019 is het budget €160.000 hoger, doordat in het budget 2018 eenmalig subsidie is terugontvangen voor de toegang van Jeugd.

Geëscaleerde zorg 18+

- De stijging van de lasten geëscaleerde zorg 18+ met €425.000 betreft een toename van de integratie uitkering beschermd wonen vanaf 2019.
- Daarnaast is vanuit de meircirculaire 2018 het budget met verhoogd met €508.000 voor loon- en prijsontwikkeling.

Maatwerkdienstverlening 18+

- Vanaf 2019 voert het Rijk het abonnementstarief in. Dit betekent voor de gemeente lagere inkomsten uit eigen bijdragen. Het rijk heeft ter compensatie het budget verhoogd met €935.000;
- Met het actieplan Sociaal Domein is de transformatieopgave in 2019 met €300.000 verlaagd;
- De budgetten voor begeleiding en hulp bij het huishouden zijn met €627.000 verhoogd voor loon- en prijsstijgingen;
- Voor volumestijging bij begeleiding en hulp bij het huishouden heeft het rijk de budgetten vanaf 2019 verhoogd met €485.000.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA08	Meedoen	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	5.2	Sportaccommodaties	-2.230	-2.201	-2.164	-2.138
Taakveld	6.2	Wijkteams	-6.162	-6.162	-6.162	-6.114
Taakveld	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-24.048	-24.200	-24.196	-24.199
Taakveld	7.1	Volksgezondheid	-3.819	-3.819	-3.819	-3.744
Taakveld	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-21.218	-21.814	-22.621	-23.051
Taakveld	6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-2.331	-2.331	-2.331	-2.210
Taakveld	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-10.836	-10.117	-10.116	-10.112
Taakveld	5.1	Sportbeleid en activering	-4.942	-4.938	-4.935	-4.932
Taakveld	0.2	Burgerzaken				
Taakveld	0.5	Treasury	561	538	516	494
Saldo Programma			-75.024	-75.045	-75.828	-76.006

Jeugd en onderwijs

Omschrijving

In de Deventer samenleving willen we dat iedereen naar vermogen meedoet. Mensen versterken zichzelf, door goed onderwijs ontwikkelen inwoners zich, doen iets voor een ander of voor de stad en dragen daardoor bij aan een sterk Deventer. Iedereen doet ertoe! Want alleen op die manier is en blijft Deventer een leefbare en vitale gemeente: mee doen is mee bepalen. We willen een sociale, inclusieve samenleving zijn waarin mensen zoveel mogelijk eigen verantwoordelijkheid nemen voor de inrichting van hun eigen leven: een samenleving waar iedereen tot zijn recht komt. Waar mensen elkaar aanspreken op opgroeien, opvoeden, financiële onafhankelijkheid en maatschappelijk meedoen. Culturele achtergrond, sekse, leeftijd, talenten en beperkingen maken niet uit: iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij. Mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen. In deze samenleving doen mensen minder snel een beroep op de overheid en heeft de gemeente een andere rol: de gemeente geeft alleen daar regie en ondersteuning waar die echt nodig is. In deze samenleving zijn de inwoners zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen. Het heft in eigen handen maakt zelfredzamer, sterker, meer zelfvertrouwen en gelukkiger. Op eigen kracht waar mogelijk, al dan niet met een beroep op de directe omgeving, eventueel de inzet van algemene voorzieningen in wijken dorpen en alleen inzet van professionele ondersteuning als dat echt nodig is: "Wie zorg nodig heeft, kan op ons rekenen".

Onze doelstellingen:

1. Maximale participatie van Deventer inwoners: mensen werken, versterken zichzelf, doen iets voor een ander, of voor de stad. Iedereen doet ertoe!
2. Het bieden van een vangnet voor inwoners die (tijdelijk) niet volledig kunnen meedoen in de Deventer samenleving.

Teneinde deze doelstellingen te realiseren zullen we de transformatie vormgeven in het sociale domein.

We werken lokaal met onze partners in de stad samen, experimenteren, geven ruimte aan professionals en sturen op resultaat. Maar het is ook duidelijk geworden dat transformeren veel meer tijd kost en dat we te maken hebben met tekorten in het sociaal domein. Dat beeld zien we overigens landelijk. De budgetten zijn niet toereikend voor de uitgaven die we doen in het sociaal domein. In de afgelopen jaren zijn de uitgaven voor de Wmo en Jeugd gestegen en hebben we te maken met een tekort op BUIG. Het gaat om een stijging met een structurele doorwerking. Sinds 2015 groeit de hoeveelheid cliënten gestaag. Door allerlei landelijke maatregelen, zoals langer thuis wonen, en doordat sociale teams dichtbij de mensen werken, komen de cliënten sneller in beeld en wordt er sneller ondersteuning ingezet. De komende jaren geven we uitvoering aan het Actieplan Transformatie Sociaal Domein om de hulp en ondersteuning ook op langere termijn toegankelijk en betaalbaar te houden. Uitgangspunt hierbij is integrale, effectieve en efficiënte hulpverlening en ondersteuning aan onze inwoners. De aanpak richt zich op vier thema's:

- Preventie
- Eenvoudige en integrale toegang (in de wijk)
- Effectieve zorg en ondersteuning (kwaliteit)
- Monitoring

Actuele beleidscontext

Met onze toegangen in de wijk verlenen we integraal, snel en adequaat zorg en ondersteuning aan bewoners die het nodig hebben. Daarbij gaan we uit van eigen regie van bewoners, maken we zoveel mogelijk gebruik van de mogelijkheden van bewoners en hun omgeving, benutten we bewonersinitiatieven en algemene voorzieningen danwel zetten we maatwerk in. We richten de transformatieopgave op:

1. Preventie

Primair ligt de verantwoordelijkheid voor preventie bij de burgers c.q. ouders/verzorgers zelf. Wanneer men er niet uitkomt op basis van eigen kracht dragen we zorg voor ondersteuning. Het professionele veld is ingericht om vroegtijdig problemen te signaleren. Daarmee kan er sneller en effectiever ondersteuning worden geboden en worden kostenbesparingen op de langere termijn gerealiseerd. Ondersteuning en zorg zoveel mogelijk integraal, samenhangend, dicht bij huis en dicht bij de leefwereld van burgers organiseren, aansluitend op hun eigen kracht. Zo kort als mogelijk, zo lang als noodzakelijk. Zoveel mogelijk vanuit 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur gedachte. Preventie en laagdrempelige zorg zijn daarbij een randvoorwaarden. Zwaardere zorg en ondersteuning zijn maatwerk en beschikbaar waar nodig wanneer een voorliggende- of algemene voorziening niet voldoet. Preventie vormt een belangrijk onderdeel in de visie van wieg naar werk 5.0.

2. Toegang

We gaan de toegang (zorg, jeugd en werk) nog beter en slimmer inrichten. We geven professionals de ruimte en het vertrouwen om te handelen. Mensen die ondersteuning nodig hebben, hebben keuzemogelijkheden en er is ruimte voor innovatieve en kleine aanbieders.

3. Maatwerk

In 2019 maken we met partijen in de stad afspraken voor zorg en ondersteuning, om de beweging van individuele naar algemene voorzieningen te stimuleren. Dit met als uitgangspunt de integrale benadering en de doorgaande zorglijn voor 18-/18+.

4. Huisvesting Onderwijs

De leegstand van schoolgebouwen en de komst van een aantal nieuwe scholen brengt met zich mee dat er een herschikking van locaties en gebouwen moet plaatsvinden. Dit wordt vastgelegd in een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP). Voor de herschikking van schoolgebouwen om de leegstand te verminderen ligt het voortouw bij de schoolbesturen. De gemeente brengt partijen bijeen om te komen tot een optimale onderwijshuisvesting op gemeentelijk niveau. In 2019 wordt de definitieve huisvesting voor de Islamitische basisschool gerealiseerd, door gebruik te maken van leegstand in een bestaand schoolgebouw.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
		1	2	3	4	5
PA09 Jeugd en onderwijs	4.2 Onderwijshuisvesting; 4.3 Onderwijsbeleid en Leerlingzaken; 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-; 6.82 Geëscaleerde zorg 18-; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Onderwijs en leerlingzaken						
We leveren een bijdrage aan de ontwikkelingskansen van kinderen op hun weg naar sociale en economische zelfstandigheid.				✓		
Prestatie: Signaleren ontwikkelingsachterstand		Budget				
480 Kinderen met een taal of emotionele ontwikkelingsachterstand willen we signaleren en toeleiden naar vve en vervolgens bieden we deze kinderen vve aan.		nog geen rijksbeschikking				
Realiseren van adequate onderwijshuisvesting voor het primair- en voortgezet onderwijs op basis van het Integraal Huisvestingsplan 2018-2023 en volgens het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2019, dit laatste vastgesteld in het oogo en door college, raad eind 2018.		€ 6.900.000				
Het Schakelpunt (multidisciplinair overleg van ketenpartners in zorg, werk, onderwijs en het jongerenloket) bespreekt voor het schooljaar 2018/2019 80 jongeren (16-27 jaar) die extra aandacht en ondersteuning nodig hebben in schoolkeuze en/of begeleiding richting werk, school of zorg en regelt dit.		Onderdeel van jongerenloket				
Doelstelling: Jeugdhulp						
We bieden jeugdhulp als vangnet voor gezinnen met kinderen die (tijdelijk) niet mee kunnen doen.				✓		
Prestatie: Ingekocht passend aanbod		Budget				
Voor 95% van de aanvragen via de toegang wordt zorg ingekocht zodat iedereen passend aanbod krijgt		€ 21.000.000				

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
17	Onderwijs	Absoluut verzuim	1,10	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
18	Onderwijs	Relatief verzuim	26,18	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
19	Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1,70	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	DUO
22	Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1,74	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
23	Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	6,45	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tiel
25	Sociaal domein	Achterstandsleerlingen	11,84	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
29	Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	11,40	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
30	Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	1,10	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
31	Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,50	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	38.263	35.368	35.498	35.338	35.171
Baten	4.063	670	670	670	670
Saldo exclusief reserves	-34.200	-34.699	-34.829	-34.668	-34.501
Storting in reserves	8	1.500			
Putting uit reserves	1.725	2.826	1.380	938	734
Saldo reserves	1.717	1.326	1.380	938	734
Saldo inclusief reserves	-32.483	-33.372	-33.449	-33.730	-33.768

Toelichting

De stijging van het saldo inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Maatwerkdienstverlening 18-

In de Meicirculaire is in verband met de loon en prijsstijging € 715.000 toegevoegd aan het budget voor jeugdzorg.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA09	Jeugd en onderwijs	2019	2020	2021	2022	
Taakveld	4.2	Onderwijshuisvesting	-6.972	-7.335	-6.937	-6.770
Taakveld	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.575	-2.318	-2.381	-2.381
Taakveld	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie				
Taakveld	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-22.556	-22.579	-22.753	-22.753
Taakveld	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-2.596	-2.596	-2.596	-2.596
Saldo Programma		-34.699	-34.829	-34.668	-34.501	

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. investeringen	11.990			
Inkomsten t.g.v. investeringen				
Saldo	-11.990			

Etty Hillesum Lyceum

De investering betreft de gemeentelijke bijdrage aan de vervangende nieuwbouw van het Etty Hillesum Lyceum.

Economie kunst en cultuur

Omschrijving

We hebben het voorrecht om in één van de oudste en mooiste steden van Nederland te wonen. Een stad die mede zo mooi kan zijn door de onmisbare combinatie met de omliggende dorpen en ommelanden, die Deventer een lommerrijk, groen aanzien geven.

Deventer straalt geschiedenis uit en ademt cultuur. Kunst en cultuur verrijken ons leven en vergroten onze betrokkenheid bij de samenleving. Daarnaast hebben zij ook economische waarde. De waarde van kunst en cultuur vereist een ambitieuze en passende cultuurvisie die wij opstellen samen met cultuurmakers.

Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken. Daar gaan we stevig mee aan de slag.

Deventer ligt aan de rijksweg A1, op een knooppunt van spoorverbindingen en aan de IJssel. Deze ligging, in combinatie met een historische stad en een prachtig buitengebied biedt grote economische potenties. De komende periode gaan we die economische potenties beter benutten om gemeente, inwoners en bedrijven kansen en welvaart te bieden. Dat doen we maatschappelijk verantwoord en duurzaam. Duurzaamheid en circulaire economie zijn niet alleen een uitkomst, maar ook een aanjager voor de lokale economie

In Deventer maken we werk van werk. We versterken onze economische positie en werkgelegenheid. Niet alleen is er ruimte voor de vestiging van bedrijven, we zetten actief in op het aantrekken van bedrijven. Dat vraagt om voldoende, betaalbare woningen in stad en dorpen voor onze huidige inwoners en mensen die zich hier willen vestigen. Ook blijven we inzetten op de goede bereikbaarheid van Deventer, met een ideale ligging tussen Randstad, Oost Nederland en Duitsland. De IJssel en de havenvoorzieningen kunnen bijdragen aan onze positie en aantrekkelijkheid voor bedrijven. We versterken het onderscheidend karakter van Deventer als economisch bolwerk met onze ambities op het gebied van innovatieve duurzaamheid. We werken samen met onze partners aan een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven.

We investeren in de economie van Deventer. In zaken die de economische structuur sterker en toekomstbestendig maken, zoals energietransitie, circulaire economie, een sterke binding met het onderwijs en een goede bereikbaarheid. De Economische visie en de door ondernemers zelf opgestelde "Deventer ambitiekaart" vormen het uitgangspunt. We concretiseren deze samen met Deventer Economisch Perspectief (DEP) en we stemmen het af in de Cleantech Regio en met partners zoals Zwolle. Ook zoeken we samenwerking met de provincie, over onze provinciegrenzen heen en internationaal. De internationale dimensie kan voor nieuwe kansen voor de economie van Deventer zorgen. Wij blijven investeren in de relaties tussen bedrijven en onderwijs.

Ondernemers spelen een essentiële rol in de lokale economie, voor de werkgelegenheid en daarmee voor de vitaliteit van Deventer. We willen een MKB-vriendelijk klimaat, met ruimte voor ondernemerschap. Ook hebben we aandacht voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit vraagt van onze kant goed samenspel, stevig accountmanagement en een proactieve opstelling.

De binnenstad van Deventer bruist. We werken samen met inwoners en ondernemers aan een mooie, levendige binnenstad waar bezoekers het naar hun zin hebben en het fijn is om te wonen en werken. Daarom investeren we in openbare ruimte, in bereikbaarheid en een ruim

cultureel aanbod. Ook ondernemers en vastgoedeigenaren investeren in de binnenstad via de BIZ. Samen met hen werken we aan een goed vestigingsklimaat en een groeiend aantal bezoekers.

We hebben een Binnenstadagenda opgesteld waarin het ambitedocument “Bericht aan de Stad” van Coenen & Asselbergs nog steeds leidend is.

In het buitengebied en de dorpen is ruimte om te ondernemen. Het grootste deel van het Deventer grondoppervlak heeft een agrarische bestemming en wordt ingezet voor de voedselproductie. Agrarische gezinsbedrijven moeten zich kunnen blijven ontwikkelen om levensvatbaar te blijven, passend binnen

het karakter en de schaal van het Sallandse landschap. In het buitengebied is ook ruimte voor toerisme, streekproducten en zorg, onder meer als nevenfunctie bij agrarische bedrijven. Zo wordt de verbinding tussen platteland en stad versterkt. Voor de leefbaarheid van de dorpen is het voorzieningenniveau van groot belang.

We willen dat Deventer zich nadrukkelijker toont aan de buitenwereld, ook in de samenwerkingsverbanden in de regio. Die samenwerkingsverbanden zijn van belang omdat we samen sterker staan. We gaan het merk Deventer, de sterke kanten van onze gemeente en onze strategische doelen nadrukkelijker voor het voetlicht brengen binnen de regionale samenwerking. Dan hebben we het over onder andere de regio Stedendriehoek, de regio Zwolle, de regio Twente en de provincies Overijssel en Gelderland.

Een goed woonaanbod is een voorwaarde voor het aantrekken en behouden van goed gekwalificeerde werknemers. Dat begint met geschikte woonruimte voor studenten en starters. Talent willen we binden aan Deventer. Pas afgestudeerden en jongeren die werk in Deventer hebben gevonden, willen we verleiden om hier ook te komen wonen. Ook inwoners die elders werken met veelal een midden of hoger inkomen willen we in Deventer faciliteren met ons vestigingsklimaat.

Deventer is trots op het bloeiende, culturele leven met makers in alle disciplines en een rijk palet aan podia waarbij ook stad en platteland als decor kunnen dienen. De evenementen, concerten, voorstellingen en exposities enthousiasmeren een publiek van Deventenaren én bezoekers van buiten.

De waarde van kunst en cultuur vereist een ambitieuze en passende cultuurvisie die wij opstellen samen met cultuurmakers. Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken. Behalve de economische waarde door omzet bij podia, detailhandel en horeca, is de intrinsieke waarde van kunst en cultuur minstens zo belangrijk. Kunst en cultuur maken ons leven rijker en vergroten de betrokkenheid bij onze omgeving. Daarom geven we met Cultuureducatie jongeren en volwassenen laagdrempelig toegang tot muziek, dans en beeldende kunst. Daarnaast koesteren wij het enthousiasme van beoefenaars van amateurkunst en hun vele verenigingen vol gedreven vrijwilligers.

Samen met culturele instellingen en kleine of individuele makers van kunst en cultuur ontwikkelen we een nieuwe Cultuurvisie. We starten hiermee in 2018. We willen een herijking van de subsidieverlening, door een verschuiving van financiering van instellingen naar financiering van functies en programma's. Deze herijking doet recht aan de snel veranderende cultuurwereld, waar nieuwe disciplines en dito makers toetreden en oude disciplines zich opnieuw uitvinden. We formuleren criteria en behoeftes per functie en vertalen dat naar programma's, functies en geld. Daarnaast willen we de huisvesting bekijken en de mogelijkheden die meer samenwerking tussen organisaties kan bieden. Tegelijk verkennen we mogelijkheden van regionale en Europese samenwerking, bijvoorbeeld in de vorm van culturele proeftuinen.

Deventer Verhaal toont de collectie in het decor van Deventer, op uiteenlopende plekken. We gaan voor goede museale concepten in het decor van stad en ommeland.

Het Burgerweeshuis heeft plannen voor een grote verbouwing. In het najaar 2018 verschijnt een verfijningsonderzoek. Daarmee en met de Cultuurvisie, wordt duidelijk wat de behoeften en de mogelijkheden zijn en kunnen we keuzes maken.

Wij hechten aan een sterke lokale omroep. Als onderdeel van de nieuwe Cultuurvisie willen wij een overtuigend plan voor een toekomstbestendige lokale omroep.

Actuele beleidscontext

Economie

In Deventer maken we werk van werk. We versterken onze economische positie en werkgelegenheid. Niet alleen is er ruimte voor de vestiging van bedrijven, we zetten actief in op het aantrekken van bedrijven.

Dat vraagt om voldoende, betaalbare woningen in stad en dorpen voor onze huidige inwoners en mensen die zich hier willen vestigen. Ook blijven we inzetten op de goede bereikbaarheid van Deventer, om maximaal gebruik te kunnen maken van onze ideale ligging tussen Randstad, Oost Nederland en Duitsland. We versterken het onderscheidend karakter van Deventer als economisch bolwerk met onze ambities op het gebied van kenniseconomie, informatietechnologie, innovatieve duurzaamheid en circulaire economie. We werken samen met onze partners aan een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven.

De Economische visie en de door ondernemers zelf opgestelde “Deventer ambitiekaart” vormen het uitgangspunt. We concretiseren deze samen met Deventer Economisch Perspectief (DEP) en we stemmen het af in de Cleantech Regio en met partners zoals Zwolle. Ook zoeken we samenwerking met de provincie, over onze provinciegrenzen heen en mogelijk internationaal. Wij blijven investeren in de relaties tussen bedrijven en onderwijs.

Begin 2019 presenteren we een economisch uitvoeringsprogramma waarin in ieder geval aandacht is voor de volgende aspecten:

- de herontwikkeling van de Deventer haven met een containerterminal;
- het aantrekken van bedrijven op A1 Bedrijvenpark Deventer;
- het ontwikkelen van de Poort van Deventer, het gebied tussen de A1 en de Prins Bernardsluis met onder meer de Gasfabriek, S/Park en Hartenaasje;
- de ontwikkeling van de zone Stationsplein – Handelskade tot stadscampus;
- de modernisering en herinrichting van de oudere bedrijventerreinen Kloosterlanden en Bergweide;
- het aanpakken van de jeugdwerkloosheid;
- het meewerken aan de realisatie van een Centrum Innovatie Diergezondheid en Duurzaamheid;
- het versterken van de vitaliteit van het platteland.

In 2019 zal sterk worden ingezet op de profilering van Deventer, zowel voor het aantrekken van bedrijven, het aantrekken van nieuwe inwoners als het versterken van toerisme en recreatie. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van het ‘merk’ Deventer, waarvan de ontwikkeling in 2018 is gestart. Ook zal het actieplan ‘Deventer op de kaart’, worden uitgewerkt. Dit plan vormt de basis voor economische lobbyactiviteiten.

Cultuur

Deventer is trots op het bloeiende, culturele leven met makers in alle disciplines en een rijk palet aan podia waarbij ook stad en platteland als decor kunnen dienen. De evenementen, concerten, voorstellingen en exposities enthousiasmeren een publiek van Deventenaren én bezoekers van buiten.

Behalve de economische waarde door omzet bij podia, detailhandel en horeca, is de intrinsieke waarde van kunst en cultuur minstens zo belangrijk. Kunst en cultuur maken ons leven rijker en vergroten de betrokkenheid bij onze omgeving. Daarom geven we met Cultuureducatie jongeren en volwassenen laagdrempelig toegang tot muziek, dans en beeldende kunst. Daarnaast koesteren wij het enthousiasme van beoefenaars van amateurkunst en hun vele verenigingen vol gedreven vrijwilligers.

Het cultuurveld is sterk in beweging. In 2018 zijn grote stappen gezet in de transformatie van het Kunstcircuit. Daarnaast vaart de ontwikkeling van de Viking en het Speelgoedmuseum nog steeds in woelige wateren.

De druk op de beschikbare financiële middelen voor cultuur is groot. Tegelijkertijd betreden nieuwe spelers het veld en onderkent iedereen in het veld de noodzaak tot vernieuwing. De komende jaren zullen stappen gezet moeten worden om het cultuurveld vitaal en florerend te houden. De basis daarvan gaat gelegd worden in een nieuwe Cultuurvisie.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
PA10 Economie, kunst en cultuur	3.1 Economische ontwikkeling; 3.3 Bedrijfsloket en -regelingen; 3.4 Economische promotie; 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie; 5.4 Musea; 5.5 Cultureel erfgoed; 5.6 Media; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Vergroten van de werkgelegenheid		1	2	3	4	5
Vergroten van de werkgelegenheid in de gemeente Deventer.		✓		✓		✓

Een samen met het bedrijfsleven (DEP) opgesteld Economisch Uitvoeringsprogramma waarin oa de volgende bouwstenen zijn verwerkt:

Bedrijventerreinen

Randvoorwaarden creëren voor een goed vestigingsklimaat en versterken van de logistieke functie met aandachtsgebieden Poort van Deventer, vergroten van de mogelijkheden voor goederenvervoer over water en herontwikkeling van de haven, Bedrijvenpark A1, modernisering bedrijventerreinen Kloosterlanden en Bergweide

Binnenstad

Samen met het Deventer Binnenstadsmanagement geven wij uitvoering Binnenstadsagenda, waarin gericht aandacht is voor de versterking van economie van de binnenstad: horeca, detailhandel en markten.

Ondernemersklimaat

Het beheren en opbouwen van relaties met ondernemers en georganiseerd bedrijfsleven, het acquireren van nieuwe bedrijven en het verlenen van dienstverlening aan ondernemers ('Bedrijvenloket' en Ondernemershuis Deventer).

Vitaal Platteland

Versterken van de economische vitaliteit van het platteland en het waar noodzakelijk en mogelijk, meewerken aan economische functieveranderingen.

Arbeidsmarkt en Human Capital agenda

Samenwerking organiseren met het onderwijs en het bedrijfsleven zodat de aansluiting van het onderwijs in Deventer op de regionale arbeidsmarkt structureel wordt verbeterd, waarbij we met name kijken naar de aanpak van de jeugdwerkloosheid

Kenniscampus (Stadscampus)

We ontwikkelen de kenniscampus in samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven om daarmee jonge hooggeschoolden (ict-ers, onderzoekers en ander talent) aan te kunnen trekken.

Regio

We continueren onze deelname aan en samenwerking met de strategische board in de CleanTechRegio.. De samenwerking spitst zich toe op arbeidsmarkt, bedrijventerreinen, innovatie, circulaire economie, energietransitie

Innovatie

We ondersteunen de Gasfabriek, een kansrijk ecosysteem voor (startende) ondernemers in technische innovatie.

Met de Gezondheidsdienst voor Dieren, provincie Overijssel, bedrijfsleven en onderwijs, realiseren we het Centrum voor Innovatie Diergezondheid en Duurzaamheid CIDD Samen met belangrijke betrokkenen in de stad, zoals Deventer Ziekenhuis en zorginstellingen, maken we afspraken over het benutten van kansen voor eHealth en nieuwe zorgconcepten

Doelstelling:	Opgave				
	1	2	3	4	5
Versterken van imago en economisch profiel					
Versterken van het (culturele) imago en economische profiel van Deventer in regionale en internationale context.	✓			✓	✓
Prestatie: Marketing	Budget				
De marketing van Deventer wordt uitgevoerd aan de hand van het nieuwe marketing concept ...indeventer!, en merken als Deventer, Salland, Hanzesteden en Cleantechregio.					
Via het International Office Deventer de internationale activiteiten van Deventer partijen binnen verschillende sectoren zichtbaar maken en verbinden, met bijzondere aandacht voor internationale economische ontwikkeling. De (door externe partijen gefinancierde) projecten ter versterking van het lokaal bestuur in de partnersteden van Deventer kunnen hier een positieve bijdrage aan leveren.					€120.000
Doelstelling:	Opgave				
	1	2	3	4	5
Vergroten van het aantal bezoekers					
Het vergroten van het aantal bezoekers van binnen en buiten de gemeente aan culturele activiteiten.	✓			✓	✓
Prestatie: Cultuurvisie	Budget				
Bij het opstellen van de cultuurvisie , in samenwerking met de partijen in het culturele veld versterken van de samenhang binnen het cultuuraanbod, bijvoorbeeld door middel van een gemeente brede programmering.					
Doelstelling:	Opgave				
	1	2	3	4	5
Behouden en vergroten aanbod cultuureducatie					
Het behouden en waar mogelijk vergroten van het aanbod en verscheidenheid aan cultuureducatie.	✓			✓	✓
Prestatie: gelijk speelveld cultuureducatie	Budget				
Er wordt uitvoering gegeven aan een gelijk speelveld voor de professionele aanbieders van cultuureducatie, zoals beschreven in de kadernotitie					
Doelstelling:	Opgave				
	1	2	3	4	5
Zichtbaarheid en betrokkenheid cultureel erfgoed					
Het vergroten van de zichtbaarheid van en de betrokkenheid bij het culturele erfgoed, zowel boven- als ondergronds.	✓			✓	✓
Prestatie: Uitvoering wettelijke taken	Budget				
Wettelijke taken op gebied van monumenten en archeologie worden adequaat uitgevoerd.					€634.000
We maken een Erfgoedagenda waarin de gezamenlijk inspanningen met partners voor het behoud van het erfgoed, voor de betekenis ervan voor de leefomgeving, en voor de maatschappelijke betrokkenheid bij en beleving van het Deventer erfgoed.					

Doelstelling: Versterken van Deventer cultureel klimaat	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het versterken van een Deventer cultureel klimaat dat inspireert en uitdaagt om cultuur te produceren en het culturele speelveld te vernieuwen.	✓			✓	✓
Prestatie: Verbindingen binnen het gehele cultuurveld	Budget				

Gesubsidieerde instellingen krijgen een verantwoordelijkheid voor het creëren van verbindingen binnen het gehele cultuurveld en ook daarbuiten.

Met gesubsidieerde instellingen worden afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de vernieuwing binnen het culturele speelveld.

De bedrijfsplannen van de structureel gesubsidieerde organisaties voldoen aan de criteria voor doeltreffendheid, gezonde bedrijfsvoering en toekomstbestendig subsidiebeleid, waaronder ook valt de bundeling van krachten, zowel binnen de cultuursector als met andere sectoren (zorg, sport, sociaal, economie).

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
14	Economie	Funcziemenging	53,20	%	LISA
15	Economie	Bruto Gemeentelijk Product	128	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor gemeenten
16	Economie	Vestigingen (van bedrijven)	129,90	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	19.747	17.935	17.720	17.520	17.454
Baten	5.895	2.700	2.682	2.636	2.615
Saldo exclusief reserves	-13.851	-15.235	-15.038	-14.885	-14.840

Storting in reserves	3.342	43	43	43	43
Putting uit reserves	2.085	183	108	70	70
Saldo reserves	-1.257	140	65	27	27
Saldo inclusief reserves	-15.109	-15.095	-14.973	-14.857	-14.813

De mutatie van het saldo inclusief reserves in 2019 is als volgt te verklaren:

Economische promotie

In 2018 is een bijdrage verleend van €270.000 als bijdrage in het totale programmabudget van €2 miljoen voor het projectbureau Deventer 1250.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA10 Economie kunst en cultuur			2019	2020	2021	2022
Taakveld	5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	-4.845	-4.718	-4.718	-4.718
Taakveld	3.1	Economische ontwikkeling	-1.053	-1.003	-964	-964
Taakveld	5.5	Cultureel erfgoed	-1.766	-1.807	-1.797	-1.784
Taakveld	5.4	Musea	-1.125	-1.125	-1.125	-1.125
Taakveld	3.4	Economische promotie	-829	-828	-827	-827
Taakveld	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-630	-555	-555	-505
Taakveld	5.6	Media	-5.682	-5.679	-5.556	-5.553
Taakveld	0.5	Treasury	694	676	658	638
Saldo Programma			-15.235	-15.038	-14.885	-14.840

Voorzieningen

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	52	52	52	52
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	143	143	143	143
Saldo	91	91	91	91

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. investeringen	1.226			
Inkomsten t.g.v. investeringen				
Saldo	-1.226			

Bedrijfsvoering

Omschrijving

Het bestuursakkoord "Met lef & liefde voor Deventer" spreekt over grote kansen en uitdagingen op het gebied van werk, duurzaamheid, zorg, evenementen en samen leven. Dat vraagt om een organisatie die zich makkelijk organiseert rond deze opgaven. Een organisatie die goed functioneert, die zowel robuust is als wendbaar. Daarover gaat het programma Bedrijfsvoering.

We ontwikkelen ons tot een organisatie die flexibel, communicatief en netwerkend is. Zo kunnen we inspelen op wat de samenleving ons vraagt. De rol die we daarbij innemen (faciliterend, regulerend, uitnodigend of handhavend) hangt af van het maatschappelijke vraagstuk. De organisatie kent een verdeling van taken en verantwoordelijkheden, maar treedt naar buiten toe als één geheel op. De organisatie is er op gericht een optimale connectie te maken met de buitenwereld. En zorgt ervoor dat maatschappelijke vraagstukken snel en effectief worden opgepakt.

We willen een organisatie zijn waar de medewerkers met trots en plezier werken. Dat doen we in duurzame huisvesting waarin gebouw en voorzieningen optimaal worden benut. In een organisatie waar integraal gewerkt wordt, over domein- en teamgrenzen heen. Waar we sturen op basis van vertrouwen: minder kaders, maar wel steviger en met korte beslislijnen. En volgens de kernwaarden zorgzaam, verantwoordelijk, open en durf.

Inwoners en ondernemers verwachten dat we onze informatievoorziening op orde hebben. Tot de basis daarvan behoort het borgen van privacy en informatieveiligheid. Ook vraagt dit om een gemeentelijke organisatie die datagedreven werkt.

Er is een sterke focus op de financiële soliditeit van de gemeente. Op www.hetgeldvan.deventer.nl zijn begroting en andere financiële stukken volledig digitaal beschikbaar. Besturen betekent vooraf kaderen, vervolgens het goede handelen en achteraf verantwoorden. De gemeente Deventer wil graag laten zien dat zij in control is. Zo verantwoorden we open en transparant aan onze inwoners wat we voor de gemeenschap hebben gedaan. Control is daarmee een essentieel onderdeel voor de gemeente om succesvol te zijn.

Deventer, Olst-Wijhe en Raalte (DOWR) hebben een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijfsvoering. De financiële administratie, de gemeentelijke belastingen, de ICT, de facilitaire zaken en het inkoopadvies leveren we in dit verband vanuit de gemeente Deventer. Continu innoveren is op alle percelen het uitgangspunt.

Actuele beleidscontext

In 2018 hebben wij de kwartaalrapportage geïntroduceerd. In 2019 wordt de rapportage verder ontwikkeld, zodat het past bij de behoefte die de raad heeft om tussentijds te sturen. We werken resultaatgericht en besteden meer aandacht aan het risicogedreven werken. Om zodoende met de juiste informatie de juiste beslissingen te kunnen nemen. Daarvoor richten we een controleraamwerk in. Dit raamwerk bevat onze kaders, de wijze van sturen en beheersen en tevens onze manier van toetsen en ervan leren.

De privacy van inwoners en de informatieveiligheid van de gemeente moeten worden gewaarborgd. De komende vier jaar richten wij ons op het stroomlijnen van de verantwoordingen op privacy en informatie-veiligheid. Het combineren van gegevens en de manier waarop informatie ons stuurt, verdienen onze permanente aandacht.

In onze gemeente vinden we het belangrijk dat iedereen gelijke kansen heeft, ongeacht afkomst, huidskleur, geslacht of seksuele geaardheid. We geven zelf het goede voorbeeld door te blijven streven naar een ambtelijke organisatie die zich kenmerkt door diversiteit. In het voorjaar van 2019 evalueren we de proef met anoniem solliciteren.

Strategische doelen

Voor elke doelstelling is de relatie met het strategisch doel, genoemd in het bestuursakkoord, aangegeven.

De strategische doelen zijn:

1. Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief
2. Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie
3. Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen
4. Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur
5. Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Gemeentebrede ontwikkeling

Meerjarige formatie, bezetting, vacatureruimte en leeftijdsopbouw

In dit overzicht is het meerjarenperspectief in de formatie van de gemeente Deventer weergegeven. Dit is de actuele stand per maart 2018.

Meerjarige formatieontwikkeling	2018	2019	2020	2021	2022
Formatie ¹	692	684	680	676	674
Bezetting ²	648	648	648	648	648
Vacatureruimte	44	36	32	28	26

bron: dashboard beaufort

¹fte: exclusief formatie Het Groenbedrijf, DWT, Raad, B&W en (structureel) gedetacheerden

²bezetting is incl. boventalligen, exclusief formatie Het Groenbedrijf, DWT, Raad, B&W en (structureel) gedetacheerden

Bovenstaande tabel laat zien dat we medio augustus 2018 44 fte vacatureruimte hebben. Gedurende het jaar is er fluctuatie in vacatureruimte door in-, door- en uitstroom. Tevens worden vacatures aangehouden als flexibele schil voor de teams om de prestaties te realiseren die in de begroting zijn afgesproken.

De afgelopen jaren is een daling te zien in zowel de formatie als de bezetting van de gemeente. Als gevolg van het vervallen van taken en bezuinigingen zijn per 1 januari 2019 tien personen boventallig. Deze personen volgen een van werk-naar-werk-traject van maximaal twee jaar. Indien er geen geschikt of passend werk binnen de gemeente wordt gevonden in deze periode, leidt dit tot ontslag.

Vitale opbouw van onze organisatie

De gemeente Deventer wil een vitale en toekomstbestendige organisatie zijn. We streven naar een diverse en kwalitatief evenwichtige opbouw van de organisatie.

Instroom jongeren

De gemeentelijke organisatie vergrijsst. Een kleine 70% van ons personeelsbestand is 45 jaar en ouder. Om te kunnen blijven voldoen aan de vraag vanuit de samenleving, moeten we de uitstroom van medewerkers die met pensioen gaan opvangen. Dat betekent een evenwichtige opbouw van het personeelsbestand en instroom van medewerkers met nieuwe kennis en competenties. Binnen de gemeente zijn jongeren in de leeftijd tot 34 jaar ondervertegenwoordigd (zo'n 10% van ons personeelsbestand). In 2018 hebben we met een specifieke campagne en extra aandacht voor kansen voor jongeren hier verandering in aangebracht. In 2019 zetten we dit door en blijven we aandacht geven aan het werven van jongeren. Maar ook het bekrachtigen van de relatie van jongeren bij ons als werkgever. Dit doen we ondermeer door het bieden een ontwikkeltraject zodat we de binding met onze jonge medewerkers verder verstevigen

Structurele aandacht diversiteit en anoniem solliciteren

We vormen een inclusieve organisatie waarin iedereen naar vermogen kan bijdragen, waar we open staan voor elkaar en waarin iedereen gelijke kansen heeft. We sterken de aandacht voor diversiteit en anti-discriminatie op de werkvloer binnen de gemeente Deventer, onder meer met trainingen en met een proef anoniem solliciteren. Hiermee geven we uitvoering aan het door de raad aangenomen initiatiefvoorstel Deventer Divers (maart 2018).

Inhuur

De begrote inhuur boven formatie 2019 bedraagt €7,2 miljoen. Het gaat dan om inhuur van extra capaciteit van €3,7 miljoen en inhuur van specifieke deskundigheid van €2,0 miljoen. Daarnaast verwachten we in 2019 dat er inhuur nodig is binnen de vaste formatie. Deze inhuur wordt ingeschat op €1,5 miljoen. Het gaat hier om tijdelijke invulling van vacatures en inhuur in verband met ziekte. Bij de aanvraag voor inhuur wordt altijd eerst gekeken of dit intern kan worden opgelost of via de talentenregio. Wanneer dit niet het geval is wordt de aanvraag gepubliceerd op de inhuurdesk. Inhuuropdrachten boven €100.000 moeten worden geaccordeerd door de directie. Via de P&C cyclus wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van het inhuurbudget.

Inhuur (bedragen x €1.000)	Realisatie				Begroot	
Soort inhuur	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inhuur vaste formatie	1.115	1.362	1.928	1.204	1.019	1.500
Inhuur extra capaciteit	4.683	4.713	3.409	3.979	3.003	3.700
Inhuur specifieke deskundigheid	1.656	2.151	1.921	2.523	1.858	2.000
Totaal	7.454	8.226	7.258	7.706	5.880	7.200

Ziekteverzuim

In 2017 was het ziekteverzuim 4,7%. Dit ligt net boven de organisatiedoelstelling van 4,6%. Het verzuim bestaat met name uit langdurig verzuim. De doelstelling voor 2019 blijft ongewijzigd. Met het behalen van de doelstelling behoort de gemeente tot 25% beste scorende gemeenten in de klasse 50.000 – 100.000 inwoners. De organisatie focust op het terugbrengen van de lange en zeer langdurige verzuimgevallen die grote invloed hebben op het ziekteverzuimpercentage. Daarnaast richt het beleid zich op het voorkomen van langdurig verzuimgevallen.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
PA11 Bedrijfsvoering	0.4 Overhead; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: We zijn wendbaar		1	2	3	4	5
We zijn een lerende organisatie; hebben inzicht in ons succes én falen. Medewerkers hebben eigen regie en verantwoordelijkheid op hun loopbaan en mobiliteit. Onze organisatie kenmerkt zich door diversiteit. Onze proces en ICT-inrichting kan snel aangepast worden op nieuwe taken. Daarvoor maken we gebruik van de huidige en toekomstige innovaties en technische mogelijkheden, zoals Common Ground.						✓
Prestatie: We doen pilots en experimenten		Budget				
We doen pilots en experimenten volgens de landelijke Common Ground-beweging (data en applicatie los van elkaar)		€300.000				
We werken bij klachten volgens de normen van "Prettig contact met de overheid"						
We evalueren de pilot met anoniem solliciteren		€155.000				
Doelstelling: We werken digitaal		1	2	3	4	5
We werken aan onze informatiehuishouding, zodat we efficiënt en integraal kunnen werken. Medewerkers en externen hebben veilig en 24/7 toegang tot informatie. "Eenmalige uitvraag, meervoudig gebruik" maken we waar; we wegen daarbij onze publieke taak (AVG/Informatie Veiligheid (IV)). We ontwikkelen ons naar een datagedreven organisatie.						✓
Prestatie: We voeren pilots uit met datasturing rond ondermijning en de Omgevingswet		Budget				
We voeren pilots uit met datasturing rond ondermijning en de Omgevingswet						
We voldoen voor 90% aan de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten)						
We stellen de principes voor informatie-architectuur vast						
Doelstelling: We hebben een solide bedrijfsvoering		1	2	3	4	5
We zijn financieel robuust en hebben een toegankelijke en betrouwbare informatievoorziening. We werken met vitale professionals in een eigentijdse werkomgeving. Daarmee zijn we slagvaardig, betrouwbaar en transparant.						✓
Prestatie: We ontwikkelen de kwartaalrapportages door		Budget				
We ontwikkelen de kwartaalrapportages door						

We ontwikkelen het financieel systeem door

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO)/circulair inkopen vaststellen en uitvoeren

Invoeren e-facturering

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
2	Bestuur en ondersteuning	Bezetting	6,40	Fte per 1.000 inwoners	eigen gegevens
1	Bestuur en ondersteuning	Formatie	6,79	Fte per 1.000 inwonere	eigen gegevens
3	Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	558	Kosten per inwoner	eigen begroting
4	Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	12,30	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	eigen begroting
5	Bestuur en ondersteuning	Overhead kosten	7,96	% van totale lasten	eigen begroting

Financiën

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	34.409	32.608	32.233	32.797	32.518
Baten	7.729	7.832	7.740	7.740	7.692
Saldo exclusief reserves	-26.680	-24.776	-24.493	-25.057	-24.826
Storting in reserves	558	887	1.011	579	589
Putting uit reserves	2.937	508	554	863	569
Saldo reserves	2.379	-379	-457	284	-20
Saldo inclusief reserves	-24.301	-25.154	-24.950	-24.774	-24.846

Toelichting

Het saldo van baten en lasten inclusief reserves is in 2019 €1 miljoen lager ten opzichte van 2018.

Saldo baten en lasten exclusief reserves

De daling van lasten en baten (exclusief reserves) van €1,58 miljoen in 2019 ten opzichte van 2018 is als volgt te verklaren:

- Het budget leren en ontwikkelen is in 2019 (-€200.000) lager als gevolg van budgetoverhevelingen vanuit 2017 naar 2018;
- Lagere kosten door uitstroom van boventalligen in 2019 (-€522.000);
- In 2019 worden de taakstellingen bij Bedrijfsvoering (financiële functies, communicatie en ondersteuning) verder doorgevoerd (-€350.000);
- Eenmalig budget privacy officer in 2018 vervalt in 2019 (-€100.000);
- In 2018 waren er bij de I-werkorganisatie diverse eenmalige projecten (- €1,1 miljoen).

Naast de daling is er ook een stijging aan lasten te zien van:

- Loon en prijscompensatie (€781.000);
- Budget in 2019 toegevoegd voor invoering Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) (€54.000).

De stijging van de inkomsten is met name de doorberekening van de loon- en prijscompensatie aan de DOWR gemeenten.

De daling van putting en storting in de reserves van €2,6 miljoen in 2019 ten opzichte van 2018 is als volgt te verklaren:

- In 2019 wordt minder geput uit de reserves ten opzichte van 2018. In 2018 zijn veel eenmalige investeringen gedaan (o.a. digitaal werken, eenmalige projecten ICT. In totaal een bedrag van €1,8 miljoen;
- Daarnaast is er in 2018 incidenteel een bedrag €200.000 voor Leren en Ontwikkelen overgeheveld en is er groot onderhoud en aanpassingen aan diverse panden gepleegd (€319.000). Er is voor €494.000 in 2018 begroot voor in de invulling taakstelling bedrijfsvoering;
- De stijging van de storting in de reserve heeft betrekking op de investeringen ICT (met name investeringen hard- en software).

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

PA11	Bedrijfsvoering	2019	2020	2021	2022
Taakveld	0.4 Overhead	-24.776	-24.493	-25.057	-24.826
Taakveld	0.64 Belastingen overig				
Saldo Programma		-24.776	-24.493	-25.057	-24.826

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022
Uitgaven t.l.v. investeringen	1.949	2.820	1.405	1.370
Inkomsten t.g.v. investeringen				
Saldo	-1.949	-2.820	-1.405	-1.370

Toelichting

Betreft diverse investeringen ICT.

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

Wijzigingen met ingang van 2019

De paragraaf Bedrijfsvoering is ondergebracht bij het programma Bedrijfsvoering ([zie programma Bedrijfsvoering](#)).

Paragraaf Lokale heffingen

Waarin dient deze paragraaf inzicht te geven?

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (inclusief kwijtscheldingsbeleid), de lokale lastendruk en de geraamde inkomsten van de diverse heffingen. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen en de producten die samenhangen met de heffingen. In deze paragraaf is een overzicht van baten en lasten voor de heffingen opgenomen waarbij er sprake is van het verhalen van kosten. Voor de heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn moet inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet worden overschreden.

Wijzigingen met ingang van 2019

Met ingang van 2019 zijn onderstaande zaken nieuw of gewijzigd:

- Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2019 dat de tarieven stijgen met 2,9% ten opzichte van 2018.
- Dit betreft een gemiddelde van prijs (+1,8%) en loon aanpassingen (+3,95%). De loonaanpassing betreft structurele doorwerking van de cao aanpassingen welke nog niet in de leges/tarieven waren verdisconteerd.

Belangrijke conclusies uit deze paragraaf

- De lastendruk voor inwoners met een huurwoning stijgt met 2,2% tot €391,26. Deze inwoners betalen alleen afvalstoffenheffing en rioolheffing
- De lastendruk voor inwoners met een koopwoning stijgt met 1,5% tot €691,59.
- De kwijtscheldingen komen naar verwachting op €1.408.000
- Het tarief voor de rioolheffing stijgt met 1,4%
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen met 2,9%
- De opbrengst OZB wordt verhoogd met 1,5%.

Beleidsuitgangspunten

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in twee categorieën:

- belastingen
- rechten

Belastingen zijn heffingen waar geen aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. De lokale belastingen zijn daarmee bijdragen in de algemene kosten van de gemeente en hebben een budgettaire functie. Doel ervan is om via de belastingen inkomsten te verwerven.

Rechten zijn heffingen voor het gebruik van bepaalde werken of inrichtingen van de overheid. Tegenover de heffing van de inwoners staat een tegenprestatie. Rechten zijn in feite bestemmingsheffingen.

Met betrekking tot de belastingen en rechten zijn de beleidsuitgangspunten verschillend.

Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2019 dat de tarieven stijgen met 2,9% ten opzichte van 2018. Dit betreft een gemiddelde van prijs (+1,8%) en loon aanpassingen (+3,95%). De loonaanpassing betreft structurele doorwerking van de cao aanpassingen welke nog niet in de leges/tarieven waren verdisconteerd.

Beleidsuitgangspunt gemeentelijke belastingen

Bij de belastingen staat de budgettaire functie voorop. De stijging van de OZB-/RZB-tarieven is voor het jaar 2019 1,5% en de daarop volgende jaren tot en met 2022 bepaald op jaarlijks 3%. Uitgangspunt is dat de gemiddelde waarde schommelingen worden geneutraliseerd in de tarieven (exclusief groei van het bestand).

Beleidsuitgangspunt rechten

Door het karakter van de rechten als bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeente te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct.

De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief. Binnen strikte regels mag binnen de leges de meeropbrengst van de ene heffing worden gebruikt voor de dekking van andere kosten. Voorwaarden zijn dat we rekening houden met aspecten zoals het verbod op willekeur, het evenredigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, de gevolgen van de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Europese Dienstenrichtlijn. Dit is niet toegestaan als het gaat om de afvalstoffenheffing of de rioolheffing. Het beleid is dat tarieven zoveel mogelijk kostendekkend zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. De infrastructuurkosten van bruggen en kades zijn bijvoorbeeld zo hoog dat het niet haalbaar is de kosten in zijn geheel te verhalen op de gebruikers van de haven. Ook voor de begraafplaatsen geldt dat de inkomsten de kosten niet geheel dekken. Voor overige leges geldt dat deze niet kostendekkend zijn. Weliswaar zijn er onderlinge verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende producten uit de legesverordening, maar bezien over de hele legesverordening is sprake van mindere opbrengsten dan kosten.

Beleidsuitgangspunt toerekening van overhead

De overheadkosten worden binnen de gemeente Deventer toegerekend naar rato van de begrote directe apparaatskosten. Dit zijn alle teamkosten (loonsom, opleiding en diverse personeelskosten) in relatie tot de overheadkosten. Dit leidt voor 2019 tot een overheadpercentage van 82,36%.

De overheadkosten bestaan uit personele kosten van de teams die zich bezighouden met bedrijfsvoering en ondersteuning van bestuur en de materiële overheadkosten (zoals huisvesting en ICT).

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Personeel en organisatie	2.160	2.263	2.214	2.214	2.214
Informatie en automatisering	6.473	6.340	6.335	6.456	6.487
Financiën	3.793	3.792	3.790	3.788	3.790
Facilitaire zaken	7.177	7.185	7.188	7.194	7.194
Communicatie	863	890	890	890	890
Management en ondersteuning	4.173	4.204	4.180	4.262	4.262
Bestuursondersteuning	784	784	701	701	701
Juridische zaken	1.490	1.541	1.565	1.483	1.483
Overheadkosten	26.914	27.000	26.864	26.989	27.021
Directe apparaatskosten	32.678	32.678	32.678	32.678	32.678
Overheadpercentage	82,36%	82,62%	82,21%	82,59%	82,69%

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de regelgeving van het Rijk.

Kwijtschelding is mogelijk voor hondenbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Naar verwachting wordt in 2019 voor €1.408.493 aan belastinggelden kwijtgescholden. Het gaat hierbij met name om afvalstoffen- en rioolheffing.

(bedragen x €1)

Belasting/heffing	Kwijtschelding in 2019
Hondenbelasting	9.493
Afvalstoffenheffing	775.000
Rioolheffing	624.000

Woonlasten 2019

De tariefaanpassingen 2019 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld

(bedragen x €1)

Woonlasten 2019	Bedrag 2018	Bedrag 2019
Afvalstoffenheffing ¹	212,94	219,06
Rioolheffing	169,80	172,20
Woonlasten gebruiker (sub-totaal)	382,74	391,26
OZB eigenaar	298,38	300,33
Woonlasten gebruiker/eigenaar (totaal)	681,12	691,51

¹) Dit betreft het tarief voor de 'modelaanslag' van het basistarief met het gemiddeld aantal (6) ledigingen. Per huishouden kan het tarief verschillen, afhankelijk van het aantal aanbiedingen per jaar. Na afloop van het jaar worden de daadwerkelijke ledigingen opgelegd. Hoe minder afval, hoe lager de aanslag.

Nadere toelichting belastingen

Onroerende- en roerende zaakbelastingen

Het college stelt elk jaar de gewenste opbrengst van onroerende- en roerende zaken belastingen vast. Op basis van de jaarlijkse herwaardering en de gewenste opbrengst worden de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting jaarlijks berekend. Per september 2018 zijn de conceptwaarden van de herwaardering gebruikt om de tarieven te berekenen voor het heffen van de belasting in 2019. Op het moment van ramen waren de waarderingen niet afgerond. In de raming is uitgegaan van een gereed percentage taxatiewaarden van 80%. Waarbij onder andere de percelen bouwgrond, en een deel van de bedrijfswaarden nog gewaardeerd moeten worden.

De opbrengsten worden geraamd op:

(bedragen x €1)

Belasting 2019	Opbrengst in 2019
OZB-opbrengst	25.974.185
RZB-opbrengst	9.539

Hondenbelasting

De tarieven stijgen ten opzichte van 2018 met 2,90%. De geraamde opbrengst 2019 bedraagt €308.577.

Op basis van ervaringen wordt hiervan jaarlijks circa €9.500 kwijtgescholden. Er is sprake van een bestand van ruim 6.200 honden.

De gemeente controleert jaarlijks steekproefsgewijs het hondenbezit. Deze controle tezamen met de publicaties van de voorgenomen controles zorgt ieder jaar weer een kleine uitbreiding van het aantal geregistreerde honden.

(bedragen x €1)

Belasting 2019	Opbrengst in 2019
Hondenbelasting	308.577

Parkeerbelastingen

De totale begrote parkeeropbrengst voor 2019 is geraamd op €4.807.004.

Deze opbrengst is conform het nieuwe BBV met ingang van 2018 verantwoordt op twee taakvelden, te weten:

- op taakveld 0.63 parkeerbelasting voor een bedrag van €3.741.366. Dit is de publiekrechtelijke opbrengst voor het straat parkeren. Dit is inclusief de €288.000 voor het omzetten van parkeren vergunninghouders naar straat parkeren.
- op taakveld 2.2 parkeren, voor een bedrag van €1.065.638. Dit is de privaatrechtelijke opbrengst voor het garage parkeren.

(bedragen x €1)

Belasting 2019	Opbrengst in 2019
Parkeerbelasting	4.807.004

Precario

Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond, maar ook voor de vergunning voor ingebruikname van gemeentelijke gronden. Onder de precariobelasting vallen ook de marktgelden. De gemeente Deventer heft haar gelden op basis van een marktprecario verordening. Een berekening kostendekkendheid is hiervoor niet benodigd. Op basis van het Raadsbesluit van 16 december 1998 (nummer 98.19993) komt een deel van de precario ten goede aan het ondernemersfonds Deventer binnenstad.

(bedragen x €1)

Belasting 2019	Opbrengst in 2019
Precario inclusief marktgelden	469.000
Waarvan marktgelden	299.000

Toeristenbelasting

Jaarlijks worden alle aanbieders van overnachtingslocaties uitgenodigd tot het doen van de aangifte toeristenbelasting. Hiertoe worden de aanbieders aangeschreven met uitleg over de heffing en afdracht van toeristenbelasting en ontvangen de aanbieders een aangifteformulier. De heffing wordt opgelegd na het lopende jaar. Naar aanleiding van het daadwerkelijk aantal overnachtingen wordt de belasting opgelegd. De aanslag wordt tevens verzonden aan aanbieders van Airbnb.

(bedragen x €1)

Belasting 2019	Opbrengst in 2019
Toeristenbelasting	129.654

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing en valt voor de lokale heffingen onder belastingen. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. De afvalstoffenheffing is verschuldigd voor het gebruik van een perceel waar de gemeente een inzamelplicht heeft voor de huishoudelijke afvalstoffen.

De inwoners van Deventer zetten verder in op het recyclen van grondstoffen met behulp van de aanwezige voorzieningen.

Ook in 2019 blijven de oorspronkelijke beleidsuitgangspunten van Diftar onverkort van toepassing:

- er geldt een GFT-0 tarief;
- de tarieven zijn maximaal 100% kostendekkend;
- er geldt een vast tarief per huishouden en een variabel tarief voor restafval, afhankelijk van het aanbodvolume;
- de literprijs is voor elke container gelijk. Het variabele tarief varieert recht evenredig met het aantal beschikbare liters van de container/ondergrondse container (140, 240 of 50 liter);
- de tariefopbouw is zodanig dat geen enkel containervolume benadeeld of bevoordeeld wordt;
- voor een 240 liter container of een extra tweede container (ongeacht volume) geldt een toeslag van €36.

Het beleid leidt tot de volgende tarieven:

- Het basistarief van €162,84.
- Dat een huishouden gemiddeld 6 keer per jaar de restafvalcontainer aanbiedt (was in 2018 gemiddeld 6).
- Het opnemen van de aanbiedingstarieven voor restafval in de verordening.

(bedragen x €1)

Volume-container	2017	2018	2019
240 liter	15,61	15,61	16,06
140 liter	9,11	9,11	9,37
50 liter	3,25	3,25	3,35

(bedragen x €1)

Recht 2019	Opbrengst in 2019
Afvalstoffenheffing	10.804.021

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-10.868	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	1.433	
Netto kosten taakveld	-9.435	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-713	

BTW	-1.231	
Totale kosten	-11.379	100%
Opbrengst heffingen	10.804	
Dekking	10.804	95%

Rioolheffing

De hoofdlijnen van de kostenontwikkeling zijn beschreven in het Gemeentelijk rioleringsplan 2015-2020 zoals dat in november 2014 door uw raad is vastgesteld. De volgende zaken werken door in de tariefstelling voor 2019:

- Bij vaststelling van het GRP is besloten om geen middelen te reserveren voor de theoretische vervangingsgolf die over 30 tot 40 jaar op lijkt te gaan treden. Deze keuze wordt in 2019 heroverwogen.
- Bij vaststelling van het GRP is besloten dat het tarief direct de kosten volgt.
- De indexering op de kosten is toegepast zoals aangegeven in de begrotingsrichtlijnen.
- In de afgelopen jaren is aan de kant van de kosten voor riolering geen areaalaccres meegenomen in de berekening van het tarief. Door de verlaging van de kapitaallasten en de toename van het aantal huishoudens bestaat nu de mogelijkheid om accres ter hoogte van €45.000 mee te nemen bij gelijkblijvend tarief.
- Als gevolg van het veranderende klimaat neemt de kans op wateroverlast toe. Op basis van het gemeentelijk rioleringsplan voeren wij jaarlijks maatregelen uit om de druk op ons rioolstelsel te verlagen. Dit is mogelijk door het afkoppelen van hemelwater en de aanleg van infiltratieriolen die afvoeren op het oppervlaktewater. Vanaf 2019 verhogen wij het budget voor het uitvoeren van deze maatregelen met €100.000, te dekken uit het riooltarief.

Om het basistarief te kunnen bepalen is een aantal elementen van belang. Uitgangspunt is de kosten in de primaire begroting. Hierop dienen die elementen in mindering te worden gebracht die niet (deels) via het basistarief worden gegenereerd. Zie daarvoor de toelichting hieronder.

(bedragen x €1):

Geraamde kosten in de begroting 2019	7.189.000
Overhead	514.000
BTW kosten	476.000
Te dekken kosten	8.188.000

Ter bepaling van het bedrag dat via het basistarief dient te worden gegenereerd worden de volgende kostenelementen in mindering gebracht:

(bedragen x €1):

Nieuwe rioolaansluitingen	-100.000
Tariefdifferentiatie	-175.000
Kwijtscheldingen	-624.000
Te dekken kosten via het basistarief rioolheffing	7.289.000

Het geraamde aantal te belasten aansluitingen, gecorrigeerd voor wat betreft tarievendifferentiatie, ontheffingen en kwijtscheldingen bedraagt 42.727. Om de kosten van €7.289.000 te kunnen dekken is een basistarief van €172,20 noodzakelijk.

De specificatie van de totale opbrengsten is dan:

(bedragen x €1)

Basistarief rioolheffing	7.289.000
Opbrengsten tarievendifferentiatie	175.000
Opbrengsten nieuwe rioolaansluitingen	100.000
Kwijtscheldingen	624.000
Totaal	8.188.000

(bedragen x €1)

Recht 2019	Opbrengst in 2019
Rioolheffing	8.088.000

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-7.198	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	100	
Netto kosten taakveld	-7.098	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-514	
BTW	-476	
Totale kosten	-8.088	100%
Opbrengst heffingen	8.088	
Dekking	8.088	100%

Havengelden

De exploitatie van de haven is niet kostendekkend. Dat komt doordat wij uitgevoerde groot onderhoudswerkzaamheden niet doorberekenen in de havengelden.

(bedragen x €1)

Recht 2019	Opbrengst in 2019
Haven en opslagblijven	263.000

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-334	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	85	
Netto kosten taakveld	-249	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-150	
BTW	0	
Totale kosten	-399	100%
Opbrengst heffingen	263	
Dekking	263	66%

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten hebben het karakter van een bestemmingsheffing. Hierdoor is er een relatie tussen de opbrengst van de rechten enerzijds en de kosten van de door de gemeente te leveren dienst of tegenprestatie anderzijds. De tarieven in de verordening (als geheel) mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De mate van kostendekking vloeit voort uit de lasten en de totale opbrengsten uit het in rekening gebrachte tarief.

Kostendekkendheid:

Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. Dit geldt ook voor het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen. De kostendekkendheid van de tarieven van de gemeentelijke begraafplaatsen bedraagt thans ongeveer 47% en wordt onder meer beïnvloed door het feit dat de begraafplaats Roeterdsweg, gelet op de in het verleden uitgegeven eeuwigdurende grafrechten, niet kan worden gesloten maar wel moet worden onderhouden. Hier staan dus geen inkomsten meer tegenover. In het najaar 2018 wordt de kostendekkendheid nog nader onderzocht.

Momenteel loopt er ook een onderzoek naar de situatie rond de begraafplaatsen. Op termijn worden deze resultaten voorgelegd. Dit heeft gevolgen voor de beheersverordeningen en de belastingverordeningen.

(bedragen x €1)

Recht 2019	Opbrengst in 2019
Begraafrechten	141.000

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-291	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	5	
Netto kosten taakveld	-286	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-24	
BTW	0	
Totale kosten	-310	100%

Opbrengst heffingen	141	
Dekking	141	45%

Nadere toelichting rechten

Kostendeckendheid leges en tarieven uit legesverordening.

De opbouw van de legesverordening is als volgt:

- Leges titel 1, Algemene dienstverlening
- Leges titel 2, Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (Wabo)
- Leges titel 3, Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Leges titel 1, Algemene dienstverlening

De leges in titel 1 bestaan voor het overgrote deel uit leges voor reisdocumenten, rijbewijzen, burgerlijke stand, afschriften uit de basisregistratie personen (BRP) en naturalisatie. De leges voor een deel van deze producten en diensten worden door het rijk vastgesteld.

(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Burgerlijke stand	271	183	-	454	-	161	161	35%
Reisdocumenten	215	177	-	392	-	330	330	84%
Rijbewijzen	389	321	-	710	-	336	336	47%
Verstrekking uit BRP	93	77	-	170	-	138	138	81%
Milieu	11	9	-	20	-	2	2	10%
Overige publiekszaken	47	38	-	85	-	96	96	113%
Leegstandwet	17	14	-	31	-	3	3	10%
Kansspelen	10	8	-	18	-	5	5	28%
Telecommunicatie	113	93	-	206	-	178	178	86%
Verkeer en vervoer	52	46	-	98	-	19	19	19%
Totaal	1.218	966	-	2.184	-	1.268	1.268	58%

Leges titel 2, Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (Wabo)

Er is ten aanzien van de Omgevingsvergunningen evenwicht gekomen in de opbrengsten van de leges en de hiervoor te verrichten werkzaamheden.

Dit is in lijn met de wens van de gemeenteraad om richting de 100% van de wettelijk toegestane kosten via de leges door te berekenen.

(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Bouwvergunningen 2	226	141	-	367	-	151	151	41%
Bouwvergunningen 3	1.271	748	-	2.019	-	2.691	2.691	133%
Slopen	3	2	-	5	-	2	2	43%
Aanleggen	15	13	-	28	-	16	16	57%
Planologisch	269	144	-	413	-	152	152	37%
Monumenten	100	70	-	170	-	19	19	11%
Brandveilig gebruik	18	2	-	20	-	7	7	36%
Kappen	39	32	-	71	-	35	35	50%
Uitweg	11	9	-	21	-	6	6	29%
Handelsreclame	22	18	-	40	-	15	15	38%
Totaal	1.973	1.179	-	3.153	-	3.094	3.094	98%

Leges titel 3, Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Door onder meer de blijvende groei van het aantal evenementen en het loslaten van het maximum stelsel (horeca Brink en Grote Kerkhof) hebben we te maken met een toename van het aantal vergunningaanvragen APV en bijzondere wetten. Dit wordt ook vanuit het beleid op de taakvelden Horeca en Evenementen ondersteund. De stijging van de kosten die de toename van het aantal vergunningaanvragen APV en bijzondere wetten met zich meebrengt kan niet door een verhoging van de leges worden gedekt. De hoogte van de leges is de afgelopen jaren op een maximaal acceptabel niveau gebracht. De kostendekkendheid van de vergunningverlening bedraagt 20%.

(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Horeca	294	126	-	420	-	96	96	23%
Evenementen, markten	244	201	-	445	-	49	49	11%
Prostitutie	9	7	-	16	-	10	10	63%
Huisvestingwet	18	13	-	31	-	24	24	78%
Winkeltijdenwet	0,2	0,2	-	0,4	-	0,2	0,2	54%
Totaal	565	348	-	913	-	179	179	20%

Paragraaf Financiering

Waarin dient deze paragraaf inzicht te geven?

De financieringsparagraaf geeft inzicht in de ontwikkelingen in het begrotingsjaar en behandelt de beleidsvoornemens voor het komende jaar. In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde, het wettelijk kader van de financieringsparagraaf, de algemene ontwikkeling op het gebied van financiering, het gemeentelijke financieringsbeleid en de financieringsstructuur, de risico's uit hoofde van de treasury en tot slot de berekening van het EMU-saldo.

Belangrijke conclusies uit deze paragraaf

- Geen grote stijging langlopende rente verwacht;
- Renteresultaat 2019 ongeveer €0,42 miljoen positief;
- Renteomslagpercentage in 2019 en verder 2,5%;
- Rente grondexploitatie in 2019 en verder 2,4%

Wettelijk kader

Het beheersen van financiële risico's is een belangrijke opgave voor de gemeente. De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) verplicht de gemeenten daarom tot het hebben van een treasurystatuut.

Dit is een regeling voor het sturen en beheersen van geldstromen, met alle risico's die hieraan verbonden zijn. De gemeente controleert haar financiën nauwlettend en legt daarover verantwoording af. Ook dit is wettelijk verplicht. Die verantwoording komt onder meer terug in de begroting en jaarrekening. Het treasurystatuut is in mei 2017 door de gemeenteraad vastgesteld.

Belangrijke punten uit het treasurystatuut:

- Het beleid van de gemeente is erop gericht dat er altijd voldoende financiële middelen beschikbaar zijn;
- Het aangaan en het verstrekken van leningen is alleen toegestaan als het geld wordt ingezet voor de publieke taak van de gemeente. Aan de leningen liggen verstandige besluiten ten grondslag. De leningen zijn niet gericht op het genereren van winst door het nemen van overmatige risico's;
- Uitzettingen (beleggingen) vinden alleen plaats bij Nederlandse overheidsinstellingen of financiële instellingen met een kredietwaardigheid van een AA-rating. De ratings worden afgegeven door een rating agency;
- Bij het aantrekken / uitzetten van financiën wordt een offerte gevraagd bij ten minste 2 financiële instellingen.

Interne ontwikkelingen

Rentebeleid

Het beleid van gemeente is gericht op het aantrekken van nieuwe leningen met een totale gemiddelde looptijd van 10 jaar. Verder willen we optimaal gebruiken van de kasgeldlimiet van €29 miljoen. Dat zijn de hoofdlijnen van het financieringsbeleid van de gemeente die door de raad zijn vastgesteld. Het beleid wordt de komende jaren voortgezet, rekening houdend met de financieringsbehoefte en rentevisie.

Herfinanciering en aanvullende financiering

De financieringsbehoefte voor de periode tot en met 2022 wordt geraamd mede aan de hand van het treasury jaarplan 2018-2021. Onze rekening courant biedt in 2018 de ruimte om tot een bedrag van €30 miljoen te financieren. In de nieuwe BNG-financieringsovereenkomst die geldt vanaf 1 januari 2019 bedraagt de kredietruimte €28 miljoen en bedraagt de intradaglimiet €2 miljoen. De intradaglimiet maakt het mogelijk om dagelijks tijdens de kantooruren tot het overeengekomen bedrag van €2 miljoen, de kredietruimte te overschrijden.

We verwachten ten tijde van het opstellen van de financieringsparagraaf dat in 2019 geen nieuwe langlopende lening behoeft te worden afgesloten.

Externe ontwikkelingen

Rentevisie

Een belangrijke factor bij de uitvoering van het treasurybeleid is het verloop van de geld- en kapitaalmarktrente. De visie ten aanzien van renteontwikkeling is medebepalend voor het te volgen financieringsbeleid. Onze rentevisie baseren wij op de rentevisies van een aantal grootbanken. Deze zijn hieronder weergegeven:

Verwachtingen	Prognose over 12 maanden	
	3-maands	10-jaars
Per 21 juli 2017		
ABN AMRO	-0,33%	1,20%
ING	-0,25%	-
BNP Paribas	-	-
Rabobank	-0,28%	1,20%
Belfius	-0,25%	1,55%
Commerzbank	-0,25%	1,30%
Gemiddeld	-0,27%	1,31%

De hiervoor vermelde rentepercentages zijn zogenaamde “kale rentes”. Financiële instellingen berekenen hier bovenop een opslag voor risico's, kosten en winst. Voor gemeenten ligt deze momenteel, afhankelijk van de looptijd tussen de 0,1 % - 0,4 %.

Uit de meest recente rentevisie (Thésor Marktperspectief 16 juli 2018) blijkt dat naar verwachting de kapitaalmarktrente nog steeds laag zal blijven. Voor 2019 wordt zowel voor de korte rente als de lange rente een relatief stabiele situatie verwacht.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

Europese eisen en afspraken voor het terugdringen van het begrotingstekort en de staatsschuld vormen de basis van de wet HOF. Voor de collectieve sector als geheel mag het structurele tekort maximaal 0,5% zijn van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit heet het EMU saldo. De overheidsschuld mag niet hoger zijn dan 60% BBP.

Omdat lagere overheden bijdragen aan het begrotingstekort van de collectieve sector, bepaalt het wetsvoorstel dat ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact. De wet HOF is in december 2013 aangenomen.

In 2015 is er een wetswijziging vastgesteld. Het aanvankelijke sanctiemechanisme is vervangen door een correctiemechanisme. Dit laatste mechanisme treedt alleen in werking als de macronorm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden structureel wordt overschreden. Dat wil zeggen dat er sprake is van een meerjarige overschrijding van het collectieve aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk.

Schatkistbankieren

In december 2013 is het zogenoemde schatkistbankieren ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente wettelijk verplicht is om tijdelijk overtollige middelen (liquiditeitsoverschotten) die boven een wettelijk geregeld saldo uitkomen, moet stallen bij het Rijk. Voor de gemeente Deventer geldt dat het saldo vanaf €2,2 miljoen automatisch wordt afgeroomd. Ook is het mogelijk om overtollige middelen te beleggen bij andere overheden zoals gemeenten, provincies en waterschappen. De hoofdreden van deze verplichting is om het EMU saldo op Rijksniveau terug te dringen. Een bijkomende reden is dat gemeenten (en andere lagere overheden) op deze wijze geen risico's lopen op hun uitgezette gelden. Deventer heeft de afgelopen jaren gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet. De verwachting is dat schatkistbankieren beperkt zal worden toegepast in 2019.

Het drempelbedrag schatkistbankieren bedraagt voor 2019 €2.574.000 en moet per kwartaal worden geplaatst tegenover het gemiddeld op dag basis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen worden geplaatst. Dus tegenover het gemiddelde van alle gemeentelijke bankrekeningen. De verwachting is dat in 2019 binnen de limiet van schatkistbankieren wordt gewerkt.

Gemeentefinanciering

Financieringsbeleid gemeente Deventer

Het financieringsbeleid van de gemeente gaat uit van integrale financiering. Voor investeringen wordt een gemiddelde rente gebruikt. Dit heet omslagrente. Voor de begroting 2019 en verder is deze omslag rente verlaagd van 2,7% naar 2,5%; de rente grondexploitatie bedraagt voor begroting 2019 en verder 2,4%.

De renteomslag is berekend op de wijze zoals beschreven in de notitie Rente 2017 die vanaf het begrotingsjaar 2018 verplicht is en de rente grondexploitatie is berekend conform notitie grondexploitatie 2016. Beide notities zijn kaders volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Deze percentages worden in beginsel zowel in de begroting als in de jaarrekening gebruikt tenzij er sprake is van een relatief forse afwijking. Indien namelijk de werkelijke rentelasten over een jaar die aan de taakvelden hadden moeten worden doorbelast meer dan 25% afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculerde renteomslag zijn doorbelast, dan is de gemeente verplicht gesteld dit te corrigeren. Binnen een afwijking van 25% of minder dan kan de gemeente besluiten tot correctie.

Verschillen tussen de vooraf geraamde rentelasten en de werkelijke rentelasten worden verrekend met de egalisatiereserverente.

Om te voorzien in de financieringsbehoefte staan de gemeente interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, oftewel eigen vermogen, en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen en kortlopende middelen (bijvoorbeeld rekening courant en werkkapitaal), oftewel het vreemde

vermogen. In het treasury statuut is opgenomen dat de gemeente zoveel mogelijk gebruik zal maken van de intern beschikbare financieringsmiddelen.

(bedragen x €1 miljoen)

Financieringsstructuur	Begroting 2017	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Investerings in				
Vaste activa	298	301	298	323
Onderhanden werk grondexploitatie	83	68	77	69
Totaal investeringen	381	369	375	392
Gefinancierd met				
Reserves	61	72	67	60
Nog te bestemmen resultaat	0	4	0	0
Voorzieningen	9	9	9	8
Langlopende financiering	295	276	302	320
Totaal financiering	365	361	378	388
Financieringstekort (-) / overschot (+)	-16	-8	3	-4

Financieringsresultaat

Voor de begroting 2019 wordt rekening gehouden met €10,51 miljoen aan rentekosten. Via de methodiek van de renteomslag wordt totaal €11,31 miljoen aan rentelasten omgeslagen over de activa en daarmee doorbelast aan de taakvelden. Het verwachte renteresultaat voor 2019 komt op €0,49 miljoen. Voor 2020 wordt een renteresultaat verwacht van €0,49 miljoen, voor 2021 een renteresultaat van €0,46 miljoen en voor 2022 een restresultaat van €0,75 miljoen.

(bedragen x €1 miljoen)

Opstelling	R2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rentelasten						
rente korte financieringsmiddelen	-0,08	-0,04	0	0	0	0
rente langlopende geldleningen	9,47	9,20	8,67	8,68	8,36	7,76
rente op eigen financieringsmiddelen	0,84	0,62	0,59	0,56	0,52	0,50
rente op voorziening wethouders-pensioen	0,14	0,13	0,13	0,13	0,14	0,14
rente verliesvoorzieningen grondexploitatie	0,83	0,91	0,92	0,86	0,87	0,83
bijdrage aan exploitatie	0,06	0	0	0	0	0
Sub-totaal	11,26	10,82	10,51	10,23	9,89	9,23
Rente opbrengsten						
Doorberekening aan vaste activa i.v.m. kapitaalbeslag	15,49	11,39	11,00	10,72	10,35	9,98
Sub-totaal	15,49	11,39	11,00	10,72	10,35	9,98
Renteresultaat	4,23	0,57	0,49	0,49	0,46	0,75

Om jaarlijkse fluctuaties in de rente te voorkomen, is in Deventer gekozen voor een vaste renteomslag die voor 2018 2,70% bedraagt. De voordelige renteresultaten worden gestort in de egaliseringsreserve rente. De renteomslag is berekend op de wijze zoals beschreven in de notitie Rente 2017 die vanaf het begrotingsjaar 2018 verplicht is.

Leningenportefeuille

De hoeveelheid geleend geld bedraagt per 1 januari 2018 €275 miljoen. De verwachting van het verloop van de leningenportefeuille tot 1 januari 2020 ziet er als volgt uit:

(bedragen x €1 miljoen)

Leningenportefeuille	Bedrag	Gewogen gemiddelde rente(in %)
Werkelijke stand per 1 januari 2018	275	3,33
Contractuele aflossingen in 2018	19	-
Nieuwe leningen 2018	75	-
Geraamde stand per 1 januari 2019	331	2,70
Contractuele aflossingen 2019	12	-
Herfinanciering/consolidatie 2019	0	-
Geraamde stand per 1 januari 2020	319	2,72

Werkkapitaalbeheer

Het is belangrijk om de omvang en looptijden van de vlottende activa en vlottende passiva zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat een organisatie in staat is op korte termijn aan haar korte verplichtingen te voldoen. Verder leidt een doelmatig werkkapitaalbeheer tot minimalisatie van de rentekosten en een maximalisatie van de renteopbrengsten. Naar verwachting wordt er per 31 december 2019 voor een bedrag van €321 miljoen vastgelegd in vaste activa. Hier tegenover staat een totaal aan vaste (lange) financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) van €391 miljoen. Een deel van de vlottende activa wordt daarom gefinancierd met lang vermogen waarmee het netto werkkapitaal positief is. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de prognose voor het werkkapitaal voor een deel bestaat uit de grondvoorraden die in feite niet op heel korte termijn in liquide middelen kunnen worden omgezet.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het financieringsbeleid bij de gemeente Deventer zijn renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.

Renterisico's

De Wet Fido kent een tweetal wettelijke normen te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, die beogen om de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. Beide normen worden hierna toegelicht.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient daarom om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, gezien de mogelijke fluctuaties op de geldmarkt. Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. Het begrotingstotaal 2019 bedraagt €343 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op afgerond €29 miljoen. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (=8,5%) van de begrote gemeentelijke uitgaven. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een te verwachten overschrijding van de kasgeldlimiet dient tot consolidatie van de vlottende schuld te worden overgaan en dienen daardoor langlopende financieringsmiddelen te worden aangetrokken.

Rente risiconorm

De renterisico's op de langlopende financieringsmiddelen wordt ingekaderd door de rente risiconorm. Jaarlijks mogen de renterisico's uit hoofde van renteherziening en herfinanciering (van aflossingen) niet hoger zijn dan 20% van het lastentotaal van de begroting bij aanvang van het jaar. Het doel van de renterisiconorm is het realiseren van een spreiding van de rente typische looptijden van de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt in de rentelasten van de gemeente. De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2019-2022 weer van de renterisiconorm waarbij ter vergelijking de cijfers van 2018 zijn gezet.

(bedragen x €1 miljoen)

Renterisico op vaste schuld	2018	2019	2020	2021	2022
1a. Renteherziening op vaste schuld (o/g)	0	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld (u/g)	0	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
3. Betaalde aflossingen	19,11	12,12	37,10	39,01	43,02
4. Renterisico op vaste schuld (2+3)	19,11	12,12	37,10	39,01	43,02
Renterisiconorm					
5. Grondslag per 1 januari	275	331	319	305	287
6. Het bij ministeriële regeling vastgelegde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
7. Renterisiconorm	55,00	66,20	63,80	61,00	57,40
Toets renterisiconorm					
8. Renterisiconorm (7)	55,00	66,20	63,80	61,00	57,40
9. Renterisico op vaste schuld (4)	19,11	12,12	37,10	39,01	43,02
10. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (8-9)	35,89	54,08	26,70	21,99	14,38

De conclusie is dat de gemeente Deventer ruim binnen de renterisiconorm blijft.

Kredietrisico's

Uitzettingen kunnen op grond van de Wet Fido en het treasurystatuut slechts plaatsvinden uit hoofde van de uitvoering van een publieke taak. Daarnaast vinden uitzettingen alleen plaats bij Nederlandse overheidsinstellingen en financiële instellingen met een kredietwaardigheid van een A1-rating en/of AA-rating. In het volgende overzicht is de samenstelling van de leningportefeuille u/g weergegeven:

(rente in %; stand en prognose x €1)

Instantie	Rente	Bedrag per	Prognose per	
	01-01-2018	01-01-2018	01-01-2019	31-12-2019
NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer	4%	9.501.378	17.356.180	16.908.254
Sportbedrijf Deventer NV	2,12% - 4%	15.045.849	14.346.159	13.684.524
NV Wonen boven Winkels	geen	280.788	178.206	74.076
Enexis BV	geen	907.199	907.199	0
Vitens	4%	495.246	371.432	247.618
Leningen energieaanpak woningen	geen	200.000	200.000	200.000
SVN Voorstad Oost	5%	233.490	206.952	179.697
Deventer Woningabonnement	5%	418.029	418.029	418.029
GAE	4%	3.569.439	4.005.796	3.930.167
Lening zonnepanelen	5%	96.319	29.266	26.201
Lening Vereniging van eigenaren	5%	800.000	800.000	800.000
Totaal		31.547.737	38.819.219	36.468.566

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico's wordt verstaan de mogelijkheid van de gemeente om op korte termijn aan haar betalingsverplichtingen te voldoen en bijvoorbeeld de crediteuren te betalen. Met andere woorden, staat er voldoende geld op de bank. Interne liquiditeitsrisico's worden beperkt door de treasuryactiviteiten te baseren op een korte en lange termijn liquiditeitsplanning. Bovendien is een gemeente zeer kredietwaardig en altijd in staat geld uit de kapitaalmarkt te halen.

EMU-saldo

In 2004 hebben Rijk en medeoverheden afgesproken dat het EMU tekort van medeoverheden maximaal -0,5% BBP mag bedragen. Dit is bepaald op de Europese grens van 0,3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. De EMU grens voor medeoverheden wordt de macrotreferentiewaarde genoemd.

(bedragen x €1.000)

	EMU saldo	R2017	B2018	B2019	B2020	B2021	B2022
1.	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.800	-3.449	-4.763	116	1.537	3.632
2.+	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	10.800	11.487	11.581	11.981	12.293	11.712
3.+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	800	500	489	490	492	493
4.-/-	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.500	3.033	20.545	2.820	1.404	1.370
5.+	Baten uit bijdragen van andere overheden, de EU en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-2.800	0	-995	0	0	0
6.+	Desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs) voor zover niet op exploitatie verantwoord)	-300	0	0	0	0	0
7.-/-	Aankoop van grond en uitgaven aan bouwrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	8.580	12.505	5.980	10.032	6.255	3.715
8.+	Baten bouwgrond- exploitatie (voor zover niet op exploitatie verantwoord)	11.280	22.521	28.385	20.125	16.875	13.622
9.-/-	Lasten op balanspost voorzieningen (transacties derden)	500	385	337	337	337	337
10.-/-	Lasten ivm transacties derden, die niet onder post 1 genoemde exploitatie lopen maar rechtstreeks tlv de reserves worden gebracht (en niet al hierboven meegenomen)	0	0	0	0	0	0
11.-/-	Verkoop van effecten: Gaat u effecten verkopen? Ja/Nee Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	2.400	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
	Berekend EMU saldo	-4.000	15.135	7.835	19.523	23.201	24.037

Paragraaf Verbonden partijen

Waarin dient deze paragraaf inzicht te geven?

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de rechtspersonen (verbonden partijen) waarmee de gemeente Deventer een bestuurlijke en financiële relatie heeft en de (financiële) risico's die hiermee (mogelijk) gelopen worden. Tevens wordt melding gemaakt van de actuele (beleid-) ontwikkelingen.

Verbonden partijen zijn (participaties in) deelnemingen (in vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en (coöperatieve) verenigingen.

Van bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt raakt ingeval van faillissement van de verbonden partij of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn / haar verplichtingen niet nakomt. De relatie van de gemeente met de verbonden partijen is zeer verschillend van aard. Soms met een wettelijke basis en soms ontstaan vanuit gemeentelijk beleid voor de uitvoering daarvan en soms voor uitvoering van bedrijfsvoering activiteiten. In alle gevallen gaat het echter om de behartiging van een publiek belang.

Wet- en regelgeving stelt eisen voor verbonden partijen. E én van die eisen is de opstelling van een paragraaf verbonden partijen en het vaststellen van een visie op en beleid omtrent verbonden partijen in die paragraaf of in een afzonderlijke nota.

In de op 11 oktober 2017 vastgestelde kadernota verbonden partijen van de gemeente Deventer wordt beschreven hoe de gemeente Deventer omgaat met verbonden partijen, zodat op een weloverwogen manier invulling wordt gegeven aan de rollen van eigenaar (zeggenschap) en opdrachtgever (sturing). Zie daarvoor het hoofdstuk "Beleidskader".

De cijfers die gepresenteerd worden bij het financieel belang en bij het verwacht eigen vermogen, vreemd vermogen en financieel resultaat zijn, voor zover beschikbaar, afkomstig uit de jaarrekening 2017 en (indien beschikbaar) uit de begroting 2019 van de verbonden partij.

Vervolgens is een verbinding gelegd met de paragraaf weerstandsvermogen.

Belangrijkste conclusies uit deze paragraaf

Uit de informatie die is opgenomen in onderstaande paragraafonderdelen ontlene wij geen aanwijzingen dat de gemeente voor bepaalde financiële risico's specifiek weerstandsvermogen zou moeten aanhouden.

Enkele verbonden partijen moeten hun eigen weerstandsvermogen nog op toereikende hoogte brengen. Opbouw vindt in enkele jaren plaats.

Vanuit onze aandeelhouder rol wordt daarop toegezien.

Het voortbestaan van de NV Luchthaven Teuge is onzeker geworden vanwege het besluit over de vliegroutes van Lelystad Airport. Een van die vliegroutes loopt over luchthaven Teuge waardoor het Nationaal Paracentrum Teuge mogelijk noodgedwongen moet verhuizen en de luchthaven Teuge daardoor mogelijk 50% van haar inkomsten uit vliegbewegingen kwijtraakt. Het Paracentrum is met het ministerie in gesprek over deze situatie. Voor dit moment wordt ook voor deze onzekere situatie nog geen specifiek weerstandsvermogen binnen de begroting 2019 van de gemeente aangehouden.

Samenvatting jaarrekeningen 2017

Algemene aspecten over de jaarrekeningen 2017:

- De gemeente heeft de beschikking over alle vastgestelde jaarrekeningen 2017 van de verbonden partijen (met uitzondering van die van de coöperatie Parkeerservice U.A. en de NV Deventer Schouwborg) inclusief de accountantsverklaringen. Voor Parkeerservice geldt dat vaststelling in de Algemene Ledenvergadering van september zal gaan plaatsvinden. Het beschikbaar komen van een accountantsverklaring over de jaarrekening 2017 van de NV Deventer Schouwborg is afhankelijk van een in het najaar van 2018 nog vast te stellen meerjarig perspectief voor de schouwborg voor de jaren 2019-2022. Die accountantsverklaring bevat ook een oordeel over de continuïteit van de schouwborg en zonder een vastgestelde meerjarenbegroting kan die verklaring nog niet worden afgegeven.
- Een groot aantal verbonden partijen heeft ook een begroting 2019 (en meerjarenbegroting) beschikbaar zodat ook actuele informatie voor die jaren in deze paragraaf kan worden vermeld.
- Per verbonden partij wordt inzicht gegeven in het openbaar -, bestuurlijk en financieel belang van de gemeente en wordt aandacht besteedt aan het financieel risico. Daarbij is uitgangspunt dat de verbonden partij zelf zorgt voor borging van haar financiële risico's middels een weerstandsvermogen. Dit om te voorkomen dat deelnemende gemeenten in verbonden partijen eventuele financiële nadelen moeten bekostigen.
- De vanaf 2015 aangepaste Wet gemeenschappelijke regelingen voorziet in een sterkere positie van gemeenteraden ter attentie van haar kader stellende rol bij vaststelling van begrotingen van gemeenschappelijke regelingen en haar rol bij de verantwoording middels jaarrekeningen. Gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast en aangevuld om die rol goed te borgen.
- Concept begrotingen 2019 (voor zienswijze) en jaarrekeningen (kennisname) van gemeenschappelijke regelingen werden en worden aan de gemeenteraad beschikbaar gesteld. En, indien daartoe aanleiding was wordt de gemeenteraad met afzonderlijke raadmededelingen of in bestuursrapportages geïnformeerd over actuele (financiële) ontwikkelingen bij verbonden partijen.
- In het najaar van 2018 wordt een digitaal toegankelijk dossier voor de gemeenteraad aangemaakt waarin planning- en control documenten en governance documenten van verbonden partijen.

Specifieke aspecten (over de jaarrekeningen 2017 en begrotingen 2019):

- Eind 2017 is besloten de aandelen Vitens van de gemeente Deventer met ingang van 2018 aan de provincie Overijssel te verkopen. Het publiek belang, de productie en leverantie van (drink) water, is vanaf 2018 goed bij de provincie geborgd.
- Eind 2017 is besloten de deelname aan de coöperatieve vereniging Parkeerservice U.A. per 1-1-2019 te beëindigen. De uitvoeringstaken die bij Parkeerservice zijn ondergebracht moeten vanaf 2019 anderszins worden georganiseerd. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de wijze waarop de uitvoeringstaken worden belegd.
- Afvalinzamelingsbedrijf Circulus-Berkel BV (verbonden partij van de gemeente Deventer) realiseert een nieuwe milieustraat (Cleantech Centre Deventer) aan de Westfalenstraat in Deventer. Circulus-Berkel en HGB (het Groenbedrijf) realiseren tevens gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat. Ook komt er een plek voor kringloopgoederen. Het betekent dat inwoners en bedrijven straks hun restafval, grondstoffen en herbruikbare goederen op één plek kunnen aanbieden. Ingebruikname is voorzien in het eerste kwartaal van 2020.

- In de aanloop naar 2019, nu de nieuwe collegecoalities in de gemeenten zijn aangetreden, maken de Veiligheidsregio en de GGD een start met de totstandkoming van hun nieuwe beleidsplan 2019-2022
- In 2018 wordt de Woonvisie van de gemeente Deventer herijkt en zal ook NV Wonen boven Winkels Deventer (WBWD) een start maken met de herijking van haar koers. Herijking wordt input voor het ondernemingsplan 2019-2022 van de WBWD.
- De NV Sportbedrijf Deventer heeft een Strategisch Plan opgesteld. Aan het uitvoeringsplan wordt gewerkt.
- In het voorjaar van 2018 heeft de gemeenteraad kennis genomen van de evaluatie van vervoerscentrale Plus OV. Besloten is vóór 1 november 2018 een definitief besluit te nemen over de verlenging van de dienstverleningsovereenkomst Basismobiliteit.
- De gemeenteraad heeft op 27 juni 2018 het college van burgemeester en wethouders verzocht, het bestuur van de GR RSJ IJsselland op de hoogte te stellen van de zienswijze van Deventer bij de gewijzigde begroting 2018 en de concept begroting 2019, die luidt dat de budgetverhoging onvoldoende is onderbouwd, de transformatie lokaal plaats moet plaatsvinden (grote uitdaging vanwege de toenemende in de zorg) en de taken van het servicebureau zouden moeten afnemen i.p.v. toenemen/uitbreiden. De taken moet goed georganiseerd worden echter dat houdt niet per definitie in dat het meer geld moet kosten. Ondanks die zienswijze heeft het bestuur van het RSJ de gewijzigde begroting 2018 en de begroting 2019 vastgesteld.
- Met het verder verstevigen van het financieel fundament volgens het Strategisch Plan (2017) kan de NV Bergkwartier zich weer nadrukkelijk richten op haar strategische doelen voor behoud (en herontwikkeling) van historisch waardevol erfgoed in de stad en de omgeving en het daarmee weer mogelijk wordt om in de toekomst dividenduitkeringen te kunnen gaan doen.
- De NV Deventer Schouwborg actualiseert haar meerjarig perspectief voor de jaren 2019-2022. In het najaar van 2018 wordt de gemeenteraad daarover geïnformeerd.
- Vanaf 2016 is de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer, alleen al wegens haar NV-vorm, vennootschapsbelastingplichtig. Reden om toekomstopties uit te werken. Eind 2018 worden die opties en een voorkeursoptie voor besluitvorming aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.
- Voor de aanstaande leegstand in het Cultureel Centrum (wegens het vertrek van het Filmhuis en de leegstaande vierkante meters van KunstCircuit) zal de NV in samenspraak met de gemeente toekomstopties presenteren. Vanuit de gemeente zal daartoe allereerst een visie op cultuureducatie (Inclusief de inzet van het cultureel maatschappelijk vastgoed) worden ontwikkeld (najaar 2018).
- In 2018 wordt de gemeenschappelijke regeling Recreatiegemeenschap Salland geliquideerd.
- De toekomst van luchthaven Teuge is onzeker geworden. Met het besluit over de vliegroutes van Lelystad Airport over luchthaven Teuge moet het Nationaal Paracentrum mogelijk noodgedwongen verhuizen. Daardoor verdwijnt mogelijk 50% van de inkomsten van de luchthaven. Het Paracentrum en de Luchthaven zijn / gaan met het ministerie in gesprek over de mogelijkheden binnen de tijdelijke situatie van de vliegroutes en de situatie bij herindeling van het luchtruim vanaf 2023.
- De BNG heeft haar dividendbeleid in 2018 aangepast, dat inhoudt dat 37,5 % (was tijdelijk vanaf 2011 25%) over de nettowinst als dividend wordt uitgekeerd. Structureel voordeel voor Deventer is €400.000 en is in de Tweede Kwartaalrapportage meegenomen.

Beleidskader

De uitvoering van taken is voor gemeenten steeds complexer geworden. In toenemende mate doen zij beroep op andere organisaties waaraan zij taken aan uitbesteden, via inkoop of subsidie of via uitvoering door verbonden partijen.

Bij verbonden partijen kan het zowel gaan om privaatrechtelijke rechtspersonen die een rol spelen in de uitvoering van een publieke taak als om gemeenschappelijke regelingen. Voor wat betreft de private partijen gaat het om organisaties en instellingen waar gemeenten zowel financieel als bestuurlijk zeggenschap over hebben. In geval van (de publiekrechtelijke) gemeenschappelijke regelingen gaat het om samenwerkingsvormen met een rechtspersoonlijkheid. De diversiteit van de verbonden partijen neemt bovendien toe, evenals het financiële en beleidsmatige gewicht ervan; dit wordt nog eens versterkt door de decentralisaties in het sociale domein.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de aansturing van verbonden partijen, de controle erop en de financiële consequenties voor de eigen organisatie. Om deze verantwoordelijkheden waar te kunnen maken is het van belang dat het college en de gemeenteraad weten wat hun bevoegdheden zijn. Vanuit zowel het publiekrecht als het privaatrecht zijn kaders van toepassing voor (de samenwerking in) verbonden partijen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en daaruit voortvloeiende richtlijnen geven specifieke voorschriften mee over aspecten inzake verbonden partijen. Voorschrift is dat gemeenten in de paragraaf verbonden partijen van de gemeentelijke begroting en jaarrekening de visie op en beleid omtrent verbonden partijen opnemen. Indien gemeenten een afzonderlijk door de raad vastgestelde actuele nota verbonden partijen hebben kan daarnaar worden verwezen.

Daarnaast is in de financiële verordening (artikel 21) van de gemeente vastgelegd dat het college periodiek in een beleidsnota het systeem van toezichtuitoefening op de onderscheiden verbonden partijen vastlegt en dit systeem ter kennis brengt van de raad.

De kadernota verbonden partijen beschrijft hoe de gemeente Deventer omgaat met verbonden partijen, zodat op een weloverwogen manier invulling wordt gegeven aan de rollen van eigenaar (zeggenschap) en opdrachtgever (sturing).

In oktober 2017 is de beleidsnota verbonden partijen geactualiseerd vastgesteld door de gemeenteraad. Meer dan voorheen wordt met het vernieuwde kader een actievere betrokkenheid van college en gemeenteraad bij verbonden partijen inhoud gegeven. Naast expliciete kaders voor processen tot besluitvorming zijn inhoudelijke kaders opgenomen en is aandacht besteed aan de instrumenten voor kaderstelling, controle en sturing. Onderscheid wordt daarbij gemaakt voor de kader stellende –en controlerende rol van de gemeenteraad en de opdrachtgevers- en eigenaar rol van het college.

De kaders van de beleidsnota verbonden partijen beperkt zich tot de sturingsmogelijkheden op het instrument verbonden partijen. Een verbonden partij is echter gekoppeld aan een kerntaak van de gemeente op een specifiek beleidsterrein. Dit betekent dat ook vanuit inhoudelijk(e) beleid(doelen) gestuurd wordt op de verbonden partijen. Deze tweede sturingslijn blijft hier buiten beschouwing, maar is mede bepalend voor de prestaties van de verbonden partij.

Het doel van actieve betrokkenheid bij verbonden partijen is het:

- behartigen van het publieke belang;
- beheersen van risico's die met de verbonden partij samenhangen;
- borgen van de continuïteit van de verbonden partij.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de kaderstelling binnen de gemeente. De gemeenteraad heeft daartoe kader stellende bevoegdheden maar ook het budgetrecht. Dit zijn twee instrumenten waarmee aan de voorkant kan worden gestuurd op inhoud/beleid en financiën. De kadernota verbonden partijen dient als richtlijn voor het college en indirect voor de verbonden partij. Het kader verbonden partijen is ook de grondslag voor de gemeenteraad om te kunnen controleren en al dan niet te interveniëren.

Om de controlerende rol adequaat uit te voeren maakt de gemeenteraad in de regel gebruik van

de reguliere planning en control instrumenten van de gemeente en de gemeenschappelijke regelingen en de raadsmededelingen van het college. Daarnaast wordt in 2018 een voor de gemeenteraad digitaal toegankelijk dossier aangemaakt waarin per verbonden partij documenten worden opgeslagen over de governance en financiële huishouding van de verbonden partijen.

Vierjaarlijks wordt een evaluatie per verbonden partij opgesteld. In de tweede helft van 2018, bij aanvang van een nieuwe collegeperiode, wordt die evaluatie met de gemeenteraad gedeeld.

Informatie per verbonden partij

In het algemeen geldt dat bij de meeste deelnemingen sprake is van gebruikelijke bedrijfsvoering risico's. Die conclusie is te baseren op de accountantsrapporten bij de jaarrekeningen van die partijen waarin aandacht is besteed aan de continuïteit van de bedrijfsvoering. Bij sommige vennootschappen is daarnaast informatie opgenomen over bijzondere omstandigheden en risico's. Ook is voor een paar verbonden partijen melding gemaakt van de actuele waarde van het bezit. Informatie over de vermogensposities, de resultaten, bijzondere omstandigheden en actuele waarden zijn indicaties (er zijn er uiteraard meer) over de continuïteit van een verbonden partij en hun vermogen om financiële risico's te kunnen opvangen.

Hieronder treft u alle verbonden partijen aan, waarbij per partij kort is aangegeven wat het doel, de aard van de verbinding met de gemeente en het publiek belang is. De volgorde sluit aan bij de programma-indeling. In de aard van de verbindingen zijn de volgende categorieën onderscheiden:

- GR = Gemeenschappelijke regeling - deelname (% belang)
- NV = Naamloze vennootschap - aandeelhouder (% belang)
- BV = Besloten Vennootschap - aandeelhouder (% belang)
- ST = Stichting - deelname (% belang)
- Coöp = Coöperatie - deelname (% belang)

GR Veiligheidsregio IJsselland

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: veiligheidsregio-ijssel.nl

Programma: PA02

Taakveld 1.1

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 18,96%

Doel en openbaar belang: Samenwerking in de regio IJsselland op het terrein van de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening. Bij wet zijn gemeenten ondergebracht in 25 veiligheidsregio's om daarmee de slagkracht van de overheid bij rampen en zware ongevallen te verbeteren.

Financieel risico: Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. Deze zijn in een rapportage vastgelegd en opgenomen in de programmabegroting 2018.

De tien risico's met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit zijn: Grootschalige/langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek, transitie meldkamer, besluiten van het Veiligheidsberaad met financiële of personele gevolgen, marktontwikkelingen oefentrajecten, hogere prijs (dan beschikbaar) tankautospuiten bij de aanbesteding en complexiteit Europese aanbestedingen.

Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Uit de rapportage van risicomanagement blijkt dat het weerstandsvermogen 1,18 miljoen euro zou moeten bedragen. Veiligheidsregio IJsselland heeft op dit moment een weerstandsvermogen van één miljoen euro, dat geeft een betrouwbaarheid van 85%.

Toelichting Voorafgaand aan de begroting 2017 is de verdeelmethodiek herzien. Door het algemeen bestuur is op 23 maart 2016 namelijk gekozen voor een combinatiemodel voor de verdeling van de kosten. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectieerde methodiek, te weten het gemeentefonds. Na drie jaar, dus in 2019, wordt de verdeelmethodiek opnieuw geëvalueerd waarbij in principe het gekozen combinatiemodel gehandhaafd blijft. Er wordt alleen gekeken of het geobjectieerde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot. Voorafgaand aan de evaluatie wordt door het algemeen bestuur op basis van de ontwikkelingen op dat moment besloten hoe de evaluatie exact vorm zal krijgen

Beleidsvoornemens
2019

In 2018 loopt de Beleidsplanperiode 2015-2018 ten einde. In de aanloop naar 2019 maakt de veiligheidsregio een start met de totstandkoming van de het nieuwe beleidsplan 2019-2022. Het jaar 2018 staat daarmee in het teken van de voorbereiding van de nieuwe aankomende beleidsperiode. De uitkomsten van de zelfevaluatie en de visitatie in 2017 vormen de basis voor de verdere ontwikkeling van de veiligheidsregio en geven richting aan het gesprek met de gemeenten en andere samenwerkingspartners over de strategische koers en ambities in 2019 en verder.

Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel 195.000 euro (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019: € 6.843.378

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 3.580.431	€ 3.435.000	€ 3.403.000
Vreemd vermogen	€ 30.569.917	€ 28.114.000	€ 28.068.000
Resultaat	€ 555.550	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Coöperatie ParkeerService ua

Vestigingsplaats: Amersfoort

Website: parkeerservice

Programma: PA03

Taakveld 2.2

Entiteit Coöp

Deelnemingspercentage: 6 %

Doel en openbaar belang: Advisering en levering van diensten voor straatparkeer- en garagebeheer en straatparkeer handhaving. Samenwerkingsverband van gemeenten.

Financieel risico: Per 1-1-2019 treedt Deventer uit.

Toelichting Er is uitstel voor de aanbidding aan en agendering van de jaarrekening 2017 gegeven. Vaststelling van de jaarrekening 2017 wordt in september 2018 verwacht.

Beleidsvoornemens 2019

Contractwaarde 2019: € 430.000

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	nog niet bekend	Nog niet bekend	N.v.t.
Vreemd vermogen	Nihil	Nihil	N.v.t.
Resultaat	Nog niet bekend	Nihil	N.v.t.
Bron	Jaarrekening	Begroting	Per 1-1-2019 treedt Deventer uit.
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

NV Centrumgarage Deventer

Vestigingsplaats: Deventer

Website: centrumgarage-deventer

Programma: PA03

Taakveld 2.2

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 5 %

Doel en openbaar belang: Exploitatie van de parkeergarage Sijzenbaan, nabij het winkelgebied van de binnenstad.

Financieel risico: Risico is dat het winkelaanbod in de binnenstad afneemt en bezoekersaantal terugloopt.

Toelichting De gemeente Deventer bezit ca. 5% van de aandelen in deze vennootschap. De overige aandeelhouders zijn binnenstadondernemers en particulieren. In beginsel loopt de gemeente risico op verlies van het ingebrachte risicodragend kapitaal ad € 39.600 en op de structurele dividendraming ad € 19.000. Los van het feit dat de vennootschap vermogen heeft voor opvang van risico's geven de praktijk tot nu toe en de vooruitzichten aan dat beide risico's beperkt zijn.

Beleidsvoornemens 2019 Het nog aantrekkelijker maken van de voorziening is en blijft een doelstelling.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: € 19.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.308.249	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 512.261	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 594.391	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 39.552 (€ 39.552)
Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

GR Regio Stedendriehoek

Vestigingsplaats: Twello

Website: [regiostedendriehoek](http://regiostedendriehoek.nl)

Programma: PA01

Taakveld 0.1

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 24%

Doel en openbaar belang: Doelstelling is het behartigen van de gemeenschappelijke en regionale belangen van de deelnemende gemeenten en het samen met belangengroepen, maatschappelijke organisaties en private partijen bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van het gebied en een versterking van het vestigingsklimaat. De doelstelling wordt gerealiseerd aan de hand van de opgaven bereikbaarheid, leefbaarheid, innovatie en sociaal kapitaal zoals geformuleerd in De Agenda Stedendriehoek. De 4 opgaven zijn benoemd in de bestuursverklaring van de colleges van de deelnemende gemeenten. Er zijn geen gemeentelijke bevoegdheden overgedragen aan de regio.

Financieel risico: Het weerstandsvermogen van de regio is niet groot maar toereikend. De financiële risico's zijn beperkt en er is geen lang vreemd vermogen aangetrokken. Mocht de regio onverhoopt niet aan haar verplichtingen kunnen voldoen, moet teruggevallen worden op deelnemende gemeenten.

Toelichting Aan deze GR wordt deelgenomen door de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Brummen, Epe, Lochem en Voorst. De regio verdeelt de kosten over de deelnemende gemeenten via de verdeelsleutel "inwonertal". Het Deventer aandeel in die kosten is ongeveer 24%. Wettelijk is geregeld dat de gemeenten bijspringen als de regio niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Aan de GR nemen 7 gemeenten deel. Ieder met gelijk stemrecht. Zeggenschap is daarmee 14,3%.

Beleidsvoornemens 2019 Taken zijn gebaseerd op "De Agenda Stedendriehoek". Daarnaast wordt uitdrukkelijk de samenwerking met partners uit bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties gezocht. Samen is de nieuwe koers van de regio bepaald met daarin een belangrijke rol voor de stichting Strategische Board.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019: € 261.803

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 221.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Vreemd vermogen	€ 0	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 561	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Het Groenbedrijf BV

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [hetgroenbedrijf](http://hetgroenbedrijf.nl)

Programma: PA03

Taakveld 5.7

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 50%

Doel en openbaar belang: Beheer, onderhoud, aanleg en vervanging van openbaar groen en zorgen voor een duurzame instandhouding. Sociale onderneming door inzet van mensen met afstand tot de reguliere arbeidsmarkt.

Financieel risico: Het weerstandsvermogen is toereikend. De omzet komt in hoofdzaak van gemeenten. Financiële risico's zijn beperkt

Toelichting De gemeente Deventer en KonnecteD BV zijn elk voor 50% aandeelhouder in HGB BV. Formeel is het risico van de gemeente beperkt tot het ingebrachte en geactiveerde aandelenkapitaal ad € 30.000 .

Beleidsvoornemens 2019 Het Groenbedrijf verzorgt de leefomgeving van de gemeente Deventer en doet dat voor een substantieel deel met mensen met lagere / beperkte competenties. HGB draagt bij aan social return. HGB heeft haar doelstellingen in 4 rendementsgebieden vertaald: economisch- , sociaal - en duurzaam rendement en het maatschappelijk / omgeving rendement.

In 2018 start de realisatie van de investering van Circulus-Berkel BV in een nieuwe milieustraat en gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat van Circulus-Berkel BV, Cambio Buurtbeheerbedrijf en Het Groenbedrijf BV. Het Groenbedrijf wordt huurder.

Contractwaarde 2019: € 7.535.800

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.634.000	€ 1.644.000	€ 1.644.000
Vreemd vermogen	0	0	0

Resultaat	€ 20.000	€ 9.800	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 30.000 (€ 30.000)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

NV Vastgoed Milieucentrum Deventer

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [ulebelt](#)

Programma: PA04

Taakveld 7.4

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 49,50%

Doel en openbaar belang: Realiseren, in stand houden en beheren van de accommodatie voor een milieucentrum annex kinderboerderij.

Financieel risico: Het weerstandsvermogen is toereikend. Financiële risico's zijn beperkt.

Toelichting Ongeveer 49,5% van de aandelen in deze vennootschap is in handen van de gemeente Deventer. De overige aandeelhouders zijn Woningstichting Rentree (ongeveer 49,5%), Sallcon (0,8%) en IVN (0,1%). Deze vennootschap kent beperkte bedrijfsvoeringrisico's. De stichting Ulebelt is huurder van dit maatschappelijk vastgoed.

Beleidsvoornemens 2019 De Ulebelt (huurder van het vastgoed) blijft naast haar prestaties op de kernprestaties educatie, kinderboerderij en terrein inzetten op maatschappelijke activiteiten. Het betreft onder meer het aanbieden van werkplekken in het kader van re-integratie, zorg en reclassering, stageplaatsen voor scholing, faciliteren van activiteiten voor mensen met een beperking, maar ook facilitering van doelgroepen buitenschoolse- en kinderopvang, natuur- en milieuorganisaties en andere wijkgerichte organisaties.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 718.950	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 25.539	Niet bekend	Niet bekend
Resultaat	€ 2.689	€ 3.320	Niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Prognose

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 272.268 (0)
Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

GR Omgevingsdienst IJsselland

Vestigingsplaats: Wijhe

Website: [rud](#)

Programma: PA04

Taakveld 7.4

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 8%

Doel en openbaar belang: Samenwerking in de regio IJsselland op het terrein van vergunningverlening, toezicht houden en handhaving van de milieuwetgeving.

Financieel risico: In de planning is opgenomen dat in het 3e jaar na de start van de omgevingsdienst een nota Weerstandsvermogen & Risicobeheersing wordt samen gesteld. Deze zal als beleidskader voor de bepaling van het weerstandsvermogen gaan dienen. In afwachting van de nota Weerstandsvermogen & Risicobeheersing en de daarbij op te stellen risico-inventarisatie is de hoogte van deze reserve voorlopig bepaald op een minimum van 1% en maximaal 2,5% van de totale begrote lasten voor de Omgevingsdienst IJsselland oftewel: € 80.000,-- - € 200.000,--. Hierbij is aansluiting gezocht met het door de Veiligheidsregio IJsselland vastgestelde percentage. Hierdoor moet de Omgevingsdienst IJsselland in staat worden geacht om risico's zelf op te vangen. Via de jaarresultaten 2018 en volgende jaren wordt getracht de hierboven genoemde omvang van de algemene reserve te realiseren conform artikel 30 van de Gemeenschappelijke Regeling.

Toelichting Geen

Beleidsvoornemens 2019 Vanaf 1-1-2018 start een gemeenschappelijke regeling waarin de samenwerking in de regio IJsselland op het terrein van het wettelijk bepaalde Basispakket Milieu (VTH-taken voor inrichtingen), waaronder ook ondersteunende specialistische en juridische werkzaamheden op gebied van bodem, geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid en geur.

Contractwaarde 2019: € 5.459

Bijdrage GR 2019: € 1.391.965

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	N.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Vreemd vermogen	N.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	N.v.t.	0	0
Bron	N.v.t.	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

NV Wonen boven winkels

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [wbwd](#)

Programma: PA05

Taakveld 8.3

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 50%

Doel en openbaar belang: Investeren in en exploiteren van het wonen boven winkels, in het belang van een veiliger en leefbaarder binnenstad.

Financieel risico: Financieel risico is de verhuurbaarheid en waardeontwikkeling van het eigendom. Het ondernemingsplan 2017-2020 laat positieve exploitatieresultaten en ratio's zien. In 2015 is een waardevermindering toegepast. De vastgoedmarkt heeft zich echter hersteld.

Toelichting De gemeente Deventer en Woonbedrijf Ieder1 (middels haar 100% dochteronderneming Wonen boven winkels vastgoedfonds Stedendriehoek BV) zijn elk voor 50% aandeelhouder in deze vennootschap. De uitdaging van deze NV is om de doelstelling (een veilige en leefbare binnenstad via realisering van woningen boven winkels) te halen met minimaal break even exploitatieresultaten. Dat is tot nu toe in beperkte mate gelukt en mede daarom waren in het verleden aanvullende kapitaalstortingen nodig. Omdat die aanvullende kapitaalstortingen niet zijn geactiveerd, is het aandeel van de gemeente Deventer in het Eigen Vermogen van de NV afgerond € 0,8 mln. per 31 december 2016 nog steeds hoger dan het geactiveerde aandelenkapitaal ad € 454.000. Daarnaast is een via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland verkregen lening van € 700.000 doorgeleend aan de NV.

Beleidsvoornemens
2019

Volgens het ondernemingsplan 2018- 2022 zet de NV in op het ontwikkelen en transformeren van de Stadshof in het kernwinkelgebied zodat dit binnenterrein voor een breed publiek toegankelijk wordt en daarmee 80 tot 100 woningen ontsloten kunnen worden. Daarvoor wordt externe financiering gezocht. Daarnaast zal de NV eigenaren van winkelpanden stimuleren en ontzorgen op de ontwikkeling van leegstand door middel van subsidiering van quickscans. Tweede speerpunt is het "verleiden" van eigenaren in het kernwinkelgebied om zelf te gaan investeren. Binnen dit gebied zijn circa 420 woningen te realiseren. In 2018 stelt de NV zich ten doel 10 eigenaren te bewegen een quick scan uit te voeren naar de mogelijkheden en (financiële) consequenties van het in gebruik nemen van leegstaande verdiepingen boven winkels/horeca/kantoren. WBWD biedt die eigenaren dit inzicht.

In 2018 wordt de Woonvisie van de gemeente Deventer herijkt en zal ook WBWD een start maken met de herijking van haar koers. Met de Raad van Commissarissen en aandeelhouders wordt gekeken naar de rol en bijdrage van WBWD binnen de ontwikkelingen in de binnenstad en op de woningmarkt. Herijking van de koers dient als input voor het ondernemingsplan voor 2019.

Binnen de begroting van de NV zijn op dit moment geen investeringen in nieuwe projecten voorzien.

In 2017 is een start gemaakt met het anders organiseren van de dienstverlening van de NV WBWD, met als doel de gezonde financiële basis verder te versterken.

Door verkoop van vastgoed wordt de liquiditeitspositie verstevigd.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 2.104.784	€ 2.320.000	€ 2.486.000
Vreemd vermogen	€ 3.968.058	€ 3.779.000	€ 3.619.000
Resultaat	€ 338.229	€ 158.000	€ 166.000
Bron	Jaarrekening	Ondernemingsplan	Ondernemingsplan
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 454.000 (€ 454.000)		
Garantie 31-12-2017:	€ 1.380.000		
Lening 31-12-2017:			

Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	€ 1.450.000 (0)
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

GR Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) IJsselland

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: ggd

Programma: PA08

Taakveld 7.1

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 18,3 %

Doel en openbaar belang: Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Daarbij richt de GGD zich op het verminderen van ongelijkheid in de kans op goede gezondheid onder inwoners. GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland.

Samenwerking in de regio IJsselland door uitvoering van de Wet publieke gezondheid en richt zich op jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidszorg aan gemeenten, zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Volgens de wet moeten GGD' en dezelfde gebiedsindeling bevatten als de gemeenten die samen de Veiligheidsregio vormen.

Financieel risico: Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele additionele taken (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort.

Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de gemeente Deventer klein. Risico's voor de GD zijn o.a. faillissement van toeleveranciers, claims en procedures, extra inzet medewerkers bij uitbraak infectieziekte en boventalig personeel bij beëindiging of afnemende activiteiten.

Toelichting In totaal nemen 11 gemeenten deel aan de Gemeenschappelijke Regeling (GR) GGD IJsselland. Elke gemeente heeft 1 stem. De zeggenschap in de GGD is daarmee afgerond 9%.

Beleidsvoornemens
2019

De Programmabegroting 2019 omvat het geheel van ambities, concrete taken en financiën van de GGD. De begroting is opgesteld op basis van de volgende documenten:

- Financiële uitgangspunten Programmabegroting 2019, die in december 2017 door het algemeen bestuur van GGD IJsselland zijn vastgesteld;
- Programmabegroting 2018, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur in juni 2017;

De begroting gaat uit van bestaand beleid. Na de gemeenteraadsverkiezingen stelt GGD IJsselland samen met de deelnemende gemeenten een nieuwe Bestuursagenda op met daarin strategische opdrachten aan GGD IJsselland voor de nieuwe bestuursperiode.

Contractwaarde 2019: € 52.000

Bijdrage GR 2019: € 3.388.000

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 1.378.000	€ 1.239.000	€ 1.227.000
Vreemd vermogen		€ 5.732.859	€ 5.511.000	€ 5.282.000
Resultaat		- € 211.000	0	0
Bron		Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:				
Garantie 31-12-2017:				
Lening 31-12-2017:				
Agio 31-12-2017:				
Kapitaal storting 31-12-2017:				
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:				

NV Sportbedrijf Deventer

Vestigingsplaats: Deventer

Website: sportbedrijfdeventer

Programma: PA08

Taakveld 5.1

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 100%

Doel en openbaar belang: Stichten, beheren, exploiteren en in stand houden van binnensportaccommodaties (De Scheg, Borgelerbad, sporthallen/gymzalen).

Financieel risico: Op basis van een risicoscan is het benodigd weerstand vermogen voor de NV vastgesteld. Als subsidieverstrekker zorgt de gemeente voor een stuk borging van de continuïteit van deze vennootschap. Een substantieel ander deel zal van de gebruikers (opbrengsten) moeten blijven komen. Dat was, is en blijft een risico voor dergelijke voorzieningen en het is voor de vennootschap een uitdaging om te blijven zorgen voor een aantrekkelijk aanbod tegen marktconforme / concurrerende prijzen in het belang van het op niveau houden van het gebruik. De jaarrekening 2017 laat een weerstandvermogen van € 670.000,- zien. Het beoogd benodigd weerstandvermogen (vastgesteld op € 656.000) is daarmee gerealiseerd. In 2018 wordt wederom een risicoscan uitgevoerd en op basis daarvan wordt het benodigd weerstandvermogen geactualiseerd.

Toelichting

Beleidsvoornemens 2019 In december 2016 is het strategisch beleid voor het sportbedrijf vastgesteld. Aan het uitvoeringsplan wordt gewerkt.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019: € 4.008.353 (excl. projectsubsidies)

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 659.472	€ 675.983	€ 689.866
Vreemd vermogen	€ 16.103.646	€ 15.892.057	€ 15.058.831
Resultaat	€ 54.317	€ 16.491	€ 13.883

Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 90.756 (0)		
Garantie 31-12-2017:	€ 1.565.915		
Lening 31-12-2017:	€ 14.346.142		
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

GR Vervoerscentrale Stedendriehoek

Vestigingsplaats: Lochem

Website: [plusov](#)

Programma: PA08

Taakveld 6.2

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 11 %

Doel en openbaar belang: Samenwerking in de regio Stedendriehoek om ervoor te kunnen zorgen dat inwoners in staat zijn om zich, naast het openbaar vervoer, zelfstandig en tegen een redelijk tarief te verplaatsen met een vorm van aanvullend openbaar vervoer of via het doelgroepenvervoer.

Financieel risico: De Vervoercentrale Stedendriehoek is een nieuwe organisatie. De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt de risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om die risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten daarvoor betalen.

Toelichting Geen

Beleidsvoornemens 2019 In het plan PlusOV 3.0 worden in 2018 enkele belangrijke wijzigingen doorgevoerd in de organisatie, het planpakket en verbetering van de prestaties van de Frontoffice. In 2018 moet het plan van aanpak PlusOV 3.0 uitgevoerd zijn. Daarmee is het maximale effect nog niet behaald, omdat wijzigingen ook getoetst worden in de praktijk. Ook technische wijzigingen in onder andere het plan programma en de planning, maar ook in procedures en werkwijzen, kosten tijd.

De dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) tussen de gemeenten en PlusOV lopen af in augustus 2019, op dat moment lopen ook de contracten van PlusOV met de vervoerders af.

In het voorjaar van 2018 is gestart met een evaluatie van PlusOV. De evaluatie wordt in de tweede helft van 2018 met de raad gedeeld. Verlenging van de dienstverlening met PlusOV moet voor 1-11-2018 kenbaar worden gemaakt.

Contractwaarde 2019: € 704.625

Bijdrage GR 2019: € 1.867.267

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens

2017

2018

2019

Eigen vermogen	€ 148.705	€ 148.705	€ 148.705
Vreemd vermogen	€ 79.373	0	0
Resultaat	€ 0	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: [bedrijfsvoeringsorganisatie-regionale-jeugdzorg](https://www.bedrijfsvoeringsorganisatie-regionale-jeugdzorg.nl)

Programma: PA08

Taakveld 6.1

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 9 %

Doel en openbaar belang: Samenwerking van 11 gemeenten in de regio IJsselland voor gezamenlijke inkoop en facturatie van de jeugdzorg en de informatievoorziening daarover.
Het betreft hier een uitvoeringsorganisatie. Besluitvorming ten aanzien van beleid is verantwoordelijkheid van de lokale deelnemende gemeenten.

Het bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid.

Financieel risico: Financieel risico ten aanzien van de bedrijfsvoeringorganisatie is zeer beperkt omdat het kleine organisatie betreft met deels personele detacheringen vanuit gemeenten.

Toelichting 11 gemeenten nemen deel in de gemeenschappelijke regeling. Zeggenschap is derhalve afgerond 9%. Van het totaal inkoop volume is 21,3% aandeel Deventer, welke gebaseerd is op het jeugdbudget (bij de start van de GR) op basis van de meicirculaire 2015.

Omdat de GR de facturatie voor de inkoop van jeugdzorg bij zorgaanbieders uitvoert, kent de GR zowel aan de activa- als passivazijde van de balans financiële posities die budgettair neutraal voor de GR zijn. De GR heeft geen eigen vermogen en geen eigen liquide middelen. De GR taken worden bevoorschot door de deelnemende gemeenten en aan het eind van het jaar worden de gerealiseerde uitgaven met gemeenten afgerekend. Het exploitatiesaldo van de begroting en jaarrekening van de GR is daarmee jaarlijks nihil..

De jaarrekening 2017 heeft op 20-7-2018 een goedkeurende accountantsverklaring gekregen. Vaststelling van de jaarrekening 2017 vindt eind september 2018 door het bestuur van de GR plaats. De deelnemende gemeenten dragen in de apparaatskosten van de GR over 2017 ongeveer € 250.000 meer bij dan begroot. Deventer betaalt over 2017 € 73.000 meer dan begroot.

Beleidsvoornemens
2019

In 2017 is besloten tot voortzetting van de bedrijfsvoeringorganisatie Jeugdzorg IJsselland in 2018. De gemeenteraad heeft op 20-12-2017 het college van burgemeester en wethouders opgeroepen om:

1. De uitgangspunten van een lichte Gemeenschappelijke Regeling (GR) zoals de GR BVO IJsselland is, te bestendigen/handhaven;
2. De GR alleen (boven) regionale inhoudelijke thema's regionaal uit te laten voeren;
3. De regionale samenwerking in de GR BVO mag niet ten koste gaan van de lokale beleidsverantwoordelijkheid voor de jeugdhulp

Met een raadsmededeling (17 april 2018) is aangegeven dat de GR haar begroting 2019 voor apparaatskosten (met een "tegenstem" van Deventer flink heeft opgehoogd. De gemeenteraad heeft op 27 juni 2018 het college van burgemeester en wethouders verzocht, het bestuur van de GR RSJ IJsselland op de hoogte te stellen van de zienswijze van Deventer bij de gewijzigde begroting 2018 en de concept begroting 2019, die luidt dat de budgetverhoging onvoldoende is onderbouwd, de transformatie lokaal plaats moet plaatsvinden (grote uitdaging vanwege de toenemende in de zorg) en de taken van het servicebureau zouden moeten afnemen i.p.v. toenemen/uitbreiden. De taken moet goed georganiseerd worden echter dat houdt niet per definitie in dat het meer geld moet kosten. Ondanks die zienswijze heeft het bestuur van het RSJ de gewijzigde begroting 2018 en de begroting 2019 vastgesteld.

Contractwaarde 2019: € 21,1 mln. (Inkoop)

Bijdrage GR 2019: € 531.000

Subsidie 2019: € 2,0 mln. (Jeugdbescherming)

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	0	0	0
Vreemd vermogen	0	0	0
Resultaat	0	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			

Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Sallcon (KonnecteD)

Vestigingsplaats:	Deventer
Website:	sallcon
Programma:	PA07
Taakveld	6.5
Entiteit	GR
Deelnemingspercentage:	50%
Doel en openbaar belang:	Werkvoorziening voor mensen met een arbeidshandicap, re-integratie van werklozen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Begeleider en bemiddelaar bij gesubsidieerde arbeid.
Financieel risico:	Door de afbouw van de rijksbijdrage WSW worden in meerjarenperspectief exploitatieverliezen geleden die met inzet van reserves t/m 2024 (GR en BV tezamen) kunnen worden afgedekt.
Toelichting	<p>Sallcon GR is een GR bedrijfsvoeringorganisatie van de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe. De GR heeft haar bedrijfsmatige activiteiten in haar 100% dochteronderneming KonnecteD BV belegd. Naast de gebruikelijke bedrijfsvoering risico's kent dit bedrijf een bijzonder financieel risico. Dat is het risico wegens de Rijks bezuiniging op de sociale werkvoorziening en de invoering van de Participatiewet. KonnecteD (GR en BV tezamen) heeft weerstandsvermogen ad € 16,7 mln. , dat tijdelijk (t/m 2024) kan worden ingezet voor dekking van de nadelige gevolgen van Rijks kortingen. In april 2017 is een nieuw bedrijfsplan voor KonnecteD gepresenteerd. Dat bedrijfsplan is gebaseerd op de eerder vastgestelde toekomstvisie.</p> <p>De GR-Sallcon is 100% aandeelhouder van KonnecteD BV. De deelnemende gemeenten Olst-Wijhe en Deventer hebben in die zin geen rechtstreekse deelneming in KonnecteD BV</p> <p>De gepresenteerde financiële gegevens bestaan uit een optelling van het eigen- en vreemd vermogen van Sallcon GR en KonnecteD BV tezamen. Daarnaast zijn de exploitatieresultaten van KonnecteD BV gepresenteerd. Sallcon GR heeft immers bedrijfsmatige activiteiten in KonnecteD BV belegd.</p>
Beleidsvoornemens 2019	KonnecteD BV wordt een netwerkwerkorganisatie met een toekomstbestendige werkleerssetting en heeft de aansluiting op en met de arbeidsmarkt. De belangrijkste uitdaging voor de toekomst is het creëren van voldoende werkgelegenheid voor bestaande en nieuwe doelgroepen.
Contractwaarde 2019:	€ 3.931.000
Bijdrage GR 2019:	€ 58.500
Subsidie 2019:	€ 16.622.634

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 23,0 mln.	€ 22,6 mln.	€ 20,8 mln.
Vreemd vermogen	€ 8.644.000	€ 8.043.000	€ 7.656.000
Resultaat	€ 41.000	- € 200.000	- € 1.499.000
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominaal (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

NV Bergkwartier

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [nvbergkwartier](http://nvbergkwartier.nl)

Programma: PA10

Taakveld 5.4

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 17,50%

Doel en openbaar belang: Aankoop, restauratie en verhuur van monumentale en karakteristieke panden binnen de gemeente Deventer en aangrenzende gemeenten.

Financieel risico: Het belang van de gemeente Deventer in deze NV is ca. 17,5 % van het totale aandelenkapitaal. De andere grote aandeelhouders zijn bank- en verzekeringsinstellingen, beleggingsfondsen en Deventer stichtingen. Het financieel risico van de gemeente beperkt zich tot het ingebrachte aandelenkapitaal.

Toelichting De jaarrekening 2014 van de NV sloot met een negatief resultaat van -/- € 15,361 miljoen, namelijk een positief operationeel resultaat van € 2,5 miljoen en wegens toepassing van herwaarderingskosten -/- € 11,4 miljoen en afkoop van een renteswap plus andere kosten -/- € 5,5 miljoen. Als gevolg hiervan kon aan aandeelhouders geen dividend meer worden uitgekeerd. Voorzichtigheidshalve is in het meerjarenperspectief van de gemeente Deventer ook geen dividend meer geraamd. In het Strategische Plan van de NV (vastgesteld in 2017) wordt een versterking van de financiële positie in gang gezet met een loan to value vanaf 2019 van < 40%. Als de financiële positie is versterkt zijn in de toekomst ook weer dividend uitkeringen mogelijk.

De jaarrekening 2017 sluit met een positief resultaat van € 2.593.000. Daaronder is begrepen een waardevermindering van € 1.971.440 waarvan € 2.218.181 met resultaatbestemming ten gunste van de Herwaarderingsreserve wordt gebracht en € 246.741 ten laste van de algemene reserve. Het voorstel tot resultaatbestemming bevat een dividenduitkering van achterstallig dividend (over de jaren 2014 tm 2016) van € 374.911 en aanvullend over 2017 van € 100.859. Totaal wordt € 475.770 uitgekeerd, hetgeen een dividend is van 5% van de nominale waarde en als regulier dividend op de aandelen wordt ontvangen. Deventer ontvangt (afgerond) € 85.000 eenmalig.

Met het aandeelhoudersbesluit (2016) tot overheveling van middelen van Herwaarderingsreserve naar Algemene Reserve ("teruggeven" van de nominale waarde aan aandeelhouders) en de verbetering van financiële ratio's volgens het Strategisch Plan ligt structureel dividend uitkeren mogelijk vanaf 2019 weer in het verschiep. De NV zal eerst nog het "misgelopen" dividend van voorgaande jaren (€ 1,365 mln.) aan de aandeelhouders gaan uitbetalen.

Beleidsvoornemens 2019 Met het verder verstevigen van het financieel fundament volgens het Strategisch Plan kan de NV Bergkwartier zich weer nadrukkelijk richten op haar strategische doelen voor behoud (en herontwikkeling) van historisch waardevol erfgoed in de stad en de omgeving.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: 0

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 32.735.708	€ 38.360.000	€ 41.410.000
Vreemd vermogen	€ 30.507.059	€ 25.808.000	€ 23.296.000
Resultaat	€ 2.593.092	€ 2.064.000	€ 3.005.000
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 1.561.004 (€ 1.561.004)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

NV Deventer schouwburg

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [deventerschouwburg](http://deventerschouwburg.nl)

Programma: PA10

Taakveld 5.3

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 77,50%

Doel en openbaar belang: Aanbieden van een breed en gevarieerd programma van (professionele) podiumkunst voor stad en regio.

Financieel risico: In het totale aandelenkapitaal van deze vennootschap van afgerond € 420.000 neemt de gemeente Deventer voor € 325.260 deel. De andere aandelen zijn in handen van negen Deventer bedrijven. Het financiële risico van de gemeente in de NV is in die zin beperkt, dat het aandelenkapitaal niet is geactiveerd. De gemeente subsidieert de schouwburg met een substantieel jaarbedrag, waarbij rekening is gehouden met de verplichtingen van de schouwburg richting de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer (erfpacht van de huisvesting). Daarmee zorgt de gemeente voor een stuk borging van de continuïteit van deze vennootschap. Een substantieel ander deel van de huisvesting kosten zal uit opbrengsten van de schouwburg moeten blijven komen. Dat was, is en blijft een risico voor dergelijke voorzieningen.

Toelichting De schouwburg actualiseert momenteel haar meerjarenbegroting 2019-2022 (exploitatie, investeringen en liquiditeiten in meerjarig perspectief). In die actualisatie moet ook het op peil brengen van het weerstandvermogen worden meegenomen. Op basis van een door de schouwburg in samenspraak met haar accountant opgestelde risicoscan moet het weerstandsvermogen van de schouwburg worden opgebouwd naar een vastgestelde benodigde omvang. In samenhang daarmee moet ook de liquiditeitspositie worden verbeterd.

Omdat een actuele vastgestelde meerjarenbegroting 2019-2022 nog niet beschikbaar is, heeft de accountant over de jaarrekening 2017 nog geen verklaring afgegeven en is de jaarrekening 2017 derhalve nog niet ter vaststelling aan de aandeelhoudersvergadering aangeboden. De cijfers over 2017 zijn daarom nog niet in deze paragraaf gepresenteerd

De begroting 2018 van de schouwburg sluit budgettair neutraal.

Beleidsvoornemens
2019

In het koersdocument Zichtlijnen 2016-2019 schetst de schouwborg dat ze het culturele baken van de stad wil zijn, met aantrekkelijke programmering en intensieve samenwerking met partners in de stad, de regio en provincie. Evenals de meerjarige begroting 2019-2022 moet ook de strategische visie 2019-2022 worden vastgesteld. Dit visietijdvak loopt parallel aan de nieuwe gemeentelijke bestuursperiode. Voor realisatie van die visie is een sluitende meerjarige begroting nodig waarin enkele financiële aspecten een plaats moeten krijgen, zoals de subsidie van Stichting Doen € 100.000 en stichting 4Oost € 100.000 voor de programmering Podium van de Stad die respectievelijk vanaf 2019 en 2020 eindigen en actualisering van het vervangingschema investeringen. Aandachtspunten zijn voorts het toegroeien naar een vastgesteld benodigd weerstandvermogen en toereikende liquiditeiten in meerjarig perspectief.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019: € 1.639.012 (+ € 25.000)

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	Nog niet vastgesteld	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	Nog niet vastgesteld	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	Nog niet vastgesteld	0	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 325.360 (0)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer

Vestigingsplaats: Deventer

Website: [nvastgoedmaatschappij](http://nvastgoedmaatschappij.nl)

Programma: PA10

Taakveld 5.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 100%

Doel en openbaar belang: Ontwikkeling en beheer van sociaal-cultureel maatschappelijk vastgoed.

Financieel risico: Risico wordt gelopen over de terugbetaling van de door de gemeente verstrekte geldleningen. De NV doet dat met de huurbaten van door de gemeente gesubsidieerde instellingen. Ander risico is dat de NV vanaf 2016 vennootschap belastingplichtig is. In de tweede helft van 2018 worden toekomstopties ter oplossing hiervan ter besluitvorming aangeboden. Daarover is ook afstemming met de Belastingdienst nodig.

Toelichting	<p>De gemeente loopt risico op verlies van aandelenkapitaal en het niet-tijdig of niet terugontvangen van de verstrekte leningen. De vennootschap heeft tegenover de exploitatielasten van die leningen huurbaten van de gebruikers staan en de gemeente bij de vaststelling van de jaarbijdragen / jaarsubsidies voor die gebruikers rekening houdt met die verplichtingen. Tegenover het aandelenkapitaal en de leningschuld staat de waarde van het maatschappelijk vastgoed voor huisvesting van belangrijke cultuurvoorzieningen. In het kader van het beheer en de beheersing van die risico's worden naast de afloop van de investeringen ook betaling en ontvangst van de huurbaten voortdurend gemonitord. In 2013 is besloten nieuwbouw bibliotheek en het Filmtheater te laten ontwikkelen, inbrengen en exploiteren door de NV. Financiering wordt door de gemeente geleverd.</p> <p>Vanaf 2016 is de NV, alleen al wegens de NV-vorm, vennootschapsbelastingplichtig. Reden om toekomstopties uit te werken. In de tweede helft van 2018 worden die toekomstopties voorgelegd.</p> <p>De jaarrekening 2016 sluit met een positief resultaat van € 23.350. Begroot was een positief resultaat van € 66.431. Verschil is veroorzaakt door hogere onderhoudskosten Cultureel Centrum en enkele onvoorziene posten zoals afrekening energie, Vpb-advies en een afrekening op het beëindigen van het huurcontract voor het zogenaamde Koopmanspand in het Havenkwartier.</p> <p>2018 sluit met een negatief exploitatieresultaat van -€ 719.014. Daarvoor zijn drie redenen.</p> <p>Ten eerste het hogere percentage afschrijving op het Cultureel Centrum (CC) vanaf 2018 zoals dat bij de start van het CC is bepaald. De hogere afschrijving vanaf 2018 is € 175.000. Dekking vindt plaats door de daarvoor beschikbare reservepositie en door de huurbaten in het meerjarenperspectief.</p> <p>Ten tweede de begrote stapsgewijze verhoging van huren gebouwen Havenkwartier en de extra organisatiekosten in de jaren 2014-2018: voor 2018 € 40.000.</p> <p>Ten derde de afschrijving op de gebouwen De Viking en bibliotheek. Vanaf de oplevering van de gebouwen De Viking en nieuwbouw bibliotheek worden ook die gebouwen in het meerjarenperspectief voor de exploitatie van de NV ingebracht. Ter voorkoming van afdracht van Vennootschapsbelasting is in 2015 besloten tot de omzetting van de gemeentelijke middelen van a fonds perdu in aandelenkapitaal ten behoeve van de projecten bibliotheek (€ 5 mln.) en de Viking (€ 10,5). Door die omzetting is de jaarlijkse afschrijving (Viking € 237.000 en Bibilitheek € 258.000) in de exploitatie van de NV hoger en ontstaan netto exploitatienadelen en daardoor ook een oplopende post negatieve reserve binnen het Eigen Vermogen. Tezamen met het aandelenkapitaal, dat uiteraard op de balans in tact blijft, is het eigen vermogen van de NV (aandelenkapitaal + reserve) in het meerjarenperspectief positief.</p>
Beleidsvoornemens 2019	<p>De NV is ontwikkelaar van de projecten Viking en nieuwbouw bibliotheek. De gemeente financiert met aandelenkapitaal en geldleningen beide projecten.</p>
Contractwaarde 2019:	<p>Voor de aanstaande gedeeltelijke leegstand in het Cultureel Centrum (o.a. wegens het vertrek van het Filmhuis) zal de NV in 2018 in samenspraak met de gemeente toekomstopties voor het Cultureel Centrum presenteren. Vanuit de gemeente zal daartoe allereerst een visie op cultuureducatie inclusief de inzet van cultureel maatschappelijk vastgoed worden ontwikkeld (najaar 2018). Ook plannen van de NV Deventer Schouwburg voor de leegstand in het Cultureel Centrum (inclusief het zogenaamde Iris-pand dat in eigendom is van de gemeente) worden betrokken bij de doorontwikkeling van het Cultureel Centrum.</p>

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 19.485.572	€ 22.101.979	€ 21.371.540
Vreemd vermogen	€ 9.153.677	€ 9.437.038	€ 18.067.468
Resultaat	€ 23.350	- € 719.014	- € 644.673
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 19.000.878 (€ 18.605.878)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:	€ 9.153.677		
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	0		

GR Recreatiegemeenschap Salland

Vestigingsplaats: Raalte

Website: [sallandnatuurlijkgestvrij](http://sallandnatuurlijkgestvrij.nl)

Programma: PA10

Taakveld 3.1

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 65%

Doel en openbaar belang: Taken op het gebied van aanleg, beheer en onderhoud recreatieve fiets- en voetpaden en kanosportvoorzieningen in de regio Salland en het toegankelijk en bereikbaar houden van openluchtrecreatie en het stimuleren hiervan.

Financieel risico: Deelnemende gemeenten in de RGS hebben in 2016 besloten mogelijkheden tot en consequenties van opheffing in 2017 in beeld te brengen. In het najaar van 2018 ligt een opheffingsplan voor besluitvorming voor. Sinds het uitreden van de provincie staat het meerjarenperspectief onder druk. De GR verdeelt de meeste kosten met de verdeelsleutel "inwonertal" over de deelnemende gemeenten. Het aandeel Deventer is 65%. Wettelijk is geregeld dat de gemeenten bijspringen als de GR niet aan haar verplichtingen kan voldoen.

Toelichting: Geen.

Beleidsvoornemens 2019: In het najaar van 2018 ligt een opheffingsplan voor besluitvorming voor.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019: € 185.000

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 646.809	€ 575.530	N.v.t.
Vreemd vermogen	€ 550.458	Nog niet bekend	N.v.t.
Resultaat	- € 34.312	0	N.v.t.
Bron	Jaarrekening	Begroting	Liquidatie per 1-1-2019

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	
Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

NV Luchthaven Teuge

Vestigingsplaats: Teuge

Website: teuge-airport

Programma: PA10

Taakveld 3.1

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 25%

Doel en openbaar belang: Exploitatie van een luchthaven voor zakelijke en recreatieve burgerluchtvaart.

Financieel risico: Algemeen risico is dat vliegbewegingen achterblijven bij de raming, minder havengelden worden ontvangen en negatieve exploitatieresultaten worden behaald.

Toelichting
Specifieke risico's zijn de laagvliegroutes Lelystad tot 2023 en de herindeling van het luchtruim vanaf 2023. Mogelijk moet het Nationaal Paracentrum hierdoor noodgedwongen verhuizen waardoor de NV Luchthaven Teuge een aanzienlijke structurele inkomstenbron (50%) mis gaat lopen. Het Paracentrum en de luchthaven zijn met het ministerie in gesprek.
De aandelen van deze NV zijn in handen van de gemeenten Apeldoorn (ca. 54,5%), Deventer (ca. 25%), Zutphen (ca. 11,5%) en Voorst (ca. 8,5%). De NV voorziet in haar financiering vanuit een private bank. De inbreng van de vier deelnemende gemeenten in de NV beperkt zich dan tot de inbreng van het oorspronkelijke aandelenkapitaal. Eind 2015 is een toekomstvisie voor de luchthaven aangeboden. Door de het besluit over de vliegroutes van Lelystad Airport is de toekomst vise van de luchthaven Teuge in in heel ander daglicht komen te staan.

Beleidsvoornemens 2019
Het resultaat 2017 is € 331.266 negatief. Daarin zijn begrepen een operationeel resultaat (inclusief rente geldlening) van afgerond € 46.000 negatief en bijzondere lasten van € 285.000 negatief. Die bijzondere lasten vloeien naar verwachting in 2018 als positief resultaat in de exploitatie van de NV terug.

Een exploitatieplan voor bedrijventerrein West (meerdere eigenaren) wordt opgesteld in samenspraak met gemeenten Voorst en Apeldoorn en Ontwikkelingsmaatschappij OostNL (Ministerie EZ en provincies Overijssel en Gelderland). De groei van bedrijvigheid versterkt de financiële positie van de luchthaven.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.328.052	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 1.232.624	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	- € 331.266	0	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 489.857 (€ 489.857)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

GR Historisch Centrum Overijssel

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: [historischcentrumoverijssel](http://historischcentrumoverijssel.nl)

Programma: PA10

Taakveld 5.5

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 33%

Doel en openbaar belang: De GR voert het beheer en advies over gemeentelijke- en rijksarchiefbescheiden en -collecties. Daarnaast zijn er publiekstaken gericht op ontsluiting van de archieven, zoals tentoonstellingen, websites e.d. Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling, aanvullend in een vierjarig activiteitenplan.

Financieel risico: Naast Deventer zijn Zwolle en de Rijksoverheid (ministerie van OCenW) deelnemer. Het weerstandsvermogen is toereikend. Financiële risico's zijn beperkt

Toelichting

Beleidsvoornemens 2019: Doorontwikkeling van het e-Depot Overijssel.

Contractwaarde 2019: € 88.500

Bijdrage GR 2019: € 1.137.040

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 362.291	Niet bekend	€ 347.793
Vreemd vermogen	€ 1.449.682	Niet bekend	€ 447.000
Resultaat	0	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	
Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

Circulus Berkel BV

Vestigingsplaats: Apeldoorn

Website: [circulusberkel](http://circulusberkel.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 21,42%

Doel en openbaar belang: Inname en verwijdering van huishoudelijk- en bedrijfsafval en stadsreiniging.

Financieel risico: De gemeente loopt financieel risico over het geactiveerde aandelenkapitaal Circulus-Berkel BV(CB) en op het geraamde dividend binnen zowel product huishoudelijk afval (dividend CB) als de algemene middelen (dividend Cirec).

Toelichting De aandelen van Circulus Berkel BV worden gehouden door de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Epe, Zutphen, Doesburg, Bronckhorst, Brummen en Lochem. Dochteronderneming CiRec BV is in handen van de gemeenten Apeldoorn en Deventer. In 2016 is gemeentelijke financiering van de BV in externe financiering omgezet. CB heeft geen winstdoelstelling. Publieke dienstverlening wordt tegen kostprijs gedaan. CB groeit naar een weerstandsvermogen dat een solvabiliteits-percentage van 25% vertegenwoordigt. Het belang van Deventer is 11,5%. Dat belang moet ook in de algemene reserve van het fusiebedrijf Circulus-Berkel BV zijn vertegenwoordigd. Na jaarrekening 2017 van Circulus Berkel is dat percentage nog niet bereikt, waardoor na vaststelling van de jaarrekening 2017 van CB nog geen dividend aan Deventer kon worden uitbetaald.

Financiering van de investering in de milieustraat zal CB deels met vreemd vermogen doen. Voor het behouden van de solvabiliteit (minimaal 25%), zal er over de jaren 2017 en 2018 geen dividend uit CB kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. De begrote exploitatieresultaten voor de jaren 2017 en 2018 worden door CB gedoteerd aan het eigen vermogen ten behoeve van het realiseren van het minimum percentage solvabiliteit. Voor de begroting van de gemeente Deventer betekent dit dat de geraamde dividendopbrengst van € 175.000,- binnen het product huishoudelijk afval voor 2018 en 2019 (over de boekjaren 2017 en 2018) van CB komt te vervallen. Omdat de gemeente Deventer (evenals de twee andere voormalig Circulus aandeelhouders) volgens de fusiebesluitvorming Circulus-Berkel haar aandeel in de Algemene Reserve van CB nog niet heeft bereikt zal ook in 2020 (over boekjaar 2019 van CB) geen dividend worden ontvangen. (N.B. zonder het investeringsbesluit inzake de milieustraat in Deventer zou de gemeente Deventer over boekjaar 2017 in 2018 eveneens geen dividend hebben ontvangen). Door de investeringsbeslissing schuift deze dividend "derving" door van 2018 naar 2020. Met deze lagere dividend opbrengsten zal rekening worden gehouden in de tariefstelling van het product huishoudelijk afval.

Beleidsvoornemens
2019

Eind 2015 is de Strategienota 2015-2020 door de aandeelhouders vastgesteld. De strategie richt zich op duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid. Om de missie van Circulus-Berkel: "Verduurzamen van de woon- en leefomgeving" te realiseren worden vier bronnen voor waarde creatie onderscheiden in twee transities. Dat zijn de transitie van afval naar grondstof en de transitie van openbare ruimte naar een gedeelde leefomgeving. De vier bronnen voor waarde creatie zijn excellente dienstverlening, milieu, burgerparticipatie en activering.

In 2018 start de realisatie van de investering van Circulus-Berkel BV in een nieuwe milieustraat en gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat van Circulus-Berkel BV, Cambio Buurtbeheerbedrijf en Het Groenbedrijf BV.

In juli 2018 is besloten dat de gemeente Voorst als aandeelhouder toetreedt. Het belang van Voorst in CB wordt 5,09%. Door de toetreding van Voorst daalt het belang van de huidige aandeelhouders. De zeggenschap van Deventer in CB daalt van 22,57% naar 21,42%. De toetreding van Voorst is budgettair neutraal voor de exploitatie van CB en heeft voor de solvabiliteit van CB een positief effect.

Contractwaarde 2019: € 11.689.000

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: € 191.000 (Cirec)

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 11.619.330	€ 12.945.000	€ 14.970.000
Vreemd vermogen	€ 26.308.521	€ 34.375.000	€ 43.225.000
Resultaat	€ 2.398.806	€ 1.459.000	€ 972.000
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 18.400 (€ 18.400)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			

Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	
--	--

Enexis Holding NV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website: [enexis](http://enexis.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over stroom en gas, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.

Met de deelneming heeft Deventer invloed op de dienstverlening en de tarieven, grip op de uitvoering van een publiek belang waaronder het faciliteren van de transitie naar duurzame energie.

Financieel risico: De gemeente is voor 0,2592% aandeelhouder in deze vennootschap. Het risico is beperkt tot dat percentage van het nominale aandelenkapitaal en het risico op het verlies van de dividend. Bij eerstgenoemd risico hoort de opmerking dat Enexis zich met meer dan 50% eigen vermogen al boven de wettelijk geregelde ratio van minimaal 40% bevindt. Als ook rekening wordt gehouden met de achtergestelde status van € 350 miljoen van de "Vordering op Enexis vennootschap" (de Bruglening van €1,8 miljard), geldt dat er sprake is van een laag risico. Bij het risico op het verlies van de structurele dividendraming hoort de opmerking dat Enexis Holding in een gereguleerde markt opereert, onder toezicht van de Energiekamer. De in de gemeentebegroting opgenomen ramingen zijn afkomstig uit de businessplannen van de NV, rekening houdende met de Aanwijzing van de minister van EZ dat de dividend pay-out ratio vanaf boekjaar 2011 maximaal 50% mag bedragen.

Toelichting Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).

Beleidsvoornemens 2019 In de aandeelhoudersvergadering van Enexis Holding NV van 20 april 2017 is het Strategisch Plan 2017 van Enexis vastgesteld. De nieuwe strategische koers richt zich op excellent netbeheer en het versnellen van de energietransitie. Hiermee komt het bedrijf tegemoet aan de veranderende vraag in de samenleving én maakt het explicieter wat zij bijdraagt aan de energietransitie op het gebied van flexibiliteit, energiebesparing, duurzame gebiedsontwikkeling en elektrisch vervoer. Enexis blijft excellente processen en excellente dienstverlening ambiëren. Dat vergt een radicaal herontwerp van processen en ICT. Dat leidt naar verwachting tot kostenefficiëntie en daarmee tot voldoende mogelijkheden extra activiteiten te ontplooiën om maximaal bij te dragen aan de energietransitie. Voortgezette kostenefficiëntie leidt ook tot ook tot zo laag mogelijke tarieven voor de klant en voor de aandeelhouders tot het streven het rendement van de laatste jaren minstens op gelijk niveau te blijven handhaven.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:			
Subsidie 2019:			
Dividend 2019:	€ 303.000		
Financiële gegevens		2017	2018
Eigen vermogen		€ 3.808 mln.	€ 4.008 mln.
Vreemd vermogen		€ 3.860 mln.	Nog niet bekend
Resultaat		€ 207 mln.	€ 200 mln.
Bron		Jaarrekening	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 932.512 (€ 932.512)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Bank Nederlandse Gemeenten NV

Vestigingsplaats: Den Haag

Website: [bngbank](http://bngbank.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 0,5 %

Doel en openbaar belang: BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. BNG levert financiële diensten, onder andere kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.

Financieel risico: De gemeente Deventer bezit ongeveer 0,5% van de aandelen in deze vennootschap. De andere aandeelhouders zijn gemeenten, provincies en de staat. Het eigenaarschap van deze overheden én het in de statuten verankerde beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan de BNG zeer beperkt is. In lijn daarmee is het gemeentelijk risico op verlies van het ingebrachte kapitaal gering. Van het nominaal aandelenkapitaal van 292.313 aandelen tegen € 2,50 is afgerond € 60.000 geactiveerd.

Toelichting Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.

Beleidsvoornemens
2019

BNG blijft onveranderd het openbaar behartigen.

BNG Bank voert met ingang van het boekjaar 2011, in beginsel voor de gehele periode tot 2018, een dividendbeleid waarbij 25% van de nettowinst wordt uitgekeerd. Aanleiding voor dit beleid vormt de invoering van aangescherpte kapitaalvereisten. Na afloop van de genoemde overgangperiode heeft onlangs (mei 2018) heroverweging van het dividendbeleid plaatsgevonden. Vanuit de kapitaalspositie van de bank is een verhoging van de dividenduitkering voor het lopende boekjaar mogelijk. Besloten is om het dividendbeleid per 2019 (voor 2018 en volgende jaren) te herzien en om het uitkeringspercentage voor het boekjaar 2017 vast te stellen op 37,5%. Op basis van de verwachte ontwikkeling van de balans (omvang en risico gewogen activa) en de winst in 2017 is het niveau van de kapitaalratio's bij het dividendvoorstel ruim boven de targetniveaus. In 2018 zal BNG Bank haar dividendbeleid gaan aanpassen en van toepassing verklaren voor de jaarrekening 2018 BNG Bank. Verwachting is dan dat het in 2018 (over jaarrekening 2017) uitgekeerde dividend ook structureel wordt. Structureel voordeel voor Deventer is afgerond € 400.000. Dit structurele voordeel is in de Tweede Kwartaalrapportage 2018 meegenomen.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: € 713.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 4.486 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 149.483 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 369 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening		
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 730.782 (€ 60.650)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			

Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	
--	--

Vitens NV

Vestigingsplaats: Arnhem

Website: [vitens](http://vitens.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 0 % (M.i.v. 2018 aandelen verkocht)

Doel en openbaar belang: In 2017 heeft de gemeente Deventer haar aandelen verkocht aan de provincie Overijssel. Het publiek belang, de productie en leverantie van (drink)water, is vanaf 2018 goed bij de provincie geborgd.

Financieel risico: Deventer heeft haar aandelen in Vitens per 1-1-2018 verkocht. De achtergestelde lening aan Vitens loopt nog door tot 2020 (laatste jaar van aflossing). De boekwaarde van de achtergestelde lening is op 31-12-2018 € 371.432 groot.

Toelichting

Beleidsvoornemens
2019

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: € 65.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 489,1 mln.	€ 526,3 mln.	Nvt
Vreemd vermogen	€ 1.250,4	€ 1.223,8 mln.	Nvt
Resultaat	€ 48,5 mln.	€ 48,5 mln.	Nvt
Bron	Jaarrekening	Deventer per 1-1-2018 aandelen verkocht.	Deventer per 1-1-2018 aandelen verkocht.

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	0
Garantie 31-12-2017:	
Lening 31-12-2017:	€ 495.246
Agio 31-12-2017:	
Kapitaal storting 31-12-2017:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:	

Wadinko NV

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: [wadinko](http://wadinko.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 2,55 %

Doel en openbaar belang: Stimulering van gezonde bedrijvigheid (met name in de maakindustrie en zakelijke dienstverlening en logistiek) en daarmee de werkgelegenheid in werkgebied van de aandeelhouders. Wadinko participeert momenteel in twee Deventer bedrijven (op een totaal van 25 participaties).

Financieel risico: De gemeente Deventer bezit 2,55% van de aandelen. De overige aandeelhouders zijn 24 gemeenten in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe en de provincie Overijssel. Het risico van de gemeente is beperkt tot het niet-geactiveerde aandelenkapitaaldeel ad € 6.100. Het risico is gering, ook omdat de actuele waarde van de vennootschapsportefeuille per 31 december 2017 € 14,6 miljoen hoger is dan de boekwaarde (bron: jaarverslag 2017). De NV heeft geen vreemd vermogenspositie. De NV keert structureel dividend uit. Voor Deventer € 30.000 structureel.

Toelichting Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. Door interne maatregelen m.b.t. risicobeheersing zijn risico's voor aandeelhouders beperkt. Wadinko participeert in Raden van Commissarissen van participaties opdat daarmee toezicht kan worden gehouden op de directies. Bij participaties die geen Raad van Commissarissen hebben, is met een aandeelhoudersovereenkomst een vergelijkbare situatie gecreëerd.

Wadinko is financieel gezond.

Beleidsvoornemens 2019 In het beleidsplan 2016-2020 heeft Wadinko de volgende twee doelen benoemd: 5.000 arbeidsplaatsen in 2021 te realiseren bij Wadinko participaties (2017= 2.471) en gemiddeld 4% rendement te realiseren op het eigen vermogen (in de periode 2013-2017 bedroeg het rendement 5,8%).

Wadinko heeft geconstateerd dat in haar werkgebied behoefte is aan risicokapitaal bij kleine ondernemingen waar participatie door middelen van aandelen kapitaal (nog) niet realistisch is. Wadinko heeft ondernemersleningen geïntroduceerd en daarvoor € 3.000.000 gealloceerd voor dit product. Er worden achtergestelde leningen verstrekt van maximaal € 300.000. In 2017 één.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019: € 30.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 65.626.483	€ 66.600.000	€ 67.000.000
Vreemd vermogen	€ 1.440.516	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Resultaat	€ 1.537.423	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 6.100 (0)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Stichting administratiekantoor Dataland

Vestigingsplaats: Gouda

Website: [dataland](http://dataland.nl)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit ST

Deelnemingspercentage: 0,71 %

Doel en openbaar belang: Realisering van een landelijke voorziening voor het breed toegankelijk en beschikbaar maken van gebouwgegevens uit het informatiedomein van de gemeenten voor de publieke en private markt.

Financieel risico: Het risico is beperkt tot de nominale waarde van de certificaten van aandelen die de gemeente heeft via de Stichting Administratiekantoor Dataland. De Stichting is houdster van de aandelen van Dataland BV. De gemeente Deventer neemt dus niet rechtstreeks risicodragend deel in de bedrijfsactiviteiten van de vennootschap Dataland BV. Van de nominale waarde is slechts een fractie geactiveerd.

Toelichting Deventer heeft 48.184 certificaten. In 2018 0,71% van het totaal. De stichting Administratiekantoor Dataland is aandeelhouder en heeft daarmee stemrecht en zeggenschap in Dataland BV. De certificaathouders niet.

Beleidsvoornemens 2019 Administratiekantoor DataLand is een stichting van, voor en door gemeenten met een ideëel doel: uitvraag van Geografische data bij gemeenten waarna deze worden bewerkt en, op maat, weer worden gedistribueerd naar gemeenten en naar andere belanghebbende afnemers van deze data. Deze publieke en private afnemers hoeven de geo-data die zij nodig hebben, niet bij 403 gemeenten afzonderlijk uit te vragen. DataLand helpt de gemeenten de kwaliteit van hun geo-informatie te verbeteren door middel van kwaliteitstesten en vakopleidingen. DataLand vertegenwoordigt de gemeenten op terreinen als de WOZ, de BGT, en de aanbesteding van beeldmateriaal. Een onder de stichting ressorterende BV voert deze taak uit op not-for-profit basis. DataLand profileert zich als het (geo-) sectoraal kennis- en datacentrum van de Nederlandse gemeenten, en als gemeentelijke belangenvertegenwoordiger in dit veld.

Met de komst van de Landelijke Voorziening WOZ in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen vrijelijk beschikbaar gekomen. Afnemers die enkel de WOZ-waarde voor woningen zoeken, kunnen nu gratis aan hun informatie komen waardoor – zoals ook verwacht – het gebruik van de Vastgoedscanner (VGS) van Dataland terugloopt. Inmiddels profileert DataLand zich in lijn met de wensen van de aangesloten gemeenten steeds meer als gemeentelijke toegangspoort van, en doorgeefluik voor gemeentelijke objectinformatie. DataLand heeft het gegevensknooppunt KNOOP ontwikkeld dat objectgegevens uit de object gerelateerde basisregistraties (BAG, BRK, HR en de WOZ) ontsluit op de door gemeenten gewenste manier.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:			
Dividend 2019:			
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 750.829	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 522.463	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	- € 95.817	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 4.818 (€ 4.818)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Coöperatie Dimpact ua

Vestigingsplaats: Enschede

Website: [dimpact](#)

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit Coöp

Deelnemingspercentage: 3 %

Doel en openbaar belang: Het leveren van oplossingen in de digitale dienstverlening van publiekrechtelijke instellingen.

Financieel risico: Dimpact is financieel gezond. Gegeven de groei van het aantal producten en aantal leden (gemeenten) zal (op advies de accountant) de bedrijfsvoeringreserve in de komende jaren groeien tot € 1.500.000. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd, waarmee toekomstige aanbestedingen, die nodig zijn voor het vervangen en vernieuwen van het bestaande product- en diensten portfolio, kunnen worden gefinancierd.

Toelichting

Beleidsvoornemens
2019

De coöperatie ontwikkelt of levert oplossingen in de digitale dienstverlening van publiekrechtelijke instellingen. En kan ook automatisering belangen van leden behartigen. Dimpact levert diensten aan het samenwerkingsverband DOWR-ICT. Deventer betaalt jaarlijks € 6.000 contributie en heeft een overeenkomst met Dimpact voor het afnemen van een basispakket waarvoor een afnameverplichting voor leden geldt voor waaronder een de levering van het pakket eSuite en hostingskosten van software en lidmaatschap. In essentie voor de website en het zaakstelsel.

Lidmaatschap van de vereniging Dimpact houdt in dat voor een vaste prijs gebruik kan worden gemaakt van een aantal softwarepakketten ter ondersteuning van digitale dienstverlening en bedrijfsvoering. Hieronder valt de website, front- en midoffice systeem(waaronder zaakstelsel en DMS) en diverse koppelingen met bijv. Mijn Overheid Berichtenbox, de basisregistraties en overige bronnen uit de GDI valt hieronder. Hosting van de suite, beheer en onderhoud is hierbij inbegrepen, evenals doorontwikkeling van de systemen om aan te kunnen sluiten bij de doelen van de Digitale Agenda 2020. De eSuite die we via Dimpact afnemen zorgt voor verbetering van onze digitale dienstverlening door zaakgericht te werken. Samenwerken in een vereniging van gemeenten zorgt, naast inkoopvoordeel, voor kennisdeling waardoor de leden elkaar verder helpen.

33 gemeenten nemen deel in Dimpact.

De ledengroeidoelstelling is gerealiseerd. Er worden nu ruim anderhalf miljoen inwoners bediend en Dimpact faciliteert daarmee de digitale dienstverlening en bedrijfsvoering voor ruim 11% van de Nederlandse burgers. Dimpact legt steeds meer focus op de lange termijn waarde creatie voor haar leden. Met het Strategisch Kompas is de strategische koers herijkt. Belangrijke bewegingen welke in 2017 zijn ingezet – zijn: vanuit operatie naar regie komen, focus op integrale informatiehuishoudingen; niet op één softwarepakket, “multi vendorship” en meer leveranciersafhankelijkheid realiseren; uitbreiding van het productenportfolio; en versterking van onze positionering richting stakeholders. Met de vaststelling van het bedrijfsplan 2019 heeft Dimpact zich 9 speerpunten ten doel gesteld waaronder versterking van haar innovatieve kracht.

Contractwaarde 2019: € 994.497

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.105.477	€ 1.242.312	€ 1.264.619
Vreemd vermogen	€ 1.415.580	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 331.707	€ 136.836	€ 22.307

Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Vordering op Enexis BV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website:

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de Verkopende Aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches.

Financieel risico: Doe is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE. De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Toelichting

Beleidsvoornemens
2019

In 2009 werd Essent gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (verkocht aan RWE) anderzijds. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. Omdat het toen niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningsovereenkomst bestaande uit vier tranches. Drie tranches zijn reeds afgelost. De vierde tranche in 2019.

Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen (omzetting naar aandelen). Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's kan de 4e tranche dus eventueel geconverteerd worden in eigen vermogen.

Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 9.172	€ 6.500	0
Vreemd vermogen	€ 356.319.796	€ 356.500.000	€ 356.500.000
Resultaat	- € 14.825	€ 10.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017: € 52 (€ 52)			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017: € 907.199			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website: erhbv

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit NV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V., tevens voor 50% eigenaar van EPZ, heeft de verkoop van dit bedrijfs onderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ("PBE"). In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V.

Financieel risico: Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).

Toelichting Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Beleidsvoornemens 2019 Binnen PBE is nog een bedrag van € 1,6 mln.(merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.620.245	€ 1.600.000	€ 1.600.000
Vreemd vermogen	€ 17.940	0	0
Resultaat	- € 18.459	€ 15.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 1 (€ 1)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Verkoop Vennootschap BV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website:

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van Verkoop vennootschap B.V.

Verkopende aandeelhouders hebben garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel ervan is overgedragen aan Verkoop Vennootschap BV. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen. De functie van de BV is tweërlei: namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE en het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort.

Financieel risico: Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het werkkapitaal en het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Toelichting Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. In april 2011 is het eerste deel (€ 360 mln.) en in september 2015 (€ 326,9 mln.) is het tweede deel van het General Escrow minus gemelde claims door RWE, vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd. Eind juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap BV tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten EUR 29.768.308. Het restbedrag in het General Escrow Fonds van EUR 83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan Verkoop Vennootschap BV. Het restantbedrag afgerond € 83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan de vennootschap. In juli 2016 is doorbetaald aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in Verkoop Vennootschap B.V. Aan Deventer € 215.372 (bestuursrapportage najaar 2016).

Beleidsvoornemens 2019   Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd.
De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 150.934	€ 140.000	€ 140.000
Vreemd vermogen	€ 19.656	€ 7.500	0
Resultaat	- € 66.690	- € 13.250	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 52 (€ 52)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

CBL Vennootschap BV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website:

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van CBL Vennootschap B.V. Bij de verkoop van Essent is het Cross Border Lease Escrow Fonds ontstaan.

CBL Vennootschap B.V. (CBL = Cross Border Lease) is ontstaan na verkoop van Essent aan RWE. Zij vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en fungeert als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Wanneer na beëindiging van alle CBL's en de betaling uit het CBL Escrow Fonds nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50% - 50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.

Financieel risico: Doel is het afwickelen van de verkoop van Essent aan RWE. Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.

Toelichting

Beleidsvoornemens
2019

Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln.

Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.

Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 146.779	0	0
Vreemd vermogen	€ 16.517	0	0
Resultaat	€ - 18.881	0	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017: € 52 (€ 52)			
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

CSV Amsterdam BV

Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Website:

Programma: PA12

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 0,26 %

Doel en openbaar belang: Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van CSV Amsterdam B.V. In 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON). Een eventuele schadevergoedingsvordering wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders die deze vordering gebundeld gaat omden via de deelneming Claim Vennootschap B.V. Daarnaast hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland bij de verkoop van Attero. De CSV beheert de daartoe geopende Escrow-rekening.

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:
rie doelstellingen: a. namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; b. namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); c. het geven van instructies aan de Escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag (€13,5 mln.) dat op de Escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.

Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE.

Financieel risico: Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de Escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van € 5.464.217,- uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van € 3.406.063 terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van € 8.035.783,- en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.

Toelichting Het resterend vermogen op de Escrow-rekening is € 8.035.783,- . De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de Escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in Escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.

Beleidsvoornemens 2019 Voorheen was de naamgeving van CSV Amsterdam: Claim Staat Vennootschap BV. De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat een eventuele schadeclaim wordt gevoerd tegen de Staat en dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA") zal de Escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019 / begin 2020 kunnen worden geliquideerd.

Contractwaarde 2019:

Bijdrage GR 2019:

Subsidie 2019:

Dividend 2019:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 870.000	€ 770.000	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 60.000	0	Nog niet bekend
Resultaat	€ - 110.000	€ - 100.000	Nog niet bekend

Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2017:	€ 52 (€ 52)		
Garantie 31-12-2017:			
Lening 31-12-2017:			
Agio 31-12-2017:			
Kapitaal storting 31-12-2017:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2017:			

Risico's en weerstandsvermogen

In de planning - en control documenten van de gemeente wordt aandacht besteed aan de (financiële) risico's die de gemeente met haar verbonden partijen loopt. Voor het risicomanagement van een verbonden partij geldt dat er een juiste verhouding moet zijn tussen behartiging van het publieke belang en het te lopen risico (continuïteit van de organisatie). Bedacht moet worden dat de gemeente een tweedelijns positie heeft: Risicomanagement is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van verbonden partijen zelf. Bestuurders van verbonden partijen dienen tijdig in te spelen op ontwikkelingen en dienen risico's in afdoende mate te beheersen. De toezichthouders moeten dit bewaken. Een sterke governance structuur en adequaat risicomanagement dat geïntegreerd is in de gehele bedrijfsvoering, dragen bij aan het „in control“ zijn van verbonden partijen.

Bij optredende financiële problematiek binnen een verbonden partij (rekeningnadeel en / of nadeel in meerjarenperspectief) wordt de volgende lijn gevolgd.

- Eerst wordt het weerstandsvermogen van een verbonden partij aangesproken;
- Vervolgens worden beheermaatregelen getroffen om de exploitatie sluitend te houden / maken en wordt besloten tot aanvulling van het weerstandsvermogen binnen de verbonden partij tot de vastgestelde norm;
- Voorwaarde voor beperking van financieel risico is een toereikende liquiditeitspositie van de verbonden partij;
- Indien beheermaatregelen niet tot een gezond financieel meerjarenperspectief (kunnen) leiden en het liquiditeitssaldo niet toereikend is, loopt de gemeente als aandeelhouder (en als GR-partij) financieel risico. In het treffen van beheermaatregelen wordt ook betrokken of financiële zekerheid kan worden gevonden in een eventuele verkoop van eigendommen (met name vastgoed).

Indien bovenstaande niet mogelijk is, dan loopt de gemeente financieel risico met de volgende mogelijke consequenties:

- Tijdelijk / structureel beroep op aanvullende subsidie;
- Tijdelijke / structurele verstrekking van financiering / een kredietfaciliteit;
- Aanvulling aandelenkapitaal.

De gemeente heeft voor alle onvoorziene risico's binnen haar programma's (ook die wegens financieel risico op verbonden partijen) een weerstandsvermogen beschikbaar. De vraag is of de omstandigheden bij de verbonden partijen nu zodanig zijn gewijzigd dat een specifiek weerstandsvermogen moet worden aangehouden. Voorshands is er geen reden om specifieke weerstandsvermogen bij de gemeente te vormen. Zie ook de paragraaf weerstandsvermogen waarin de financiële belangen in verbonden partijen en het financieel risico aan de orde komt.

Paragraaf Grondbeleid

Belangrijkste wijzigingen en bevindingen

Wij verwachten een goede woningmarkt in 2019 waardoor de planresultaten stabiel zullen zijn. Ook zijn de verwachtingen voor bedrijventerreinen en overige voorzieningen gunstiger dan een jaar eerder, maar is de ontwikkeling van deze planprognoses nog niet helemaal stabiel.

In 2019 worden de grondexploitaties herzien van de projecten Sluiskwartier, Steenbrugge en Park Zandweerd. Mogelijk komen daar ook Teugseweg en het Bedrijventerrein A1 bij, afhankelijk van de ontwikkelingen rond de verbreding van en de aansluiting op de A1.

Een verkenning van de planresultaten van de grondexploitaties laat zien dat er per saldo een verhoging van bijna €584.000 in de benodigde verliesvoorziening is te verwachten. Dit betreft mutaties in de grondexploitaties van het cluster Havenkwartier (Hanzeweg) en de Holterwegzone en een wijziging in de toerekening van de kosten programmamanagement.

Het netto risicoprofiel neemt af met €465.000, voornamelijk door het afronden van de projecten Hanzeweg en Winkelcentrum Keizerslanden en de resultaten van de aanbesteding Holterwegzone.

Per saldo moet voor €119.000 extra beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen.

Visie gemeentelijk grondbeleid

Een belangrijk thema is een evenwichtige ontwikkeling van Deventer. Ontwikkelingen in onder andere demografie, economie, technologie en duurzaamheid leiden tot verandering in de ruimtevraag. Vanuit een kaderstellende rol hebben wij oog voor deze maatschappelijke opgave. Het gemeentelijke grondinstrumentarium zien we als één van de middelen om deze maatschappelijke opgave te realiseren, aanhakend bij de ontwikkelingen rondom het totale instrumentarium van de Omgevingswet.

Bovenal zijn we een breed faciliterende organisatie die de ruimtelijke opgaven aan de markt over laat (uitnodigingsplanologie). Om kwaliteit te realiseren is gemeentelijke regie op de uitvoering niet vanzelfsprekend. Indien de markt deze opgaven niet of onvoldoende oppakt gaat de gemeente zelf naar een meer actief ontwikkelende rol op zoek.

De gemeente maakt situationeel gebruik van het grondinstrumentarium. Dat wil zeggen dat we per opgave bezien óf en op welke wijze de gemeente een actieve rol oppakt. Dat kan onder meer via een strategische aan- en verkoop van gronden en panden.

Via het bezit en de verkoop van grond is het mogelijk om afspraken te maken over gemeentelijke ambities die verder gaan dan hetgeen publiekrechtelijk mogelijk is. Gedacht wordt aan het stellen van duurzaamheidseisen of -voorzieningen bij de verkoop van grond (bv. Steenbrugge of Park Zandweerd) of het haalbaar maken van initiatieven uit de markt door inzet van het instrument erfpacht (bv. DOIC, Bedrijventerrein A1 of Vaart in de Haven).

We werken verder aan de lopende grondexploitaties. Bij verkoop van gronden en panden houden we rekening met onze maatschappelijke taak. Dat wil zeggen dat wij aandacht hebben voor het beoogde toekomstige gebruik.

Gronden en panden die om strategische redenen wel in gemeentelijk bezit blijven maar nog niet onmiddellijk nodig zijn voor een ontwikkeling, zijn als pauzelandschappen beschikbaar voor tijdelijke functies.

De kansen en risico's die horen bij grond- en vastgoedinvesteringen, hebben invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Dit beschrijven wij jaarlijks bij de Jaarrekening in het Meerjarenperspectief grondbeleid (MPG).

Uitvoering van het grondbeleid

De woningmarkt is de laatste jaren zeer sterk gegroeid. In alle segmenten worden er woningen gebouwd en verkocht. Dit geldt zowel voor de gemeentelijke woningbouwplannen als voor de particuliere ontwikkelingen. Er is vanuit investeerders een goede belangstelling waar te nemen voor de transformatie van bestaande gebouwen naar woningbouw. Ondanks deze inzet zien we een groeiend tekort op de woningmarkt ontstaan. Het aantal te koop staande woningen (Funda) is zeer gering in vrijwel alle segmenten.

Voor de komende jaren is de opgave om ook nieuwe plannen op te pakken. Dat betekent ook dat besluitvorming over de voorraad strategische gemeentelijke gronden zoals de derde fase van Steenbrugge, van Heetenstraat of aan Rielersweg/Tjoenerstraat actueel is. In 2019 verwachten we de verkoop van de gemeentelijke gronden in Deventer Noordoost (Linderveld) te kunnen afronden. Daarbij verkennen wij de mogelijkheid voor het verwerven van gronden voor uitbreidingslocaties in andere delen van de gemeente (bv via grondruil). Via het bezit van enkele gronden kunnen we ook beter innovatieve woonconcepten zoals tiny houses, erfdelers, eigen bouw en arden huizen faciliteren.

Er is een goede belangstelling voor het Bedrijvenpark langs de A1. In 2018 is een kavel van bijna 5 ha verkocht. We verwachten dat deze lijn doorzet en dat deze raadsperiode ook het westelijke deel in ontwikkeling gebracht kan gaan worden. De complexe grondposities in het gebied vragen daarbij om aandacht. Het A1 Bedrijvenpark is een onderscheidend bedrijventerrein voor duurzaamheid en innovaties. Dat willen we verder uitbouwen. Daarom moedigen we de komst van duurzame en innovatieve bedrijven aan.

Ook binnen de bestaande bedrijventerreinen zien we een goede dynamiek. Daar liggen verspreid ook enkele gemeentelijke kavels waarop meestal kleinere bedrijven zich kunnen vestigen. Belangrijk is het perspectief voor de bedrijfskavels aan de Westfalenstraat, die in beeld zijn voor de vestiging van het Cleantech Center Deventer. Hierdoor komt de huidige locatie langs de vierde havenarm vrij, wat ruimte biedt aan nieuwe watergebonden bedrijvigheid.

Binnen de Poort van Deventer ontwikkelen we de gebieden Teugseweg (Stadsentree) en Gasfabriekterrein. We zien dit als een kansrijk gebied voor startups en hoogwaardige, innovatieve en duurzame bedrijvigheid. Hier liggen ook kansen voor een transferium nabij de A1 dat bijdraagt aan duurzame mobiliteit. Modernisering en herinrichting van de oudere bedrijventerreinen Kloosterlanden en Bergweide kunnen belangrijke impulsen op het gebied van duurzaamheid, toegankelijkheid en leefbaarheid geven. Mogelijk kan het grondbeleid hier een faciliterende en stimulerende rol spelen.

De ontwikkeling van de sport- en leisurerstrook langs de Holterweg krijgt inmiddels, na jaren van stilstand, enige vorm en inhoud.

Actualiteiten grondbeleid

De huidige nota Grondbeleid dateert uit 2013 (vastgesteld in 2014). De vastgoedmarkt is vrij wezenlijk veranderd sindsdien. Dat rechtvaardigt de vraag of het huidige faciliterende grondbeleid nog actueel genoeg is en of een meer situationeel bepaald grondbeleid niet beter beantwoordt aan de huidige omstandigheden. Wij zien daarbij het onderscheid tussen het (strategisch) bezit van gronden en het zelf ontwikkelen van gronden.

In 2018 wordt de nota Grondbeleid geëvalueerd. De resultaten van de evaluatie van de werkwijze Steenbrugge, 1e fase, betrekken wij daarbij. Indien uit de evaluatie blijkt dat de nota Grondbeleid dient te worden herzien leggen wij in 2019 de raad een nieuwe nota voor.

Een van de instrumenten van het grondbeleid is de erfpacht. Op welke wijze kan erfpacht worden ingezet om maatschappelijke doelen te dienen. Bijvoorbeeld bij de aanpak van Vaart in de haven, op welke wijze kan erfpacht dit proces faciliteren? In de begroting 2018 hebben wij

aangegeven de raad hierover besluitvorming voor te leggen. We plaatsen deze herziening ook in het kader van de evaluatie van het grondbeleid en bieden deze aan voor besluitvorming in 2019.

Planresultaten en risico's grondexploitaties

Wij werken bij het vaststellen van grondexploitaties in twee stappen. Eerst wordt de raad gevraagd in te stemmen met de inhoudelijke uitgangspunten, vastgelegd in een integraal stedenbouwkundig plan. Daarna maken wij een grondexploitatie waarin wij deze uitgangspunten hebben vertaald.

In de begroting 2018 schreven wij dat in 2018 de grondexploitaties worden herzien van Sluiskwartier, Steenbrugge 2e fase, Park Zandweerd, Bedrijventerrein A1 en de Teugseweg.

Nu, medio 2018, is duidelijk dat het voor al deze plannen niet haalbaar is de raad vóór 2019 een nieuwe grondexploitatie aan te bieden. De planvorming vraagt meer tijd dan eerder aangenomen. Daarnaast is er in 2018 voor een aantal grondexploitaties een financiële afwijking opgetreden (besluitvorming derde kwartaalrapportage) die consequenties hebben voor de Begroting 2019.

Sluiskwartier

De huidige grondexploitatie van Sluiskwartier kent een negatief resultaat van €2,1 miljoen. Dit resultaat is gebaseerd op een verkenning van het door de raad gekozen ontwikkelingsscenario Behoud & Nieuwbouw. Op dit moment wordt dit scenario uitgewerkt en de grondexploitatie herzien. Wij gaan er vanuit dat de herziening binnen het vastgestelde financiële kader past. De resultaten hiervan worden medio 2019 verwerkt in een nieuw op te stellen herziening van de grondexploitatie en ter besluitvorming voor gelegd.

Steenbrugge 2e fase

De huidige grondexploitatie van Steenbrugge kent een negatief resultaat van €2,3 miljoen. Dat is gebaseerd op een 1e fase waarvan de uitwerking en risico's bij een marktpartij liggen. De 2e en 3e fase zitten nog op een traditionele, actieve manier in de grondexploitatie. Op dit moment wordt gewerkt aan uitwerking van de 2e fase, waarbij ook gestudeerd wordt op het voortzetten van de werkwijze van de 1e fase. De verwachting is dat het financiële resultaat van de grondexploitatie minimaal gelijk, maar waarschijnlijk beter gaat worden. De herziening van de grondexploitatie volgt nog dit jaar. Deze leggen wij begin 2019 ter besluitvorming voor aan uw raad.

Park Zandweerd

Eind 2018 vragen wij de raad een besluit te nemen over de stedenbouwkundige opzet van Park Zandweerd. Daarna kan de grondexploitatie worden opgesteld. Tot heden is gewerkt met een planeconomische verkenning die gebaseerd is op een 'standaard' woningbouwplan. Een normatieve benadering dus. De hoogte van de daarop gebaseerde verliesvoorziening (ruim €1,2 miljoen) wordt bij de uitwerking als taakstellend opgevat. De herziene grondexploitatie leggen wij begin 2019 ter besluitvorming voor aan uw raad.

Bedrijventerrein A1

Medio 2018 is op Bedrijvenpark A1 een kavel van bijna 5 ha verkocht aan Sligro ten behoeve van de realisatie van distributiecentrum. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de verkoop van het oostelijke plandeel. In combinatie met het aantrekken van de vraag naar bedrijventerreinen verwachten we in 2019 stappen te kunnen zetten ook het westelijke plandeel in ontwikkeling te nemen. Dat worden verwerkt in een nieuwe grondexploitatie, waarin ook de effecten van de verbreding van de A1 en de nieuwe afrit 23 worden meegenomen.

Cluster Stadsentree, Teugseweg

De ontwikkeling van het plan Deventer Experience in de Stadsentree van Deventer is complex. Het gebied biedt kansen voor de ontwikkeling van een duurzaam mobiliteitspunt. De ontwikkeling wordt tezamen met een projectontwikkelaar gedaan, dat maakt dat we in de voortgang afhankelijk zijn van derden. Naar verwachting kan de raad in 2019 een besluit nemen over de grondexploitatie.

Westfalenstraat

Op het kavel dat wij gaan uitgeven aan Circulus is een onverwachte bodemverontreiniging aangetroffen. Omdat het hier een bedrijfskavel betreft volstaat een functionele sanering. Daarom zullen de extra kosten beperkt blijven tot veiligheidsmaatregelen tijdens de uitvoering. Totale inschatting van de kosten worden vooralsnog geraamd op €200.000, waarvan de helft voor rekening van de gemeente zal komen. Met een kans van optreden van 50% wordt een aanvullend risico van netto €50.000 opgenomen. Het totale netto risicoprofiel stijgt van €315.000 naar

€362.000. Het betreffen diverse kleine mutaties die verband houden de specifieke omstandigheid van het bouwen en gebruiken van deze voormalige vuilstort.

Winkelcentrum Keizerslanden

Nu de werkzaamheden zijn afgerond vervallen twee risico's op meerkosten voor de civiele werkzaamheden en hogere plankosten van netto €152.500. Het enig resterende risico is dat de grondopbrengst voor de appartementen lager wordt dan voorzien in de grondexploitatie. Deze blijft ongewijzigd op netto €100.000.

Holterwegzone

De aanbesteding van de civiele werken heeft inmiddels plaatsgevonden. Ten opzichte van de raming in de grondexploitatie is de aanbesteding €220.000 hoger uitgevallen. Daarnaast is extra budget van €20.000 voor plankosten benodigd. Dit leidt tot een verhoging van de verliesvoorziening van €240.000. Deze verhoging is verwerkt in de 3e kwartaalrapportage 2018. Hier staat tegenover dat het risico van netto €240.000 op hogere civiele kosten kan komen te vervallen. Het totale risicoprofiel komt op €523.750. Per saldo zijn deze mutaties neutraal voor het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Hanzeweg

De werkzaamheden aan de Hanzeweg zitten in de afrondende fase. De verwachting is dat wij €240.000 aan niet begrote kosten in rekening gebracht krijgen. Deze kosten zijn een gevolg van omissies in het bestek en aanvullende werkzaamheden. Daarentegen verwachten we voor €88.000 aan meevallers op het onderdeel plankosten en een meeropbrengst vanuit de suppletierегeling en kunnen we onvoorzien inzetten. Dit betekent dat de verliesvoorziening van de grondexploitatie met €160.000 toeneemt. Deze toename is verwerkt in de 3e kwartaalrapportage 2018. Gezien de voortgang van het werk kan het netto risico van €125.000 op hogere civieltechnische kosten komen vervallen. Per saldo betekent dit een nadeel van €35.000 ten laste van het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Toerekening kosten programmamanagement

Bij de voorjaarsnota 2016 is besloten dat de kosten voor programmamanagement rechtstreeks worden doorbelast aan de grondexploitaties. De verdeling over de grondexploitaties is afhankelijk van de totaal begrote planontwikkelingskosten per grondexploitaties. Aangezien de grondexploitaties jaarlijks geactualiseerd worden, betekent dit dat ook jaarlijks de toedeling wijzigt. Dit leidt tot een mutatie in verliesvoorziening. Doordat de uitgifte van gronden in de winstgevende grondexploitaties Eikendal en Vijfde Hoek sneller gaat, kunnen wij daar minder programmamanagement kosten aan toerekenen. Dit betekent dat wij meer kosten moeten toerekenen aan verlieslatende grondexploitaties. Per saldo zal daardoor de verliesvoorziening met €174.000 toenemen. Deze toename is verwerkt in de 3e kwartaalrapportage 2018. De resultaten van de winstgevende grondexploitaties verbeteren, alleen deze winst kunnen wij nog niet nemen.

Onroerend goed buiten exploitatie

Stille reserve (in weerstandsvermogen)

De stille reserves zijn niet zichtbaar op de balans en hebben betrekking op eigendommen van de gemeente. De stille reserve is afgenomen vanwege verkoop panden en gronden met een positief verkoopresultaat. Per 1-1-2019 is de stille reserve ongeveer €10,9 miljoen.

Verkoop panden en gronden

Tot en met 2015 is de taakstelling met betrekking tot de verkoop van panden en gronden (besluitvorming begroting 2014) op schema verlopen. In Deventer Noordoost zijn voldoende panden en gronden verkocht en het Sluiskwartier is in exploitatie genomen. De verkoop van het Hegiuspand aan de Nieuwe Markt wordt in 2019 verwacht.

De verkoop van de gronden in Deventer Noordoost heeft vanaf 2016 een achterstand opgelopen. Wij verwachten nu dat in 2019 alle gronden verkocht zijn. In het risicosysteem is rekening gehouden met een boekwaardeverlies van €2.000.000 met een kans van optreden van 50%. Netto derhalve €1.00.000. Hiervoor houden wij geen gemeentelijk weerstandsvermogen aan, maar er is vanuit gegaan dat dit risico kan worden opgevangen binnen de ROZ (Reserve Onroerende Zaken). De komende periode moet duidelijk worden wat de werkelijke opbrengsten zijn. Onderzocht wordt in hoeverre de verkoop van deze gronden kunnen leiden tot enerzijds een kavelruil, die het mogelijk maakt een nieuw duurzaam agrarisch bedrijf te starten en dus een bijdrage te leveren aan een vitaal platteland.

Anderzijds biedt de verkoop kansen om gronden te ruilen ten behoeve van het realiseren van nieuwe woningbouwlocaties. Naast een bijdrage in de noodzakelijke woningbouwproductie ontstaan daardoor kansen op het stimuleren en faciliteren van innovatieve woonconcepten zoals tiny houses, “erfdelen”, eigen bouw en aardehuizen.

De vertraging van de verkopen leidt tot een achterstand in de taakstelling van ca. €70.000. De totale nog te realiseren taakstelling bedraagt €174.000 die conform begroting vanaf 2020 gerealiseerd moet zijn.

Reserve Onroerende Zaken

De omvang van de ROZ is per 1-1-2018 €2,1 miljoen. De ROZ is een egalisatiereserve waar jaarlijks het exploitatieresultaat van taakveld 0.3 mee wordt verrekend. Het exploitatieresultaat is nog steeds negatief, dat jaarlijks wordt goedge maakt door eenmalige verkoopresultaten. Wij verwachten komende jaren verschillende panden te kunnen verkopen waardoor het exploitatieresultaat van taakveld 0.3 verbetert en de ROZ gevoed wordt met verkoopopbrengsten.

Paragraaf Investerings

Inleiding

De gemeente Deventer werkt door aan een aantrekkelijke stad en een mooi buitengebied. Voorbeelden zijn de vernieuwing van het stationsgebied en de verbetering van de bereikbaarheid van de stad door verbreding van de Hanzeweg. Deze projecten naderen inmiddels de afronding.

Wij staan voortdurend voor de uitdaging om met beperkte middelen taken en investeringen uit te voeren. Omdat wij daarbij selectief moeten zijn, kiezen wij tussen 'onvermijdelijk' en 'minder noodzakelijk'. Het behoud van de kracht en kwaliteit van onze gemeente staat daarbij centraal. Wij ontwikkelen ons op gebieden als energie, waterbeheer, ICT, bereikbaarheid en onderwijs. Samen met onze partners investeren wij in het leef-, woon-, werk- en verblijfmilieu van de gemeente. We versterken daarbij de verbindingen tussen het sociale en het ruimtelijke werkkterrein van de gemeente.

Een ruimtelijk, economisch en sociaal gezond Deventer vraagt om blijvende investeringen die zorgen voor nieuwe dynamiek en werk in de stad. Investerings waar inwoners, bedrijven en toeristen lange tijd de vruchten van plukken. Daarom blijft het college in de begroting ruimte maken voor investeringen.

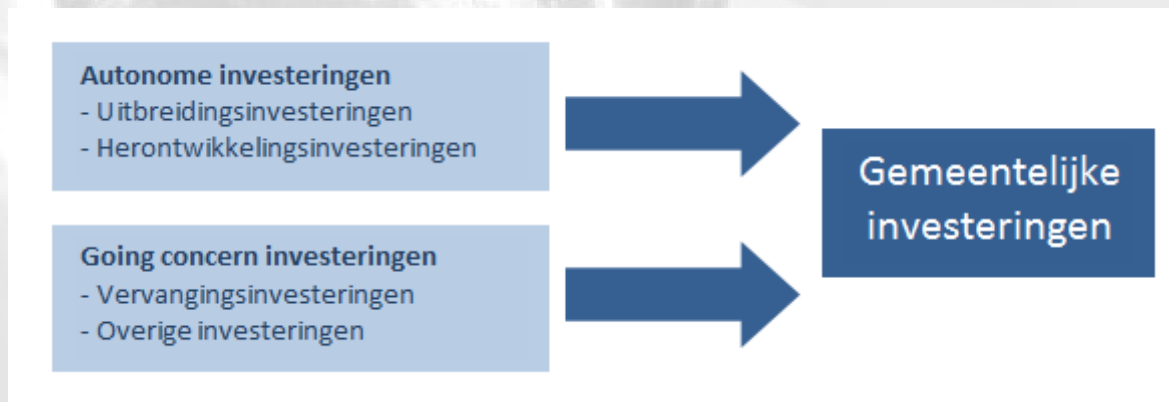
Voor het realiseren van betreffende voorzieningen en een duurzaam voortbestaan daarvan, investeert de gemeente jaarlijks grote bedragen. Met het oog op de schaarste aan middelen op de korte, middellange en lange planningshorizon worden keuzes gemaakt. Keuzes die vanwege een veelheid aan soms conflicterende politieke en maatschappelijke belangen en een complex aan regelgevingen niet eenvoudig zijn. Om te komen tot een gestructureerde wijze voor het maken van keuzes zijn '*Spelregels gemeentelijke investeringsplanning*' vastgesteld. In deze paragraaf zijn zowel de beleidsuitgangspunten als de investeringen zelf opgenomen. Daarnaast biedt deze paragraaf inzicht in een meerjarige investeringsplanning.

Beleidsuitgangspunten

Het beleid voor investeringen binnen de gemeente Deventer is gericht op evenwicht tussen ontwikkeling, beleid, programma en geld. Ieder investeringsinitiatief wordt consequent beoordeeld op deze vier elementen.

Conform de nota '*Spelregels gemeentelijke investeringsplanning*' (2006) wordt jaarlijks in de voorjaarsnota en de begroting een meerjarige investeringsplanning opgesteld. Met dit instrument wordt voor ieder investeringsinitiatief bepaald of er evenwicht is tussen ontwikkeling, beleid, programma en geld en wordt er een rangorde (prioritering) vastgesteld (zie hoofdstuk Investeringsplanning).

Uit het oogpunt van schaarste aan middelen zijn voor het element geld financiële spelregels vastgesteld. In deze spelregels worden twee investeringsstromingen onderscheiden;

Deze twee investeringsstromen vormen tezamen het totale investeringspotentieel van de gemeente Deventer.

Autonome investeringen

Autonome investeringen komen voort uit nieuw beleid (producten en diensten) of uitbreiding van bestaand beleid. Deze behoefte aan een nieuw/verbetert product of nieuwe/verbeterde dienstverlening vertaalt zich in uitbreiding- of herontwikkelingsinvesteringen. Daarnaast kunnen autonome investeringen voortkomen vanuit een locatie ontwikkeling (grondexploitatie) of uit het raads- en collegeprogramma. Voor deze investeringen zijn aanvullende middelen nodig (subsidies, nieuw voor oud, vrijval).

Going concern investeringen

De going concern investeringen vinden hun oorsprong in de reguliere bedrijfsvoering. Vanuit de behoefte of noodzaak om een bepaald product of dienst te blijven leveren, is het van belang dat een vervanging- of een overige investering wordt gepleegd. Going concern investeringen worden getriggerd vanuit de bestaande dienstverlening. Uitgangspunt is dat deze worden gedekt vanuit de lopende begroting.

Welke investeringen worden in 2019 gerealiseerd?

Op basis van de Voorjaarsnota 2018 en de geprioriteerde investeringsplanning worden hieronder twee tabellen gepresenteerd met de verschillende investeringsprojecten. De kapitaallasten die uit deze investeringen voortvloeien zijn meegenomen in exploitatielasten voor de jaren vanaf 2020.

Autonome investeringen

(bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	Totaal bruto investering	B2019	Dekking
ICT	Bedrijfsvoering	0.4	7.543	1.949	Egalisatiereserve DOWR-i
VMBO Etty Hillesum	Jeugd en onderwijs	4.2	10.490	10.490	Reserve Gemeentebrede Investerings en reserve onderwijs huisvesting
Fietsparkeren binnenstad	Leefomgeving	2.1	210	210	Reserve Gemeentebrede Investerings
Viking	Economie, kunst en cultuur	5.3	1.226	1.266	Algemene middelen
Sporthall Keizerslanden	Jeugd en onderwijs	4.2	1.500	1.500	Algemene middelen
Oostriklaan	Leefomgeving	2.1	950	950	Bijdrage derde
Totaal			21.919	16.365	

Toelichting

ICT

Op basis van de Roadmap ICT zijn de (vervangings)investeringen voor de komende jaren benoemd. Tijdige vervanging is strikt noodzakelijk vanuit het oogpunt van continuïteit en informatiebeveiliging.

VMBO Etty Hillesum

Het Etty Hillesum wil een gebouw realiseren conform het bouwkompas, dat voldoet aan meest recente duurzaamheidsnormen en benodigde flexibiliteit. De geraamde kosten hiervoor bedragen €18 miljoen. Naast de eigen bijdrage van Etty Hillesum is de gemeente verplicht een wettelijke bijdrage conform de VNG te voldoen.

Fietsparkeren binnenstad

Om de binnenstad bereikbaar te maken en te houden zijn meer logische en bereikbare fietsparkeerplekken noodzakelijk. Daarvoor heeft de Raad in 2016 een krediet van €900.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet om de onbewaakte parkeermogelijkheden voor fietsers in de binnenstad te verbeteren.

Viking

De Raad heeft in 2018 besloten het krediet van de Viking op te hogen met €1.226.000 ter dekking van de overschrijding van de onvoorziene kosten voor de bouw van De Viking, film & theater. De structurele jaarlast van €50.000 wordt gedekt vanuit de algemene middelen.

Sporthall Keizerslanden

Onderdeel van het verbeteren van de huisvesting VMBO Etty Hillesum betreft de realisatie van twee gymzalen. Naast deze twee gymzalen wordt gebruik gemaakt van sporthal Keizerslanden. Deze sporthal is ongeveer 35 jaar oud en binnenkort toe aan groot onderhoud dan wel nieuwbouw. Op basis van een globale raming reserveren wij in 2019 investeringsmiddelen voor vervanging van de sporthal.

Oostriklaan

Samen met ProRail werken wij aan een onderdoorgang van de Oostriklaan en reconstructie van aanliggende wegen. Dit betekent voor de gemeente een investering van €950.000 dat gedekt wordt door een bijdrage van ProRail.

Grondexploitatie

De investeringen grondexploitatie zijn in deze paragraaf niet opgenomen. Dit betreffen namelijk investeringen in tijdelijke voorraden die weer worden verkocht (handelsvoorraden). Deze voorraden leiden enkel voor een beperkte periode tot rentelasten in de exploitatie maar niet tot structurele kapitaallasten. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.

Going concern investeringen

(bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	Totaal bruto investering	B2019	Dekking
Gemeentelijk rioleringsplan	Leefomgeving	7.2	605	605	Tarieven
Reconstructie Wezenland	Leefomgeving	2.1	1.770	1.770	MJOP Programma Leefomgeving
Totaal					

Toelichting

Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Op diverse plekken in de gemeente worden in 2018 rioleringen vervangen conform het Gemeentelijk Rioleringsplan (in 2014 door de Raad vastgesteld). Hier zijn wel tussentijds verschuivingen in geweest, binnen het financiële kader van het GRP. Om het waterafvoer te verbeteren worden in 2019 klimaatadaptatie maatregelen uitgevoerd, nemen wij maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en worden gresaansluitingen vervangen. Voor deze investeringen in economisch nut is een bedrag van ca. €605.000 geprognosticeerd (jaarschijf 2019).

Reconstructie Wezenland

De Wezenland is aan vervanging toe. Centrale doelstelling van het MJOP project is het verbeteren van de constructieve staat van de hoofdrijbaan en het verbeteren van de verkeersveiligheid en fietsvoorzieningen.

Investeringsplanning meerjarig

Hieronder is een compleet beeld van het meerjarig geprognoseerd investeringsprogramma opgenomen. In dit overzicht is onderscheid gemaakt in de autonome en gaïng concern investeringen. Voor een aantal investeringsprojecten zal te zijner tijd een afzonderlijk inhoudelijk voorstel worden voorgelegd aan de raad.

(bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	2019	2020	2021	2022
ICT	Bedrijfsvoering	0.4	1.949	2.820	1.405	1.370
Erfpachtgrond DOIC	Herstructurering en vastgoed	0.3			3.000	
Totaal			1.949	2.820	4.405	1.370

DOIC

Conform de samenwerkingsovereenkomst met Akzo en HMO investeert de gemeente in de gronden en geeft deze in erfpacht uit. In 2018 zijn de eerste gronden overgedragen. In 2021 volgt het tweede deel.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Waarin dient deze paragraaf inzicht te geven?

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geven wij een dwarsdoorsnede van de meerjarige uitgaven voor het uitvoeren van onderhoud. Deze uitgaven zijn opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. Deze uitgaven worden vanuit een vooraf vastgesteld beleid uitgevoerd waarvan de uitgangspunten in deze paragraaf zijn opgenomen. Wij maken onderscheid in kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gebouwen.

Openbare ruimte

Kerncijfers openbare ruimte

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kerncijfers openbare ruimte.

Categorie	Taakveld	Element	Aantal	Eenheid
Verkeer en vervoer	2.1			
Straten, wegen, pleinen		Verharding	531	ha
		Kunstwerken	124	st
Straatreiniging		Verharding	506	ha
		Groen	650	ha
Openbare verlichting		Lichtmasten	18.500	st
		Lichtarmaturen	18.680	st
Verkeerstechniek		VRI	50	st
		Beweegbare objecten	4	st
Civieltechnische kunstwerken		Bruggen	160	st
		Tunnels	6	st
		Viaducten	12	st
		Kade	1.200	m1
		Sluiscomplex	1	st
Parkeren	2.2			
		Parkeerplaatsen	2.200	st
		Parkeergarages	4	st
		Fietsenstalling	2	st
Economische havens en waterwegen	2.4			
		Ligplaatsen	53	st
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.7			
Groen		Groen en natuur	650	ha
		Bomen	70.000	st
		Bermen	127	ha
Speelgelegenheden		Speelplekken	328	st
Riolering	7.2			
		Riolering	789	km
		Kunstwerken	905	st
		Aansluitingen	44.910	st
Begraafplaatsen en crematoria	7.5			
		Begraafplaatsen	5	st

Beleidskader

De kwaliteitstoestand van de openbare ruimte heeft in Deventer veel aandacht van de burgers en het bestuur. Dit is niet vreemd aangezien de kwaliteitstoestand van deze ruimte het veiligheidsgevoel van de gebruikers sterk beïnvloedt. De beleving van de burgers wordt tweejaarlijks onderzocht met de leefbaarheidmonitor. Binnen dit onderzoek is een specifieke indicator opgenomen voor verloedering van de fysieke ruimte, die direct beïnvloed wordt door de staat van onderhoud. In de programmabegroting hebben wij verschillende beoogde maatschappelijke effecten gesteld, die onder andere betrekking hebben op het belevingsaspect.

Om deze maatschappelijke effecten te realiseren willen wij met onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte de volgende prestaties bereiken:

- het in 2019 realiseren van het vastgestelde basis onderhoudskwaliteitsniveau voor de gemeente Deventer voor het aspect heel conform het uitvoeringsprogramma visie leefomgeving;
- het in 2019 realiseren van het vastgestelde basis onderhoudskwaliteitsniveau voor de gemeente voor het aspect schoon (reiniging) conform het uitvoeringsprogramma visie leefomgeving;

Het basis onderhoudskwaliteitsniveau is de minimale kwaliteit die wij als gemeente de inwoners willen bieden. Waar mogelijk maken we gebruik van de beeldmeetlatten die het CROW heeft ontwikkeld (landelijke systematiek). Deze kwaliteitsniveaus variëren van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D). Deventer baseert de basiskwaliteit op 4 criteria:

1. Minimale technische of wettelijke eisen
2. Kapitaalvernietigingsniveau
3. Leefbaarheid
4. Functionaliteit

De basiskwaliteit is vastgelegd in het 'Uitvoeringsprogramma visie Leefomgeving' dat is september 2016 door het college vastgesteld.

Op deze basiskwaliteit kan een plus worden gezet door de samenleving / inwoners dan wel door de Raad.

Hiermee voldoen wij aan de minimale eisen van de zorgplicht en treedt er geen kapitaalsvernietiging op. Door dit basis niveau kan niet uitgesloten worden dat lokaal de openbare ruimte tijdelijk wel onder het onderhoudskwaliteitsniveau terecht komt. Voor onkruidbestrijding stellen wij de komende jaren extra structurele middelen beschikbaar. Daarnaast investeren wij via de investeringsplanning in de openbare ruimte van de binnenstad.

Wij monitoren het onderhoudskwaliteitsniveau op basis van de CROW meetlatten en aangevuld met visuele en / of technische inspecties. Met dit instrument kunnen wij beoordelen in hoeverre de openbare ruimte voldoende aansluit bij het uitvoeringsprogramma. Onvoldoende onderhoud kan leiden tot meer (schade) claims en financiële risico's.

Wij hebben de komende jaren geen onderhoudsprojecten voorzien waarvoor geen dekking is. Wel is tijdspreiding noodzakelijk terwijl technisch gezien iets eerder wenselijk zou zijn. De veiligheid staat echter niet onder druk. Wel kan er vanuit het MJOP-MIND niet meer bijgedragen worden aan algemene ontwikkelingen in verband met de consequenties van de bezuinigingen " Kwestie van Kiezen 1 en 2". Technische noodzaak heeft daardoor prioriteit gekregen.

Veel gemeenten krijgen in de toekomst te maken met vervanging van het areaal in de openbare ruimte. Voor de gemeente Deventer gaat het om een areaal met een waarde van ruim €1 miljard euro. Doordat de openbare ruimte vaak is aangelegd met eenmalige middelen (bijvoorbeeld subsidies) zijn de vrijvallende kapitaallasten opgenomen in de begroting niet voldoende om de gehele vervangingsopgave op te vangen. Een

deel van deze opgave is theoretisch doordat de restlevensduren nog enkele tientallen jaren zijn. Bovendien zijn de investeringsbedragen onzeker als gevolg van technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dekking voor de vervangingsopgave komt onder andere uit de verwachte afname van de benodigde extra onderhoudsmiddelen als gevolg van areaal uitbreiding door groei van de gemeente. Daarnaast zetten wij - indien mogelijk en noodzakelijk - onderhoudsbudget in voor investeringen in een laagwaardiger kapitaalgoed.

Taakveld 2.1 verkeer en vervoer

Straten, wegen en pleinen

In 2019 wordt 5,3 miljoen m² areaal aan straten, wegen en pleinen beheerd. Het beleid voor 2019 is gericht op een gemiddeld onderhoudskwaliteitsniveau B voor asfaltwegen en C voor elementenverhardingen voor de gehele stad voor zowel de aspecten heel als schoon.

Het beleid in 2019 en verder is net als voorgaande jaren erop gericht om qua planning en financiële dekking zoveel mogelijk mee te liften met infrastructurele ontwikkelingen (herstructurering en aanpassingen in het kader van de hoofdwegenstructuur) die onder andere programma's plaatsvinden. Uiterlijk april 2019 zijn de klein onderhoudsplannen jaarschijf 2019 voor de onderdelen asfalt, belijning, bebording, wegmeubilair en kunst opgesteld. Verder zal jaarschijf 2019 van het MJOP-MIND 2019-2022 worden gerealiseerd. In het oog springende projecten zijn de reconstructie van de Keizer Karellaan, het omvormen van het fietspad langs de Oerdijk naar Lettele van asfalt naar beton, de start van de aanpak van het Ludgeruskwartier en het voortzetten van de buurtaanpak in de Rivierenwijk.

Civieltechnische kunstwerken en havengebonden constructies

Bij de civieltechnische havenobjecten (sluizencomplex, Hanzebruggen en kadeconstructies) was sprake van fors achterstallig onderhoud. De afgelopen jaren is de achterstand ingelopen. De projecten die onlangs zijn uitgevoerd de renovatie van het sluiscomplex (fase 1 en 2), de aanpak van de Pothoofdkade, het herstel van de Wellekade en het vervangen van de wegdekken (beweegbare gedeelten) van de Hanzebrug inclusief bewegingsinstallatie.

In 2019 zal een gemiddeld onderhoudskwaliteitsniveau van C worden gerealiseerd. Uiterlijk mei 2019 zijn de kleine onderhoudsplannen en groot onderhoudsmeerjarenplan jaarschijf 2019 voor de bruggen opgesteld. Het onderhoudsbeleid is erop gericht de havenwerken zo te onderhouden dat de betrouwbaarheid van het functioneren van de infrastructuur voldoende groot is.

Openbare verlichting

Op termijn geldt voor het complete areaal van de openbare verlichting dat deze op voldoende kwaliteitsniveau wordt onderhouden. In 2019 zal het beheer van openbare verlichting op het onderhoudskwaliteitsniveau dat minimaal 98% van de verlichting altijd functioneert worden gerealiseerd voor de gehele stad. Uiterlijk april 2019 zijn de klein onderhoudsplannen jaarschijf 2019 voor de openbare verlichting opgesteld. Dit onderhoud zal op die wijze worden georganiseerd dat te allen tijde een voldoende groot aantal lichtmasten brandt. In 2019 zal het onderhoud conform het uitvoeringskader plaatsvinden. De uitvoering vindt plaats door een externe partij.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Groen, natuur en recreatie

Het zwaartepunt bij openbaar groen ligt in het dagelijks onderhoud. Het openbaar groen zal op kwaliteitsniveau B (heesters, bodembedekkers, veiligheid bomen) en C (overig groen) worden onderhouden. Sinds 2018 worden de hagen 2x per jaar worden gesnoeid, nadat in 2017 bleek dat 1x snoeien tot verkeersonveilige situaties leidde. De huidige begrotingsmiddelen zijn voldoende om dit kwaliteitsniveau in de komende jaren

te garanderen. De werkzaamheden worden in 2019 uitgevoerd door Het Groenbedrijf binnen de kaders van een vastgestelde dienstverleningsovereenkomst en het bijbehorende onderhoudsbestekken.

Openbare speelgelegenheden

De kwaliteit van de speelvoorzieningen voldoet aan de eisen uit de Warenwet Attractie- en speeltoestellen, het “attractiebesluit”. Onder de noemer Samen Ruimte Geven heeft de raad in 2015 bezuinigingen op de speelvoorzieningen vastgesteld. Sindsdien is het beleid schoolpleinen en speeltuinverenigingen dé speelplekken zijn met toestellen en voorzieningen voor alle leeftijden. Binnen een straal van 300 meter rondom scholen en speeltuinverenigingen worden de speelplekken opgeheven of omgevormd tot plekken met spelaanleidingen en ‘natuurlijk spelen’. Als bewoners iets anders willen, kan dat in overleg worden bepaald en is er éénmalig € 5000 beschikbaar voor de speelplek. De omvorming en het overleg met bewoners zijn uitbesteed aan de combinatie Sportbedrijf/Groenbedrijf en Stichting Tevreden. Stichting Tevreden heeft een subsidie ontvangen van € 450.000 voor het omvormen van circa 90 plekken in 10 jaar.

Taakveld 7.2 Riolering

Het beleid voor riolering en waterbeheer ligt vast in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2015-2020.

In het GRP zijn doelen opgenomen die het functioneren van het gehele stelsel moeten garanderen. Voor 2019 zijn er geen aanwijzingen dat de kwaliteit van het onderhoudsniveau zal afwijken van hetgeen in dit rapport is vastgelegd.

Uiterlijk april 2019 zijn de kleine onderhoudsplannen jaarschijf 2019 voor de onderdelen riolering, rioolgemalen, pompputten, straatkolken, bergbassins en overstorten opgesteld.

In 2019 en verder zal het beheer van de riolering en de waterhuishouding zodanig worden uitgevoerd, dat de openbare ruimte, waarin de riolering zich bevindt, kan worden onderhouden op de vastgestelde onderhoudskwaliteitsniveaus.

Financiële consequenties

Vanaf begin 21e eeuw zijn binnen de gemeente Deventer forse impulsen gegeven aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderhoud. Impulsen die substantieel hoger waren dan het normale areaalaccres. Dat neemt niet weg dat Kwestie van Kiezen 1 en 2 er fors bezuinigd is. Op dit moment hebben wij geen ruimte meer voor aanvullende kwalitatieve investeringen. De aanvullende middelen voor onkruidbestrijding zullen moeten worden gebruikt om aan onze zorgplicht (veiligheid) te voldoen en kapitaalsvernietiging te voorkomen. In de tabel hieronder worden de bedragen voor geprogrammeerd onderhoud (zowel klein als groot onderhoud) in de openbare ruimte gepresenteerd die voor de komende vier jaar zijn geprognosticeerd. De (deel)taakvelden Parkeren en Uitvoering verkeer en vervoerbeleid, zijn niet opgenomen.

(bedragen x €1.000)

Categorie	Taakveld	2019	2020	2021	2022
Verkeer en vervoer	2.1	13.100	12.997	13.008	13.003
Straten, wegen, pleinen		7.266	7.260	7.270	7.293
Straatreiniging		2.882	2.782	2.782	2.782
Openbare verlichting		930	930	930	930
Verkeerstechniek		984	984	984	984
Civieltechnische kunstwerken		1.038	1.041	1.042	1.044
Economische havens en waterwegen	2.4	337	337	337	338
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	5.7	6.925	6.905	6.700	6.700
Groen		6.342	6.322	6.117	6.117
Speelgelegenheden		583	583	583	583
Riolering	7.2	6.476	6.476	6.476	6.476
Begraafplaatsen en crematoria	7.5	293	289	288	288
Totaal					

Gebouwen

Kerncijfers gebouwen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het vastgoed in eigendom van de gemeente dat wij als kernbezit aanmerken. Daarnaast hebben wij vastgoed binnen gebiedsontwikkelingsprojecten in ons bezit.

De totale omvang van de vastgoedportefeuille bestaat uit ongeveer 300 gebouwen, waarvan wij 50 gebouwen als kernbezit hebben aangemerkt. Er zijn verschuivingen tussen programma's opgetreden, doordat wij diverse panden onder de juiste programma's hebben gebracht conform de kadernota Vastgoed. Daarnaast hebben wij 13 panden niet meer als kernbezit opgenomen, omdat deze niet noodzakelijk zijn voor het realiseren van onze programma doelstellingen. Deze panden gaan wij (op termijn) verkopen, danwel vooralsnog aanhouden als strategische locatie.

Categorie	Taakveld	Aantal
Culturele huisvesting	5.3 / 5.5 / 5.4	12
Gemeentelijke huisvesting	8.3	4
Sportaccommodaties	5.2	8
Huisvesting kind- en jeugdbeleid	4.2	3
Huisvesting buurtwerk	6.1	10
Maatschappelijke opvang	6.81	3
Brandweer	1.2	3
Overig	0.3 / 2.4 / 5.7 / 7.5	7
Totaal		50

Beleidskader

In de kadernota Vastgoed (vaststelling B&W 2012, Raad 2015) is vastgesteld dat de gemeente Deventer het in eigendom hebben en beheren van vastgoed geen kerntaak vinden (we hebben geen vastgoed, tenzij). Vastgoed is altijd ondersteunend aan het desbetreffende beleidsprogramma.

In 2018 hebben wij het Beheerplan Groot Onderhoud Vastgoed 2018 – 2021 opgesteld. De 50 panden die wij als kernbezit aanmerken onderhouden wij conform dit beheerplan. Aan dit beheerplan ligt voor circa tweederde van de panden een actueel meerjaren onderhoudsplanning (MJOP) ten grondslag. De resterende panden volgen in 2018 en 2019. Voor deze panden zijn vooralsnog de MJOP's uit 2012 als basis genomen. Voor de uitvoering van het onderhoud werken wij op basis van de ROZ-modellen (Raad voor Onroerende Zaken). Als verhuurder zijn wij voor het merendeel van onze vastgoedportefeuille enkel verantwoordelijk voor het groot / planmatig onderhoud. Onderhoud aan de panden wordt uitgevoerd volgens MJOP (NEN2767). Ons kernbezit onderhouden wij op conditiescore 3. Een uitzondering hierop zijn de monumentale panden, die wij op niveau 2 onderhouden. Voor panden opgenomen in een gebiedsontwikkeling hanteren wij conditieniveau 4. Het klein onderhoud ligt in principe bij de huurder / gebruiker. In enkele gevallen hebben wij aparte afspraken met de gebruiker gemaakt en voeren wij (een deel van) het klein onderhoud wel uit. Dit zijn echter uitzonderingen.

De samenstelling van onze vastgoedportefeuille is voortdurend aan verandering onderhevig. Zo houden wij bij het uitvoeren van onderhoud rekening met eventuele sloop of verkoop van panden. Voor deze panden passen wij maatwerk toe. Het slechts in beperkte vorm kunnen uitvoeren van het totaal benodigde onderhoud vormt daarmee een (financieel)risico voor het bezit. Voorwaarde is dat de veiligheid en de wettelijke eisen daarbij worden gerespecteerd, waarmee het gebruik veilig blijft. Het risico op waardevermindering is reëel. Hier tegenover staan de veelal fors lagere boekwaarden ten opzichte van de verkoop- / marktwaarde.

Gemeentelijke huisvesting

Vanaf 2016 is het onderhoud voor de huisvesting Stadhuiskwartier structureel geraamd.

Culturele huisvesting

Restauraties van met name monumentale culturele gebouwen behoren niet tot het reguliere onderhoud. Hiervoor zullen de komende jaren aparte verzoeken voor aanvullende middelen worden ingediend.

Sportaccommodaties

Het onderhoud aan sportgebouwen en buitensportaccommodaties wordt conform de meerjarenplanning uitgevoerd.

Onderwijshuisvesting

Per 1 januari 2015 is de gemeente niet langer verantwoordelijk voor het onderhoud aan de schoolgebouwen. Het rijk maakt de gelden rechtstreeks over aan de schoolbesturen. Wel onderhouden wij een aantal gymzalen en peuterspeelruimtes. Deze vallen onder huisvesting kind- en jeugdbeleid.

Financiële consequenties

Het budget voor groot onderhoud binnen de programma's bedraagt vanaf 2024 €600.000 structureel. Samen met de beschikbare reserve groot onderhoud van circa €3,5 miljoen per 1-1-2018 is dit voldoende om het kernbezit planmatig te onderhouden op de aangegeven conditiescores (NEN 2767). Het ingroeimodel van cumulatief €80.000 tot en met 2024 is op basis van het actuele beheerplan komen te vervallen, doordat:

- de actuele MJOP's een periode van 25 in plaats van 5 jaar beslaan. Dit leidt tot jaarlijks lagere gemiddelde onderhoudslasten;
- wij 13 panden niet meer als kernbezit beschouwen middelen uit de reserve en onderhoudsbudgetten kunnen herverdelen;
- bij de begroting 2018 €100.000 aanvullende middelen voor een aantal panden beschikbaar is gesteld.

Onderstaande tabel geeft de geplande uitgaven groot onderhoud voor ons kernbezit weer, zoals in het beheerplan voor de periode tot en met 2019 is opgenomen.

(bedragen x €1.000)

Categorie	Taakveld	2019	2020	2021	2022
Culturele huisvesting	5.3 / 5.5 / 5.4	3	135	1361	17
Gemeentelijke huisvesting	8.3	436	438	438	441
Sportaccommodaties	5.2		45	340	
Huisvesting kind- en jeugdbeleid	4.2	77			88
Huisvesting buurtwerk	6.1	76	37	130	48
Maatschappelijke opvang	6.81			249	
Brandweer	1.2	43		448	52
Overig	0.3 / 2.4 / 5.7 / 7.5		19	18	
Totaal		636	675	2.986	645

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement

Waar dient deze paragraaf inzicht in te geven?

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de programma's.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing laten we zien hoe het weerstandsvermogen is samengesteld en hoe het tot stand komt. Het geeft antwoord op de vraag: hoe goed kan de gemeente tegen een stootje?

Belangrijkste conclusies uit deze paragraaf

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de beleidsnota Risicomanagement en Weerstandsvermogen – geactualiseerde beleidsnota 2015 en de beleidsnota reserves en voorzieningen (2018).

Weerstandsvermogen

Ratio weerstandsvermogen = €17.257.000 / €16.291.000 = 1,06

De totale omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit (teller) is €17.257.000. Dit is circa €1,5 miljoen hoger dan in de 2^e Kwartaalrapportage 2018. Dit komt door de hogere stelpost autonome ontwikkelingen €600.000 en het toevoegen van de buffer stelpost accres ad. €700.000 aan de weerstandscapaciteit.

De totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit (noemer) is €16.291.000. Ten opzichte van de 2^e kwartaalrapportage 2018 is dit circa €500.000 hoger. Dit is het gevolg van het vervallen van risico's in de grondexploitaties (zie paragraaf grondbeleid) met een financieel effect van €600.000. Daartegenover is de minimumnorm door maatregelen in de algemene uitkering gestegen met circa €1,1 miljoen.

Conform de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen houden we naast de geïnventariseerde risico's rekening met een extra buffer voor financiële tegenvallers waar niemand rekening mee houdt. Deze zogenaamde minimumnorm biedt een soort veiligheidsmarge.

Voor het bepalen van de minimumnorm wordt de 'artikel 12-norm' van de Financiële verhoudingswet (Fvw) gehanteerd (zie artikel 23, lid 1 – Fvw). Hierin wordt uitgegaan van 2% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de gemeente en 2% van de OZB capaciteit.

Door integratie van een deel van het sociaal domein (3D's) in de verdelingsmaatstaven van de algemene uitkering is de omvang flink toegenomen (plus circa €54 miljoen). Dit houdt vervolgens in dat de grondslag voor het berekenen van de minimumnorm met hetzelfde bedrag is toegenomen.

Relevante aspecten

- 45 risico's komen in aanmerking voor het aanhouden van weerstandsvermogen.
- 14 van deze risico's hebben een risicoscore ≥ 9 .
- Er zijn geen risico's (negatief gevolg) waarop gerelateerde kansen (positief gevolg) in mindering zijn gebracht.

Belangrijke conclusies

De uitkomst van de ratio weerstandsvermogen is 1.06. In de 2^e kwartaalrapportage 2018 was de uitkomst 1.

Conform het bestuursakkoord beschikken we over voldoende weerstandsvermogen wanneer de uitkomst van de ratio minimaal 1 is. Volgens de uitgangspunten in de beleidsnota reserves en voorzieningen wordt het meerdere groot €0,97 miljoen, gestort in de generieke weerstandsreserve.

De gemeente beschikt met deze uitkomst op dit moment over voldoende weerstandsvermogen om de belangrijkste financiële risico's op te vangen.

Ondanks de economische groei zijn er voor gemeente Deventer voldoende onzekerheden (o.a. gevolgen van rijksbeleid en economische ontwikkelingen) die het noodzakelijk maken om de financiële risico's continue en nauwlettend te volgen. Waar mogelijk worden extra beheersmaatregelen genomen.

In de jaarrekening 2018 wordt de ratio weerstandsvermogen opnieuw bepaald.

Weerstandsvermogen

Hoe goed kan de gemeente tegen een stootje?

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de programma's.

Deventer maakt onderscheid tussen specifiek weerstandsvermogen en generiek weerstandsvermogen. Het specifieke weerstandsvermogen is gebaseerd op de specifiek gekwantificeerde risico's. Bekende voorbeelden zijn de risico's met betrekking tot de grondexploitatie en bijstandsuitkeringen. Daarnaast loopt Deventer risico's als gevolg van economische vooruitzichten en politieke- en bestuurlijke besluitvorming. Voorbeelden daarvan zijn de algemene uitkering (gemeentefonds), verkoop van gronden en panden, de verbonden partijen, de garantstellingen en de nog te implementeren lopende heroverwegingen. Om te bepalen of Deventer beschikt over voldoende weerstandsvermogen wordt drie keer per jaar in het kader van de planning & control cyclus de ratio weerstandsvermogen bepaald.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \text{Beschikbare weerstandscapaciteit} : \text{Benodigde weerstandscapaciteit}$$

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Voor Deventer zijn dit de specifieke reserve¹, de onbenutte (flexibele) begrotingsruimte, de onbenutte investeringsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Samenstelling beschikbare weerstandscapaciteit
(bedragen x €1.000)

Element	Onderdeel	Waarde
Specifieke weerstandsreserve		15.706
Onbenutte begrotingsruimte	Post onvoorzien	251
	Stelpost structurele autonome ontwikkelingen	600
	Stelpost accres algemene uitkering (gemeentefonds)	700
Onbenutte investeringsruimte		-
Onbenutte belastingcapaciteit		-
Stille reserves		p.m.
Saldo weerstandscapaciteit 2019		17.257

1) zie beleidsnota reserves en voorzieningen (2017)

Specifieke weerstandsreserve

Ten opzichte van de vorige weerstandsparagraaf (2^e kwartaalrapportage 2018) is het saldo van de specifieke weerstandsreserve gestegen met €200.000.

Onbenutte (flexibele) begrotingsruimte

De onbenutte (flexibele) begrotingsruimte bestaat in Deventer uit de posten Onvoorzien, de stelpost Autonome ontwikkelingen en de stelpost Accres algemene uitkering (gemeentefonds).

Onbenutte investeringsruimte, onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves

Er is geen vrije investeringsruimte beschikbaar en ook de belastingcapaciteit wordt volledig benut (kostendekkend). Deventer kent een aantal stille reserves ([zie paragraaf grondbeleid](#)). De betreffende objecten zijn niet binnen 1 jaar te verkopen zonder een negatief effect op het bedrijfsproces. Dit betekent dat de waarde niet wordt meegenomen bij de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de risico's die gemeente Deventer loopt inclusief een extra minimumnorm ([zie onder samenvatting benodigde weerstandscapaciteit](#)) die Deventer berekent.

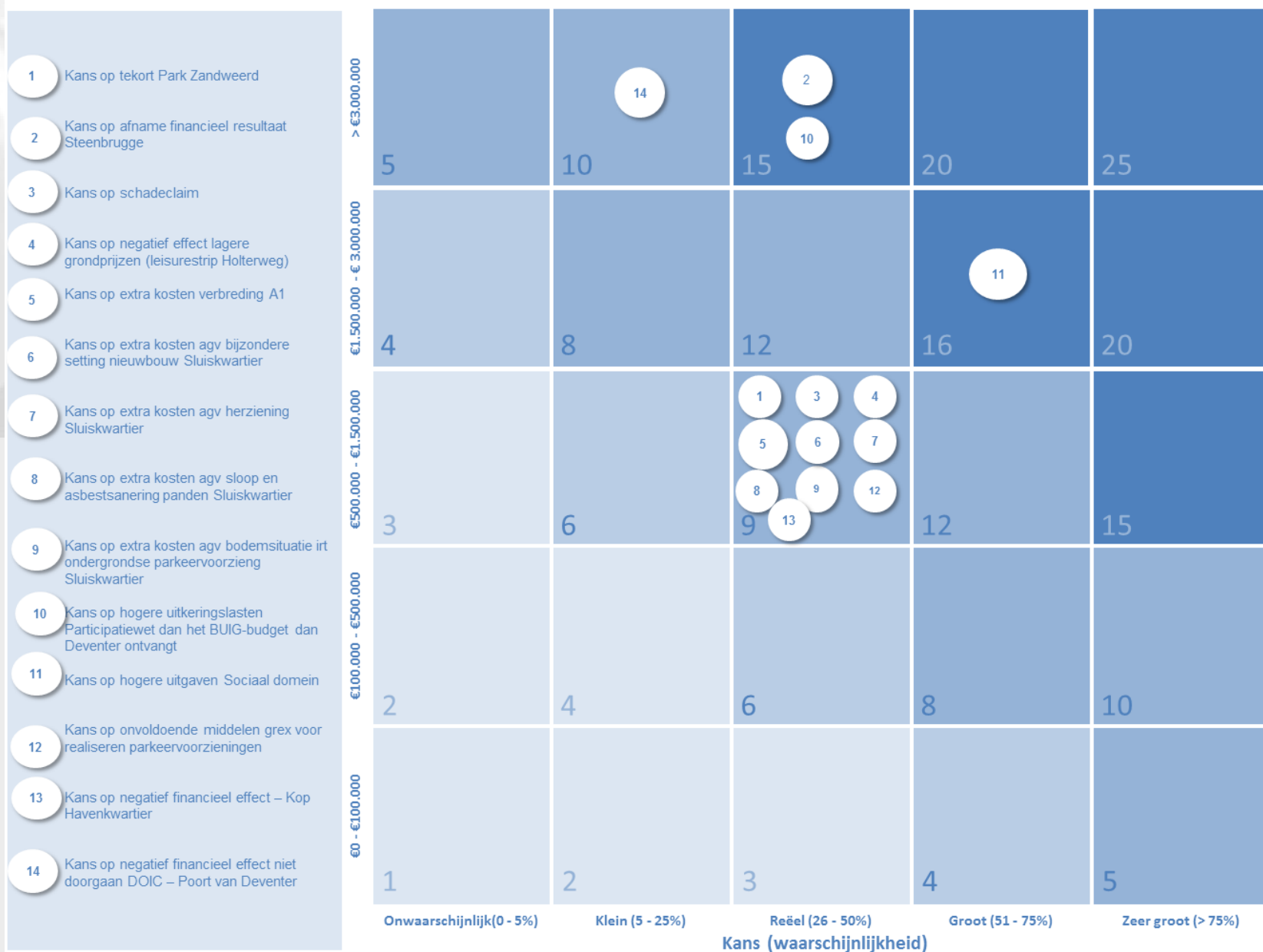
Deventer gebruikt een risicodatabase. Daarin worden de risico's geregistreerd. In deze paragraaf wordt alleen uitgegaan van de risico's met een financieel gevolg waarvoor weerstandsvermogen (een financiële buffer) wordt aangehouden. De belangrijkste financiële risico's zijn in beeld.

Analyse van het risicoprofiel

Er zijn 45 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen. Veertien risico's hebben een risicoscore $\geq$ 9.

Risicokaart

Risico's met een risicoscore van 9 of hoger

Gekwantificeerde risico's

De risico's met een score ≥ 9 zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Risico's	Kans (in %)	Gevolg (in €)	Score	Programma
Park Zandweerd				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op tekort Park Zandweerd	50	1.300.000	9	
		1.300.000		
Steenbrugge				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op afname financieel resultaat Steenbrugge	40	3.600.000	15	
		3.600.000		
Schadeclaim				Leefomgeving
Lasten: kans op schadeclaim	40	825.000	9	
		825.000		
Leisurestrip Holterweg				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op negatief effect door lagere grondprijzen	50	710.000	9	
		710.000		
Verbreiding A1				Ruimtelijke ontwikkeling
Lasten: kans op extra kosten verbreding A1	50	4.550.000	15	
		4.550.000		
Sluiskwartier				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op lagere opbrengst a.g.v. bijzondere setting nieuwbouw Sluiskwartier	50	500.000	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. herziening Sluiskwartier	50	500.000	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. sloop en asbestsanering in de panden	50	500.000	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. bodemsituatie i.r.t. ondergrondse parkeervoorziening	50	1.000.000	9	
		2.500.000		
Participatiewet				Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt
Lasten: kans op hogere uitkeringslasten Participatiewet dan het BUIG budget dat Deventer ontvangt	35	3.200.000	15	
		3.200.000		

Sociaal Domein (3D's)				Meedoen
Lasten: kans op hogere uitgaven Sociaal Domein	70	2.600.000	16	
		2.600.000		
Bergweide / Havenkwartier				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op onvoldoende middelen grex voor realiseren parkeervoorzieningen	35	850.000	9	
Lasten: kans op negatief financieel effect - Kop van het Havenkwartier	50	750.000	9	
		1.600.000		
Poort van Deventer				Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op negatief financieel effect niet doorgaan DOIC - Poort van Deventer	20	4.000.000	10	
		4.000.000		

Geringe daling risico-inventarisatie

De bruto omvang (dat wil zeggen het maximale financiële gevolg) van de risico-inventarisatie is gedaald met circa €1,1 miljoen ten opzichte van de 2e kwartaalrapportage 2018. Dit wordt veroorzaakt door een afname van de risico's Wijtenhorst (circa €100.000), Winkelcentrum Keizerslanden (circa €300.000), het vervallen van een deel van het risico Leisurestrip Holterweg (circa €500.000), Douweler Leide (circa €100.000) en een afname van het risico Bergweide/Hanzeweg met circa €400.000. Daartegenover zijn de risico's Westfalenstraat met circa €100.000 en Teugseweg met circa €200.000 gestegen. Deze afwijkingen zijn toegelicht in de paragraaf Grondbeleid ([Planresultaten en risico's](#)).

Samenvatting benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de complete risico-inventarisatie (dus inclusief de risico's met een risicoscore < 9) is de bruto benodigde weerstandscapaciteit circa €31,3 miljoen. Na het corrigeren van deze risico's met een zekerheidsfactor (toepassen simulatiemodel) ontstaat een reële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit die wordt gerelateerd aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

Minimumnorm

Er zijn ook risico's waar moeilijk rekening mee valt te houden, bijvoorbeeld de soms sterk fluctuerende accessen van de algemene uitkering (gemeentefonds), de rijksbezuinigingen of de politieke en economische ontwikkelingen. Voor deze niet gekwantificeerde risico's en tegenvallers houdt Deventer een extra buffer aan (de zogenaamde minimumnorm).

Voor 2019 is de minimumnorm als volgt bepaald:

Bedragen begroting 2019 (x €1)	Geraamd bedrag	Minimumnorm 2%
Algemene uitkeringen (gemeentefonds)*	150 miljoen	3,0 miljoen
Verwachte OZB capaciteit 2019**	25 miljoen	0,5 miljoen
Totaal	175 miljoen	3,5 miljoen

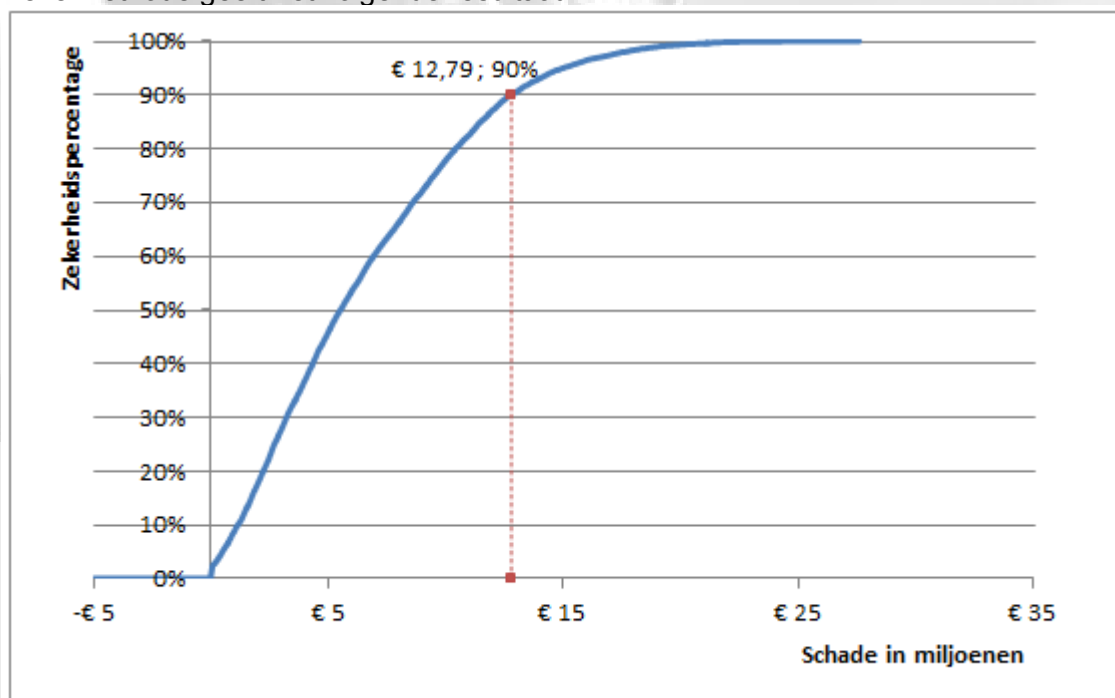
*) exclusief integratie- en decentralisatie uitkeringen en inclusief inkomstenmaatstaven OZB

***) begroting 2018-2021: [zie paragraaf Lokale heffingen](#)

Monte Carlo simulatie methode

De kans dat alle geïnventariseerde risico's zich voordoen is klein en de kans dat ze tegelijk optreden is miniem. Voor het bepalen van de impact wordt de uitkomst van de risico's gecorrigeerd. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo simulatie methode.

Deze methode geeft het volgende resultaat:

Bij een zekerheid van 90% is minimaal €12,79 miljoen weerstandsvermogen nodig om de potentiële risico's af te dekken. De uitkomst is, door een geringe afname in de risico's, iets gedaald ten opzichte van de 2e kwartaalrapportage 2018.

Ratio weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit om voldoende weerstand te kunnen bieden als de risico's zich voordoen. Deze verhouding wordt bepaald door de ratio weerstandsvermogen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De gemeente beschikt over voldoende weerstandsvermogen als de uitkomst van deze ratio minimaal 1 is.

Beschikbare weerstandscapaciteit:

€15.706.000 + €251.000 + €600.000 + €700.000 = €17.257.000

Benodigde weerstandscapaciteit:

€12.791.000 + €3.500.000 = €16.291.000

Deze twee uitkomsten geven het volgende resultaat:

Ratio weerstandsvermogen = €17.257.000 : €16.291.000 = 1,06

De beschikbare weerstandscapaciteit is hoger dan de benodigde weerstandscapaciteit. Dit betekent dat er voldoende weerstandsvermogen is om de gevolgen van het optreden van risico's financieel op te vangen.

Conform het bestuursakkoord beschikken we over voldoende weerstandsvermogen wanneer de uitkomst van de ratio minimaal 1 is. Volgens de uitgangspunten in de beleidsnota reserves en voorzieningen wordt het meerdere (dit is het bedrag dat voor een hogere uitkomst van de ratio 1 zorgt) gestort in de generieke weerstandsreserve.

Algemene risicogebieden

Naast de ingeschatte risico's heeft Deventer ook te maken met algemene onzekerheden.

Onder andere:

- Algemene uitkering (onzekerheid verdeelsystematiek en soms sterk fluctuerende accessen);
- BTW/BCF (ontwikkelingen en plafond BCF);
- Leegstand onroerende panden in eigendom;
- Restauratie monumentale panden;
- Financieringsrisico's (rente- en kredietrisico's);
- Garantstellingen (kans op aflossen krediet vanwege insolventie kredietnemer);
- Te ontvangen subsidies (kans op terugvordering door niet voldoen aan de subsidievoorwaarden).

Op basis van wat we nu weten, kunnen deze onzekerheden (risico's) niet worden gekwantificeerd.

Voor het opvangen hiervan zijn algemene weerstandsbudgetten beschikbaar. De omvang van deze reserve is €3,3 miljoen in 2019, die naar verwachting oploopt tot een bedrag van eenmalig €6,8 miljoen in 2022. Het totaal van deze bedragen vormt samen met de beschikbare weerstandscapaciteit het totale weerstandsvermogen.

Risico's Verbonden partijen

Deelneming aan een verbonden partij kent financiële, bestuur organisatorische - en beleidsinhoudelijke risico's. Het onderscheid in de verschillende verbintenissen (o.a. gemeenschappelijke regeling, aandelenbezit en/of verstrekte lening/garantie) levert eveneens onderscheid in de risico's op. Dit betekent dat de te onderscheiden risico's verschillende aandacht vereisen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is algemene informatie en specifieke informatie opgenomen voor vorming van een beeld van het financiële risicoprofiel.

Wanneer op grond van een concrete gebeurtenis een risico wordt voorzien dat zou kunnen leiden tot een verlies op het ingebrachte kapitaal, de verstrekte lening of garantie of indien het leidt tot een verplichting (en het risico is kwantificeerbaar), dan zal daarvoor weerstandsvermogen worden aangehouden of een voorziening worden gevormd.

Aan de informatie over de verbonden partijen ontlene wij op dit moment geen aanwijzingen dat de gemeente voor bepaalde financiële risico's weerstandsvermogen moet aanhouden. Daarbij baseren wij ons mede op de accountantsrapporten die bij de jaarrekeningen van verbonden partijen worden afgegeven waarin de accountant aandacht besteedt aan de continuïteit van de bedrijfsvoering.

In de tabel hieronder zijn de verbonden partijen opgenomen waarin Deventer een geactiveerd financieel belang heeft en de omvang daarvan per 31-12-2017.

(bedragen x €1)

Verbonden partij	Deelneming	Lening	Garantie
NV Wonen boven winkels	454.000	-	1.380.000
NV Centrumgarage Deventer	39.552	-	-
Het Groenbedrijf BV	30.000	-	-
NV Sportbedrijf Deventer	-	14.346.142	1.565.915
NV Bergkwartier	1.561.004	-	-
NV Deventer Schouwburg	-	-	-
NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer	18.605.878	9.153.677	-
NV Luchthaven Teuge	489.857	-	-
Circulus-Berkel BV	18.400	-	-
Enexis BV	932.512	-	-
BNG Bank	730.782	-	-
Vitens NV	-	495.246	-
Dataland BV	4.818	-	-
Vordering op Enexis BV	52	907.199	-
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	1	-	-
Verkoop Vennootschap BV	52	-	-
CBL Vennootschap	52	-	-
CSV Amsterdam BV	52	-	-
Totaal	22.867.012	24.902.264	2.945.915

In de [paragraaf verbonden partijen](#) wordt verder ingegaan op de financiële risico's in relatie tot de verbonden partijen.

Meerjarenbalans en kengetallen

Waarin dient de meerjarenbalans inzicht te geven?

Met ingang van het begrotingsjaar 2016 worden door het BBV diverse kengetallen voorgeschreven. De invoering van de set van kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie inzichtelijker en tussen gemeenten vergelijkbaar te maken. De onderstaande meerjarenbalans voor de jaren 2019 – 2022 vormt de basis voor een aantal van deze kengetallen.

Geprognosticeerde balans

Door de wijziging in het BBV is met ingang van het begrotingsjaar 2018 een geprognosticeerde balans voorgeschreven. De geprognosticeerde balans biedt inzicht in de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente.

(bedragen x €1.000)

Activa	1-1-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	Passiva	1-1-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Vaste activa						Vaste passiva					
Immateriële vaste activa	3.077	2.897	2.711	2.521	2.327	Eigen vermogen	64.674	59.870	58.218	54.875	56.260
Materiële vaste activa	254.125	263.758	254.721	246.733	236.640	Voorzieningen	8.366	8.135	8.289	8.443	8.599
Financiële vaste activa	58.616	56.265	54.880	53.537	52.283	Vaste schulden rente-typische looptijd >1 jr	331.950	319.950	305.950	287.950	271.950
Totaal vaste activa	315.818	322.920	312.312	302.791	291.250	Totaal vaste passiva	404.990	387.955	372.457	351.268	336.809
Vlottende activa						Vlottende passiva					
Voorraden	66.728	57.361	54.564	51.222	54.891	Netto vlottende schulden rente-typische looptijd <1jr	23.978	33.815	33.805	42.174	45.897
Vorderingen	13.015	13.015	13.015	13.015	13.015	Overlopende passiva	18.150	18.150	18.150	18.150	18.150
Liquide middelen	5.946	5.946	5.946	5.946	5.946						
Facilitair grondbeleid	16.638	11.705	9.601	9.644	6.781						
Overlopende activa	28.973	28.973	28.973	28.973	28.973						
Totaal vlottende activa	131.300	117.000	112.099	108.800	109.605	Totaal vlottende passiva	42.128	51.965	51.955	60.324	64.047
Balanstotaal activa	447.118	439.920	424.411	411.592	400.855	Balanstotaal passiva	447.118	439.920	424.411	411.592	400.855

De opgestelde geprognosticeerde balans gaat net als de meerjarenbegroting over de jaren 2019-2022. Met het maken van een balansprognose wordt in feite een reële schatting gemaakt van verschillende balansposten op basis van de balans gepresenteerd bij de jaarrekening 2017, de verwachte investeringen en de lopende aflossingsverplichtingen. Aan de hand van deze gegevens wordt in een geprognosticeerde balans inzicht gegeven in de ontwikkeling van de balansposten: vaste en vlottende activa, vreemd en eigen vermogen.

Bij het opstellen van de meerjarenbalans is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Vaste activa

Door verwachte investeringen en jaarlijkse afschrijvingen/aflossingen wijzigt het saldo van de vaste activa.

Vlottende activa

De vlottende activa daalt door de verwachte verkoop van gronden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is gebaseerd op het (meerjarige) verloop van de reserves. Het saldo wijzigt door het realiseren van afgesproken prestaties.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gebaseerd op het (meerjarige) verloop van voorzieningen.

Schulden > 1 jaar

De schulden > 1 jaar zijn gebaseerd op de staat van opgenomen langlopende geldleningen. Het saldo muteert door het aantrekken van nieuwe leningen voor voorgenomen investeringen en jaarlijkse aflossingen van bestaande leningen.

Schulden < 1 jaar

De schulden < 1 jaar zijn geraamd op het niveau van de jaarrekening 2017. Hierbij is rekening gehouden met de toegestane kasgeldlimiet.

Overlopende passiva

De overlopende passiva is geraamd op het niveau van de jaarrekening 2017.

Kengetallen

Deventer neemt de landelijk voorgeschreven financiële kengetallen op in de begroting. De kengetallen zijn gebaseerd op de geprognosticeerde meerjarenbalans en gaan uit van ongewijzigd beleid. De kengetallen en de meerjarenbalans geven een beeld van de financiële positie in de komende jaren. In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de kengetallen opgenomen met daaronder een korte toelichting.

De meerjarige prognoses zijn gebaseerd op de balans per 31 december van het betreffende jaar.

Kengetal (in %)	R2017	B2018	B2019	B2020	B2021	B2022
Netto schuldquote	81	92	94	89	86	83
Netto schuldquote gecorrigeerd	72	82	83	78	76	73
Solvabiliteitsratio EV/TV	17	16	14	14	13	14
Structurele exploitatieruimte	1,18	0,43	0,20	0,26	0,32	0,41
Grondexploitatie	16	17	15	14	13	14
Belastingcapaciteit	93	93	94	94	94	94

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding weer van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote = Netto schuld : Totale inkomsten (exclusief mutatie reserves)

Een netto schuldquote hoger dan 130 is voor een gemeente niet gunstig. De gemeente heeft dan een zeer hoge schuldpositie en doet er goed aan om de schulden af te bouwen en daarmee de financiële positie te verbeteren. Dit betekent concreet een terughoudend investeringsbeleid met geleende middelen en het afbouwen van voorraden bouwgrond. Bij een percentage tussen 100 en 130 geldt dat voorzichtigheid is geboden.

In 2019 stijgt de schuldquote van Deventer vergeleken met 2018 iets om vervolgens in de jaren daarna te dalen tot ver onder de 100.

Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Het hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die middelen vervolgens zijn doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om dit effect voor de beoordeling te corrigeren volgt hieronder de netto schuldquote exclusief leningen door verstrekt aan derden.

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden)

De hoogte van de schuld wordt ook bepaald door de leningen die Deventer door verstrekt aan derden. Hoewel over deze leningen risico wordt gelopen wordt verondersteld dat deze worden terugbetaald. Wanneer het vorig kengetal met deze verstrekte leningen aan derden wordt gecorrigeerd is de uitkomst aanzienlijk lager. Dit is logisch, omdat de teller van de breuk wordt verlaagd en de noemer gelijk blijft.

Netto schuldquote = Netto schuld (exclusief leningen aan derden) : Totale inkomsten (exclusief mutatie reserves)

In 2019 blijft de schuldquote van Deventer nagenoeg gelijk aan 2018 om vervolgens in 2020 fors te dalen. De rentelasten en aflossingen van de door verstrekte leningen drukken niet op de exploitatie. Dit verbetert de uitkomst van het kengetal en is gunstig voor de financiële positie.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de bezittingen op de balans zijn gefinancierd met eigen vermogen en in hoeverre Deventer in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de uitkomst van de ratio, hoe groter de weerbaarheid.

Solvabiliteitsratio = Totaal eigen vermogen : Totaal van de balans

Er zijn door de VNG (nog) geen richtlijnen gegeven voor uitkomsten die wijzen op een 'gezonde' solvabiliteit.

Vergeleken met 2018 daalt de solvabiliteitsratio om daarna stabiel te blijven. De solvabiliteit kan worden verbeterd door de omvang van de reserves (eigen vermogen) te verhogen of door minder te investeren waardoor de financieringsbehoefte lager wordt en daardoor minder wordt geleend.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Het geeft inzicht in welke mate de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. Een positieve uitkomst betekent dat er structureel voldoende baten zijn om de lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn; hoe hoger de uitkomst des te gunstiger dit is voor Deventer.

Grondexploitatie

Grondexploitatie = Bouwgrond in exploitatie (BIE) : Totale inkomsten

De grondexploitaties (voorraad bouwgronden) kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Wanneer een gemeente leningen heeft afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) projecten is dit een schuldpositie. Van belang is om te weten of deze schuld kan worden afgelost uit de opbrengsten van de verkoop van de bouwgronden (kavels). Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) opbrengsten (baten). Het kengetal geeft in de komende jaren een stabiel beeld.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit = Totale woonlasten : Gemiddelde woonlasten landelijk

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Voor het bepalen van de ruimte is een ijkpunt nodig. In dit geval wordt als ijkpunt gekeken naar de landelijk gemiddelde tarieven. Er is geen maximum gesteld aan de belastingopbrengsten dus betreffen de gemiddelde tarieven slechts een indicator. Hoe verhoudt de eigen belastingdruk zich tegenover het landelijk gemiddelde van alle gemeenten.

Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten exact het landelijk gemiddelde zijn. Een lager percentage dan 100% betekent dat de woonlasten per huishouden lager zijn dan het landelijke gemiddelde. De uitkomsten vanaf 2020 zijn geëxtrapoleerd, omdat landelijke cijfers voor die jaren niet bekend zijn.

Conclusie

De gemeente is financieel gezond. Dit blijkt uit het feit dat voor de jaren 2019-2022 een reëel structureel sluitende begroting wordt gepresenteerd met structurele exploitatieruimte. Deze begroting heeft voldoende flexibiliteit om eenmalige en structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Met betrekking tot de belastingdruk blijven we onder het landelijk gemiddelde. De ratio's die betrekking hebben op de schuldpositie en grondexploitatie geven geen aanleiding om het financiële beleid bij te stellen